

รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังและออกแบบเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SPATIAL PATTERNS OF CRIME AGAINST PROPERTY IN YAOWARAT-SAMPHENG DISTRICT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Urban Planning and
Design

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง
โดย	น.ส.บุษยา พุทธอินทร์
สาขาวิชา	การวางผังและออกแบบเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤดี)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พิรพันธุ์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี เกษมสุข)	

6173324125 : MAJOR URBAN PLANNING AND DESIGN

KEYWORD: spatial patterns, crime, yaowarat, sampheng

Busaya Putthain : SPATIAL PATTERNS OF CRIME AGAINST PROPERTY IN
YAOWARAT-SAMPHENG DISTRICT. Advisor: Asst. Prof. KHAISRI
PAKSUKCHARERN, Ph.D.

The problem of the crime against property includes snatching and pickpockets in public spaces. It is a very important problem for the city. In addition, it affects the atmosphere in the activities of pedestrians in daily life, especially in the commercial area because it is an area that has many "target group" of the criminals (Baran, Smith and Toker, 2007). The purpose of this thesis was to study the spatial pattern in Yaowarat - Sampheng District with a tendency to cause crime in the case of snatching and pickpockets in public spaces by analyzing the spatial patterns together with crime maps.

The result of the study showed that the spatial patterns of crime against property is dense circulation network. It is an area that has a high to medium level of access potential and visibility. It usually occurs at the location of trade with dense commercial activities. As well as the shrine, because there is a lot of traffic and narrow sidewalks, including the area near the intersection or corner of the shop which is a target of crime. The property case is likely to occur on the main road that can be accessed by motor vehicles and the location near the junction because the criminals need to escape quickly. They often make a case during the night. The pickpocket cases require the space with dense activities of people. Therefore, the criminals choose to make a case during the daytime clearly

Field of Study: Urban Planning and Design Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช – สำเพ็ง ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากบุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยให้คำปรึกษา และคำแนะนำทั้งองค์ความรู้ และกระบวนการขั้นตอน ตลอดจนการชี้แนะแนวทางได้มาซึ่งผลการศึกษาที่สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ อันก่อให้เกิดองค์ความรู้ตลอดระยะเวลาในการศึกษาที่ผ่านมา ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหา ที่นำไปปรับใช้

ขอขอบพระคุณ บุคลากรจากสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิและพลับพลาไชย 2 กรุงเทพมหานคร ที่ได้ช่วยเหลือถึงการรวบรวมข้อมูลจุดเกิดคดีอาชญากรรมในงานวิจัยนี้ รวมถึงเอื้ออำนวยความสะดวกให้ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และพี่ชายข้าพเจ้า ที่สนับสนุนด้านการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด และคอยช่วย สนับสนุนในทุกด้าน รวมถึงเป็นกำลังใจอันสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถผ่านอุปสรรค และสร้างสรรค์งานวิจัยฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ทุกประการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บุษยา พุทธิอินทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญแผนที่.....	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย.....	1
1.2 คำถามงานวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานงานวิจัย	3
1.4 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
1.5 ขอบเขตงานวิจัย	3
1.6 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	6
1.7 แหล่งที่มาข้อมูล	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.9 คำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย.....	7
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน.....	10
2.1.1 ความหมายและประเภทของอาชญากรรม	10
2.1.2 สาเหตุและปัจจัยการเกิดอาชญากรรม.....	12

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเชิงพื้นที่ของเมืองที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ ทรัพย์สิน	20
2.2.1 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง	22
2.2.2 การสัญจรอิสระ	23
2.2.3 การสัญจรอิสระและสายตาเฝ้าระวังในเมือง	28
2.2.4 การค้าข้างทางและทางเท้า	30
2.3 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง และการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน	33
ประเภท คดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ	33
2.4 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	36
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	37
3.1 รูปแบบงานวิจัย	37
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย	37
บทที่ 4 สภาพทั่วไปและรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ศึกษา	44
4.1 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร	45
4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ	49
4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	54
4.1.3 ลักษณะทางสังคมและประชากร	56
4.2 รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลัก ทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ภายในพื้นที่ศึกษา	57
บทที่ 5 รูปแบบเชิงพื้นที่ของย่านเยาวราช-สำเพ็ง	70
5.1 รูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ	71
5.2 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร	78
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล และพื้นที่สาธารณะ	85
5.4 รูปแบบทางเท้า	88

5.5 รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง	95
5.6 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ	106
5.6.1 การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสเปซซินแทกซ์ (space syntax).....	106
5.6.2 การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ในแต่ละ ช่วงเวลาและวัน ด้วยวิธีการนับด่าน (Gate method)	109
บทที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่และรูปแบบการเกิดอาชญากรรม	127
กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน.....	127
6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	128
6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม คดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ	131
6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดจอดรถขนส่งสาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราว ทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ.....	133
6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของจำนวนประตูที่หันออกสู่ถนน และรูปแบบการเกิด อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ.....	135
6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเท้า และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลัก ทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	138
6.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการค้า และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลัก ทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	141
6.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการ เกิดอาชญากรรมคดีอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ	155
6.8 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่ และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ	160
บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	167
7.1 รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง.....	168

7.2 แนวทางเบื้องต้นในการวางแผนพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านพาณิชยกรรม	171
7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	172
บรรณานุกรม.....	173
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียน.....	181

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญแนที่

หน้า

แผนที่ 1- 1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาย่านเยาวราช-สำเพ็ง กรุงเทพมหานคร.....	5
แผนที่ 4- 1 พื้นที่ศึกษาตามข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร	48
แผนที่ 4- 2 เส้นทางการสัญจรบนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	51
แผนที่ 4- 3 จุดจอดรถประจำทางพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง.....	53
แผนที่ 4- 4 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ ในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ปี พ.ศ. 2550-2561	58
แผนที่ 4- 5 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงเช้ามีด 00.01-05.59 น.	60
แผนที่ 4- 6 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงเช้า 06.01-11.59 น.	61
แผนที่ 4- 7 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงกลางวัน 12.00-17.59 น.....	62
แผนที่ 4- 8 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงกลางคืน 18.00-00.00 น.	63
แผนที่ 4- 9 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2550-2561	64
แผนที่ 4- 10 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2550-2561.....	65
แผนที่ 5- 1 โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถยนต์ บนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	73
แผนที่ 5- 2 โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถจักรยานและรถจักรยานยนต์บนพื้นที่ย่าน เยาวราช-สำเพ็ง.....	74
แผนที่ 5- 3 โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยการเดินเท้า บนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	75
แผนที่ 5- 4 โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะจำแนกประเภท บนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง.....	76
แผนที่ 5- 5 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา	78
แผนที่ 5- 6 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา	80

แผนที่ 5- 7 แผนภูมิประติมากรรม (ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ) บนพื้นที่ย่าน เยาวราช-สำเพ็ง.....	86
แผนที่ 5- 8 เกณฑ์มาตรฐานความกว้างทางเดินเท้าบนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง.....	91
แผนที่ 5- 9 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลาทั้งหมด.....	100
แผนที่ 5- 10 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลาเช้ามืด.....	101
แผนที่ 5- 11 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลาเช้า.....	102
แผนที่ 5- 12 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลากลางวัน.....	103
แผนที่ 5- 13 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลากลางคืน.....	104
แผนที่ 5- 14 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันจันทร์ ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น.	111
แผนที่ 5- 15 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันจันทร์ ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น.	112
แผนที่ 5- 16 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้าในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันจันทร์ ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น.	113
แผนที่ 5- 17 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันพุธ ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น.	116
แผนที่ 5- 18 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันพุธ ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น.	117
แผนที่ 5- 19 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า 55 ภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันพุธ ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น.	118
แผนที่ 5- 20 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันอังคาร ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น.	120
แผนที่ 5- 21 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันอังคาร ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น.	121
แผนที่ 5- 22 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันเสาร์ ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น.	123

แผนที่ 5- 23 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้าภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันเสาร์ ช่วงกลางวันเวลา 18.00-20.59 น.	124
แผนที่ 6- 1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโครงข่ายการสัญจร และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดี วิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	130
แผนที่ 6- 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร กับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	132
แผนที่ 6- 3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดจอดรถขนส่งสาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดี วิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	134
แผนที่ 6- 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่จำนวนประตูที่หันออกสู่ถนน กับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	137
แผนที่ 6- 5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเท้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	140
แผนที่ 6- 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ช่วงเวลาทั้งหมด	150
แผนที่ 6- 7 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ช่วงเวลาเช้ามืด	151
แผนที่ 6- 8 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ช่วงเวลาเช้า	152
แผนที่ 6- 9 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ช่วงกลางวัน	153
แผนที่ 6- 10 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ช่วงกลางคืน	154
แผนที่ 6- 11 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) กับจุดเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์	157

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1- 1 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2- 1 ทฤษฎีวงรอบ (group conflict theory).....	16
ภาพที่ 2- 2 การเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ย่อย 2 ระบบ.....	24
ภาพที่ 2- 3 การแบ่งพื้นที่สาธารณะของเมือง Gassin ในประเทศฝรั่งเศส ออกเป็นหน่วยพื้นที่ย่อย (convex spaces).....	24
ภาพที่ 2- 4 โครงข่าย axial lines ของเมือง Gassin.....	25
ภาพที่ 2- 5 การอ่านค่าผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น	25
ภาพที่ 2- 6 การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงสัณฐาน (spatial morphological analysis) ของเมือง Gassin ด้วยโปรแกรมสเปซซินแทกซ์ space syntax	26
ภาพที่ 2- 7 ข้อเสนอข้อโต้แย้งเชิงทฤษฎี รูปแบบโครงข่ายการสัญจร ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน.....	29
ภาพที่ 2- 8 กรอบแนวความคิดงานวิจัย.....	36
ภาพที่ 3- 1 การอ่านค่าผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น	41
ภาพที่ 3- 2 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	43
ภาพที่ 4- 1 สำเพ็งในอดีต	45
ภาพที่ 4- 2 สำเพ็งในปี พ.ศ. 2452	46
ภาพที่ 4- 3 ถนนเยาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5	46
ภาพที่ 4- 4 สภาพริมถนนเยาวราช บริเวณตรอกโรงโคมและซอยวานิช 1	47
ภาพที่ 4- 5 เส้นทางสัญจรบนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	52
ภาพที่ 4- 6 สภาพเศรษฐกิจในถนนเยาวราชและสำเพ็ง	55
ภาพที่ 4- 7 ตัวอย่างสภาพจุดเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน	59
ภาพที่ 4- 8 จำนวนคดีวิ่งราวทรัพย์ และคดีลักทรัพย์แต่ละช่วงเวลา ในพื้นที่ศึกษา.....	66
ภาพที่ 5- 1 ตัวอย่างการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยประเภทต่างๆ	77

ภาพที่ 5- 2 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชยกรรมในพื้นที่ศึกษา	81
ภาพที่ 5- 3 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา	81
ภาพที่ 5- 4 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชยกรรม	82
ภาพที่ 5- 5 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทศาสนสถานในพื้นที่ศึกษา	83
ภาพที่ 5- 6 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา	83
ภาพที่ 5- 7 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานที่ราชการในพื้นที่ศึกษา	84
ภาพที่ 5- 8 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทคลังสินค้าในพื้นที่ศึกษา.....	84
ภาพที่ 5- 9 ตัวอย่างรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรง ริมนนเยาวราช.....	87
ภาพที่ 5- 10 ตัวอย่างรูปแบบประตูที่มีรั้วที่บังบดบังสายตา ริมนนมหาจักร	87
ภาพที่ 5- 11 รูปแบบทางเท้าขนานไปกับแนวถนน ริมนนเยาวราช	88
ภาพที่ 5- 12 รูปแบบทางเท้าชนิดที่เป็นทางลัด ตรอกชัยภูมิ และตรอกโรงโคม	89
ภาพที่ 5- 13 รูปแบบทางเดินเท้าเฉพาะ ซอยผลิตผล และซอยวานิช 1	89
ภาพที่ 5- 14 รูปแบบทางเท้าชั่วคราว บนถนนเยาวราช ในช่วงเทศกาลกินเจ	90
ภาพที่ 5- 15 รูปแบบทางเดินเท้าทางข้าม บริเวณซอยวานิช 1 ตัดกับถนนราชวงศ์	90
ภาพที่ 5- 16 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	92
ภาพที่ 5- 17 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 1	93
ภาพที่ 5- 18 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 2	93
ภาพที่ 5- 19 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 3	94
ภาพที่ 5- 20 รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง ในแต่ละช่วงเวลา	105
ภาพที่ 5- 21 Segment map แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นย่าน เยาวราช-สำเพ็ง แบบทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร (Integration N)	106
ภาพที่ 5- 22 แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นย่านเยาวราช-สำเพ็ง.....	107
ภาพที่ 5- 23 ตัวอย่างด่านที่มีการทำการค้าในวันจันทร์ช่วงเช้าและกลางคืน.....	114
ภาพที่ 5- 24 ตัวอย่างเปรียบเทียบสภาพการสัญจรของคนเดินเท้า ช่วงกลางวันและกลางคืน	125

ภาพที่ 6- 1 ตัวอย่าง จุดเกิดเหตุ พื้นที่ที่ไม่หนาแน่นมากแต่มีการสัญจรเท้าผ่าน เข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้า และจักรยานยนต์ บริเวณเยาวราชซอย 2.....	129
ภาพที่ 6 - 2 ตัวอย่าง บริเวณป้ายรถประจำทางตลาดเก่าเยาวราช	133
ภาพที่ 6 - 3 ตัวอย่างบริเวณจุดเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในตรอกชัยภูมิ	139
ภาพที่ 6- 4 จำนวนคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ แต่ละช่วงเวลา ในพื้นที่ศึกษา	141
ภาพที่ 6- 5 ตัวอย่างสภาพบริเวณถนนราชวงศ์ ช่วงเช้ามีด เวลา 01.00 น.....	145
ภาพที่ 6 - 6 ตัวอย่างสภาพบริเวณตรอกอิสราณภาพ ตรอกโรงโคม ซอยวานิช 1 ใกล้ร้านคิคุยา (กลาง-ล่าง) และตรอกที่เป็นมุมอับติดกับซอยวานิช 1 ช่วงกลางวัน.....	147
ภาพที่ 6- 7 ตัวอย่างสภาพบริเวณย่านเยาวราช ช่วงกลางคืน เวลา 20.00 น.	149
ภาพที่ 6 - 8 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) ด้วยการวิเคราะห์เชกเมนต์ และการนับอัตราการสัญจรช่วงเช้า	158
ภาพที่ 6- 9 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นด้วยวิธีการนับอัตราการสัญจร (gate method).....	159
ภาพที่ 6- 10 รูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	165

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4- 1 จำนวนประชากรหลักในเขตสัมพันธวงศ์ ปี 2550-2561.....	56
ตารางที่ 6- 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) กับจุดเกิดคดีวิังราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ	155
ตารางที่ 6- 2 สรุปรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมวิังราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ย่านเยาวราช-สำเพ็ง	166

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน (crime against property) อันประกอบไปด้วย การฉ้อโกงทรัพย์สินและการลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ เป็นปัญหาต่อความปลอดภัยที่สำคัญยิ่งของเมือง นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตรงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในเมืองแล้วยังมีผลต่อบรรยากาศการดำเนินกิจกรรมของคนเดินเท้าในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในพื้นที่ย่านการค้าที่มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ เช่น ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทาง (street vendings) ที่หนาแน่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มี “กลุ่มเป้าหมาย” (target group) ของอาชญากรค่อนข้างมาก (Baran, Smith and Toker, 2007) และยังสะดวกในการพรางตัวของอาชญากรอีกด้วย (Shamblin, 2004)

อาจกล่าวได้ว่า การที่ Baran, Smith and Toker (2007) อ้างถึงการที่อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินมักเกิดในพื้นที่พาณิชย์กรรมนั้น เป็นการระบุถึงความสัมพันธ์คร่าวๆ ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง (urban spatial pattern) และรูปแบบอาชญากรรม (crime pattern) โดย นัยอย่างคร่าวๆ แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาในรายละเอียดว่ารูปแบบเชิงพื้นที่ลักษณะอื่นๆ เช่น รูปแบบโครงข่ายการสัญจร รูปแบบทางเท้า รวมทั้งรูปแบบการซ้อนทับของกิจกรรมร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทางต่างๆ นั้นมีผลหรือไม่ อย่างไร กับตำแหน่งและความถี่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาประเด็นดังกล่าวในย่านการค้าที่มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ทั้งร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทางหนาแน่นในกรุงเทพฯ เช่น ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งพบสถิติการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีฉ้อโกงทรัพย์สินและลักทรัพย์ในพื้นที่บ่อยครั้ง ในช่วงระยะเวลา 12 ปี ที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2551-2560)

งานวิจัยชิ้นนี้ อ้างถึงแนวคิดของ “สายตาเผ่าระวัง” (eyes on street) ของ Jacobs (1960) ที่กล่าวว่า มีผลต่อการลดการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะบนบาทวิถีในเมือง จากการที่ผู้คนเฝ้ามองและระวังซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของพื้นที่สาธารณะที่มีชีวิตชีวาและมีความปลอดภัย ทั้งนี้งานวิจัยนี้เสนอข้อโต้แย้งเชิงทฤษฎีที่สำคัญ กล่าวคือ “สายตาเผ่าระวัง” ตามนิยามของ Jacobs จะทำหน้าที่ในการป้องกันหรือลดการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อสายตาเผ่าระวังนั้นเกิดจาก “การสัญจรอิสระ” (natural movement) (Hillier, 1983) อันเป็นการสัญจรปกติของคนเดินเท้าในเมือง ที่กระจายตัวกันอยู่มากน้อยไม่เท่ากันบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของเมือง การสัญจรอิสระที่มีระดับแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เกิดขึ้นเนื่องมาจากระดับ

ความสัมพันธ์ (integration) ของพื้นที่นั้นๆ ในระบบโครงข่ายของเมืองที่แตกต่างกัน แต่หากพื้นที่นั้นๆ มี “การสัญจรดึงดูด” (attractor movement) หรือการสัญจรที่มาจากดึงดูดของกิจกรรมเชิงพาณิชย์ เช่น ร้านค้า จากเดิมที่มีการสัญจรปกตินั้นก็ทำให้มีระดับการสัญจรเพิ่มมากขึ้น (Hillier, 1996) ส่งผลให้สายตาเฝ้าระวังที่มีประโยชน์ในการป้องกันหรือลดการเกิดอาชญากรรมบนพื้นที่สาธารณะอาจไม่สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิมอีกต่อไป

ดังนั้น หากตั้งคำถามงานวิจัยว่า รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินเป็นอย่างไรในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยตั้งสมมติฐานอิงตามแนวคิดสายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) ของ Jacobs (1960) ประกอบกับทฤษฎีการสัญจรอิสระ (natural movement) ของ Hillier (1983) และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (multiplier-effect) ที่ส่งผลต่อระดับการสัญจรดึงดูด (attractor movement) ของ Hillier (1996) อาจกล่าวได้ว่า ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรม มีลักษณะเชิงพื้นที่ที่มักจะมีรูปแบบโครงข่ายการสัญจรที่หนาแน่น มีความสัมพันธ์ (integration) กับระบบโครงข่ายของเมืองเป็นอย่างดี มีศักยภาพการมองเห็นและเข้าถึงสูง สามารถเหนี่ยวนำให้มีระดับการสัญจรอิสระของผู้คนเดินเท้ามาก รวมทั้งเมื่อถึงเวลาที่กิจกรรมเชิงพาณิชย์ทั้งในอาคารร้านค้า และการค้าข้างทาง ตลอดจนสถานที่สำคัญภายในย่านเปิดทำการเมื่อใด ก็จะทำให้เกิดการสัญจรที่ดึงดูด (attractor movement) ซ้อนทับลงไปบนระดับการสัญจรอิสระ (natural movement) จนสายตาเฝ้าระวังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป เนื่องจากมีผู้คนสัญจรอย่างหนาแน่นมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีลักษณะเชิงพื้นที่อื่นๆ เช่น ขนาดความกว้างของทางเท้าที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน ตำแหน่ง และลักษณะการวางตัวของอาคารริมทางที่หนาแน่นไปเบียดบัง กีดขวางการสัญจรประกอบรวมด้วย ก็กลับจะทำให้ยิ่งเป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินมากขึ้น

กรณีศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ คือพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่อยู่บริเวณเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารเป็นพาณิชย์กรรม มีกิจกรรมที่ดึงดูดการสัญจรมาก เนื่องจากเป็นย่านการค้าที่สำคัญของเมือง เข้าถึงได้สะดวกด้วยการเดินเท้าเป็นหลัก มีความหนาแน่นของกลุ่มคนที่สัญจรผ่านพื้นที่ และกลุ่มคนที่สัญจรเข้ามาเพื่อทำกิจกรรมการค้าในพื้นที่ โดยการศึกษาแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง จะทำให้เกิดองค์ความรู้และประโยชน์ในการส่งเสริมนโยบายเพิ่มความปลอดภัยและประสบการณ์ของคนเดินเท้าในเมืองที่มีชีวิตชีวา โดยเฉพาะย่านพาณิชย์กรรม และสามารถนำไปสู่การวางแผนและออกแบบเชิงพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เพื่อบรรเทาและป้องกันการเกิดอาชญากรรมที่ส่งผลลบต่อภาพลักษณ์ต่อเมืองของนักท่องเที่ยว และประสิทธิภาพความปลอดภัยของคนเดินเท้าในพื้นที่

1.2 คำถามงานวิจัย

คำถามงานวิจัย คือ รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินเป็นอย่างไรในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

1.3 สมมติฐานงานวิจัย

ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรมนั้น มักจะมีรูปแบบโครงข่ายการสัญจรที่หนาแน่น มีความสัมพันธ์ (integration) กับระบบโครงข่ายของเมืองเป็นอย่างดี อันเป็นลักษณะหลักที่สำคัญ มีศักยภาพการมองเห็นและเข้าถึงสูง ซึ่งสามารถเหนี่ยวนำให้มีระดับการสัญจรอิสระของผู้คนเดินเท้ามาก รวมทั้งเมื่อถึงเวลาที่มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่หนาแน่น ก็จะเหนี่ยวนำให้เกิดการสัญจรที่ดึงดูด (attractor movement) ทำให้ผู้คนสัญจรอย่างหนาแน่นมากเกินพอดี จนสายตาฝ้าระวังกไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป อันเป็นเหตุที่เอื้อให้อาชญากรก่อเหตุได้โดยง่าย

ประกอบกับลักษณะเชิงพื้นที่อื่นๆ เช่น ขนาดความกว้างของทางเท้าที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน ตำแหน่ง และลักษณะการวางตัวของอาคารค้าข้างทางที่หนาแน่นไปเบียดบัง กีดขวางการสัญจร ประกอบรวมด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความหนาแน่น ก็อาจจะทำให้เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินมากขึ้น

1.4 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.4.1 ประมวลข้อมูลอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ในรูปแบบของการใช้งานพื้นที่ (spatial use pattern) อันได้แก่ ตำแหน่งและความถี่ของการเกิดอาชญากรรมประเภทชิงทรัพย์และลักทรัพย์

1.4.2 วิเคราะห์และประมวลรูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) ของย่านเยาวราช-สำเพ็งที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

1.4.3 ระบุรูปแบบพื้นที่ (spatial pattern) เพื่อเสนอแนวทางเบื้องต้นในการวางแผนพื้นที่เพื่อป้องกันและลดการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

1.5 ขอบเขตงานวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาในภาพรวมครอบคลุมการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง วิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial patterns) อันได้แก่ รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ รูปแบบ

ทางเท้า รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง และรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น ที่สัมพันธ์กับรูปแบบการใช้พื้นที่ (spatial use pattern) ซึ่งได้แก่ ตำแหน่งและความถี่ ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (พ.ศ. 2550-2561 ระยะเวลา 12 ปี) ให้อยู่ในรูปแบบของแผนที่และแผนภูมิการวิเคราะห์

ขอบเขตด้านพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ย่านเยาวราชและสำเพ็ง ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิและ พลับพลาไชย 2 กรุงเทพฯ มีเนื้อที่ทั้งหมด 348 ไร่

ทิศเหนือ	จรดถนนเจริญกรุง
ทิศใต้	จรดถนนทรงวาด ถนนอนุวงศ์ ถนนจักรวรรดิ และถนนบพิตรพิมุข
ทิศตะวันออก	จรดสี่แยกเฉลิมบุรี
ทิศตะวันตก	จรดคลองบางลำพู-คลองโอ่งอ่าง

(แผนที่ 1-1)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.6 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1.6.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการทบทวนวรรณกรรมโดยการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง เพื่อตั้งคำถามวิจัย สมมติฐานงานวิจัย และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6.2 เก็บข้อมูลนำร่องในพื้นที่ศึกษา (pilot study) และทำการสังเกตการณ์ (direct observation) เพื่อสร้างแบบทดสอบและระบุข้อมูลเชิงพื้นที่เบื้องต้น รวมถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

1.6.3 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตำแหน่งและความถี่ของการก่ออาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ ทรัพย์สินจากสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และพลับพลาไชย 2 กรุงเทพฯ ในช่วงระยะเวลา 12 ปี (พ.ศ. 2550-2561) เพื่อจัดทำแผนที่อาชญากรรม (crime map) ในแต่ละช่วงเวลาในรูปแบบการใช้ พื้นที่ (spatial use pattern)

1.6.4 สร้างแผนที่และวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) ของพื้นที่ ศึกษา ได้แก่ รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ รูปแบบทางเท้า รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และ การค้า ข้างทาง และรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น

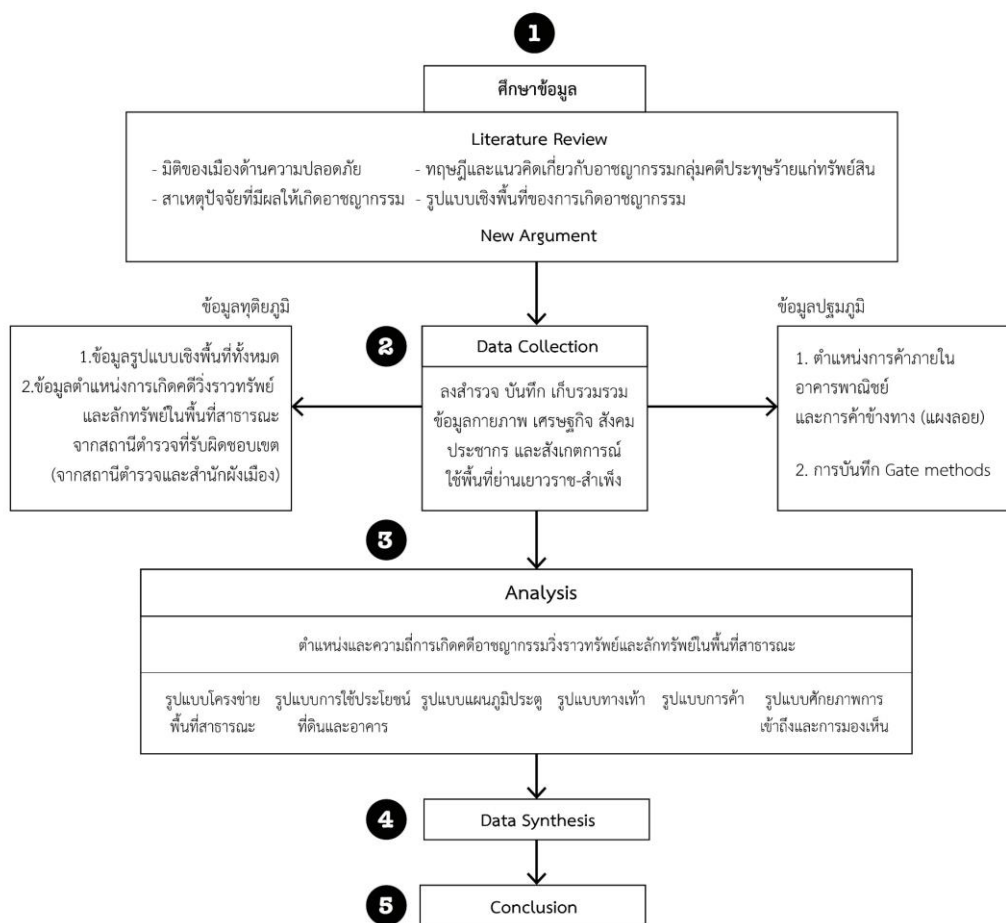
1.6.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของการก่ออาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีชิงทรัพย์กับลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ (spatial use pattern) และรูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern)

1.6.6 ประมวลผลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งสังเคราะห์เป็นแนวทางเบื้องต้นในการวางผังและออกแบบเชิงพื้นที่ เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

1.7 แหล่งที่มาข้อมูล

1.7.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) จากการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ (direct observation) และบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัย

1.7.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และพลับพลาไชย 2 หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1- 1 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 ทราบถึงกระบวนการวิเคราะห์ หรือถอดรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวังราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านเยาวราช สำเพ็ง อันนำไปสู่การคาดการณ์และระบุพื้นที่ที่มีแนวโน้มต่อการเสี่ยงเกิดอาชญากรรม

1.8.2 ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางเบื้องต้นในการวางแผนและออกแบบเชิงพื้นที่ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยต่อคนเดินเท้าใน ย่านเยาวราช-สำเพ็ง หรือ ประยุกต์เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่ย่านการค้าอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

1.9 คำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

1.9.1 อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน (crime) หมายถึง การกระทำประทุษร้ายมุ่งหวังเอาทรัพย์สินอันเป็นการฝ่าฝืน หรือขัดกับกฎหมาย และผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

1.9.2 อาชญากร (criminal) หมายถึง ผู้กระทำความผิด หรือมีพฤติกรรมที่ขัดกับกฎหมาย

1.9.3 การวิ่งราวทรัพย์ (snatch thief) หมายถึง การลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาชิงหน้า

1.9.4 การลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ (pickpocket) หมายถึง ผู้กระทำการก่อเหตุเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะที่ไม่มีอาคารปกคลุม เช่น การล้วงกระเป๋าบนถนนคนเดิน

1.9.5 แผนที่อาชญากรรม (crime map) หมายถึง แผนที่แสดงตำแหน่ง ความถี่ และการกระจุกตัวของกาเกิดอาชญากรรม

1.9.6 พื้นที่สาธารณะ (public space) หมายถึง พื้นที่ภายนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้าง ที่ไม่มีการจับจองเป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คนทั่วไปสามารถเข้าใช้ในการทำกิจกรรมสาธารณะ สัญจร พักผ่อนหย่อนใจ ได้อย่างเท่าเทียมกันทุกคน

1.9.7 รูปแบบการใช้พื้นที่ (spatial use pattern) ในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง ตำแหน่ง ความถี่ และการกระจุกตัวของอาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

1.9.8 รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) หมายถึง รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ รูปแบบทางเท้า รูปแบบการค้า และรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น

1.9.9 สายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) หมายถึง สายตาจากผู้คนที่ที่เป็นคนเดินเท้าบนพื้นที่สาธารณะ และภายในอาคารพาณิชย์ ที่ช่วยสอดส่องเฝ้าระวังซึ่งกันและกันในพื้นที่นั้นๆ ตามนิยามของ Jacobs (1960)

1.9.10 ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น หมายถึง ศักยภาพการเข้าถึงโครงข่ายพื้นที่สาธารณะนั้นๆ ทั้งนี้การมองเห็นดังกล่าว ไม่ใช่สายตาเฝ้าระวัง แต่เป็นการมองเห็นโดยตรงจากการเข้าถึงของผู้คน

1.9.11 การค้าข้างทาง (street vending) หมายถึง การค้าที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณะ และเป็นการค้านอกระบบเศรษฐกิจ เช่น แผงลอย

1.9.12 การสัญจรอิสระ (natural movement) หมายถึง การสัญจรตามปกติทั่วไปของคนเดินเท้าบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของเมืองที่มีระดับมากน้อยอันเนื่องมาจากลักษณะโครงข่ายที่แตกต่างกัน โดยในแต่ละพื้นที่จะมีระดับการสัญจรอิสระมากน้อยแตกต่างกัน (Hillier, 1983)

1.9.13 การสัญจรดึงดูด (attractor Movement) หมายถึง การสัญจรที่เกิดจากสิ่งดึงดูด เช่น ร้านค้า ให้เข้ามาใช้งานภายในพื้นที่ ทำให้เกิดการสัญจรเพิ่มเติมขึ้นจากระดับการสัญจรอิสระ (Hillier, 1983)

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ได้ทำการศึกษา ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในงานวิจัย ตามประเด็นดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน
 - 2.1.1 ความหมายและประเภทของอาชญากรรม
 - 2.1.2 สาเหตุและปัจจัยการเกิดอาชญากรรม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเชิงพื้นที่ของเมืองที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน
 - 2.2.1 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง
 - 2.2.2 การสัญจรอิสระ
 - 2.2.3 การสัญจรอิสระและสายตาเฝ้าระวัง
 - 2.2.4 การค้าข้างทางและทางเท้า
- 2.3 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง และการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ
- 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

2.1.1 ความหมายและประเภทของอาชญากรรม

ความหมายของอาชญากรรม

คำว่าอาชญากรรม มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมายแตกต่างกันออกไป เนื่องจากแต่ละสังคมมีมุมมองต่ออาชญากรรมที่ต่างกัน โดยคำว่าอาชญากรรมในความหมายอย่างกว้างเกิดจากการสมมติคำว่า “อาญา” หมายถึง อำนาจ โทษ และคำว่า “กรรม” หมายถึง การกระทำที่สนองผลร้ายที่ทำได้แต่ปางก่อน ได้เป็นคำว่า “อาชญากรรม” หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ทั้งนี้ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “crime” มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “crimen” แปลว่า ความชั่วหรือบาป และ “criminal” มีความหมายว่า การกระทำที่ผิดศีลธรรม การลงโทษ ตลอดจนการกระทำความผิดของบุคคลใดต่อบุคคลหนึ่ง (Lexitron, 2009 อ้างถึงใน คณิต เนียรวิฑูร์ย์, 2554)

อาชญากรรมถูกให้ความหมายในแต่ละมุมมองไปตามบริบทสังคม บางสังคมการกระทำหนึ่งถือเป็นอาชญากรรมแต่อาจไม่ใช่ในอีกสังคมหนึ่ง ดังคำกล่าวของ อีมิล เดอร์ไคม์ นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส (Emile Durkheim, 1970 อ้างถึงใน พัฒนาการ สูงนารถ, 2551) กล่าวว่า “ไม่มีสังคมใดที่ไม่เผชิญกับปัญหาอาชญากรรม เพียงแต่รูปแบบหรือลักษณะของอาชญากรรมในแต่ละสังคมนั้นอาจแตกต่างกันออกไป มิได้เป็นเช่นเดียวกันทั่วทุกแห่ง” เช่นเดียวกันนี้ คำว่าอาชญากรรมจึงถูกตีความไปได้หลายความหมาย จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงคำจำกัดความ “อาชญากรรม”

Sutherland & Cressey (1967 อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, 2537) ได้กล่าวถึงว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ละเมิด กฎหมาย การกระทำใดๆ ที่น่าประณาม นำลงโทษเพียงใด หรือเลวทรามต่ำช้าเพียงใด ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม หากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้

ทั้งนี้ Reid (2000 อ้างถึงใน วิชชากร พรกำเหนิดทรัพย์, 2557) กล่าวว่า อาชญากรรม คือการกระทำโดยเจตนา หรือฝ่าฝืน ละเมิดกฎหมายหรือข้อบังคับของ สังคมนั้นๆ การกระทำผิดดังกล่าว ต้องถูกลงโทษโดยหน่วยงาน หรือองค์กรของพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น อาชญากรรมจึงมีองค์ประกอบคือ มีผู้ออกกฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายและผู้ละเมิดกฎหมาย (Clinard & Quinney, 1970)

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมที่ขัดแย้ง หรือการละเมิดต่อระเบียบของสังคมไม่ได้หมายความว่า จะเป็นอาชญากรรมเสมอไป แต่หมายถึง การละเมิดต่อระเบียบข้อห้ามที่เป็นกฎหมายของสังคม จึงจะเรียกว่าเป็นการก่ออาชญากรรม โดยการตัดสินผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าเป็นอาชญากรทั้งหมดนั้นจะไม่เป็นการยุติธรรม แต่อาชญากรรมหมายถึงการกระทำผิดที่มีลักษณะชั่วร้าย เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างมากเท่านั้น และการก่ออาชญากรรมจะต้องได้รับโทษ อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจถึงความหมายของอาชญากรรมในเบื้องต้นนั้น หมายรวมถึงการแบ่งประเภทของอาชญากรรม เพื่อจำแนกพฤติกรรมหรือระดับความรุนแรงของอาชญากรรมในแต่ละประเภท และเข้าใจถึงรายละเอียดของการก่ออาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

ประเภทของอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ที่ถูกกำหนดว่า มีความเป็นอาชญากรรมนั้นมีระดับที่ต่างกัน รวมไปถึงระดับความร้ายแรงของการก่ออาชญากรรม ซึ่งจำแนกประเภทตามความหมายของกฎหมายและสังคมวิทยาได้ 2 ประเภท

1.) อาชญากรรมที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง (Mala Inse) เป็นอาชญากรรมที่สะท้อนขวัญและเป็นภัยต่อสังคมนั้นๆ อย่างมาก เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ อาชญากรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นอาชญากรรมโดยแท้และเป็นความผิดในตัวเอง

2.) อาชญากรรมที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibite) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎจราจร โดยทั่วไปแล้วถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายและบรรทัดฐานของสังคมเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมยังถูกแบ่งประเภทไปตามลักษณะและพฤติกรรมในการศึกษาของนักอาชญาวิทยาอีกมากมาย และเพื่อง่ายสำหรับการจัดกลุ่มอาชญากรรม งานวิจัยฉบับนี้จึงเลือกศึกษาตามการจำแนกอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2535) ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มคดี ดังนี้

1.) กลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะท้อนขวัญ ประกอบด้วย คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คดี ปล้นทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีลักพา เรียกว่าค่าไถ่ และคดีวางเพลิง

2.) กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ชีวิต ร่างกาย และเพศ ประกอบด้วย คดีฆ่าผู้อื่นโดย เจตนาและไม่เจตนา คดีพยายามฆ่า คดีทำร้ายร่างกาย และคดีข่มขืนกระทำชำเรา

3.) กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประกอบด้วย คดีลักทรัพย์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีริบเอาทรัพย์ คดีกรรโชกทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ คดีรับของโจร และคดีทำให้เสียทรัพย์

4.) กลุ่มคดีที่น่าสนใจ ประกอบด้วย คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ คดีโจรกรรม รถยนต์ คดีโจรกรรมโค-กระบือ คดีโจรกรรมเครื่องมือเกษตร คดีปล้นชิงรถโดยสาร คดีปล้นชิงรถ แท็กซี่ คดีข่มขืนและฆ่า คดีลักพาเรียกว่าค่าไถ่ คดีฉ้อโกง คดียักยอกทรัพย์

5.) กลุ่มคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ประกอบด้วย คดีความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน พ.ร.บ.การพนัน พ.ร.บ.ยาเสพติด และพ.ร.บ.ปราบปรามการค้าประเวณี

ทั้งนี้ งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน เฉพาะ คดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะอธิบายความหมายทั้ง 2 คดี ในหัวข้อถัดไป

อาจกล่าวสรุปได้ว่า อาชญากรรมคือปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นกับสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีนักอาชญาวิทยา สังคมวิทยา ได้ทำการศึกษาค้นคว้า ให้คำนิยาม เพื่ออธิบายถึงความหมาย และสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม

2.1.2 สาเหตุและปัจจัยการเกิดอาชญากรรม

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ได้แก่ ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ เนื่องมาจากเป็นลักษณะคดีที่คล้ายคลึงกัน และมีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันทั่วไปของคนในเมือง โดยอาชญากรต้องอาศัยช่วงที่ผู้คนที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดย ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2545) ได้กล่าวถึงแผน ประทุษกรรมของอาชญากร ซึ่งมีลักษณะของการประกอบอาชญากรรมประเภทต่างๆ ดังนี้

1.) คดีวิ่งราวทรัพย์ เป็นคดีที่เกิดจากการลักทรัพย์โดยการฉกฉวยเอาทรัพย์ของผู้อื่น ไปโดยซึ่งหน้า หรือเอาไปขณะที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์รู้เห็นการกระทำนั้น โดยผู้กระทำเพียงแต่ฉกฉวย แต่ไม่ได้เจตนาในการทำร้ายเจ้าทรัพย์ อาชญากรมักรอสังเกตผู้ที่จะเดินผ่านไปมา ใช้ช่องโอกาสขณะที่ผู้คนที่กำลังเบียดเสียดแออัด กระทำการกระชากสร้อยคอ หรือของมีค่าอื่นๆไปซึ่งหน้า

2.) คดีลักทรัพย์ เป็นคดีที่เกิดจากการเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือผู้เป็นเจ้าของร่วมอยู่ไปโดยทุจริต สถานที่เกิดเหตุมักเป็นเขตบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ตึกแถว พื้นที่ใดก็ตามที่อาชญากร สามารถกระทำการโดยไม่มีผู้สังเกตเห็น หรือพบเห็น แต่ทั้งนี้คดีที่ผู้วิจัยทำการศึกษา คือ คดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ จะมีข้อแตกต่างแยกจากคดีลักทรัพย์โดยทั่วไป โดยอาชญากรเลือกก่อเหตุบนพื้นที่สาธารณะและไม่มีอาคารปกคลุมเท่านั้น ซึ่งไม่นับรวมการยกเค้า การลักขโมยของในบ้านเรือน กุฎิภายในอาคารต่างๆที่ และไม่ใช้พื้นที่สาธารณะ โดยสถานที่เกิดเหตุมักเป็นพื้นที่สาธารณะบริเวณย่านพาณิชยกรรม เช่น การล้วงกระเป๋า การขโมยสินค้าหน้าร้านค้า การขโมยของในตลาด การล้วงกระเป๋าบริเวณป้ายจอดรถขนส่งสาธารณะ หรือตามเทศกาลงานต่างๆ บนถนนคนเดิน ซึ่งอาชญากรมักใช้เล่ห์เหลี่ยมเดินชน หรือยื่นเบียดเหยื่อ เพื่อปิดบังพฤติกรรมของตนจากสายตาของบุคคลทั่วไป มักเลือกก่อเหตุในบริเวณที่มีผู้คนหนาแน่น และ บริเวณที่มีมุมอับสายตา หรือบริเวณที่ผู้คนไม่ทันสังเกต

จากลักษณะของการประกอบอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน กล่าวได้ว่าสาเหตุของการเกิดนั้นอาจมีหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยทางสังคม สภาพแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจ ที่มีลักษณะเฉพาะที่เอื้อให้อาชญากรสามารถก่อเหตุไปตามบริบท ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงทำการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เพื่ออธิบายถึงที่มาและสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้จะเป็นการอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ดังนี้

ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ได้อธิบายบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “อาชญากรรู้จักใช้เหตุผลในการก่อเหตุ” โดยการเกิดอาชญากรรมในแต่ละครั้งไม่ได้เกิดจากความบังเอิญ แต่อาชญากรมีการคิดมาอย่างรอบคอบถึงเหตุผลต่างๆ ที่ประกอบรวมกันในการก่อเหตุ มีการชั่งน้ำหนักระหว่างเหตุผลส่วนตัว กับผลประโยชน์ที่ได้ โดยบตลงโทษนั้นมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ จึงเป็นเหตุให้อาชญากรมีการเลือกอย่างมีเหตุผล และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการถูกจับที่จะเกิดกับตนเองเป็นที่ตั้ง โดยปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2526) อธิบายถึง การเลือกก่อเหตุอาชญากรรมจะผ่านการคิดอย่างรอบคอบมาแล้วถึงความคุ้มค่าในการก่อเหตุแต่ละครั้ง โดยอาชญากรมีอาชีพมักเลือกก่อเหตุในสถานที่ที่มีมูลค่าของทรัพย์สินสูง หรือ พื้นที่ที่มีการหมุนเวียนของเงินจำนวนมาก เช่น ธนาคาร ร้านค้า ห้างทอง เป็นต้น ซึ่งตัวอาชญากรคิดผลเสียที่จะตามมาแล้ว หากประสบความสำเร็จในการก่อเหตุ จะสามารถยอมรับกับผลเสียได้หากถูกจับกุม

ณัชชาธิ์ นาคนคร (2553) อธิบายถึง ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล สามารถแยกองค์ประกอบออกได้ 3 ส่วน ดังนี้

1) การเลือกสถานที่ก่อเหตุอาชญากรรม อาชญากรมีการศึกษาพื้นที่ที่ก่อนเลือกก่อเหตุ เพื่อเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จในการก่อเหตุมากยิ่งขึ้น เช่น อาชญากรวิ่งราวทรัพย์มักเลือกพื้นที่ที่มีผู้คนสัญจรขวักไขว่ในระดับหนึ่ง และเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่นได้ เพื่อหลบหนี

2) การเลือกเป้าหมาย อาชญากรจะเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุในแต่ละครั้ง เช่น อาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์จะเลือกเหยื่อที่ไม่ระมัดระวังตัวเอง เหยื่อที่อยู่ในช่วงเปลอหรือเหยื่อที่กำลังเดินเล่นโทรศัพท์

3) การเรียนรู้เทคนิคของการเป็นอาชญากร เพื่อก่อเหตุอาชญากรรมง่ายมากยิ่งขึ้น เช่น อาชญากรรมประเภทลักทรัพย์เมื่อถูกตำรวจจับกุมได้บ่อย อาชญากรจะเรียนรู้และหาวิธีการลักทรัพย์ให้มีความซับซ้อน และอำพรางตัวขณะก่อเหตุมากขึ้น

จากองค์ประกอบทั้งสามส่วน อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรจะเลือกก่อเหตุอาชญากรรมอย่างมีการคิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รวมทั้งมีการประเมินสถานการณ์ในการก่อเหตุ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน อาชญากรได้เลือก คิดและตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อกระทำผิดแล้ว ซึ่งมีสาเหตุประกอบรวมกัน อันได้แก่ สถานที่ที่มีคนเหยื่อเดินผ่าน และไม่ทันได้ระมัดระวังตัวเอง หรืออยู่ในช่วงเปลอ ทำให้อาชญากรมีอาชีพที่รู้สถานการณ์นั้นสามารถก่อเหตุได้อย่างแนบเนียน และประสบความสำเร็จ

ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (routine activities theory) ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน ศึกษาโดย Cohen และFelson (1979 อ้างถึงใน Miro, 2014) เป็นการศึกษาเรื่องอาชญากรรมที่เน้นความ

สัมพันธ์ระหว่าง สถานที่ เวลา และเหยื่อที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่ไม่มีผู้เฝ้าระวัง โดยมีกิจกรรมหรือ การกระทำใดของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น การสวมใส่เครื่องประดับราคาแพง ออกไปนอกบ้านตอนกลางคืน จึงทำให้ตกเป็นเหยื่อ หรือเอื้อให้เกิดเหตุอาชญากรรม เมื่อมีครบ 3 องค์ประกอบดังนี้

- 1) เป้าหมายที่เหมาะสม (an accessible target) คือ บุคคล ทรัพย์สิน และสถานที่ เช่น พื้นที่หรือตำแหน่งที่เหยื่อปรากฏตัวมีความเสี่ยง หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถก่อเหตุอาชญากรรมได้ง่าย
- 2) ไม่มีผู้เฝ้าระวัง (an absence of a capable guardian) การไม่มีอยู่ของผู้เฝ้าระวัง หรือมี แต่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เฝ้าระวังในที่นี้หมายถึงบุคคล หรือสิ่งของที่สามารถยับยั้งการก่อเหตุ เช่น ตำรวจ ยาม หรือกล้องวงจรปิด เป็นต้น
- 3) ผู้กระทำผิด (a motivated offender) เมื่อองค์ประกอบข้างต้นเป็นแรงจูงใจเอื้อต่อการ ตัดสินใจก่อเหตุอาชญากรรม ซึ่งตัวอาชญากรมีเหตุผลหรือแรงจูงใจที่นำไปสู่การกระทำผิด เช่น การ ศึกษา สังคม หรือความยากจน

องค์ประกอบที่กล่าวมานั้น คือกิจกรรมประจำวันที่ยื้อและผู้กระทำผิดมาพบกัน ในเวลา และสถานที่ที่หลากหลาย ผู้ก่อเหตุมีแรงจูงใจ ขณะเดียวกันก็มีเป้าหมายที่เหมาะสมและไม่มีผู้เฝ้า ระวัง ดังนั้นเมื่อทั้งสามองค์ประกอบรวมกันจะเกิดอาชญากรรมขึ้น ตัวอย่างเช่น การเดินช้อปปิ้งใน ย่านการค้าที่มีผู้คนหนาแน่น ทำให้มีเป้าหมายจำนวนมาก ไม่มีผู้เฝ้าระวัง หรือสถานการณ์ที่ต่างไม่ได้ ระมัดระวังตัว ประกอบกับอาชญากรมีแรงจูงใจ จึงเอื้อให้เกิดอาชญากรรม ทั้งนี้หากไม่มีเหยื่อ หรือ มี ผู้ดูแลเฝ้าระวัง อาชญากรรมก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยลง ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายถึงการเกิดอาชญากรรม บนพื้นฐานของกิจกรรมประจำวันที่แตกต่างกัน เช่น การเกิดอาชญากรรมมักในย่านการค้าเป็นประจำ เนื่องมาจากอาชญากรเรียนรู้วิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่ และเลือกก่อเหตุอย่างมีเหตุผล

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ศึกษาโดย Erk (1994 อ้างถึง ใน Miro, 2014) มีรากฐานแนวคิดต่อมาจากทฤษฎีวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงบางองค์ ประกอบ คือ “สถานที่” แทนที่องค์ประกอบ “การไม่มีผู้เฝ้าระวัง” โดยทฤษฎีสามเหลี่ยม อาชญากรรมได้อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม 3 ด้าน คือ

- 1) ผู้กระทำผิดหรือคนร้าย (Offender)
- 2) เหยื่อ (Victim) หรือเป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคลในสถานที่ ต่างๆ
- 3) โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสม ที่ ผู้กระทำผิดหรือคนร้าย มีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม

เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Mannheim (1973 อ้างถึงใน อัฒณพ ชูบำรุง, 2527) กล่าวถึงปัจจัยทางกายภาพ (physical factors) และปัจจัยทางสังคม (social factors) ผนวกกับความต้องการ ทางด้าน จิตใจ (mental factors) นั้น เอื้อให้ตัวอาชญากรก่อเหตุ ถึงแม้ว่าปัจจัยทางด้านจิตใจจะมีเพียงเล็กน้อยก็อาจส่งผลให้เกิดเหตุอาชญากรรมได้ ทั้งนี้ การแก้ไข หรือป้องกันปัญหาอาชญากรรม คือ การ ทำให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งหายไป

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมีสาเหตุมาจาก ตัวอาชญากร เหยื่อหรือเป้าหมาย และโอกาสที่หมายรวมถึงช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสมในการก่อเหตุนั่นเอง ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางกายภาพ และปัจจัยทางสังคมทั้งสิ้น

ทฤษฎีสังคมที่ไร้ระเบียบ (social disorganization theory) อธิบายถึงสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องมาจากการเจริญเติบโตไปสู่การเป็นสังคมเมือง (Urbanization) จากการเปลี่ยนแปลงทำให้มีการหมุนเวียนของคนในพื้นที่อย่างหลากหลาย จนเป็นเหตุให้กลไกควบคุมทางสังคมของชุมชนอ่อนแอลง และนำไปสู่อาชญากรรมเมืองที่สูงขึ้น (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินนั้น อีกสาเหตุหนึ่งก็มาจาก สภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่ในเมืองย่านที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรมที่มีการขยายตัวของธุรกิจ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทำให้ความเป็นชุมชนให้หายไป ส่งผลให้มีการหมุนเวียนของคนในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย จนนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมในเมืองง่ายขึ้น เนื่องจากกลไกควบคุมทางสังคมของชุมชนอ่อนแอลง

ทฤษฎีวงรอบ (group conflict theory) ศึกษาโดย Park และ Burgess (1929 อ้างถึงใน พรชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2526) นักอาชญาวิทยา ผู้นำเสนอทฤษฎีวงรอบ เกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมในเมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการแบ่งเมืองเป็นส่วนๆ (ภาพที่ 2.1-1) ด้วยการลากเส้นเป็นครึ่งวงกลมโดยแต่ละวงห่างกัน 2 ไมล์ แบ่งเป็น 5 ย่าน ตามลักษณะของที่อยู่อาศัย อาชีพ และชนชั้นซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นย่านต่างๆ ดังนี้

เขตที่ 1 ย่านศูนย์กลางการค้าและธุรกิจ (central business district) เป็น ศูนย์กลางของทางเศรษฐกิจ การค้าและระบบราชการ

เขตที่ 2 ย่านที่มีการเปลี่ยนผ่าน (zone in transition) เป็นเขตของการ เปลี่ยนแปลง มัก เป็นเขตที่อยู่อาศัย ธุรกิจเล็กๆ บ้านเช่าราคาถูก ผลของเขตนี้คือสลัม

เขตที่ 3 ย่านบ้านพักอาศัยของคนทำงาน (workingmen's homes zone)เป็นเขต โรงงาน อุตสาหกรรม บ้านพักของกลุ่มชนชั้นกรรมกรอาศัยอยู่มาก

เขตที่ 4 ย่านที่พักอาศัย (residential zone) เป็นที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางและสูง

เขตที่ 5 ย่านของบุคคลที่เดินทางเข้าไปทำงานในเมือง (commuter zone) เป็นเขตชาน เมือง มีการขนส่งทั้งภาคเอกชนและสาธารณะไปยังใจกลางเมืองที่มีการทำงาน

ภาพที่ 2-1 ทฤษฎีวงรอบ (group conflict theory)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการศึกษาพบว่าบริเวณย่านศูนย์กลางการค้า (central business district) และย่านที่มีการเปลี่ยนผ่าน (zone in transition) ซึ่งมีการย้ายเข้าออก หรือผลัดเปลี่ยนของผู้คนตลอดเวลา เป็นแหล่งที่เกิดอาชญากรรมได้สูงที่สุดของเมือง เนื่องจากการขยายของธุรกิจศูนย์กลางเมือง รวมทั้งเป็น ย่านที่มีการสัญจรผ่านของผู้คนหลากหลายปะปนกัน ทั้งยังเป็นที่พักอาศัยของผู้ที่มีฐานะยากจน ในขณะที่บริเวณอื่นๆ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะค่อยๆ ลดลงสวนทางกับระยะห่างจากกลางเมืองออกไป

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ย่านที่มีการเกิดเหตุอาชญากรรมคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน จะเกิดขึ้น เป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะการเกิดซ้ำๆ จากความเป็นย่านศูนย์กลางการค้า หรือ สถานที่นั้นๆมีการ ผลัดเปลี่ยนผู้คนตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับที่กลไกควบคุมทางสังคมของชุมชนอ่อนแอลง เป็นสาเหตุ ส่วนหนึ่งจะทำให้เกิดเหตุอาชญากรรม

ทฤษฎีว่าด้วยสถานที่ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Place Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการอยู่ในสถานที่ที่อันตราย อันเป็นเหตุให้คนมักจะทำผิดเป็นเหตุอาชญากรรมได้มากกว่า โดยสถานที่ที่มีความเบี่ยงเบนนั้นเป็นสถานที่ที่มีผู้คนอาศัย หรืออยู่กันอย่างหนาแน่น ซึ่งจะอยู่ในย่านธุรกิจ และมีที่พักอาศัยอยู่ติดกัน แหล่งรวมเหล่าสินค้าและของมีค่าราคาแพงเหล่านี้จึงตกเป็นเป้าหมายของการก่อเหตุอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น เช่นการขโมยของในร้านขายของชำ หรือห้างสรรพสินค้า ดังนั้นการทำให้บุคคลมีโอกาสตกเป็นเหยื่อน้อยลงคือ การไม่อยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยงหรือมีสถิติอาชญากรรมสูง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ต่อชีวิตและร่างกาย (Siegel, 2008)

ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันกับ ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (routine activities theory) ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ทฤษฎีสังคมที่ไร้ระเบียบ (social disorganization theory) และทฤษฎีวงรอบ (group conflict theory) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบใน ด้านสถานที่ และการเปลี่ยนแปลงในย่านที่เป็นศูนย์กลางการค้า ซึ่งมักเป็นสาเหตุของการก่อเหตุ

อาจกล่าวได้ว่าการเกิดอาชญากรรมคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินนั้นเป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นด้วยลักษณะเฉพาะของพื้นที่ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่อันตราย สร้างความเสี่ยงในชีวิตและทรัพย์สินของคนเมืองสูง และเพิ่มโอกาสในการก่อเหตุอาชญากรรม มักเกิดในย่านพาณิชยกรรมที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น มีกลไกควบคุมยาก ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยอาจช่วยลดการเกิดอาชญากรรมคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในพื้นที่หรือชุมชนได้

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environmental Design) เป็นทฤษฎีที่ผสมระหว่างหลักทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย และทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ พัฒนามาเป็นทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม Mohammadi และ Khayambashi (2014, อ้างถึงใน กานต์ชนิด เพชรศรี, 2560) อธิบายถึงการป้องกันและลดอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมเป็นหลักที่ผ่านการออกแบบด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้คนดีขึ้น

ทั้งนี้ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2526) ยังอธิบายถึงแนวทางหลักของการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมมี 2 แนวทาง โดยแนวทางแรก คือ การล้อมเฝ้าและปลูกจิตสำนึกระยะยาว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลายสถาบันและจำเป็นต้องกระทำต่อเนื่องและใช้เวลา และแนวทางที่สอง คือ การจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันอาชญากรรม ซึ่งสามารถแยกได้ 2 มิติ ดังนี้

1.) สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น สามารถปรับเปลี่ยน หรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อลดช่องโอกาสในการก่อเหตุอาชญากรรมได้ แบ่งได้เป็นสองระดับ คือ ระดับชุมชน และระดับบ้านเรือน

- ระดับชุมชน เป็นมาตรการการวางผังและการออกชุมชน โดยปรับปรุง สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดการก่อเหตุอาชญากรรมในชุมชน เช่น พื้นที่อับสายตา เส้นทางเปลี่ยว ซอยตัน พื้นที่ทิ้งร้าง เหล่านี้สามารถมีการจัดการและออกแบบโดยติดตั้งไฟส่องสว่าง การติดตั้งกล้องวงจรปิด การควบคุมหรือออกแบบเส้นทาง ปรับทางเข้าออก ปรับระยะทางเท้า ตลอดจนการวางผังเมืองและออกแบบชุมชนอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุอาชญากรรม

- ระดับบ้านเรือน เป็นมาตรการความมั่นคงของประตูหน้าต่าง การใช้สัญญาณเตือนภัย การออกแบบ ปรับเปลี่ยน ปรับปรุง สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในบริเวณที่พักอาศัยหรือพื้นที่ส่วนบุคคล เช่น การออกแบบบริเวณหน้าบ้านให้สามารถมองเห็นบุคคลภายนอกได้ชัดเจน

2.) สภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม คือมาตรการต่างๆในชุมชนที่ช่วยสอดส่องดูแลกัน โดยอาชญากรรมนั้นเป็นปัญหาที่ทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกัน ไม่ใช่เพียงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่ดี จะช่วยป้องกันอาชญากรรมให้ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งจากทฤษฎีกำหนดไว้ 3 มาตรการ ดังนี้

- มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย ช่วยสอดส่องดูแล พฤติกรรม แจ้งเหตุอาชญากรรม
- มาตรการสายตรวจประชาชน มีอาสาสมัครช่วยดูแลพื้นที่เหล่านี้ และแจ้งตำรวจ
- มาตรการตรวจตราบ้านเรือน การช่วยกันสอดส่องดูแลภายในละแวกบ้าน

นอกจากนี้ สุพิศาล ภักดีนฤบาล (2556) สุพิศาล ภักดีนฤบาล (2556) กล่าวว่า “หัวใจสำคัญของการควบคุมอาชญากรรม จากสภาพแวดล้อม คือ การปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์สภาพแวดล้อม เพื่อลดโอกาสในการ ก่ออาชญากรรม ช่วยให้ดูปลอดภัยไม่น่ากลัว” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การเฝ้าระวังโดยธรรมชาติ (natural surveillance) การก่อเหตุอาชญากรรมในแต่ละครั้ง อาชญากรจะหลีกเลี่ยงการมีผู้พบเจอขณะก่อเหตุ ดังนั้น เพื่อลดโอกาสในการก่อเหตุอาชญากรรม จึงควรทำให้พื้นที่นั้นมีการเฝ้าระวังโดยธรรมชาติ เช่น ทำให้พื้นที่ดูโล่ง โปร่ง ไม่มีสิ่งบังสายตา

2) การควบคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติ (natural access control) ในพื้นที่ส่วนบุคคลสามารถทำได้โดย การใช้ประตู เหล็กดัด รั้ว แนวต้นไม้ เป็นต้น ในขณะที่พื้นที่สาธารณะการควบคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติทำได้ยากกว่า แต่สามารถใช้วิธีควบคุมโดยใช้สิ่งกีดขวางทางจิตวิทยา เช่น ติดป้าย ทำเครื่องหมาย ตีเส้นบนพื้น เป็นต้น เพื่อให้อาชญากรรู้สึกเข้าออกได้ยาก

3) การแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน (territorial reinforcement) ทำได้โดยการออกแบบให้พื้นที่นั้นสามารถดูได้ชัดเจนว่าเป็นพื้นที่หวงห้ามหรือพื้นที่ส่วนบุคคล เช่น สร้างทางเท้าเป็นแนวแบ่งพื้นที่

4) การบริหารจัดการและบำรุงรักษา (maintenance and management) การบริหารจัดการและบำรุงรักษา คือ การร่วมมือกันภายในชุมชน เพื่อสอดส่อง ดูแลซึ่งกันและกัน จัดการพื้นที่ทิ้งรกร้าง พื้นที่มุมอับให้หมดไป

จากการค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้างต้นทั้งหมด พบว่า กายภาพของเมืองประกอบกับลักษณะทางสังคมเป็นอิทธิพลที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดอาชญากรรม หรือการเกิดอาชญากรรมคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในเมือง ส่งผลถึงความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะของคนเมือง โดยการมีเหยื่อที่เป็นเป้าหมายเหมาะสม อยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยงและไม่มีผู้เฝ้าระวัง เช่น ย่านศูนย์กลางการค้า ประกอบกับอาชญากรรมแรงจูงใจก่อเหตุ ทำให้พื้นที่นั้นๆ มีแนวโน้มหรือความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมบ่อยครั้ง และเป็นเป้าหมายหลักของอาชญากรในการเข้ามาเพื่อก่อเหตุ โดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาปัญหาอาชญากรรมในเมืองนั้นมีกรณีศึกษาที่หลากหลาย แต่ยังไม่มีแนวคิด หรือทฤษฎีใดที่สามารถอธิบายลักษณะเชิงกายภาพของการเกิดอาชญากรรม ได้ทุกกรณี ทุกพื้นที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะอธิบายปัญหาอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะในเมืองผ่านมุมมองทางด้านผังเมือง เพื่อค้นคว้าหาสาเหตุ ลักษณะทางกายภาพอันก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมบนพื้นที่สาธารณะในเมืองที่แท้จริง อันนำไปสู่การวางแผนและออกแบบเมืองที่สร้างความปลอดภัยให้แก่คนในเมือง

สาระสำคัญในประเด็นต่อไปจะกล่าวถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆของเมือง ที่เป็นปัจจัยมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในการตัดสินใจเลือกเป้าหมาย หรือสถานที่เพื่อก่อเหตุอย่างมีเหตุผล อันนำไปสู่การอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินกับรูปแบบเชิงพื้นที่ในลักษณะต่างๆต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเชิงพื้นที่ของเมืองที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะ (public open space) มีความหมายใกล้เคียงกับพื้นที่สาธารณะ (public space) มีผู้ให้ความหมายในรายละเอียดดังนี้

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2526) กล่าวว่าพื้นที่ว่างสาธารณะ คือ พื้นที่ที่คนทั่วไป สามารถเข้าใช้ได้อย่างอิสระแท้จริง ภายใต้ขอบเขตของกฎระเบียบที่กำหนดไว้ เป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ถนน สวนสาธารณะ โรงพยาบาล ท่าอากาศยาน เป็นต้น

กำแหง อติโพธิ (2552) อธิบายถึงพื้นที่สาธารณะว่าเป็นพื้นที่ที่ประชาชนทุกคนมี สิทธิเข้าใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่มีข้อจำกัดในเรื่อง เพศ เชื้อชาติ อายุ หรือฐานะทางสังคม เช่น ถนน ทางเท้า ห้างสรรพสินค้า สถานที่ราชการ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันได้กล่าวถึงพื้นที่ว่างสาธารณะ (public open space) ว่าเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของพื้นที่สาธารณะ (public space) ที่เจาะจงอยู่ภายนอกการปกคลุมอาคาร เป็นพื้นที่ที่คนทั่วไป สามารถใช้ในการทำกิจกรรมสาธารณะต่างๆ

นอกจากนี้ ปราณระฟ้า พรหมประวัติ (2550) ได้อธิบายเกี่ยวกับพื้นที่ว่างสาธารณะ (public open space) ว่าเป็นพื้นที่ภายนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง เพื่อสาธารณะประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นประโยชน์สำหรับคนเดินเท้าเป็นสำคัญ

ดังนั้น พื้นที่ว่างสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ภายนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ไม่มีการจับจองพื้นที่ให้เป็นของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าใช้ได้โดยอิสระไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่มีข้อจำกัดในเรื่อง เพศ เชื้อชาติ อายุ หรือฐานะทางสังคม เพื่อสาธารณะประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นประโยชน์สำหรับคนเดินเท้าเป็นสำคัญ เช่น การเดินเล่นบนพื้นที่สาธารณะในเมือง

การแบ่งประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะ สามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้ (ปราณระฟ้า พรหมประวัติ, 2550)

1) การแบ่งประเภทตามความสำคัญในระดับเมือง

- พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน (public open space of a community level) เป็นพื้นที่ที่ถูกใช้โดยคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น ถนนคนเดิน ตลาดนัด

- พื้นที่ว่างสาธารณะระดับเมือง (public open space of a civic level) เป็นพื้นที่ที่ถูกใช้ในระดับเมือง เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆของผู้เข้าใช้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนา ตาม ช่วงวันและเวลาต่างๆ เช่น ถนนคนเดินขนาดใหญ่ ทางเท้าริมถนนสายหลัก

2) การแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ

- พื้นที่เปิดโล่ง (open space) หมายถึง พื้นที่นอกอาคารพักอาศัย หรือพื้นที่ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนและรู้สึกรู้ว่าเป็นพื้นที่ของชุมชน มีอยู่ตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น
- พื้นที่โล่งรอบอาคาร (building entourage) หมายถึง เช่น ระยะถอยร่นของอาคาร พื้นที่โล่งว่างรอบอาคารในระยะที่กำหนด
- พื้นที่โล่งว่างภายในกลุ่มอาคาร (inner block void) หมายถึง พื้นที่โล่งที่มีลักษณะการใช้ พื้นที่แบบกึ่งส่วนบุคคล (semi-private) มีขนาดเล็กและแทรกอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อ เป็นทางสัญจร พื้นที่พักผ่อน หรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่โล่งว่างหน้าอาคาร ถนนคนเดิน
- พื้นที่ปิดล้อม (enclosure space) หมายถึง พื้นที่ที่เกิดจากการปิดล้อมของ สิ่งก่อสร้างต่างๆ นับตั้งแต่ ถนน อาคารและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอื่นๆ

นอกจากนี้การเข้าถึงพื้นที่สาธารณะยังเป็นการบอกถึงศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น ซึ่งแบ่งประเภทตามลักษณะของการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะไว้ ดังนี้ (สกุลชัย ตันติเศรณี, 2549)

- 1) การเข้าถึงพื้นที่ได้โดยตรงจากโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ ที่ประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน เป็นการเข้าถึงพื้นที่ที่อยู่ริมถนน และ การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนนกับพื้นที่ปลายตัน เป็นการเข้าถึงพื้นที่เช่นเดียวกับแบบแรก แต่สามารถเข้าออกได้ทางเดียว
- 2) การเข้าถึงพื้นที่โดยผ่านพื้นที่อื่น
- 3) การเข้าถึงโดยผ่านพื้นที่แบบที่มีหลังคาคลุม
- 4) การเข้าถึงโดยผ่านพื้นที่แบบที่ไม่มีหลังคาคลุม เช่น ทางเดินเท้า ทางจักรยาน
- 5) การเข้าพื้นที่จากหลายทิศทาง เช่น ทางแยก พื้นที่ส่วนกลางของคนในชุมชน ตลาด ลาน

จากแนวคิดดังกล่าวพบว่า พื้นที่สาธารณะสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท รวมทั้งลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลโดยตรงต่อทางกายภาพของพื้นที่นั้นๆ ทำให้พื้นที่เมืองมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า การเข้าถึงโครงข่ายพื้นที่สาธารณะที่มีลักษณะต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบเชิงพื้นที่และส่งผลต่อการใช้พื้นที่แต่ละประเภท ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้กล่าวถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทวิ่งราวทรัพย์สินและลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ โดยมีคำถามงานวิจัยว่า รูปแบบเชิงพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้จึงต้องทราบถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากน่าจะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่สาธารณะที่มีลักษณะเฉพาะที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม เช่น ทางร่วมแยก ทางเชื่อม ทางลัด บริเวณที่มีการบรรจบกัน ของถนนสายต่างๆ เป็นต้น

2.2.1 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง

นิยามและประเภทของรูปแบบเชิงพื้นที่

รูปแบบเชิงพื้นที่ หมายถึง รูปลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เมือง ประกอบไปด้วย

- รูปแบบโครงข่ายการสัญจร หมายถึง ถนน หรือโครงข่ายสาธารณูปโภคที่ใช้ในการสัญจร เช่น โครงข่ายสาธารณูปโภคของการเดินเท้า โครงข่ายสาธารณูปโภคของทางรถยนต์ เป็นต้น

- รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น หมายถึง เส้นทางที่ผู้สัญจรสามารถเข้าถึงและมองเห็นได้ ซึ่งมีระดับการสัญจรที่แตกต่างกันในแต่ละบริเวณ บนพื้นที่โครงข่ายการสัญจรสาธารณะ

- รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร หมายถึง รูปแบบกิจกรรมการใช้สอยของมนุษย์ บนผืนดินหรืออาคารในบริเวณนั้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง การเกิดกิจกรรมต่างๆภายในย่าน รูปแบบ (pattern) การกระจุกหรือกระจายตัว ของกิจกรรมต่างๆ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละย่าน ซึ่งพื้นที่ที่มีความหลากหลาย หรือมีความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินและ อาคาร มีแนวโน้มที่จะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะมี ชีวิตชีวา เนื่องจากดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาใช้พื้นที่จำนวนมาก และหลากหลายกลุ่ม และเป็นที่น่าสังเกตว่า พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์อาคารประเภท ร้านค้า ร้านอาหาร จะส่งผลให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริเวณ นั้นมีการสัญจรอยู่ตลอดเวลา (Pushkarev & Zupan, 1975 อ้างถึงใน กำแหง อติโพธิ, 2552)

- รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล และพื้นที่สาธารณะ โดย Jacob (1961 อ้างถึงใน วิชากร พรกำเหนิดทรัพย์, 2557) กล่าวถึง ความหลากหลายของประโยชน์การใช้ที่ดินและอาคารจะทำให้เกิดรูปแบบทางกายภาพบางประการ เช่น จำนวนประตูอาคารที่หันออกสู่ถนนโดยตรง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะนั้น สร้างให้เกิดลักษณะเฉพาะทางกายภาพของพื้นที่นั้นๆ รวมถึงทิศทางการเข้าถึง และการสัญจรผ่านพื้นที่สาธารณะในบริเวณนั้นให้มีลักษณะเฉพาะ

- รูปแบบทางเท้า หมายถึง ลักษณะ ความกว้างของช่องทางการสัญจร ที่มีการใช้งานด้วยการเดินเท้าเป็นหลัก

ทั้งนี้ รูปแบบโครงข่ายการสัญจร รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น และรูปแบบ ทางเท้าจะกล่าวรายละเอียดในประเด็นถัดไป

อย่างไรก็ตาม การเข้าใจนิยามและประเภทของรูปแบบเชิงพื้นที่ประเภทต่างๆ เบื้องต้นจะนำไปสู่ความเข้าใจกรอบความคิดในงานวิจัยฉบับนี้ ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง อันนำไปสู่ การวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีผลต่ออาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีฉ้อโกงทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

2.2.2 การสัญจรอิสระ

รูปแบบโครงข่ายการสัญจร

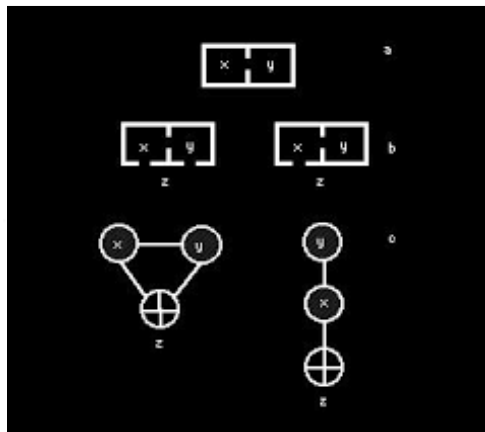
Jacobs (1961) อธิบายถึง การเดินเท้าบนพื้นที่สาธารณะในเมือง จะเป็นตัวชี้วัดถึงเมืองที่มีชีวิตชีวา ซึ่งมักเป็นพื้นที่ที่มีโครงข่ายการเชื่อมต่อกับระบบเป็นอย่างดี สามารถเข้าถึงได้ง่าย (ไซครี ภัคดีสุขเจริญ, 2548) อย่างไรก็ตาม แนวคิดเหล่านี้ยังไม่มี การทดลอง หรือแสดงหลักฐานที่ชัดเจน เกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว อย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบ ทั้งนี้ Hillier (1993) ได้เสนอเทคนิคการวิเคราะห์และแสดงค่าระดับความสัมพันธ์ ระหว่าง “โครงสร้างเชิงสัณฐานของพื้นที่” กับ “ลักษณะ และระดับความนิยมในการใช้งานของพื้นที่” ผ่านทฤษฎีการสัญจรอิสระ (Theory of Natural Movement) (Hillier, 1993) การสัญจรอิสระ(natural movement) คือ การสัญจรของคนเดินเท้า ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของเมือง เมื่อมีการกระจายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารอย่างเท่ากัน ในแต่ละพื้นที่จะมีระดับการสัญจรอิสระมากน้อยที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บางส่วนคึกคัก บางส่วนสงบเงียบ โดยแนวคิดของทฤษฎีนี้คือ รูปแบบและลักษณะโครงข่ายการสัญจรมีอิทธิพล ส่งผลต่อปริมาณการสัญจร ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญของ เทคนิคและวิธีวิเคราะห์ โครงสร้างเชิงสัณฐานของสถาปัตยกรรมและเมืองที่มีชื่อว่า สเปซซินแทกซ์ (space syntax)

เทคนิคการวิเคราะห์สเปซซินแทกซ์ (space syntax) เป็นชุดทฤษฎีที่อธิบายผ่านแบบจำลอง เสมือน และเทคนิคการวิเคราะห์อย่างฉลาด ที่ให้คำอธิบายถึงความ เป็นจริงและการคาดการณ์ความ เป็นไปได้ของระบบโครงข่ายการสัญจรทั้งหมด โดยแสดงค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะ โครงข่ายการสัญจรของพื้นที่ กับ ระดับความนิยมในการใช้งานของพื้นที่ ซึ่งมีการวิเคราะห์อย่างเป็น ระบบ และเป็นตัวชี้วัดระดับการสัญจรอิสระในระบบได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริง โดยแสดงผลการ วิเคราะห์ผ่านแผนภูมิที่แบ่งวรรณะสีแทนค่าทางสถิติ

สเปซซินแทกซ์ (space syntax) เป็นลักษณะการเชื่อมต่อของโครงข่ายพื้นที่สาธารณะนั้นๆ อันหมายรวมถึง ถนน ทางสัญจรเท้า รวมถึงพื้นที่สาธารณะต่างๆในเมือง ซึ่งเป็นการจำลองถึงโครง ข่ายพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลอิทธิพลต่อปริมาณการสัญจรของคน หรือ ยานพาหนะอื่นๆ ในพื้นที่นั้น (pedestrian and vehicular movement level) (Hillier & Hanson, 1984) ซึ่งหากโครงข่าย มี การเชื่อมต่อกับระบบของเมืองเป็นอย่างดี ระดับการสัญจรอิสระจะมีค่าสูงและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ จะพบว่าเส้นทางในโครงข่ายการสัญจรทั้งหมดของเมือง จะมีลักษณะแตกต่างกัน

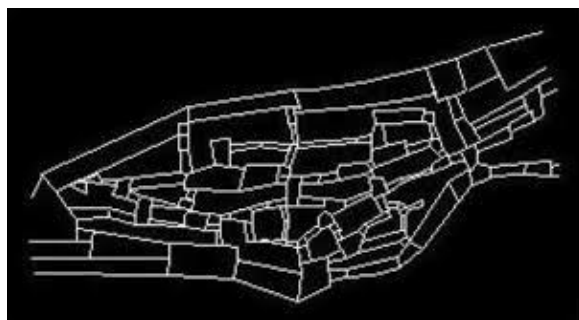
เส้นทางที่มีผลคำนวณว่ามีค่าเฉลี่ยความลึกที่น้อย เมื่อเชื่อมโยงไปยังเส้นทางอื่นๆ จากทั้งหมดใน ระบบถือเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพในการเข้าถึงสูง หรือมี “ความสัมพันธ์” (integration) ดีในระบบ โครงข่าย จึงมีแนวโน้มที่จะถูกสัญจรผ่านมาก ในทางตรงกันข้าม เส้นทางที่ถูกคอมพิวเตอร์คำนวณว่า มีค่าเฉลี่ยความลึก ที่มาก เมื่อเชื่อมโยงไปยังเส้นทางอื่นๆ จากทั้งหมดในระบบโครงข่ายการสัญจร ถือเป็น เส้นทางที่มีศักยภาพในการเข้าถึงต่ำหรือ จึงมีแนวโน้มที่จะมีถูกสัญจรผ่านน้อย

จากภาพที่ 2-2 แสดงลักษณะการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ 2 ระบบ ซึ่งพื้นที่แทนที่เป็น 3 หน่วย ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ในระบบแรก (ซ้าย) มีลักษณะสามเหลี่ยมปิดล้อม ทุกหน่วยในระบบมีแนวโน้มที่จะถูกสัญจรผ่านเท่าๆกันจากพื้นที่ X, Y, Z ในขณะที่ระบบสอง (ขวา) มีลักษณะเป็นเส้นทางตรง หน่วย X จึงมีโอกาที่จะถูกสัญจรผ่านมากกว่าพื้นที่ Y และ พื้นที่ Z โดยเฉพาะ สรุปได้ว่าหน่วยเหล่านี้แทนพื้นที่ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในระบบที่มีการถูกสัญจรผ่านไม่เท่ากัน

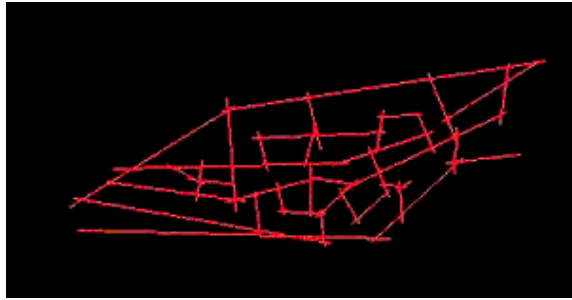

ภาพที่ 2- 2 การเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ย่อย 2 ระบบ
(ที่มา: Hillier, 1996 อ้างถึงใน ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2548)

เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในระดับพื้นที่เมืองก็มีหลักการเช่นเดียวกัน โดยแบ่งพื้นที่สาธารณะของเมืองนั้นๆ เป็นหน่วยพื้นที่ย่อยๆมาต่อกัน ซึ่งมีรูปร่างเป็นกล่องเดียวกัน เรียกว่า convex spaces (ภาพที่ 2-3) โดยพิจารณาว่ามีหน่วยพื้นที่ย่อยใดบ้างที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ ตามสภาพจริง แล้วลากเส้นจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งให้เสมือนการเดินทางถึงกันและมองเห็นกันได้ในระยะไกลที่สุดเป็นทางตรง เรียกว่า axial lines (ภาพที่ 2-4) ลากเส้นโดยใช้จำนวนเส้นน้อยที่สุดและยาวที่สุดเพื่อเชื่อมระหว่างหน่วยพื้นที่ย่อยเหล่านั้น เชื่อมต่อกันจนเป็นโครงข่ายการสัญจรทั้งหมด

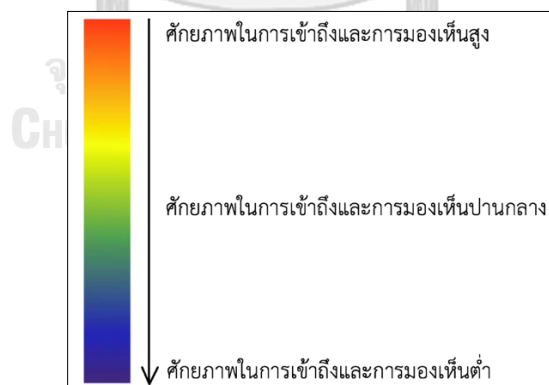
ภาพที่ 2- 3 การแบ่งพื้นที่สาธารณะของเมือง Gassin ในประเทศฝรั่งเศส ออกเป็นหน่วยพื้นที่ย่อย (convex spaces) (ที่มา: Hillier, 1996 อ้างถึงใน ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2548)

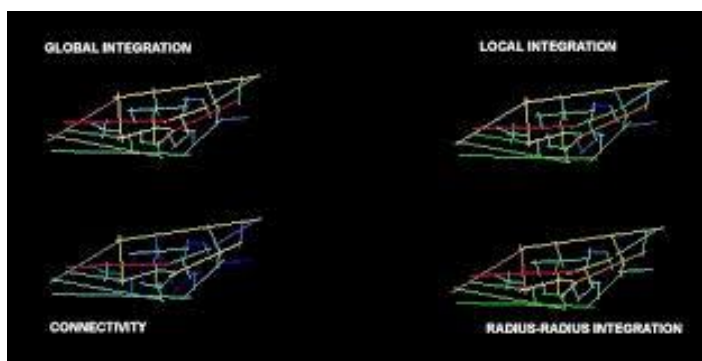
ภาพที่ 2- 4 โครงข่าย axial lines ของเมือง Gassin
(ที่มา: Hillier, 1996 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 2548)

สเปซซินแทกซ์ (space syntax) สามารถทำการคำนวณว่า เส้นทางใดมีความลึกน้อยที่สุด โดย เฉลี่ยเมื่อนับจากเส้นทางอื่นๆ ทั้งหมดในระบบ จะเป็นตัวชี้วัดว่า เส้นทางนั้นมีศักยภาพในการเข้าถึง และมองเห็นสูง เนื่องจากมีโอกาสที่จะถูกสัญจรผ่านมาก จากระบบโครงข่ายทั้งหมด หรือเรียกว่า เป็น เส้นทางที่มีความสัมพันธ์ดี (integrate) กับระบบโครงข่าย ส่วนเส้นทางที่มีแนวโน้มถูกสัญจรผ่านน้อย หรือมีศักยภาพในการเข้าถึงต่ำ คือเส้นทางที่มีความสัมพันธ์น้อยกับระบบโครงข่าย หรือแยกตัวออก จากระบบโครงข่าย

เส้นทางที่มีศักยภาพในการเข้าถึงสูงจะถูกแสดงออกมาเป็นสีโทนร้อน ได้แก่ สีแดง สีส้ม ไล่ตามวรรณะสีรุ้ง ซึ่งแสดงเป็นสีเหลือง เขียวอ่อน เขียว ฟ้า น้ำเงิน ตามลำดับ ไปจนถึงกลุ่มของเส้นทางที่มีศักยภาพในการเข้าถึงปานกลางจนถึงต่ำ ดังภาพที่ 2-5

ภาพที่ 2- 5 การอ่านค่าผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น

ภาพที่ 2- 6 การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงสัณฐาน (spatial morphological analysis) ของเมือง Gassin ด้วยโปรแกรม space syntax (ที่มา: Hillier, 1996 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 2548)

การแสดงผลการวิเคราะห์ ด้วยเทคนิค Space Syntax ช่วยแสดงและประเมินประสิทธิภาพของพื้นที่ต่างๆภายในระบบโครงข่ายการสัญจร คือ การคำนวณหาค่าความเชื่อมต่อ (connectivity value) ของโครงข่ายการสัญจรในย่านว่ามีจำนวนเส้นที่อยู่ถัดไปหนึ่งเลี้ยว ของเส้นใดเส้นหนึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดกี่เส้น โดยมีการวัดค่าในระดับต่างๆ ดังนี้

- ค่าความสัมพันธ์ระดับพื้นที่รวม (global integration value: Integ Rad=n) คือ ค่าเฉลี่ยความลึกของเส้นทางใดเส้นทางหนึ่ง จากทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร เส้นทางที่มีการฝังตัวในระดับเมืองสูงคือเส้นทางที่มีคนนิยมสัญจรผ่านในระดับเมือง

- ค่าความสัมพันธ์ระดับพื้นที่เฉพาะ (local integration value: Integ Rad=3) คือ ค่าเฉลี่ยความลึกของเส้นทางใดเส้นทางหนึ่ง จากทั้งระบบโครงข่ายการสัญจรในระดับพื้นที่เฉพาะ หรือ การคำนวณของเส้นทางใดเส้นทางหนึ่งจากเส้นทางอื่นๆ ถัดไปทุกๆ 2 เลี้ยว เส้นทางที่มีการฝังตัวในระดับย่านสูง คือเส้นทางที่มีคนนิยมสัญจรผ่านในระดับย่าน

นอกจากนี้ การใช้เทคนิคการวิเคราะห์สเปซซินแทกซ์ (space syntax) ยังมีการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโครงข่ายที่พัฒนาจากการวิเคราะห์เส้นแอกเซียล (axial line) ที่มีระดับที่ละเอียดมากกว่า คือการวิเคราะห์เซกเมนต์ (segment analysis) ซึ่งมีหลักการเดียวกัน แต่จะเป็นการวิเคราะห์อย่างละเอียดมากกว่าตามแต่ละช่วงถนนต่างๆ (blocs) ที่ เกิดจากการคำนวณเส้นต่างๆ ที่ผ่านการคำนวณเป็นมุมมองสามมิติกันในระบบ ซึ่งเรียกว่า ช่วงของถนน (segments) เป็นการคำนวณผ่านทางคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมเดปแมพ (depthmap) หรือ คิวจีไอเอส (Qgis)

ในการวิเคราะห์เซกเมนต์ จะแตกต่างจากการวิเคราะห์แอกเซียลเพียงเล็กน้อย จากเดิมที่ใช้การคำนวณเส้นเป็นจำนวนเลี้ยว จะถูกแทนที่ด้วยระยะทางตามจริงแทน โดยจะใช้ค่า อินทิเกรชัน

(integration radius n) ซึ่งจะเป็นการวัดความสัมพันธ์แต่ละช่วงของถนน ในระยะทางรัศมีนั้นๆ หรือ ทั้งระบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ เป็นการวัดระยะทางจริงภายในรัศมีต่างๆ จากช่วงถนน หนึ่งไปยังถนนอื่นๆภายในพื้นที่ ตามระยะรัศมีนั้นๆ จากทั้งระบบ เช่น ระยะรัศมี 200, 400, 800,..., N เมตร โดยลักษณะที่เกิดขึ้นในแผนที่เซกเมนต์ (segment map) จะเกิดขึ้นเป็นลักษณะหย่อมๆ ของพื้นที่ ถูกแสดงด้วยสีที่แบ่งตามวรรณะสีรูปร่างค่าอินทิเกรชัน ตั้งแต่โทนร้อนจนถึงโทนเย็น แสดง ถึงศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง-ต่ำ ทำให้ทราบว่าพื้นที่มีระดับศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงถนน ในระบบโครงข่ายการสัญจร หรือ ภายในรัศมีนั้นๆที่ได้กำหนดไว้

ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น

ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคสเปซซินแทกซ์ (space syntax) เป็นการคำนวณค่าระดับการสัญจรอิสระ (natural movement) ซึ่งเส้นทางใดที่มีความสัมพันธ์ดีในระบบมากที่สุด มีแนวโน้มที่ถูกสัญจรผ่านมาก เรียกว่า มีศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นสูง ในขณะที่เส้นทางที่มีแนวโน้มถูกสัญจรผ่านน้อย เรียกว่า มีศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นต่ำ อาจกล่าวได้ว่า การสัญจรอิสระตามปกติธรรมชาติ (natural movement) คือ การสัญจรที่ผู้สัญจรเคลื่อนที่ผ่านอยู่ในส่วนต่างๆ ของระบบโครงข่ายการสัญจร เป็นผลโดยตรงมาจาก ลักษณะโครงข่ายการเชื่อมต่อของถนนที่มีการกระจายการสัญจรอิสระมากขึ้นไปตามบริเวณต่างๆ อย่างไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งหมายความว่า ในพื้นที่บริเวณที่ต่างกันศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปด้วย มีผลทำให้บางส่วนคึกคัก บางส่วนเงียบสงบ

นอกจากนี้ระดับการสัญจรอิสระที่มากกว่าในบางบริเวณ จะดึงดูดกิจกรรมการค้าซึ่งอาศัยประโยชน์ทางธุรกิจจากคนเดินผ่านเป็นหลัก ปรากฏการณ์นี้ถูกอธิบาย ผ่านทฤษฎีเศรษฐกิจการสัญจร (Theory of Movement Economy) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาต่อมาจากทฤษฎีการสัญจรอิสระ ที่อธิบายถึง เส้นทางที่มีแนวโน้มถูกสัญจรผ่านสูงนั้น เป็นเส้นทางที่มีศักยภาพในการ เข้าถึงและมองเห็นสูง มักเป็นบริเวณที่ถูกใช้ประโยชน์ทางธุรกิจการค้า โดยร้านค้าทั้งหลายก็จะทำหน้าที่เหนี่ยวนำดึงดูดการสัญจร (attractor movement) (Hiller, 1996) ให้เพิ่มมากขึ้นไปอีก ในบริเวณที่มีการสัญจรอิสระมากอยู่แล้ว เกิดเป็น “ผลกระทบทวีคูณ” (multiplier effect) ผลก็คือ เมืองจะมีกิจกรรมกระจุกตัวอย่างหนาแน่นมากผิดปกติควบคู่ไปกับบริเวณที่มีกิจกรรมกระจายอยู่ทั่วไปเสมอ

อาจกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์นี้ เกิดจากการสัญจรดึงดูดที่ซ้อนทับลงไปบนการสัญจรอิสระ (natural movement) ที่มากกว่าปกตินี้ เกิดเป็นผลกระทบทวีคูณ ทำให้บริเวณนั้นมีปริมาณการสัญจรเพิ่มมากยิ่งขึ้นบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ พบได้ในย่านพาณิชยกรรมที่มีการสัญจรเข้าเป็นหลัก

2.2.3 การสัญจรอิสระและสายตาเฝ้าระวังในเมือง

การสัญจรอิสระ (natural movement) คือ การสัญจรที่ผู้คนสัญจร เคลื่อนที่ผ่านตามเส้นทางใดเส้นทางหนึ่งในโครงข่ายการสัญจร ซึ่งมีลักษณะโครงข่ายการเชื่อมต่อของ ถนนที่มีการกระจายการสัญจรอิสระมากขึ้นไปตามบริเวณต่างๆอย่างไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในพื้นที่นั้นย่อมแตกต่างกันไปด้วย มีผลทำให้บางส่วนคึกคัก บางส่วนเงียบสงบ

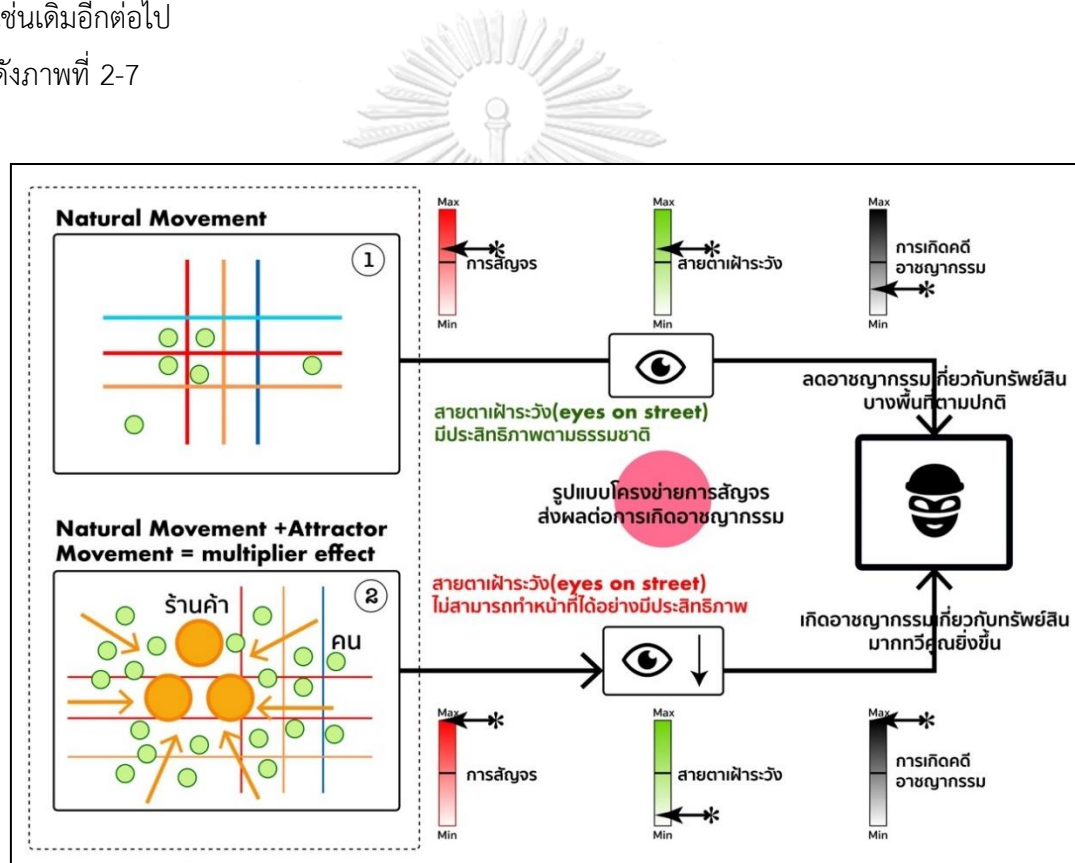
ทั้งนี้ Jacobs (1961) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการเดินบนพื้นที่สาธารณะ ที่แสดงถึงความคึกคักและมีชีวิตชีวา โดยพื้นที่สาธารณะที่มีผู้คนสัญจรไปมา หรือมีกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการค้าของคนในย่าน จะเป็นการเพิ่ม “สายตาเฝ้าระวัง” โดยการที่มีสภาพแวดล้อมแบบเปิดกว้าง มีการสัญจรผ่านมากในพื้นที่และมีการดูตักคนแปลกหน้าเข้าพื้นที่จะเป็นกลไกในการช่วยเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังตระวัງซึ่งกันและกันในพื้นที่สาธารณะของเมือง ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเกิดอาชญากรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด “สายตาเฝ้าระวัง” ของ Jacobs (1961) และทฤษฎีการสัญจรอิสระ (Theory of Natural Movement) (Hillier, 1993) อาจกล่าวได้ว่า “สายตาเฝ้าระวัง” นั้นหมายถึง สายตาจากผู้คนที่สัญจรผ่านไปมา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติบนพื้นที่สาธารณะ โดยการสัญจรอิสระ คือความนิยมในการสัญจรของผู้คนที่มีความสัมพันธ์กับระบบโครงข่ายการสัญจรของเมืองที่กระจายตัวอยู่มากน้อยไม่เท่ากัน ดังนั้น “สายตาเฝ้าระวัง” มีอยู่ใน การสัญจรอิสระ หรือก็คือ สายตาเฝ้าระวังนั้นมาจากผู้คนที่สัญจรผ่านไปมาในระบบโครงข่ายการสัญจรของเมืองที่มีระดับการสัญจรมากขึ้นไม่เท่ากัน โดย “สายตาเฝ้าระวัง” จะมีประสิทธิภาพได้เนื่องมาจากการที่มีผู้คนสัญจรผ่านไปมาในพื้นที่ โดยมีคนแปลกหน้าและคนในพื้นที่เป็นกลไกช่วยเป็นหูเป็นตา เฝ้าระวังตระวัງซึ่งกันและกันในพื้นที่สาธารณะของเมือง

อย่างไรก็ตาม สายตาเฝ้าระวังและการสัญจรอิสระ เกิดขึ้นบนรูปแบบโครงข่ายการสัญจร ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่อันสำคัญที่ส่งผลต่อลักษณะและกิจกรรมของพื้นที่นั้นๆ และส่งผลต่อการที่อาชญากรเลือกพื้นที่ก่อเหตุโดยตรง งานวิจัยฉบับนี้ จึงเป็นการศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน โดยมีรูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ อันเป็นลักษณะเชิงพื้นที่ของย่านพาณิชย์กรรม โดยงานวิจัยนี้ อ้างถึงแนวคิดของ “สายตาเฝ้าระวัง” (eyes on street) ที่ Jacobs (1960) อ้างว่า มีผลต่อการลดการเกิดอาชญากรรมบนพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะทางเท้าในเมือง จากการที่ ผู้คนเฝ้าจับตามองและเฝ้าระวังซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของพื้นที่สาธารณะที่มีชีวิตชีวา

ทั้งนี้งานวิจัยนี้เสนอข้อโต้แย้งเชิงทฤษฎีที่สำคัญ กล่าวคือ “สายตาเฝ้าระวัง” ตามนิยามของ Jacobs จะทำหน้าที่ในการป้องกัน หรือลดการเกิดอาชญากรรมได้ดี ก็ต่อเมื่อสายตาเฝ้าระวังนั้นเกิดจาก “การสัญจรอิสระ” (natural movement) (Hillier,1993) อันเป็นการสัญจรปกติของคนเดินเท้าในเมือง ที่กระจายตัวกันอยู่มากน้อยไม่เท่ากันบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของเมือง อันเนื่องมาจากระดับความสัมพันธ์ (integration) ของพื้นที่นั้นๆ ในระบบโครงข่ายของเมืองเท่านั้น หากพื้นที่นั้นๆ มี “การสัญจรดึงดูด” (attractor movement) หรือ การสัญจรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดึงดูดของกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่หนาแน่นมากกว่าปกติแล้ว (Hillier, 1996) สายตาเฝ้าระวังในการป้องกันหรือ ลดการเกิดอาชญากรรมบนพื้นที่สาธารณะอาจไม่สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิมอีกต่อไป

ดั่งภาพที่ 2-7

ภาพที่ 2- 7 ข้อเสนอข้อโต้แย้งเชิงทฤษฎี รูปแบบโครงข่ายการสัญจร ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

2.2.4 การค้าข้างทางและทางเท้า

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน นอกจากรูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะแล้ว รูปแบบการค้าก็เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะเชิงพื้นที่ของย่านพาณิชย์กรรมที่เอื้อให้เกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

การค้าข้างทาง (street vending) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “หาบเร่แผงลอย” เป็นการค้าซึ่งใช้พื้นที่ข้างทาง เช่น ริมนถนน ตรอก ซอย ทางเท้า เป็นพื้นที่ประกอบการค้าในบางกรณีจึงเรียกว่า “การค้าข้างทาง” คำว่า “หาบเร่แผงลอย” คือการรวมการค้าสองลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน คือ การค้าแบบเร่ขาย คือ เคลื่อนที่ได้ และการค้าบนแผงซึ่งอยู่กับที่ จึงมักนิยมเรียกรวมกันว่า หาบเร่แผงลอย (Nirathron, 2010) เป็นการประกอบ อาชีพอิสระบนพื้นที่สาธารณะ เป็นเศรษฐกิจนอกระบบในประเทศไทย ซึ่งไม่ได้อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ แต่เป็นสิ่งที่ชัดเจน แทรกซึมไปกับบริบทเมือง (Nirathron 2014) และสร้างความ มีชีวิตชีวา (Bromley, 2000) ให้กับกรุงเทพมหานคร สร้างรายได้ให้แก่เมือง มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยดึงดูด ผู้คนจำนวนมากให้สัญจรผ่านในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้บริเวณดังกล่าวไม่กลายเป็นพื้นที่เปลี่ยว นอกจากนี้การค้าข้างทางยังก่อให้เกิดชีวิตบนทางเท้า (sidewalk life) กล่าวคือมีร้านรวงที่จำหน่ายสินค้า และบริการตาม รายทางให้ผู้คนสามารถหยุดดู หรือจับจ่ายสินค้าได้ระหว่างเดินถนน จะช่วยดึงดูดคน ซึ่งทำให้เกิดสายตา ฝ้าระว้าง (eyes on street) จากผู้คนที่ใช้สอยและผ่านไปมา

นอกจากนี้ เวสพล ตรีธรราทิพย์ (2559) อธิบายว่า หาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนได้ โดยรูปแบบ ของหาบเร่แผงลอยในบริบทของกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยเศรษฐกิจขนาดย่อยที่มีความยืดหยุ่นสูงภายในเมือง ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ หรือสามารถปรับตัวตามเหตุการณ์ของเมือง ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากรูปแบบของหาบเร่แผงลอยมีขนาดที่เล็กและสามารถแทรกซึมเข้าสู่พื้นที่ของเมืองได้อย่างง่ายดาย อีกทั้ง ยังสร้างให้เกิดกิจกรรมบนพื้นที่ ริมนถนน ตรอก ซอย ทางเท้า

ทางเท้า

ทางเท้า หมายถึง ส่วนหนึ่งของทางหลวงที่ทำไว้ หรือ จัดไว้สำหรับคนเดิน (พระราชบัญญัติทางหลวง, 2535)

ประเภทของทางเท้า

Harvey M. Rubenstein (1992 อ้างถึงใน ชาตรี ควบพิมาย, 2555) ได้อธิบายถึงแนวทางการพัฒนาทางเท้าโดยการแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ย่านเดินเท้าชนิดเต็มรูปแบบ (full mall) 2)

ย่านเดินเท้าที่ระบบการขนส่งสาธารณะ (The transit mall) คือการพัฒนาทางเท้าไม่ให้มีรถส่วนบุคคลในพื้นที่ คงไว้แต่ระบบขนส่งมวลชน 3) ย่านเดินเท้าที่การสัญจรแบบปกติ (Semi mall) เป็นการลดปริมาณการจราจรและส่งเสริมบรรยากาศการเดินเท้า

ทั้งนี้ ทางเท้าสามารถแบ่งประเภทได้หลายลักษณะ เช่น ตามลักษณะการใช้งาน แบ่งตามกรรมสิทธิ์ หรือ วัสดุพื้นผิวที่ใช้ โดย Badner (1989 อ้างถึงใน ชาตรี ควบพิมาย, 2555) โดยแบ่งรูปแบบทางเดินเท้า ดังนี้

1) ทางเท้าขนานไปกับแนวถนน (Sidewalk) คือทางเท้าที่อยู่ขนานสองข้างของ ถนนของเมืองมักมีการสัญจรหนาแน่น

2) ทางเท้าชนิดที่เป็นทางลัด คือ ทางเท้าที่มักเป็นที่รู้จักเฉพาะกลุ่ม ซึ่งลัดเลาะไปตามซอย

3) ย่านทางเดินเท้า (Pedestrian zone) ซึ่งได้จัดเตรียมหรือออกแบบไว้เพื่อการเดินเท้าโดยเฉพาะเช่นทางเท้าระหว่างอาคารพาณิชย์ หรือย่านทางเดินเท้า (Pedestrian mall) คือ บริเวณที่คนสามารถเดินติดต่อกันได้ทั้งบริเวณ โดยไม่มีการสัญจรประเภทอื่น มักเป็น บริเวณพาณิชย์กรรมมีบรรยากาศ ในเชิงนันทนาการ และยังสามารถใช้เส้นทางลัดจากการเดินตามแนวถนนในเมืองได้ด้วย

4) ทางเท้าชั่วคราว ได้แก่ การปิดถนนบางสายในวันพิเศษเพื่อใช้เป็นทางเดิน ทางเท้า หรือเพื่อกิจกรรมนันทนาการ เช่น ในช่วงที่มีงานเทศกาลกินเจบนถนนเยาวราช เป็นต้น

5) ทางเดินเท้าที่อยู่ในแนวขวาง เส้นทาง (Cross walk) ซึ่งตรงกันข้ามกับทางเดิน หรือทางข้ามม้าลาย ทางเดินเท้าประเภทนี้ จะช่วยให้การเชื่อมต่อทางเดินเท้า มีความต่อเนื่องของทางเท้าขนานไปกับแนวถนน (Sidewalk)

องค์ประกอบทางเท้า

องค์ประกอบทางเท้า มีหลากหลายชนิด สามารถแบ่งตามลักษณะบทบาทหน้าที่ มี

- 1) องค์ประกอบเพื่อการสัญจรบนทางเท้า ได้แก่ พื้นผิวทางเท้า และทางลาด
- 2) องค์ประกอบเพื่อการสัญจรบนถนน เช่น ป้ายจราจร สัญญาณไฟจราจร
- 3) องค์ประกอบเพื่อระบบขนส่งมวลชน เช่น ป้ายรถประจำทาง ที่จอดรถจักรยาน
- 4) องค์ประกอบเพื่อการสื่อสาร เช่น ป้ายบอกทาง
- 5) องค์ประกอบเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายไฟ จอแสดงภาพ
- 6) องค์ประกอบเพื่อระบบสาธารณูปโภค เช่น เสาดไฟ ระบบแสงสว่างบนถนนทางเท้า
- 7) องค์ประกอบเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ
- 8) องค์ประกอบเพื่อสุนทรียภาพ เช่น ต้นไม้

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบทางเท้า

ปรัชญา โรจน์ฤตากร (2555 อ้างถึงใน พรชัย โลหะพิริยกุล, 2557) อธิบายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบภูมิทัศน์ถนน มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ พื้นที่และขนาดทางเท้า เกณฑ์มาตรฐานความกว้างและช่องทางเดิน พื้นที่และทางจักรยาน และส่วนประกอบของภูมิทัศน์ถนน

- พื้นที่และขนาดทางเท้า

ดำรงศักดิ์ สังข์ทอง (2549 อ้างถึงใน พรชัย โลหะพิริยกุล, 2557) กล่าวถึง การมีส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ ส่วนพื้นที่หน้าอาคารหรือ สิ่งปลูกสร้าง (Building Zone) พื้นที่ทางเดินเท้า (Pedestrian zone) และขอบคันถนน (Curb Zone) การออกแบบทางเท้าที่ดี ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางบนเส้นทาง อุปกรณ์ถนน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาพื้นที่สำหรับ กิจกรรมการยืน เช่น การยืนรอข้ามถนน การยืนรอรถประจำทาง การยืนเพื่อประกอบกิจกรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น

- มาตรฐานความกว้างของช่องทางเดิน

ทรรศชล ปัญญาทรง (2551 อ้างถึงใน พรชัย โลหะพิริยกุล, 2557) อธิบายถึง ขนาดตัวเลขของร่างกายมนุษย์ในการใช้ทางเท้าโดยใช้มาตรฐานจาก The Institute of Transportation Engineer (ITE) มาปรับใช้ โดยคนใช้ทางเท้า 0.60 เมตร ดังนั้นทางเท้าควรกว้างอย่างน้อยที่สุด 1.20 เมตรในกรณีเดินสวนกัน แต่ขนาดทางเท้ายังขึ้นกับปริมาณผู้สัญจรในเส้นทางนั้นด้วย ดังนั้นมาตรฐานสากลจึงระบุว่า ทางเดินเท้าในบริเวณย่านการค้า หรือ ย่านธุรกิจ ควรกว้าง 2.50-3.00 เมตรเป็นอย่างน้อย และย่านพักอาศัยทั่วไปใช้ ขนาด 1.20-2.00 เมตรในถนนสายย่อย ซึ่งความกว้าง นี้เป็นเกณฑ์ ขนาดพื้นที่ที่ใช้เพื่อการสัญจรทางเท้า ไม่รวมกิจกรรมอื่นที่อาจเกิดขึ้นบนทางเท้า

ตัวเลขมาตรฐานนี้ เป็นตัวเลขที่ใช้กับสภาพการณ์ทั่วไป แต่ในบางครั้งไม่สามารถใช้ตัวเลขนี้ได้ เช่น กรณีที่เป็นย่านการค้าสำคัญ มีปริมาณคนมากเป็นพิเศษจำเป็นต้องใช้ขนาด ทางเท้าที่กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก ในกรณีนี้จึงควรใช้การประมาณการจากสูตร

ความกว้างทางเท้า = (ปริมาณ × ระยะห่างด้านหน้า) / อัตราความเร็วของการเดิน - ปริมาณคน คือจำนวนคนผ่านหน้าตัดทางเท้ามีหน่วยเป็นคนต่อ 1 นาที

ระยะห่างด้านหน้า คือ ระยะที่มนุษย์พึงใจในการเว้นระยะห่างจากคนข้างหน้า ตามสถานการณ์ต่างๆ (ที่สาธารณะ 1.80 เมตร เดินดูสินค้า 2.80-3.60 เมตร เดินทั่วไป 4.60-5.50 เมตร และเดินพักผ่อนมากกว่า 10.50 เมตร)

2.3 รูปแบบเชิงพื้นที่ของเมือง และการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภท คดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน โดยมีการตั้งสมมติฐานถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ของย่านการค้าที่น่าจะส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม โดยเสนอข้อโต้แย้งเชิงทฤษฎีเอาไว้ในส่วนของรูปแบบโครงข่ายการสัญจร ทั้งนี้จะกล่าวถึงแนวความคิด งานวิจัยศึกษา ในการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ ที่มีผลต่อ อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินต่างๆ ดังนี้

กรณีศึกษางานวิจัยรูปแบบเชิงพื้นที่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

วิชชากร พรกำเหนิดทรัพย์ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างรูปแบบพื้นที่กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในแขวงชนะสงคราม ผลการศึกษาพบว่า คดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน มักเกิดบนพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับระบบตี หรือบริเวณที่มีระดับการสัญจรอิสระของผู้คนทั่วไปสูง มีแนวโน้มเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่รักษาระดับสายตาได้ดีในระดับหนึ่งเพราะจะดึงดูดกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้มีความจำเป็นในการเข้ามาในพื้นที่ มีความหลากหลายและการปะปนของคนในพื้นที่ และคนนอกพื้นที่เพื่อใช้ในการพรางตัวขณะก่อเหตุ และมีเส้นทางเชื่อมต่อออกไปยังโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ เพื่อใช้หลบหนี

งานวิจัยฉบับนี้ได้ทำการศึกษาต่อยอดจากข้อค้นพบถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมนี้ มาใช้ศึกษาต่อในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งเป็นพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรมโดยตรง มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่หนาแน่น และมีความสำคัญในระดับเมือง

รูปแบบการโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ และการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร

Baran, Smith, and Toker (2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรม ประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ได้แก่ การชิงทรัพย์ ลักขโมย การโจรกรรมรถยนต์ โดยเทคนิควิธีวิเคราะห์ สเปซซินแทกซ์ (Space syntax) และการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารประเภทต่างๆ ในเมืองแครี่ (Cary) รัฐนอร์ทคาโรไลน่า (North Carolina) ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า อาชญากรรมประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมักเกิดบนพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับระบบตี หรือบริเวณที่มีระดับการสัญจรอิสระของผู้คนทั่วไปสูง นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน เช่น อพาร์ทเมนท์ โรงแรม ห้างสรรพสินค้า เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมักเกาะตัวอยู่ตามถนนที่มีค่าความสัมพันธ์ระดับรวม (global integration value) สูง เป็น

บริเวณที่มีจำนวนผู้คนสัญจรอยู่ทั่วไปสูง กล่าวได้ว่าในเมืองแคร์รี รัฐนอร์ทคาโรไลน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา อาชญากรรมมักเลือกพื้นที่ที่ง่ายต่อการเข้าถึง และเป็นสถานที่ที่รวมตัวกันของเป้าหมายหรือเหยื่อที่เหมาะสมนั่นเอง เช่น จำนวนผู้คนที่สัญจรอยู่ทั่วไป จำนวนรถยนต์ที่เข้ามาในพื้นที่

ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกันกับ วิชชากร พรกำแหงทรัพย์ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพื้นที่กับ รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในแขวงชนะสงคราม พบว่า อาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์มีแนวโน้มเกิดในบริเวณที่มีการสัญจรไปมาของผู้คนทั่วไปสูง ในขณะที่เดียวกันเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีการเชื่อมต่อออกเส้นทางอื่น เพื่อเพิ่มโอกาสในการหลบหนี ส่วนอาชญากรรมประเภทลักทรัพย์มักเกิดในบริเวณที่มีการปะปนของกลุ่มคนที่ปะปนกันในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการพรางตัวในขณะก่อเหตุ

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ เช่น จำนวนประตูอาคารที่หันออกสู่ถนนโดยตรง อาชญากรรมบางประเภท ไม่น่าจะเลือกพื้นที่ในบริเวณที่มีจำนวนประตูอาคารที่หันออกสู่ถนนโดยตรง เนื่องจากบริเวณดังกล่าว จะทำให้เกิดสายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) (Jacobs, 1961) โดยเฉพาะสายตาเฝ้าระวังที่เกิดจากประชาชนที่อยู่ในที่พักอาศัย

รูปแบบทางเท้า

เจียมจิต ดวงอุไร (2532) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการเกิดอาชญากรรมในเขตสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ พบว่า การที่โครงข่ายการสัญจรที่มีทางเข้าออกหลายทางนั้น ทำให้ยากต่อการควบคุม จึงส่งผลให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งการศึกษานี้มีความแตกต่างออกไป โดยพบว่า ถนนที่มักเกิดอาชญากรรมคดีชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ลักรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ มักเป็นถนนซอยที่มีความกว้างไม่มากนัก

สอดคล้องกับ ไชยยุทธ ลีชะวณิช (2548) ศึกษาการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลบางรัก พบว่า คดีอาชญากรรมมักเกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และย่านที่อยู่อาศัย มักมีการเกิดคดีอาชญากรรมบนถนนที่แคบมากกว่าถนนที่กว้าง ซึ่งถนนที่มีความกว้าง 5 เมตร พบการเกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ถนนที่มีความกว้าง 10 เมตร ส่วนถนนที่กว้าง 2.5 เมตร พบการเกิดคดีน้อยที่สุด และพื้นที่ชุมชนในซอยลึกเข้าถึงได้ยาก มีจำนวนคดีน้อยกว่าเส้นทางสัญจรหลักที่ประชาชนใช้ในการผ่านเข้าออก เช่นเดียวกับกับ เอกกรินทร์ สิกขากุล (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเขตชุมชนเมืองกับการเกิดอาชญากรรม พบว่า ความกว้างของทางเดินที่คับแคบจะทำให้เกิดคดีอาชญากรรมมาก

อาจกล่าวได้ว่า ระยะเวลาความกว้างของทางเท้านั้นมีผลต่อการเกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินได้ ซึ่งความกว้างของทางเท้าที่แคบ นั้นเอื้อให้เกิดการก่อเหตุอาชญากรรมมากกว่า โดยเฉพาะลักษณะพื้นที่บริเวณย่านพาณิชยกรรม

นอกจากนี้ วรยา ไทพาณิชย์ (2543 อ้างถึงใน วิชชากร พรกำเหนิดทรัพย์, 2557) พบว่า เขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ มักจะเกิดคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินจะเกิดในช่วงเวลา 17.00-20.59 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีความพลุกพล่านของผู้คนในพื้นที่ศึกษา อาชญากรจึงใช้ โอกาสในการประกอบอาชญากรรม และจากศึกษาของ ไชยยุทธ ลีชะวณิช (2548) พบว่า เขตพื้นที่ สถานีตำรวจนครบาลบางรัก จะเกิดคดีลักทรัพย์ในช่วงเวลากลางวันมากที่สุด คือ 06.01-18.00 น.

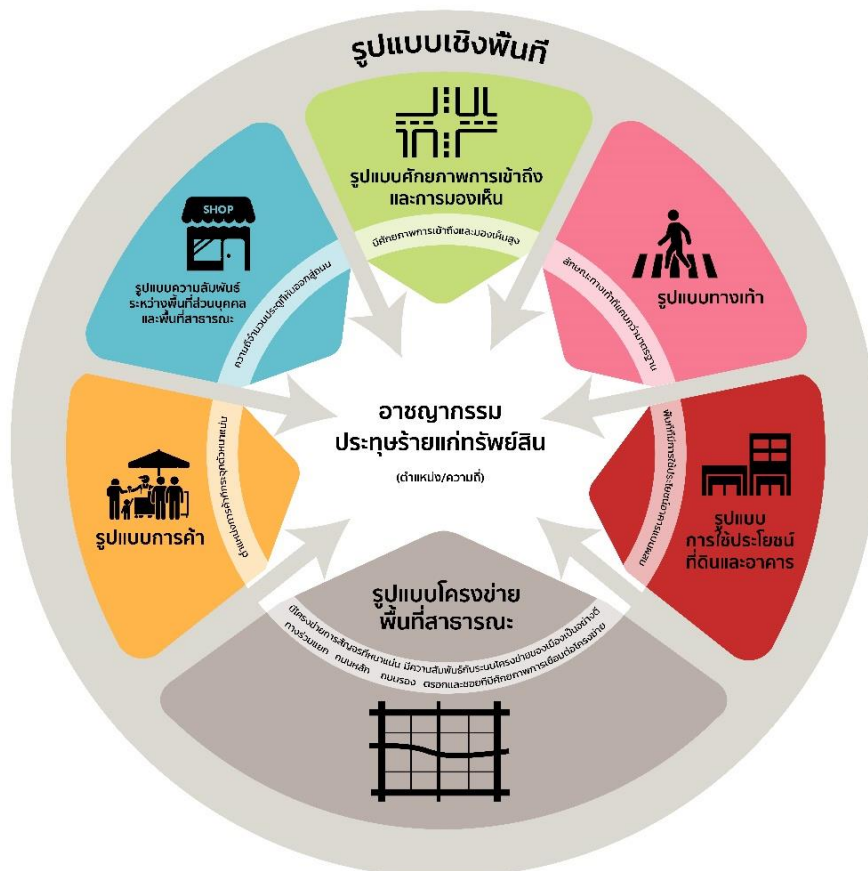
จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัย สรุปได้ว่า รูปแบบเชิงพื้นที่ ที่มีผลต่อ อาชญากรรมกลุ่มคดี ประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน นั้นมักจะเกิดขึ้นในพื้นที่ ที่มีความพลุกพล่าน วุ่นวายของผู้คนที่สัญจรไปมา หรือเป็นพื้นที่ที่มีการสัญจรอิสระสูง เนื่องจากมีเป้าหมายให้อาชญากรก่อเหตุ ซึ่งจะเป็นพื้นที่บริเวณย่านพาณิชยกรรม ทั้งนี้จะมีรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน และช่วงเวลาให้อาชญากรประเภทวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ เลือกก่อเหตุเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นเวลาใดเวลาหนึ่งที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการทำกิจกรรมของผู้คนที่สัญจร หรือ ขึ้นอยู่กับการใช้งานพื้นที่ (spatial use) ที่สัมพันธ์กับเวลาด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเอื้อให้อาชญากรสามารถอำพรางตัว หรือหลบหนี หลังก่อเหตุไปได้สะดวก

งานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษา รูปแบบเชิงพื้นที่การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นการศึกษาต่อยอดจากข้อค้นพบงานวิจัย วิชชากร พรกำเหนิดทรัพย์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพื้นที่กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในแขวงชนะสงคราม ถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม นอกเหนือไปจากการศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่ในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบโครงข่ายการสัญจร รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ รูปแบบทางเท้า เหล่านี้ที่มีผลต่อเกิดอาชญากรรมแล้ว ยังมีรูปแบบการค้าที่เพิ่มเข้ามา ซึ่งเป็นลักษณะเชิงพื้นที่ของย่านพาณิชยกรรมโดยตรงที่มีกิจกรรมการค้าที่หนาแน่น ที่ยอมส่งผลกระทบต่อโดยตรงถึงการเกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ซึ่งยังไม่มีศึกษามากนักเกี่ยวกับรูปแบบการค้าว่า มีผลต่อการเอื้อให้เกิดอาชญากรรมจริงหรือไม่ โดยอิงแนวคิดสายตาเฝ้าระวังที่ได้กล่าวไป รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาการเกิดอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในรูปแบบเชิงพื้นที่ถึงลักษณะพิเศษของย่านเยาวราช-สำเพ็งมาก่อน

2.4 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่หลัก ที่ทำให้เกิดลักษณะเชิงพื้นที่อื่นๆ ของย่าน อันส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน โดยตรง เนื่องจากอาชญากรก่อเหตุบนพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้รูปแบบโครงข่ายการสัญจรของย่าน ทำให้การใช้ประโยชน์แบบพาณิชย์กรรม และมีการค้าเข้ามาเกาะตัว เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ซึ่งเป็นพื้นที่รวมตัวกันของกลุ่มเป้าหมาย จึงมีแนวโน้มที่จะเอื้อให้เกิดอาชญากรรมภายในย่าน โดยมีตัวแปรหลักในงานวิจัยนี้ คือ รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยตัวแปรรอง คือ รูปแบบการค้า รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะและรูปแบบทางเท้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ความสนใจถึงคดีอาชญากรรมประเภทวิงราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เช่น การล้วงกระเป๋า และการวิงราวทรัพย์ โดยมีรูปแบบเชิงพื้นที่ต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมดังกล่าว ซึ่งจะมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2-8

ภาพที่ 2- 8 กรอบแนวความคิดงานวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาในรูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) ในย่านพาณิชย์กรรม เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมดังกล่าวมากขึ้น โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากสถิติการเกิดอาชญากรรมย้อนหลัง อ้างอิงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลบันทึกประจำวันของกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ในเขตรับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และพลับพลาไชย 2 กรุงเทพฯ จำนวน 12 ปี ย้อน หลัง (พ.ศ. 2550-2561) ร่วมกับการลงสำรวจพื้นที่

ทั้งนี้ การวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย มีการใช้เครื่องมือและเทคนิค วิธีทางสถิติฐานวิทยาในการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) และ รูปแบบการใช้งานพื้นที่ (spatial use pattern) เพื่ออธิบายถึงสาเหตุและลักษณะเฉพาะเชิงพื้นที่ ของย่านการค้าที่มักเอื้อให้เกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ในมิติพฤติกรรมการใช้พื้นที่ สภาพแวดล้อม ช่วงเวลา และกิจกรรม ที่เอื้อต่อการก่อเหตุอาชญากรรม พลวัตของย่านพาณิชย์กรรม การค้าข้างทางของเมือง และแนวคิดในการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ พัฒนาเป็นกรอบแนวคิด

แหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และพลับพลาไชย 2 สำนัก ผังเมืองกรุงเทพมหานคร หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงเว็บไซต์ต่างๆ โดยนำเสนอในรูปแบบบทวิเคราะห์ ภาพ แผนที่ และแผนภูมิต่างๆ รวมทั้งการลงสำรวจพื้นที่โดยผู้วิจัย

3.2.2 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ที่ครอบคลุมประเด็นทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปในปัจจุบัน โครงข่ายพื้นที่สาธารณะ การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ รูปแบบทางเท้า รูปแบบการค้า และศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นของพื้นที่ ตลอดจนจลนศาสตร์ของความเป็นชุมชนและย่านการค้า ที่

มีมูลค่าทางเศรษฐกิจของพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยมีที่มาจากข้อมูลทุติยภูมิ รวมถึงข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่สำรวจ

3.2.3 ลงพื้นที่เพื่อศึกษานำร่อง (pilot study) โดยผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตการณ์ (direct observation) และบันทึกข้อมูลเชิงพื้นที่

3.2.4 วิเคราะห์รูปแบบการใช้งานพื้นที่ (spatial use pattern)

รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติและบันทึกประจำวันของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คดีชิงทรัพย์ และคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และพลับพลาไชย 2 ในช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2561 เพื่อจัดทำแผนที่อาชญากรรม (crime map) โดยมีการระบุตำแหน่งและความถี่ของการเกิดอาชญากรรมตามช่วงเวลาต่างๆ โดยสามารถจำแนกเป็น 4 ช่วงเวลา ได้แก่

- ช่วงเช้ามืด เวลา 00.01-05.59 น.
- ช่วงเช้า เวลา 6.00-11.59 น.
- ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-17.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-00.00 น.

การจำแนกช่วงเวลาดังกล่าวเป็นไปเพื่อประเมินถึงความสอดคล้องระหว่างช่วงเวลาของกิจกรรมหลักต่างๆ ภายในย่าน เช่น การเปิด-ปิดร้านค้า การค้าข้างทาง การส่งของและสินค้า เป็นต้น เพื่อนำไปวิเคราะห์ร่วมกับรูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial patterns)

3.2.5 วิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial patterns)

1) วิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจรหรือพื้นที่สาธารณะ จำแนกประเภทของการเข้าถึงโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ โดยผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการเข้าถึงเป็น 3 ลักษณะ คือ 1.) การเข้าถึงด้วยรถยนต์ 2.) การเข้าถึงด้วยรถจักรยานยนต์ และ 3.) การเข้าถึงด้วยการเดินเท้า

จัดทำแผนที่โครงข่ายการสัญจรและพื้นที่สาธารณะโดยการวิเคราะห์ร่วมกับกับแผนที่ตำแหน่งอาชญากรรม (crime map 3.2.4) เพื่อให้ทราบถึงตำแหน่งการเกิดอาชญากรรม ว่าอยู่บริเวณ รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงแบบใด หรือมักเกิดขึ้นบนโครงข่ายลักษณะใด

2) วิเคราะห์ข้อกำหนด การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ของพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยศึกษาข้อกำหนด ประเภทที่ดิน (ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556) และ การใช้ประโยชน์อาคาร (สำนักผังเมือง พ.ศ.2558) ประกอบกับการปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการลงสำรวจ

รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตามสภาพปัจจุบัน เช่น กิจกรรมอาศัย พาณิชยกรรม โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า บาร์ เป็นต้น

จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแผนที่อาชญากรรม (3.2.4) เพื่อทราบถึงลักษณะเชิงพื้นที่ของตำแหน่ง ความถี่ และการกระจุกตัวของ การเกิด อาชญากรรมว่าสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารประเภทใด อย่างไร

3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ หรือ สายตาเฝ้าระวังจากภายในอาคารออกสู่พื้นที่สาธารณะ (eyes on street) เนื่องจาก การมีประตูอาคารเปิดออกสู่พื้นที่สาธารณะจำนวนมาก ทำให้มีสายตาเฝ้าระวังเพิ่มมากขึ้น จึงจัดทำแผนภูมิประตู (door map) เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ร่วมกับ แผนที่อาชญากรรม (crime map) ทำให้ทราบถึงลักษณะเชิงพื้นที่ ตำแหน่งและการกระจุกตัวของ การเกิดอาชญากรรมว่าอยู่บริเวณหน้าประตูอาคารเปิดออกสู่ถนนหรือไม่อย่างไร และอธิบายถึงความ สอดคล้อง หรือความแตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4) วิเคราะห์รูปแบบทางเท้า ด้วยการลงสำรวจพื้นที่ประกอบด้วยข้อมูลพหุมิติ เพื่อศึกษาทางเท้ารูปแบบต่างๆในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ที่มีความสัมพันธ์ต่อตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรม ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ได้ทำการจำแนกความกว้างทางเท้าตามเกณฑ์มาตรฐานย่านพาณิชยกรรม คือ 2.5-3.0 เมตร และบริเวณที่อยู่อาศัย 1.2-2 เมตร ในถนนสายย่อย โดยจัดทำแผนที่แบ่งตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ความกว้างของทางเท้าที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

2. ความกว้างของทางเท้าที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับ 1 คือ ระยะความกว้าง แคบกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ประมาณ 1.5 เท่า

3. ความกว้างของทางเท้าที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับ 2 คือ ระยะความกว้าง แคบกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ประมาณ 2 เท่า

4. ความกว้างของทางเท้าที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับ 3 คือ ระยะความกว้าง แคบกว่าเกณฑ์มาตรฐาน มากกว่า 2 เท่า

ความกว้างดังกล่าวนี้ ไม่นับรวมสิ่งกีดขวาง หรือแผงลอย โดยจะนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกับแผนที่การเกิดคดีอาชญากรรม (crime map) ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ทำให้ทราบถึงลักษณะเชิงพื้นที่ ตำแหน่ง และการกระจุกตัวของ การเกิดอาชญากรรมว่าอยู่บริเวณใด หากอยู่ในบริเวณที่ไม่ผ่านระดับเกณฑ์มาตรฐานความกว้างของทางเท้า หมายความว่า การ

เกิดอาชญากรรมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีทางเท้าแคบ หรือระยะความกว้างนั้นทำให้การสัญจรเท้าไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอและปลอดภัยต่อคนเดินเท้าภายในย่าน

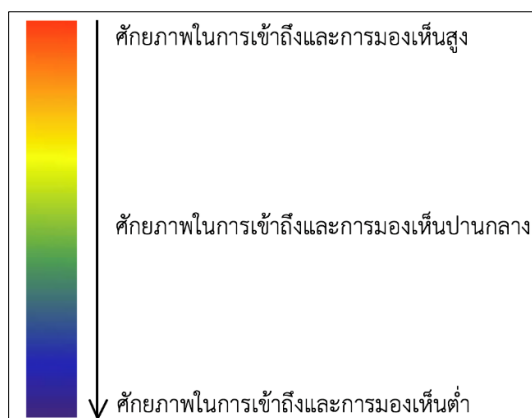
5) บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการค้า โดยวิเคราะห์ช่วงเวลาเปิดทำการของร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทางในปัจจุบัน เพื่อระบุความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการค้าของผู้สัญจรทางเท้า และตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยมีการลงสำรวจพื้นที่และบันทึก ซึ่งแบ่งเป็น 4 ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ได้แก่

- ช่วงเช้ามืด เวลา 00.01-05.59 น.
- ช่วงเช้า เวลา 6.00-11.59 น.
- ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-17.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-00.00 น.

จัดทำแผนที่ตำแหน่งการค้า ได้แก่ ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และแผนที่การค้าข้างทาง (street vending map) ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแผนที่อาชญากรรม (crime map) เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเชิงพื้นที่ ตำแหน่งและการกระจุกตัวของอาชญากรรม นั้นๆว่า สอดคล้องกับบริเวณตำแหน่งร้านค้า หรือช่วงเวลาที่ย่านค้าเปิดทำการหรือไม่ หากมีการกระจุกตัวบริเวณที่ร้านค้าเปิดทำการเมื่อใด นั้นหมายความว่าร้านค้าเป็นสิ่งดึงดูดการสัญจร (attractor movement) ที่ทำให้คนเดินเท้าพลุกพล่าน เกิดความหนาแน่น ประกอบกับลักษณะเชิงพื้นที่อื่นๆ จะมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมหรือไม่ อย่างไร

6) วิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น

6.1) การวิเคราะห์ด้วยเทคนิคโปรแกรมเสปซซินแทกซ์ Space Syntax ซึ่งเป็นการคำนวณด้วย โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ทางเทคนิคสัญฐานวิทยา โดยใช้การวิเคราะห์เซกเมนต์ (segment analysis) ที่สร้างแบบจำลองโครงข่ายพื้นที่สาธารณะอย่างละเอียดในระดับทุกช่วงระยะของถนน คำนวณผ่านระดับมุม หรือองศา เพื่อวิเคราะห์ว่าช่วงถนนใด มีศักยภาพในการเข้าถึงจากโครงข่ายทั้งหมดในระบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ โดยนัยคือ ช่วงถนนใดที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นสูง จะแสดงโดยโทนสีร้อน ได้แก่ สีแดง สีส้ม และสีเหลือง หากมีศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง จะแสดงโดยโทนสีกลาง ได้แก่ สีเขียวอ่อน และสีเขียว หากมีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นต่ำ จะแสดงเป็นโทนสีเย็น ได้แก่ สีฟ้าแกมเขียว สีฟ้า และสีน้ำเงิน ซึ่งการแสดงผลจะไล่ลำดับตามวรรณะ สีรุ้ง ดังภาพที่ 3-1

ภาพที่ 3- 1 การอ่านค่าผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น

การจำแนกระดับศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ว่า ช่วงถนน หรือ เส้นทางใดมีศักยภาพจากทั้งระบบ ทำเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแผนที่อาชญากรรม (crime map) ทำให้ทราบถึงตำแหน่ง ความถี่ และการกระจุกตัวของ การเกิดอาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธาณณะนั้น ว่าสัมพันธ์กับระดับศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นอย่างไร หากกระจุกตัวในบริเวณพื้นที่ไหนร้อน หมายความว่า ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมมักเกิดขึ้นในบริเวณที่มีศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นสูง กล่าวคือ เกิดขึ้นในบริเวณที่มีคนพลุกพล่าน

6.2) การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ตาม ช่วงวันและเวลาต่างๆ ด้วยวิธีการนับด่าน (gate method) เป็นการนับจำนวนคนเดินเท้าที่สัญจรผ่าน ในแต่ละด่าน (gate) โดยในแต่ละด่านจะเป็นตัวแทนปริมาณการสัญจรเส้นทาง หรือพื้นที่สาธาณณะ นั้น โดย ผู้วิจัยตั้งด่านให้กระจายครอบคลุมระบบโครงข่ายการสัญจรในพื้นที่ศึกษา โดยมีการกำหนด ด่าน ทั้งหมด 55 ด่าน ซึ่งจากการลงสำรวจมีบางด่านที่ไม่สามารถเข้าไปทำการบันทึกได้เนื่องจากการปิด ปรับปรุงทำช่องทางสัญจร

บันทึกข้อมูลทั้งหมดภายในเวลา 3 ชั่วโมง ต่อ 1 ช่วงเวลา โดยทำการเก็บข้อมูลมี วัน ธรรมดา ได้แก่ วันจันทร์ ซึ่งเป็นตัวแทนวันธรรมดาที่ไม่มีการค้าข้างทาง วันพุธเป็นตัวแทนวันธรรมดา ที่มีการค้าข้างทางเปิดทำการตามปกติ และ วันหยุด ได้แก่ วันอังคารเป็นตัวแทนวันหยุดนักชัตฤกษ์ หรือวันหยุดสั้น ที่มีการค้าข้างทางเปิดทำการปกติ และวันเสาร์ แทนวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่มีการค้าข้าง ทางเปิดทำการปกติ โดยการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

วันจันทร์ วันธรรมดา : ไม่มีการค้าข้างทางตลอดทั้งวัน

- ช่วงเช้า เวลาเข้าทำงาน เข้าเรียน และร้านค้ายังไม่เปิดทำการ เวลา 06.00-08.59 น.
- ช่วงกลางวัน เวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ เวลา 12.00-14.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลาที่ร้านค้าเริ่มทยอยปิดบางแห่ง เวลา 18.00-20.59 น.

วันพุธ วันธรรมดา : มีการค้าข้างทางตลอดทั้งวัน

- ช่วงเช้า เวลาเข้าทำงาน เข้าเรียน และร้านค้ายังไม่เปิดทำการ เวลา 06.00-08.59 น.
- ช่วงกลางวัน เวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ เวลา 12.00-14.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลาที่ร้านค้าเริ่มทยอยปิดบางแห่ง เวลา 18.00-20.59 น.

วันอังคาร วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันมาฆบูชา : มีการค้าข้างทางตลอดทั้งวัน

- ช่วงกลางวัน เวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ เวลา 12.00-14.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลาที่ร้านค้าเริ่มทยอยปิดบางแห่ง เวลา 18.00-20.59 น.

วันเสาร์ วันหยุดสุดสัปดาห์ : มีการค้าข้างทางตลอดทั้งวัน

- ช่วงกลางวัน เวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ เวลา 12.00-14.59 น.
- ช่วงกลางคืน เวลาที่ร้านค้าเริ่มทยอยปิดบางแห่ง เวลา 18.00-20.59 น.

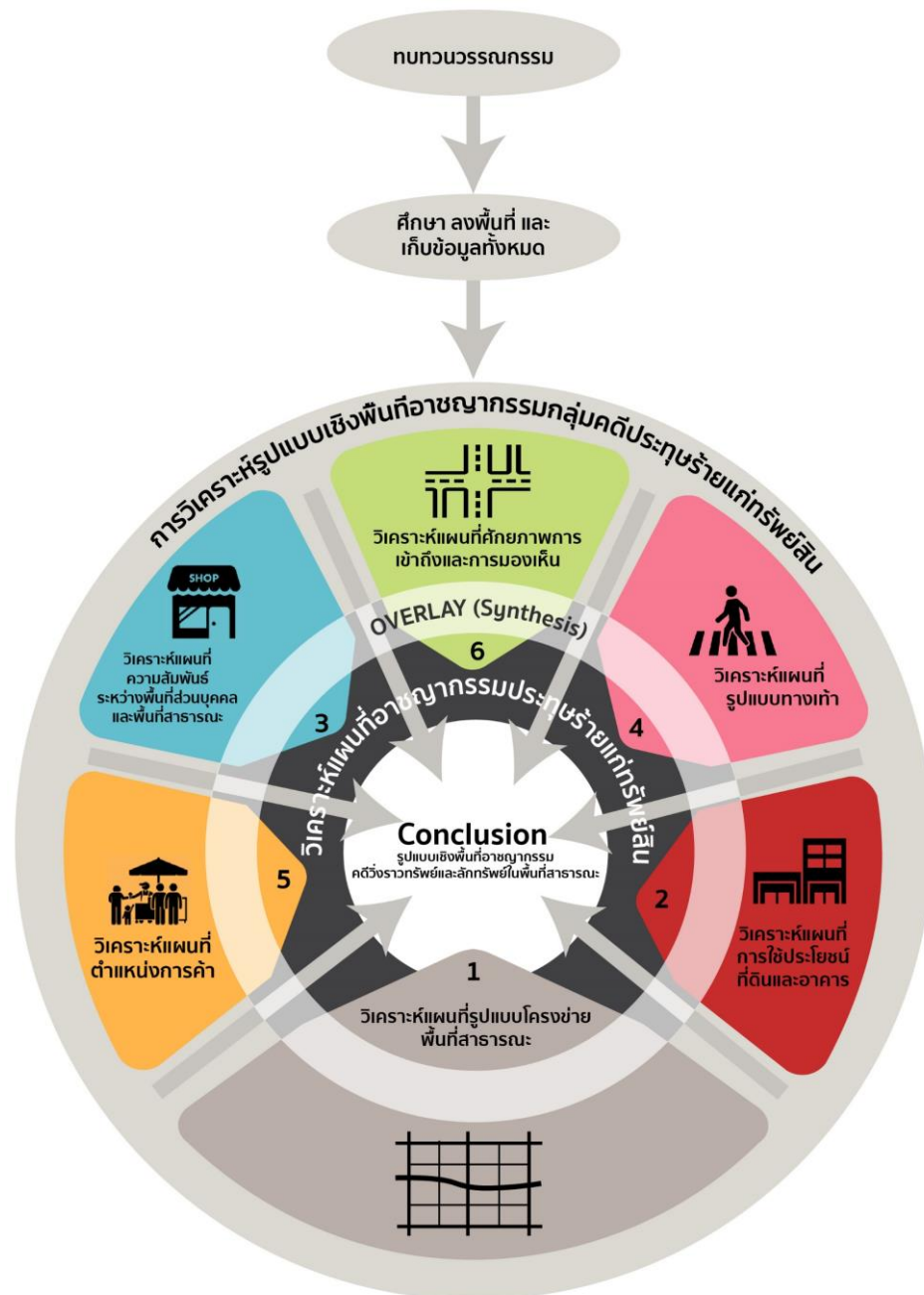
โดยการเก็บข้อมูลจะทำการนับคนที่สัญจรผ่านด้านละ 6 นาที โดยเก็บในช่วงกลางเดือนมกราคม 2562 เมื่อทำการเก็บข้อมูลแล้ว จึงนำมาหาค่าเฉลี่ยคิดเป็นอัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้าต่อ ชั่วโมง โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้ ทำให้ทราบถึงปริมาณของคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านพื้นที่โดยเฉลี่ยใน แต่ละด้าน ต่อชั่วโมง หรือปริมาณของคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านเส้นทางนั้นๆ ในแต่ละช่วงเวลา

ข้อมูลอัตราการสัญจรผ่านจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับแผนที่ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นที่วิเคราะห์ด้วยเทคนิคโปรแกรมस्पешซินแทกซ์ Space Syntax ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อระบุช่วงเวลาที่มีการสัญจรอิสระ และการสัญจรดึงดูดที่หนาแน่นผิดปกติ และวิเคราะห์แผนที่ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็น ร่วมกับแผนที่ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรม เพื่อทราบถึงความสอดคล้อง ของช่วงเวลาการสัญจรและการเกิดอาชญากรรม ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

3.2.6 นำข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ แผนที่อาชญากรรม และแผนที่การวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ มาวิเคราะห์ และประมวลผลร่วมกัน เพื่อสรุปและอธิบายว่าอาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธาณณะนั้น ว่ามีรูปแบบเชิงพื้นที่อย่างไร

3.2.7 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธาณณะในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ทั้งนี้ในงานวิจัยฉบับนี้ มีการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern) โดยมีรูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะอันเป็นตัวแปรหลักของการค้นหาคำตอบถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อการก่ออาชญากรรมดังกล่าว และรูปแบบเชิงพื้นที่อื่นๆเป็นตัวแปรรอง มาวิเคราะห์แผนที่ร่วมกับตำแหน่งการเกิดอาชญากรรม หรือ รูปแบบการใช้พื้นที่ (spatial use pattern) มาหาความสัมพันธ์ เพื่อหาคำตอบสรุปรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ภาพที่ 3- 2 วิธีการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

สภาพทั่วไปและรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ศึกษา

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ ครอบคลุมลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้นที่มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยจะแจกแจงตามหัวข้อ ดังนี้

4.1 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร

4.2 รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีชิงราวทรัพย์ และลัก ทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.1 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร

ภาพที่ 4- 1 สำเพ็งในอดีต

ที่มา : <http://plodlock.com/2017/08/24/sampeng/>

ย่านเยาวราชและสำเพ็งในอดีตเป็นย่านกลางคืนและย่านการค้าที่สำคัญของเมือง เป็นแหล่งรวมผู้คนที่เข้ามาแสวงหาสินค้าและบริการต่างๆ โดยที่ย่านสำเพ็งเป็นแหล่งการค้าของชาวจีนแห่งแรกในกรุงเทพฯ เกิดขึ้นเมื่อรัชกาลที่ 1 เมื่อครั้งทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวจีนย้ายถิ่นฐานจากบริเวณท่าเตียนไปอยู่ ณ ที่สวนตั้งแต่คลองวัดสามปลื้มไปจนถึงคลองวัดสำเพ็ง ชาวจีนได้ตั้งหลักสร้างชุมชนและทำการค้าจนรุ่งเรืองและขยายพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวาง สำเพ็งในขณะนั้นเจริญรุ่งเรืองมากจนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นตลาดบกที่ใหญ่ที่สุดในพระนคร สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีมากมายหลายประเภท ตั้งแต่สินค้าที่นำเข้ามาสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนมากเป็นข้าวของเครื่องใช้จากประเทศจีน สำเพ็งนอกจากจะเป็นตลาดใหญ่แล้วยังเคยเป็นแหล่งรวมอบายมุขระดับใหญ่ของประเทศในยุคนั้น มีทั้งโรงฝิ่น บ่อนการพนัน และโรงหญิงโสเภณี ซึ่งมีอยู่หลายสำนัก และด้วยการเป็นแหล่งการค้า และแหล่งชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นมาก ทำให้เกิดความแออัด และเป็นแหล่งที่มีสุขภาวะไม่ดี จึงมีการเปรียบเทียบภาพของสำเพ็งในยุคนั้นว่า “ไก่บินไม่ตกพื้น” เพราะหลังคาบ้านแต่ละหลังต่างเกยกัน จนทำให้เกิดปัญหาไฟไหม้อยู่บ่อยครั้ง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงเล็งเห็นว่า สำเพ็งนั้นเติบโตมากเกินไปและยังเป็นแหล่งไม่เจริญหูเจริญตา ในปี พ.ศ. 2434 จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนเยาวราช แทรกระหว่างถนนเจริญกรุงกับถนนสำเพ็ง เป็นการสร้างถนนแทนที่บริเวณเดิมซึ่งเป็นชุมชนแออัดของชาวจีนและเต็มไปด้วยตรอกซอกซอยที่สกปรก ทั้งยังเพื่อส่งเสริมการค้าในย่านอำเภอสำเพ็งให้เกิดความเจริญไปด้วย จากเดิมชื่อถนนว่า "ถนนยุพราช" ทรงพระราชทานนามใหม่ว่า "ถนนเยาวราช" เริ่มต้นตั้งแต่คลองรอบกรุง ตรงข้ามป้อมมหาไชย ตัดลงไปทางทิศใต้บรรจบกับถนนราชวงศ์ ในการตัดถนนเยาวราชในช่วงแรกมีความยาวเพียง 1,532 เมตร กว้าง 20 เมตร ใช้เวลานานถึง 8 ปี จึงตัดถนนเสร็จ

ลู่วง เมื่อมีการตัดถนนเยาวราชเข้าไปในเขตชุมชนชาวจีนสำเพ็ง จึงได้เกิดย่านเยาวราชขึ้น กลายเป็นพื้นที่ต่อเนื่องย่านเยาวราช-สำเพ็ง และได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกแถวสมัยใหม่สองข้างถนนเยาวราช ในช่วงปี พ.ศ. 2500 มีการเปิดให้เช่า เพื่อทำการค้าขาย ซึ่งก็เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวจีนจำนวนมากได้เริ่มขยับขยายกิจการของตนเองนับตั้งแต่นั้น จึงมีห้างร้านถาวรทันสมัยเกิดขึ้น เป็นย่านการค้าใหม่ที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของอำเภอสำเพ็ง จนกลายเป็นอำเภอที่เก็บภาษีโรงเรือนได้มากที่สุดในประเทศ เกิดเป็นศูนย์กลางธุรกิจและย่านการค้าต่อเนื่องที่มีชื่อเสียงแห่งใหม่ ต่อมา มีการตัดถนนสายอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ทรงวาด ราชวงศ์ อนุวงศ์ ฯลฯ ส่งผลให้ขอบเขตที่เป็นใจกลางการค้าของสำเพ็งถูกบีบให้ลดลงเหลืออยู่เพียงแนวถนนสำเพ็ง หรือที่เปลี่ยนชื่อเป็น ถนนวานิช 1 ในปัจจุบัน

ภาพที่ 4- 2 สำเพ็งในปี พ.ศ. 2452

ที่มา: www.silpa-mag.com/magazine

ภาพที่ 4- 3 ถนนเยาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา: www.silpa-mag.com/magazine

จากในช่วงปี พ.ศ.2490-2500 ที่ถนนเยาวราชเป็นศูนย์กลางธุรกิจ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ถนนเยาวราชเจริญเรื่อยมาจนเฟื่องฟูถึงจุดสูงสุด กลายเป็นถนนสายหลักของชุมชนชาวจีน และเป็นศูนย์กลางความทันสมัยของกรุงเทพฯ เยาวราชจึงเป็นที่นิยมของคนกรุงเทพฯ ในยุคนั้น สร้างความก้าวหน้าให้กับเศรษฐกิจยุคใหม่ของไทย โดยเยาวราชในวันนี้เปรียบเสมือนย่านของชาวไทยเชื้อ

สายจีน จึงได้รับการขนานนามว่า “ไชน่าทาวน์” ของกรุงเทพฯ ทั้งยังเป็นแหล่งสะท้อนทางวัฒนธรรม และงานสถาปัตยกรรม ตลอดจนงานเทศกาล ประเพณี อาหารจีนเลิศรสจากในอดีตมาสู่ปัจจุบัน

ทั้งนี้ย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นย่านการค้าที่มีความต่อเนื่องถึงกัน ซึ่งก็ได้มีการขยายและพัฒนาบทบาทของความเป็นย่านพาณิชย์กรรมพร้อมกันเรื่อยมา และปัจจุบันนี้ยังเป็นย่านที่มีการผ่อนผันให้สามารถทำการค้าหาบเร่แผงลอยได้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ทำให้ย่านเกิดความคึกคัก มีชีวิตชีวา และมีสีสันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ตลอดจนกลายเป็นแหล่งรวมกิจการการค้าข้างทางที่มีชื่อเสียง ที่มีอัตลักษณ์มากแห่งหนึ่งจนเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ มีนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศเข้ามาเยือน เยาวราชและสำเพ็งจึงเป็นย่านการค้า การบริการ ธุรกิจแห่งใหญ่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่สำคัญ มีความคึกคัก และมีชีวิตชีวาที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันบริเวณถนนเยาวราช จัดเป็นย่านธุรกิจการค้าการลงทุน การเงิน การธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า และการค้าข้างทาง ฯลฯ ในขณะที่พื้นที่ต่อเนื่องย่านสำเพ็งนั้นเป็นตลาดสินค้าขายปลีกและขายส่งที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพมหานคร ถนนการค้าสายหลักของสำเพ็งที่คึกคักตั้งอยู่ที่ถนนมังกร ถนนผลิตผล และตลอดแนวซอยวานิช 1 ต่อเนื่องไปถึงพารุรัต สินค้าที่มีชื่อเสียงและขายในสำเพ็งส่วนใหญ่เป็นสินค้ากีฬัดช้อป กระเป๋า หมวก รองเท้า เครื่องเขียน เครื่องใช้ เครื่องประดับ และของจิปาละในชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตามย่านเยาวราช-สำเพ็งเป็นย่านที่ยังคงมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและมีประวัติความเป็นมาในด้านการค้ามาตลอดตั้งแต่ในอดีตมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่ง มีสถานที่และศาลเจ้าที่สำคัญต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามากราบไหว้ ขอพร ทำกิจกรรม ดังนั้นบทบาทความสำคัญของความเป็นย่านพาณิชย์กรรมนี้ ส่งผลให้ มีผู้คนหลังไหลสัญจรผ่านเข้ามาภายในย่านอย่างไม่ขาดสาย เพื่อเดินดูสินค้า เดินเล่น ทำกิจกรรมค้าขาย ต่างๆ เกิดความหนาแน่นพลุกพล่านและมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนปะปนกันของผู้คนตลอดทั้งวัน ดังภาพที่ 4-4

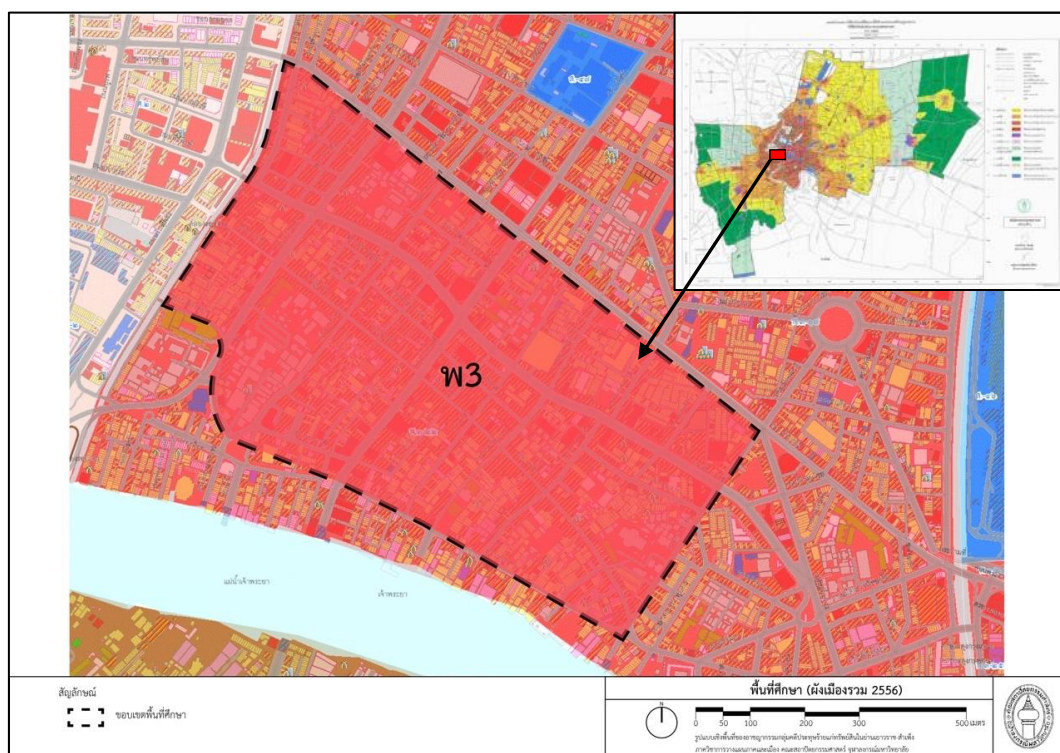
ภาพที่ 4- 4 สถาปริมณนเยาวราช บริเวณตรอกโรงโคม (ซ้าย) และซอยวานิช 1 (ขวา)

ที่มา : ผู้วิจัย

บริบทของเขาวราชและสำเพ็ง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ย่านเขาวราช-สำเพ็ง ในปัจจุบันถูกกำหนดในแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2556 เป็นบริเวณ พ.3 ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม หรือ บริเวณพื้นที่สีแดง ที่มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นนั้นให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบของ ที่ดินประเภทนั้นในแต่ละบริเวณ แสดงดังแผนที่ 4-1

แผนที่ 4- 1 พื้นที่ศึกษาตามข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

ปี พ.ศ. 2556 (ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร)

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

1. โครงข่ายการสัญจร

พื้นที่ศึกษามีโครงข่ายการสัญจร อันได้แก่ ถนนสายหลัก ถนนสายรองและถนนสายย่อย เชื่อมต่อรองรับการเดินทางทั้งภายในและนอกพื้นที่ เมื่อพิจารณาพื้นที่ศึกษาและโครงข่ายการสัญจร พบว่ามีเส้นทางที่สำคัญในการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ภายในย่าน ดังนี้

(1) โครงข่ายถนนสายหลัก ทำหน้าที่เชื่อมโยงการเดินทางกับพื้นที่ภายนอกและรองรับปริมาณจราจรสูง ประกอบด้วย

- ถนนเยาวราช มีขนาด 5 ช่องจราจร ไม่มีเกาะกลาง จากซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติฯ จนถึงสะพานกาญจนาภิเษก มีระยะความกว้างตลอดช่วง 20.80-24.90 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างทางของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.50 เมตร การจัดการจราจรเป็นแบบเดินรถทิศทางเดียว เชื่อมต่อการเดินทางจากวงเวียนโอเดียนสิ้นสุดที่แยกถนนพระพงษ์ตัดกับถนนมหาไชยและถนนจักรเพชร มีการค้าข้างทางขายบนถนนเยาวราช โดยการใช้พื้นที่ริมทางเดินเท้าทั้ง 2 ฝั่ง

- ถนนเจริญกรุง มีขนาด 4 ช่องจราจร ไม่มีเกาะกลาง จากสะพานดำรงคีรีจนถึงถนนพระรามที่ 4 มีระยะความกว้างตลอดช่วง ขนาด 17.30-19.60 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างทางของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.20 เมตร การจัดการจราจรเป็นแบบเดินรถทิศทางเดียว ถนนเจริญกรุงเป็นโครงข่ายถนนสายหลักทางตอนเหนือของพื้นที่ศึกษา

- ถนนราชวงศ์ มีขนาด 4 ช่องจราจร ไม่มีเกาะกลาง จากถนนเจริญกรุงจนถึงท่าน้ำราชวงศ์ มีระยะความกว้างตลอดช่วง 20.40-21.00 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างทางของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.20 เมตร การจัดการจราจรเป็นแบบเดินรถสองทิศทางสวนกัน มีระยะทางต่อมาจากถนนเสื่อป่า โดยเริ่มต้นตั้งแต่ถนนเจริญกรุงที่สี่แยกเสื่อป่า จนถึงสิ้นสุดถนนที่ท่าราชวงศ์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีการค้าข้างทางและร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่ริมถนน

- ถนนจักรวรรดิ มีขนาด 5 ช่องจราจร ไม่มีเกาะกลาง จากถนนเจริญกรุงถึงถนนมหาจักร มีระยะความกว้างตลอดช่วง 20.80-21.90 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างทางของถนน กว้างข้างละ 1.10 เมตร การจัดการจราจรเป็นแบบเดินรถทิศทางเดียว

(2) โครงข่ายถนนสายรอง ทำหน้าที่รวบรวมและกระจายการจราจรจากถนนสายหลัก และถนนสายย่อยภายในพื้นที่ ทั้งยังรองรับการเดินทางภายในพื้นที่และชุมชน ประกอบด้วย

- ถนนมหาจักร มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนอนุวงศ์ถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 7.45-13.70 เมตร มีทางเท้าสองข้างของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.00-1.20 เมตร

- ถนนบริพัตร มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนเยาวราชถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 13.90-14.50 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละ 1.00-1.20 เมตร

- ถนนทรงวาด มีขนาด 2-3 ช่องจราจร จากถนนราชวงศ์ถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 14.50-20.00 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละ 1.00-1.50 เมตร

- ถนนมังกร มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนเจริญกรุงถึงถนนทรงวาด มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 3.90-10.00 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.00 เมตร

- ถนนทรงสวัสดิ์ มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนเจริญกรุงถึงท่าน้ำสวัสดิ์ มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 10.30-13.00 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.00 เมตร

(3) โคจรข่ายถนนสายย่อย มีหน้าที่รองรับการเดินทางภายในชุมชนและเชื่อมต่อการเดินทางไปยัง ถนนสายรองภายในพื้นที่มีทั้ง ถนนและตรอกซอย ประกอบด้วย

- ถนนแปลงนาม มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนเยาวราชถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 9.40-9.70 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.00 เมตร

- ถนนผดุงด้าว มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนพาดสายถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 9.95-10.10 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละประมาณ 1.00 เมตร

- ถนนเยาวพานิช มีขนาด 2 ช่องจราจร จากถนนเยาวราชถึงถนนทรงวาด มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 9.40-9.70 เมตร มีทางเท้าทั้งสองข้างของถนน กว้างข้างละ 1.00 เมตร

- ถนนอนุวงศ์ จากถนนราชวงศ์ถึงถนนมหาจักร มีระยะความกว้าง 10.00-11.00 เมตร

- ถนนเพาะพานิชย์ จากถนนราชวงศ์ถึงถนนมหาจักร มีระยะความกว้าง 9.50-9.90 เมตร

- ถนนพาดสาย จากถนนเยาวพานิชถึงถนนทรงสวัสดิ์ มี ความกว้าง 10.30-13.00 เมตร

- ถนนวิวัฒน์เวียง จากถนนเจริญกรุงถึงท่าน้ำสวัสดิ์ มีระยะความกว้าง 10.00-10.10 เมตร

- ซอยวานิช 1 จากถนนทรงสวัสดิ์ถึงคลองโองอ่าง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 6 เมตร

- ซอยอาน้อยเก็ง จากถนนทรงวาดถึงซอยวานิช 1 มีระยะความกว้าง 2.50-3.00 เมตร

- ซอยพิพากษา 1 จากถนนแปลงนามถึงถนนผดุงด้าว มีระยะความกว้าง 1.95-4.00 เมตร

- ซอยพิพากษา 2 จากถนนแปลงนามถึงถนนผดุงด้าว มีระยะความกว้าง 2.10-4.20 เมตร

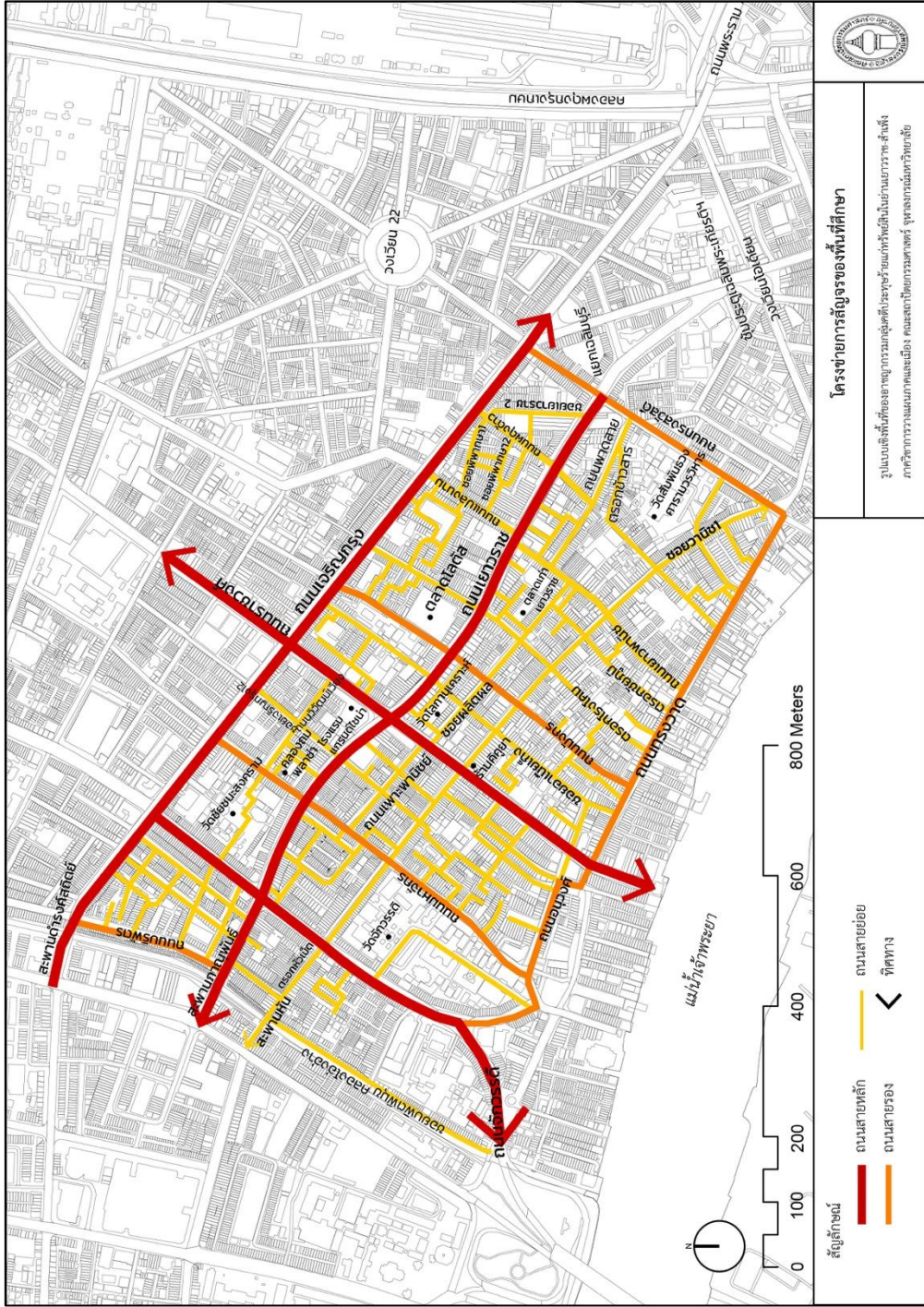
- ซอยอิสราณภาพ (เยาวราช 11) จากถนนเยาวราชถึงถนนเจริญกรุง มีระยะความกว้างตลอดช่วงขนาด 3.15-5.60 เมตร

- ซอยผลิตผล จากถนนราชวงศ์ถึงถนนมังกร มีระยะความกว้าง 11.60-12.30 เมตร

- ตรอกชัยภูมิ จากถนนทรงวาดถึงซอยวานิช 1 มีระยะความกว้าง 3.00 เมตร

- ตรอกโรงโคม จากถนนทรงวาดถึงซอยวานิช 1 มีระยะความกว้าง 3.20-3.80 เมตร

- ตรอกข้าวสาร จากถนนพาดสายถึงซอยวานิช 1 มีระยะความกว้าง 2.30-3.00 เมตร

แผนที่ 4-2 เส้นทางการสัญจรบนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ถนนเยาวราช

ถนนราชวงศ์

ถนนทรงวาด

ถนนมหาจักร

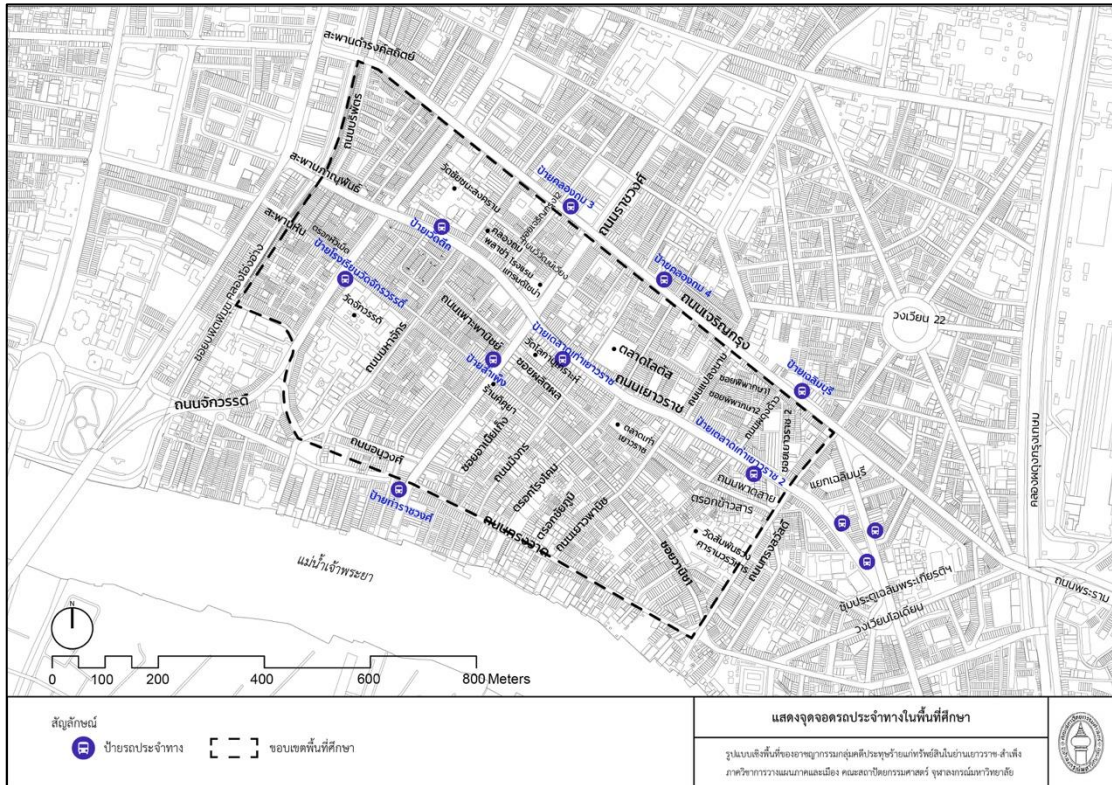
ถนนแปลงนาม

ถนนผดุงด้าว

ภาพที่ 4- 5 เส้นทางการศึกษาจราจรบนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง
ตัวอย่างถนนสายหลัก (บน) สายรอง (กลาง) และสายย่อย (ล่าง)

2. จุดจอดรถขนส่งสาธารณะ หรือ ป้ายจอดรถโดยสารประจำทาง

แผนที่ 4- 3 จุดจอดรถประจำทางพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ภายในพื้นที่ศึกษามีป้ายจอดรถโดยสารประจำทางด้วยกันทั้งหมด 9 ตำแหน่ง อยู่บนพื้นที่ถนนสายหลัก 4 เส้นทาง ตามแผนที่ 4-3

- บริเวณถนนเจริญกรุง ได้แก่ ป้ายรถประจำทางคลองถม 3 ป้ายรถประจำทางคลองถม 4 และ ป้ายรถประจำทางเฉลิมบุรี
- บริเวณถนนเยาวราช ได้แก่ ป้ายรถประจำทางวัดตึก ป้ายรถประจำทางตลาดเก่าเยาวราช และ ป้ายรถประจำทางตลาดเก่าเยาวราช 2
- บริเวณถนนราชวงศ์ ได้แก่ ป้ายรถประจำทางสำเพ็ง และ ป้ายรถประจำทางท่าราชวงศ์
- บริเวณถนนจักรวรรดิ ได้แก่ ป้ายรถประจำทางโรงเรียนวัดจักรวรรดิ

ตำแหน่งป้ายจอดรถโดยสารประจำทางในบริเวณถนนสายหลัก ดังที่กล่าวมานั้นเป็นจุดขนส่งสาธารณะรวมที่สำคัญ ที่มีความหนาแน่นและพลุกพล่านไปด้วยผู้คนที่เข้ามาเปลี่ยนถ่ายการสัญจรบนถนนสายหลัก ภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง

4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

พื้นที่เยาวราช-สำเพ็งมีลักษณะโดดเด่นทางการค้าและบริการที่มีชื่อเสียงจากคนในประเทศ และชาวต่างชาติ เป็นย่านที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกรุงเทพมหานคร และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง จากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของ กรุงเทพฯ ในปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 30.79 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อพิจารณา สัดส่วน ตามสาขาการผลิตของผลิตภัณฑ์จังหวัดกรุงเทพมหานครพบว่า สาขาการค้าและบริการมีสัดส่วน มากที่สุด ถึงร้อยละ 75.31 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า สาขาการค้าและบริการในกรุงเทพมหานครส่งผลต่อ สภาวะเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวได้ว่า ภาคธุรกิจ การค้าและบริการในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็งเป็น ส่วนหนึ่งการสร้างเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมการค้าของพื้นที่เยาวราช-สำเพ็งตั้งแต่ในอดีตมีพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่าง ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และยังคงเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมการค้าที่หลากหลาย เช่น การค้าส่งและค้า ปลีก ซึ่งมีลักษณะการค้าที่แตกต่างกันตามประเภทกิจกรรมและรูปแบบการค้า (สถาบันอาศรมศิลป์, 2558) โดยในแต่ละพื้นที่จะมีกิจกรรมการค้าและสินค้าหลักที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น บริเวณถนนเยาวราชเป็นแหล่งร้านค้าขายอาหารแห้งและอาหารริมทางที่มีชื่อเสียง ในขณะที่ บริเวณ ซอยวานิช 1 เป็นย่านการค้าปลีกและค้าส่ง สินค้าประเภทกีฬาศี้อุป หมวก รองเท้า กระเป๋า เครื่องประดับ และของใช้จำเป็นในชีวิตประจำวัน

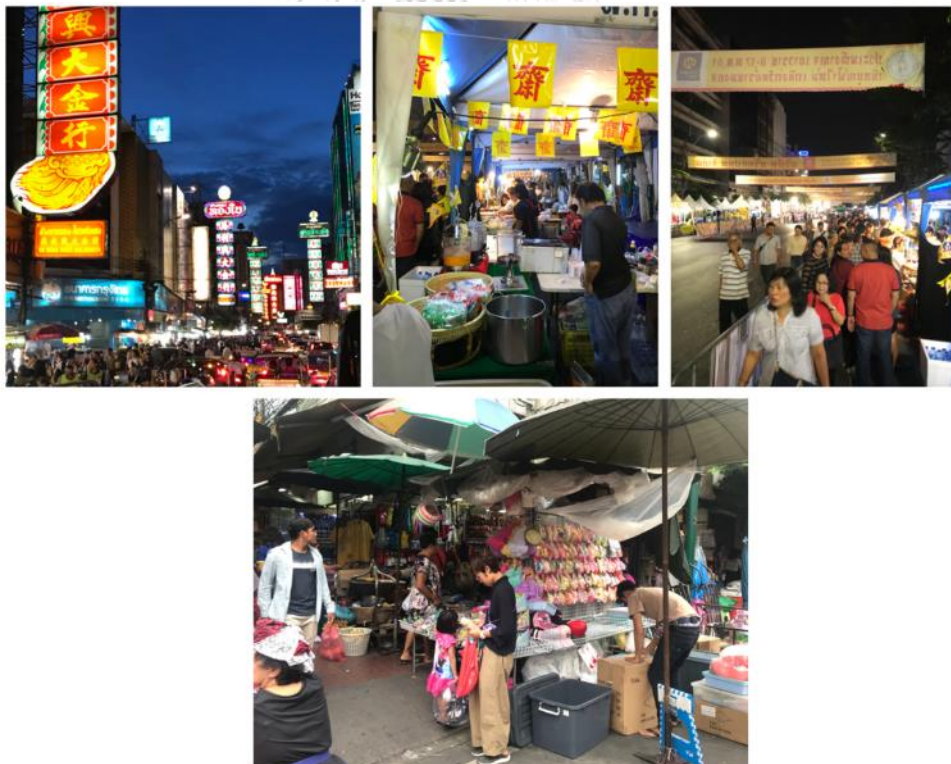
ร้านค้าภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง ส่วนมากจะจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือร้านค้าภายใน อาคารพาณิชย์และร้านค้าที่ตั้งแผงบนทางเท้าพื้นที่สาธารณะ ที่เรียกว่าการค้าข้างทาง หรือแผงลอย ด้วยลักษณะความเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่มีอัตลักษณ์ และมีชื่อเสียง จึงได้รับการผ่อนผันพิเศษให้ สามารถทำการค้าข้างได้ในบริเวณริมถนนเยาวราช ประกอบกับ ศักยภาพและทำเลที่ตั้งที่ดี จึงทำให้ เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตลอดทั้งวันภายในย่าน

ช่วงเวลาการเกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง พบว่าเกิดขึ้นตลอดทั้งวัน โดย กิจกรรมทางเศรษฐกิจในช่วงเช้าจะเริ่มตั้งแต่ 06.00-11.59 น. เป็นช่วงที่ย่านเยาวราชและสำเพ็ง จะทยอยเปิดทำการค้าบางส่วน ในช่วงกลางวันเริ่มตั้งแต่ 12.00-17.59 น. ถัดมาในช่วงกลางคืนเริ่ม ตั้งแต่ 18.00-00.00 ซึ่งกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจมักอยู่ในช่วงกลางวันถึงกลางคืนเป็นหลัก โดยย่าน สำเพ็งบริเวณซอยวานิช 1 จะเริ่มทยอยปิดการค้าบางส่วนลง ในขณะที่ย่านเยาวราชมีกิจกรรมเกิดขึ้น โดยมีการค้าข้างทางตั้งแผงลอยตั้งแต่ 18.00-22.00 น. และในช่วงเช้ามืดเริ่มตั้งแต่ 00.01-05.59 น.

กิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้สร้างบรรยากาศความคึกคัก และทำให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาในย่าน และจะมากเป็นพิเศษในช่วง วันหยุดธรรมดา วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล ดังภาพที่ 4-6

ย่านเยาวราชและสำเพ็งจากอดีตจนปัจจุบันในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ยังคงเป็นย่านการค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ย่านสำเพ็งยังคงขายสินค้ากึ่งฟู้ดช้อปปิ้งในขณะที่ย่านเยาวราชยังคงขายอาหารปรุงเพียงแต่มีรูปแบบการค้าข้างทางที่เปลี่ยนจากการวางแผง หรือ กองอยู่บนพื้นทางเท้าข้างถนน มาเป็นการตั้งแผงที่มีความมั่นคงและมีขนาดใหญ่ขึ้น มีไฟติดส่องสว่าง หรือแม้กระทั่งมีการขยายเปลี่ยนไปเช่าพื้นที่ในอาคาร หรือหน้าอาคารมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้งานสามารถมองเห็นร้านค้าได้ในระดับสายตา

ระบบเศรษฐกิจในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ถูกขับเคลื่อนด้วยกิจกรรมการค้าที่มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ ตลอดจนหาบเร่แผงลอยที่อยู่ในส่วนของการค้าข้างทาง ทั้งหมดนี้เป็นส่วนที่ทำให้ย่านเกิดพลวัตการใช้งาน มีสีสัน อีกทั้งทำให้บาทวิถี หรือ ทางเท้ามีชีวิตชีวา และความคึกคัก พลุกพล่านไปด้วยผู้คนที่หลากหลายปะปนกัน เข้ามาเพื่อเดินดูสินค้าต่างๆ หรือ ทำการค้าภายในย่าน ส่งผลให้ภายในพื้นที่มีระบบเศรษฐกิจที่ดี และถูกขับเคลื่อนด้วยการทำกิจกรรมค้าขายตลอดทั้งวัน

ภาพที่ 4- 6 สภาพเศรษฐกิจในถนนเยาวราช (บน) และสำเพ็ง (ล่าง)

4.1.3 ลักษณะทางสังคมและประชากร

การรวมกลุ่มของชุมชน หรือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ภายในย่าน แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1) กลุ่มคนดั้งเดิมที่ยังดำรงชีวิตอยู่และพักอาศัยในย่าน ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายจีนที่เป็นลูกหลานชาวจีนเดินทางมาจากประเทศจีนตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์เข้ามาสร้างเนื้อสร้างตัวจนมีอาชีพภายในย่าน มักจะลงหลักปักฐานโดยการซื้อที่ดิน ซึ่งมีทั้งผู้ที่ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน และผู้ที่เป็นผู้เช่าที่ดินขององค์กรต่างๆ เช่น ที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ดินของเอกชนและที่ดินของวัด

ในปัจจุบันกลุ่มคนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ มักเป็นผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีความผูกพันกับพื้นที่แต่มีลูกหลานบางส่วนได้ย้ายออกจากพื้นที่ไปแล้ว ซึ่งคนเหล่านี้มีกิจการและร้านค้าอยู่ในทำเลเดิมของตน

2) กลุ่มคนที่ไม่ได้อาศัยในพื้นที่แต่ทำการค้าในพื้นที่ ส่วนมากจะย้ายออกไปแล้วแต่ยังอาศัยเพื่อเป็นแหล่งทำมาหากินหรือค้าขาย โดยผู้คนที่ย้ายออกไปหาที่พักอาศัย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมที่มีการขยายตัวทางการค้า ส่งผลให้เกิดความแออัดและรบกวนความเป็นส่วนตัวในการอยู่อาศัย

3) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เนื่องมาจากเป็นย่านที่สังคมอิงกับระบบเศรษฐกิจเป็นหลัก และมีระบบเศรษฐกิจที่มีความเข้มข้น ซึ่งทำให้มีการดึงดูดแรงงานจากภายนอกให้เข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นลักษณะหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนไป

4) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนเข้ามาพักทำกิจกรรมชั่วคราวในพื้นที่ เนื่องจากเป็นย่านการค้าที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรอ้างอิงจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2550 - 2561 ในเขตสัมพันธวงศ์ มีจำนวนประชากรดังนี้

ตารางที่ 4- 1 จำนวนประชากรหลักในเขตสัมพันธวงศ์ ปี 2550-2561

ปี	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ประชากรรวม	30,646	30,088	29,283	28,617	28,001	27,462	26,932	26,359	25,695	24,785	24,150	23,655

ถึงแม้ว่าประชากรในย่านเยาวราชและสำเพ็งจะมีสภาพหนาแน่น แต่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนประชากรในเขตสัมพันธวงศ์ปี พ.ศ. 2550 มีประชากร 30,646 คน มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องจนในปี พ.ศ. 2561 เหลือจำนวน 23,655 คน แสดงถึงการย้ายออกของผู้คนมากขึ้นจากการเป็นที่อยู่อาศัยเดิมในย่าน (ตาราง 4-1)

4.2 รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์สินและลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ ภายในพื้นที่ศึกษา

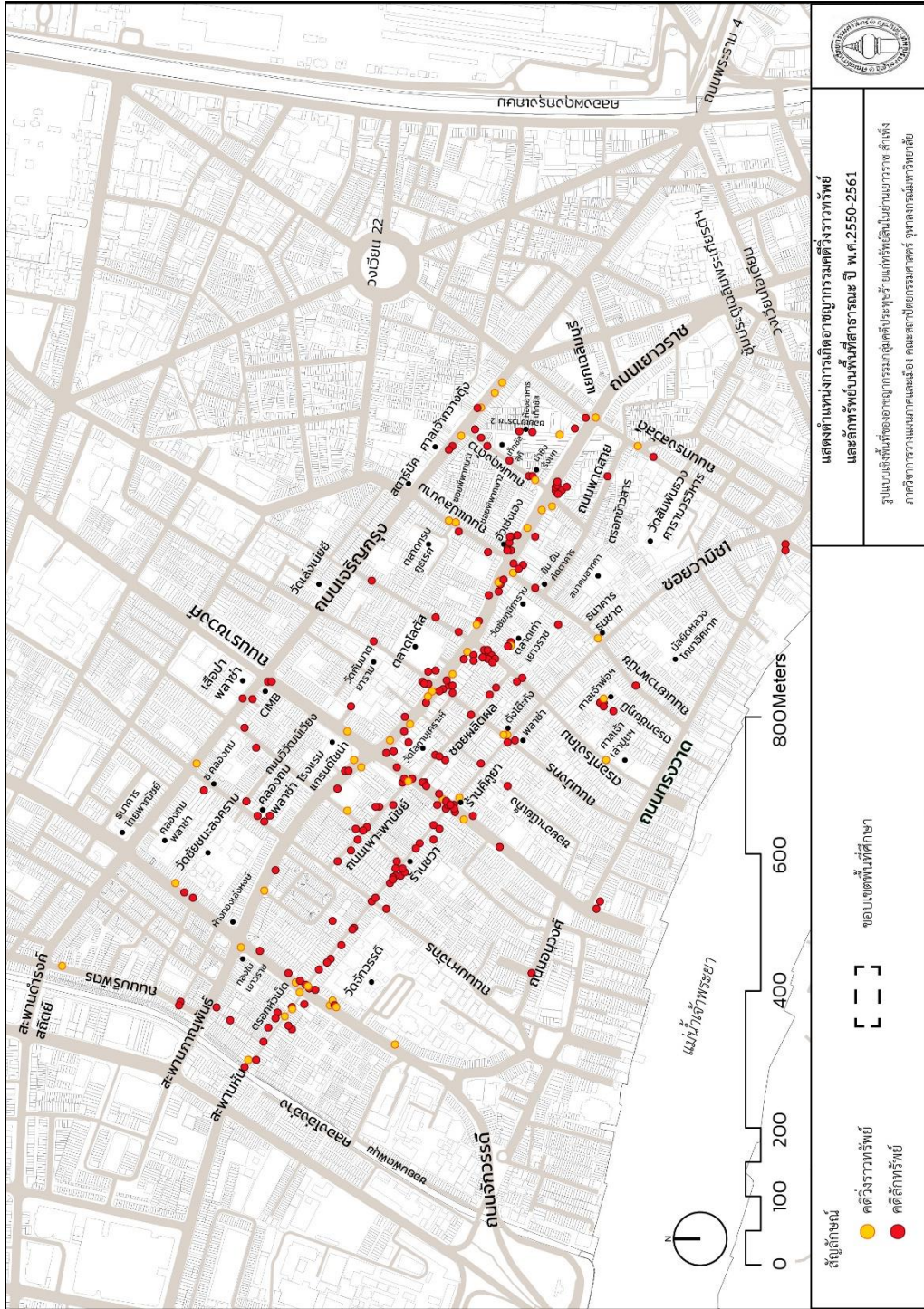
การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในย่านพาณิชยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านเยาวราช-สำเพ็งที่เป็นย่านพาณิชยกรรมที่มีการผ่อนผันพิเศษให้สามารถทำการค้าข้างทางได้ โดยจากสถิติการจับกุมอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิและพลับพลาไชย 2 มีสถิติการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์สินและลักทรัพย์ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2561 ระยะเวลา 12 ปี มีจำนวนมากถึง 1,236 คดี คิดเป็น 915 คดีต่อตารางกิโลเมตร แสดงถึงการเกิดอาชญากรรมภายในย่านซึ่งถือว่ามีจำนวนมาก (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2562) โดยมีส่วนที่สามารถระบุตำแหน่งอย่างชัดเจนในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 241 คดี แบ่งเป็นคดีวิ่งราวทรัพย์สิน 53 คดี และคดีลักทรัพย์ 188 คดี

จากผลการวิเคราะห์รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์สิน และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ รวมกันทั้งหมด 241 ตำแหน่ง ที่นำมาระบุลงบนแผนที่อาชญากรรม (crime mapping) (แผนที่ 4-4) พบว่า ถนนที่มีความถี่ของการเกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์สินและลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะสูงที่สุด 4 ลำดับแรก คือ ถนนเยาวราช 69 ตำแหน่ง และรองลงมาคือ ซอยวานิช 1 60 ตำแหน่ง ถนนราชวงศ์ 28 ตำแหน่ง และถนนจักรวรรดิ 19 ตำแหน่ง ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนมากนั้นมักเกิดขึ้นบนถนนสายหลัก ดังแผนที่ 4-4

ถึงแม้ว่าตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์สินและลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะในย่านเยาวราช-สำเพ็ง จะพบว่าเกิดขึ้นมากตามบริเวณถนนสายหลักเป็นส่วนมาก แต่ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงบนถนนสายหลักเท่านั้น ยังพบว่ามีการเกิดขึ้นบนถนนตรอก ซอย ต่างๆ ที่เป็นหมุดหมายและเส้นทางการค้าอันสำคัญของย่านอีกด้วย รวมไปถึงช่วงเวลานั้นก็มีผลต่อรูปแบบการเกิดอาชญากรรมดังกล่าว

รูปแบบของอาชญากรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ตามแผนที่ 4-5 ถึงแผนที่ 4-8 โดยคดีวิ่งราวทรัพย์สิน มีตำแหน่งการเกิดคดีที่พบมากที่สุดคือในช่วงเวลากลางคืน และคดีลักทรัพย์มีตำแหน่งการเกิดคดีที่พบมากที่สุดคือในช่วงเวลากลางวัน

นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงกลางวันมักมีการกระจุกตัวสูง คือ บริเวณซอยวานิช 1 และบริเวณถนนเยาวราช ในขณะที่ช่วงกลางคืนมีการเกิดคดีเพียงแค่บริเวณถนนเยาวราช ตรอกโรงโคม และพื้นที่ต่อเนื่องเท่านั้น กล่าวคือ ในช่วงกลางวันมีการเกิดคดีมากที่บริเวณย่านสำเพ็งและเยาวราช ในขณะที่ตอนกลางคืนมีการเกิดคดีมากที่บริเวณริมถนนเยาวราชและพื้นที่ต่อเนื่อง โดยพื้นที่ที่มีการเกิดคดีมากที่สุด 2 ช่วงเวลาดังกล่าว ล้วนเป็นถนนสายการค้าที่มีชื่อเสียง เต็มไปด้วยสภาพที่หนาแน่น พลุกพล่านและการเดินช้อนแอดของผู้คนเดินเท้าที่มาทำกิจกรรมภายในพื้นที่ (ตามภาพที่ 4-7)

แผนที่ 4-4 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีลี้ภัยในพื้นที่เมืองเชียงใหม่และลี้ภัยใน ปี พ.ศ. 2550-2561

	<p>แสดงตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีลี้ภัย และลี้ภัยในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2550-2561</p> <p>รูปเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยในชั้นเรียนวิชา การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● โรงเรียนที่ศึกษา ● คดีลี้ภัย <p>[- -] ขอบเขตพื้นที่ศึกษา</p>	<p>แสดงตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีลี้ภัย และลี้ภัยในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ และลี้ภัยใน ปี พ.ศ. 2550-2561</p>

1

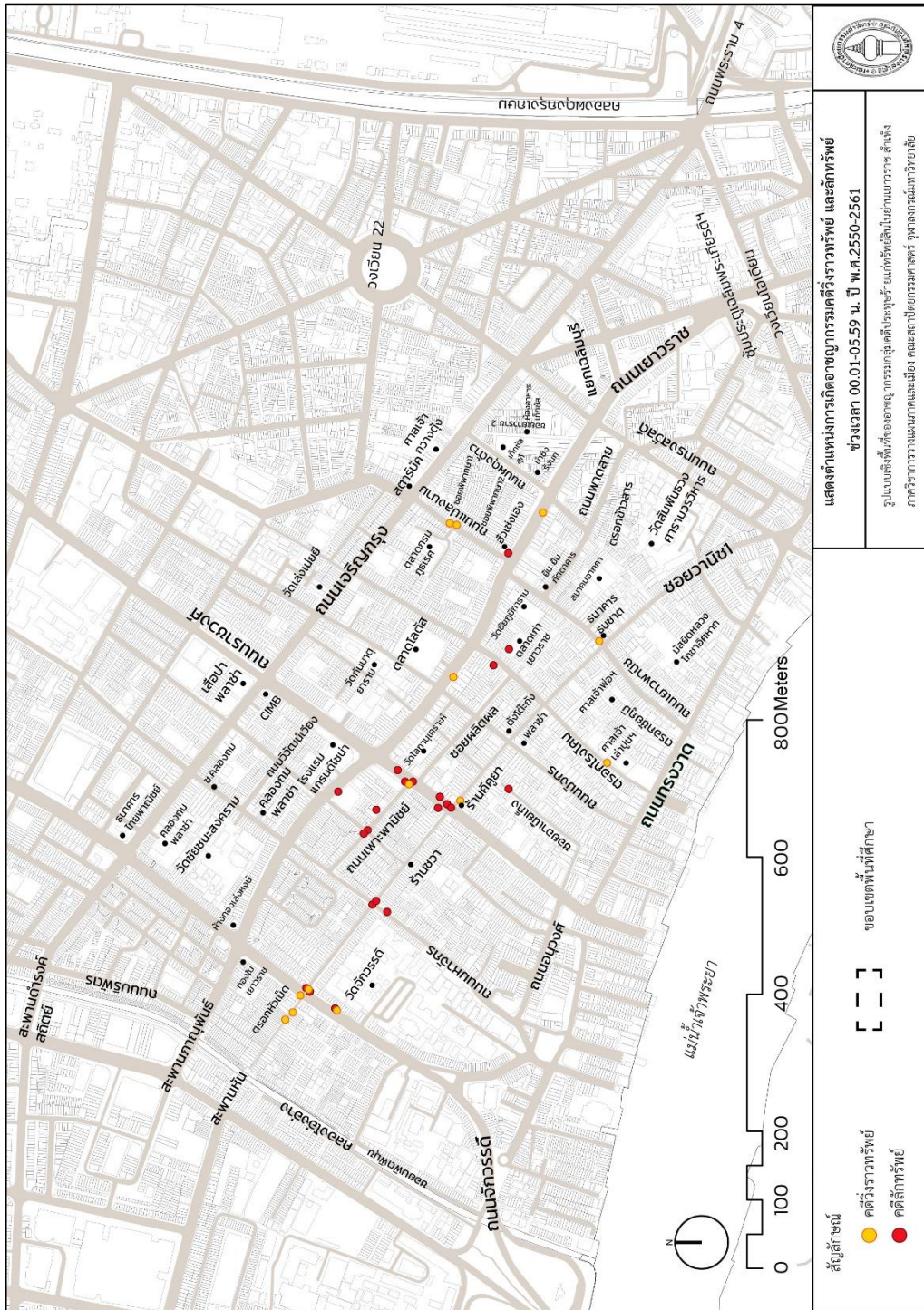

2

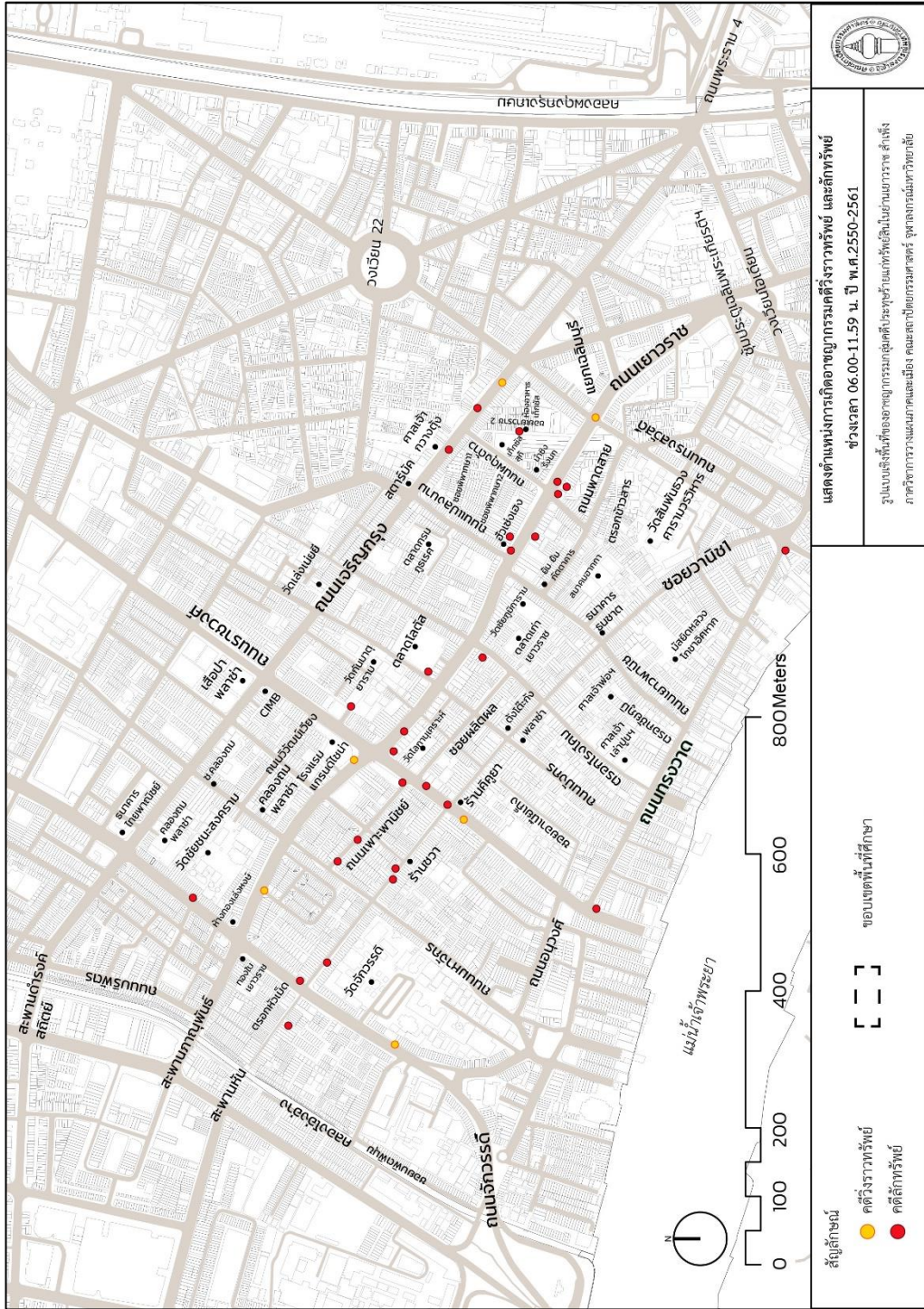

3

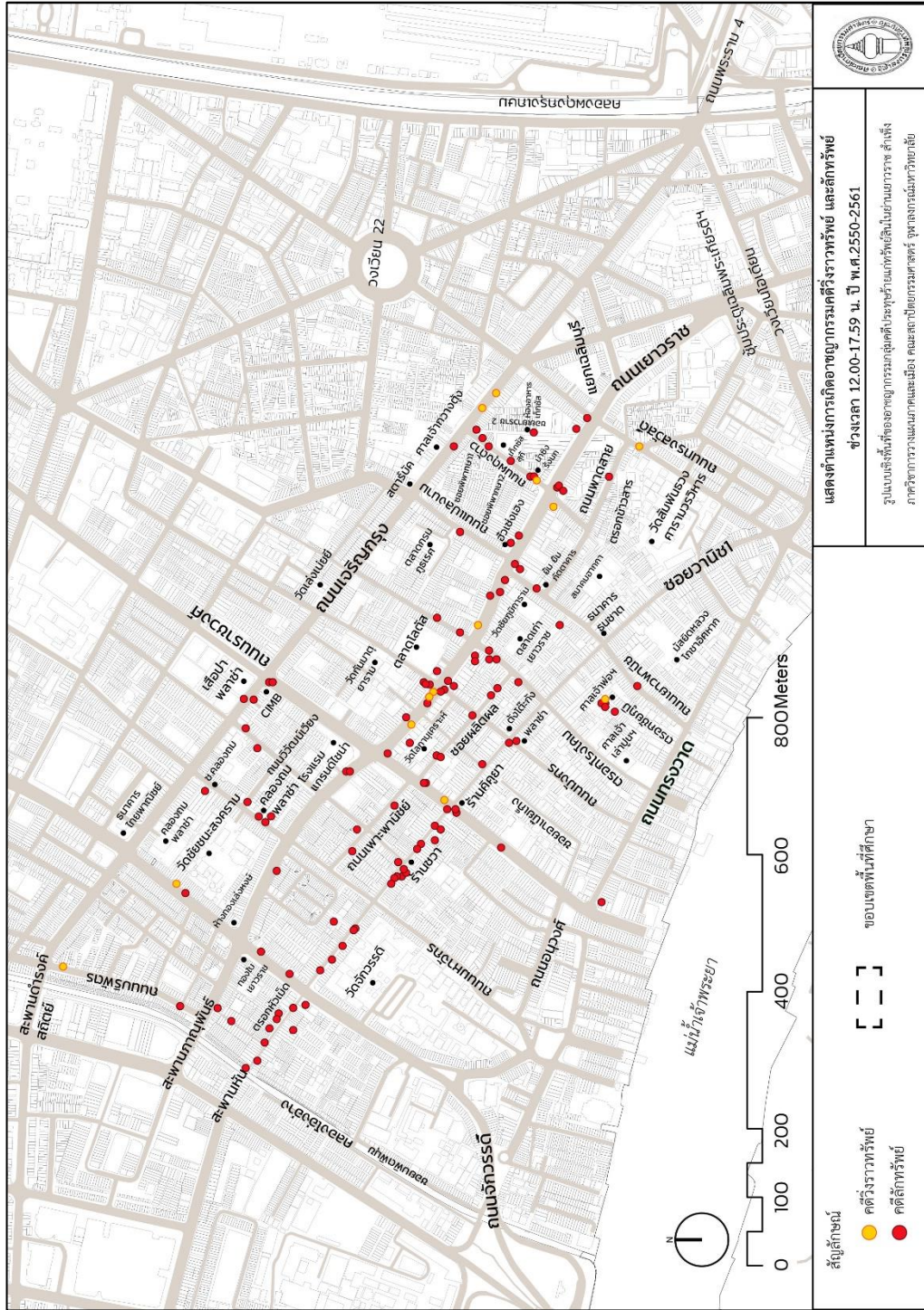
ภาพที่ 4- 7 ตัวอย่างสภาพจุดเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน
บริเวณต้นตรอกโรงโคม (บน) บริเวณสี่แยกราชวงศ์กับซอยวานิช 1 (กลาง)
และ บริเวณสี่แยกถนนจักรวรรดิกับซอยวานิช 1 (ล่าง)

แผนที่ 4- 5 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงเวลา 00.01-05.59 น.

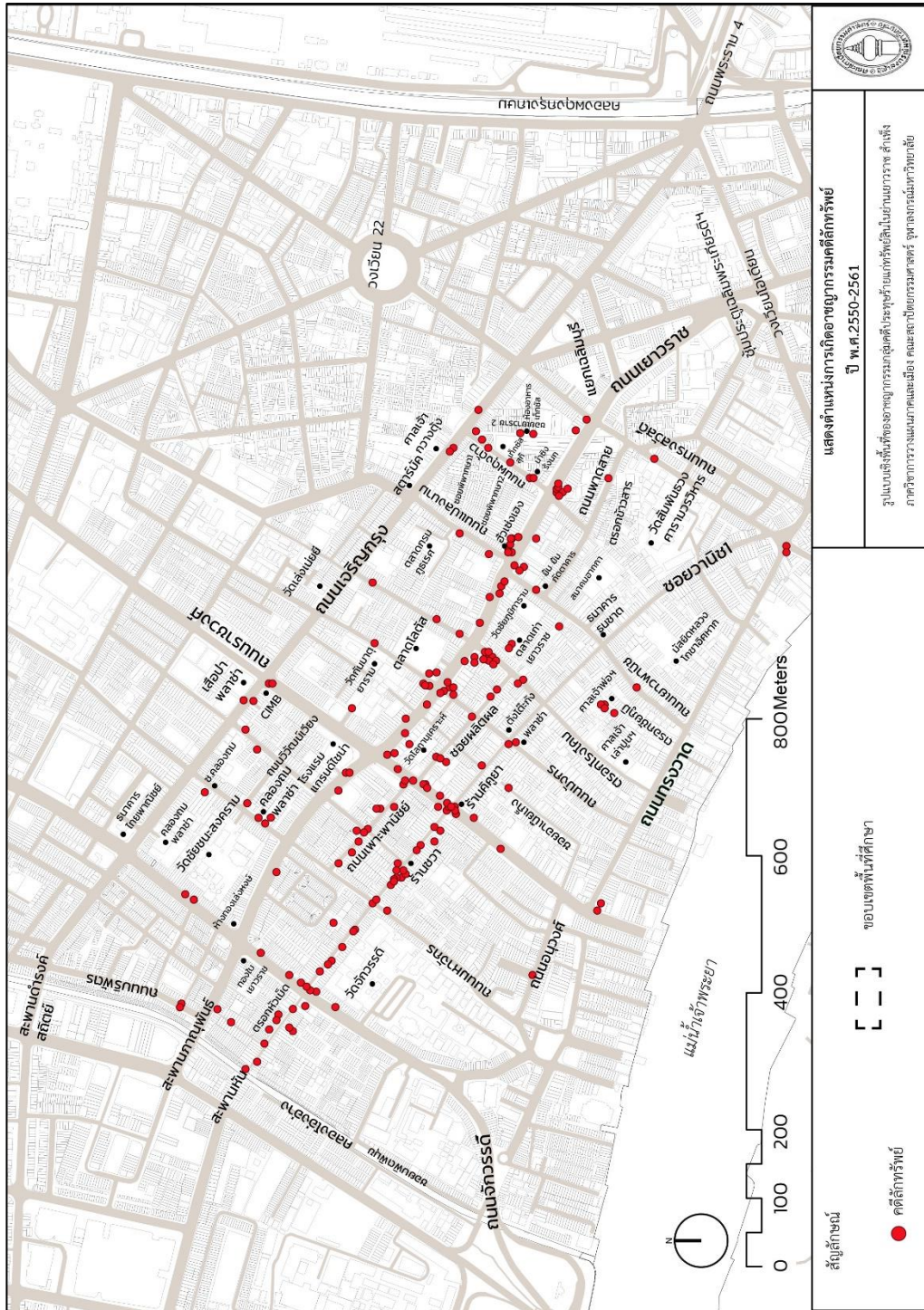
แผนที่ 4-6 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ช่วงเช้า 06.01-11.59 น.

แผนที่ 4-7 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีชิงรางวัลและหลักทรัพย์และหลักทรัพย์ ช่วงกลางคืน 12.00-17.59

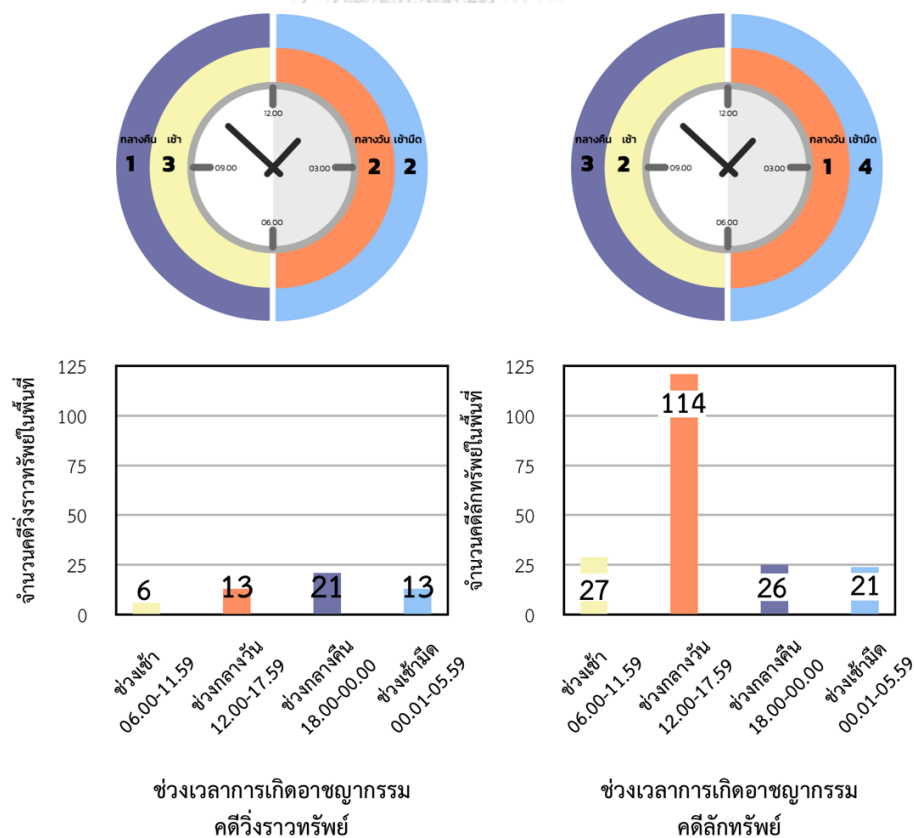
แผนที่ 4-9 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีขโมยทรัพย์สินในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2550-2561

แผนที่ 4-10 ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2550-2561

การวิเคราะห์รูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ จากตำแหน่งและความถี่ ตามแผนที่ 4-4 ถึง 4-10 พบว่า ตำแหน่งและความถี่ที่เกิดขึ้นทั้ง 2 คดี มีลักษณะและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คดีวิ่งราวทรัพย์นั้นจะมีลักษณะตำแหน่งการเกิดคดีแบบกระจายตัวอยู่ตามหัวมุมถนน มักเกิดขึ้นบนถนนสายหลัก และพื้นที่ต่อเนื่องในตรอกซอกซอยที่ใกล้บริเวณทางร่วมแยกที่มีการเชื่อมต่อไปเส้นทางหลักอื่นๆได้ในพื้นที่ ในขณะที่คดีลักทรัพย์แตกต่างออกไป โดยมีลักษณะตำแหน่งการเกิดคดีแบบกระจุกตัว หรือ การเกิดซ้ำตามแนวบริเวณถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ ถนนจักรวรรดิ ซอยวานิช 1 ซอยเพาะพานิชย์ และซอยผลิตผล จะเห็นว่าไม่เพียงแต่เกิดขึ้นบนถนนสายหลักเท่านั้น แต่ยังมีการกระจุกตัวตามแนวถนนสายย่อย ซึ่งเป็นแนวเส้นทางการค้าที่มีชื่อเสียงของย่าน ทั้งนี้ตำแหน่งที่เกิดขึ้นมักมีการเกิดคดีในบริเวณทางร่วมแยกทุกๆ สี่แยกช่วงถนนที่ติดกับซอยวานิช 1 และกระจายตัวตามแนวอย่างต่อเนื่องบนซอยวานิช 1

ทั้งนี้รูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ มีจำนวนคดีที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา กล่าวคือ มีนาฬิกาอาชญากรรมของการก่อเหตุทั้ง 2 คดี ที่มีลักษณะเฉพาะ

ภาพที่ 4- 8 จำนวนคดีวิ่งราวทรัพย์ (ชาย) และ คดีลักทรัพย์ (หญิง) แต่ละช่วงเวลา ในพื้นที่ศึกษา

นาฬิกาช่วงเวลาของรูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภท คดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ มีจำนวนการเกิดคดีดังภาพที่ 4-8 ดังนี้

- ช่วงเวลาเช้ามืด 00.01-05.59 น. เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ 13 คดี และคดีลักทรัพย์ 21 คดี
- ช่วงเวลาเช้า 06.00-11.59 น. เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ 6 คดี และคดีลักทรัพย์ 27 คดี
- ช่วงเวลากลางวัน 12.00-17.59 น. เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ 13 คดี และคดีลักทรัพย์ 114 คดี
- ช่วงเวลากลางคืน 18.00-00.00 น. เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ 21 คดี และคดีลักทรัพย์ 26 คดี

จากภาพที่ 4-8 คดีวิ่งราวทรัพย์จะเกิดขึ้นในช่วงกลางคืนมากที่สุดลำดับแรก ลำดับที่สอง รองลงมา เป็นช่วงกลางวันและเช้ามืด และลำดับสุดท้ายเป็นช่วงเช้า ในขณะที่คดีลักทรัพย์บนพื้นที่ สาธารณะ จะเกิดขึ้นในช่วงกลางวันมากที่สุด ลำดับสองรองลงมาเป็นช่วงเช้า ลำดับที่สามคือช่วง กลางคืน และลำดับสุดท้ายเป็นช่วงเช้ามืด รูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ บนพื้นที่สาธารณะ มีลักษณะการเลือกก่อเหตุขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอาชญากรจะเลือกก่อเหตุอย่างมีเหตุผลตามช่วงเวลาต่างๆ โดยอาชญากรวิ่งราวทรัพย์จะเลือกก่อเหตุในช่วงกลางคืนมากที่สุด ในขณะที่อาชญากรลักทรัพย์บนพื้นที่ สาธารณะ อาชญากรเลือกก่อเหตุในช่วงกลางวันที่แตกต่างกันจากช่วงเวลาอื่นๆ หลายเท่า ซึ่งพื้นที่ที่ อาชญากรเลือกก่อเหตุในแต่ละช่วงเวลานั้นจะกล่าวในประเด็นถัดไป

โดยจะแบ่งเป็นคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ที่มีรายละเอียดการเกิดคดี ตามแต่ละช่วงเวลาซึ่งจะทำให้ทราบถึงตำแหน่งและความถี่ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเป็น การเรียงลำดับเวลาเพื่อให้เห็นถึงภาพของกิจกรรมภายในพื้นที่ที่สอดคล้องกันกับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะสามารถนำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในบทที่ 6 ของงานวิจัย ฉบับนี้

คดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเวลาทั้งหมด ดังแผนที่ 4-9 พบว่ามีตำแหน่งคดีที่กระจายตัวอยู่บนถนนสายหลักของเมือง ได้แก่ ถนนเยาวราช ถนนเจริญกรุง ถนนจักรวรรดิ และถนนราชวงศ์ ส่วนถนนสายรอง ได้แก่ ถนนมหาจักร ถนนทรงสวัสดิ์ และ ถนนบริพัตร และถนนสายย่อย ได้แก่ เยาวราชซอย 2 ถนนผดุงด้าว ถนนแปลงนาม ถนนเยาวพานิช ถนนเพาะพานิชย์ ถนนมังกร ตรอกหัวเม็ด และซอยวานิช 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริเวณที่เกิดคดีนั้นเป็นบริเวณที่แยกทางร่วมของถนน และใกล้บริเวณสถานที่ที่สำคัญ เช่น วัด ตลาด ศาลเจ้า และร้านค้าบริเวณแยกหัวมุมต่างๆ ที่มีชื่อเสียง รูปแบบการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์มีลักษณะการกระจายตัวไปตามพื้นที่ต่างๆ เช่น ตำแหน่งคดีบนบริเวณถนนเยาวราช จากช่วงสี่แยกราชวงศ์ไปจนถึงสี่แยกเฉลิมบุรี และในย่านสำเพ็งเกิดคดีมาก ในบริเวณสี่แยกซอยวานิช 1 ตั้งแต่บริเวณสี่แยกตรอกหัวเม็ด บริเวณสี่แยกราชวงศ์ บริเวณสี่แยกถนนมังกร และบริเวณสี่แยกถนนเยาวพานิช จะเห็นได้ว่ามักเกิดขึ้นใกล้ทางร่วมแยก

คดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเช้ามืด เวลา 00.01-05.59 น. ดังแผนที่ 4-5 เมื่อพิจารณา จะพบว่ามีตำแหน่งคดีวิ่งราวทรัพย์ ตั้งแต่บริเวณตรอกหัวเม็ดจนถึงสี่แยกถนนจักรวรรดิติดกับซอยวานิช 1 และบริเวณใกล้เคียง ถนนราชวงศ์บริเวณสี่แยกถนนเพาะพานิชย์ บริเวณสี่แยกซอยวานิช 1 ใกล้หน้าร้านคิคุยา ถัดมาเกิดที่ริมถนนเยาวราช ฝั่งตรงข้ามตลาดโลตัส และบริเวณถนนพาดสาย ถัดมาเป็นตรอกโรงโคม เกิดขึ้นใกล้ศาลเจ้าเล่าปุนเล่าก๋ง ถัดมาที่บริเวณสี่แยกถนนเยาวพานิชติดกับซอยวานิช 1 และสุดท้ายทางทิศเหนือเกิดขึ้นที่บริเวณถนนแปลงนามใกล้ตลาดกรมภูเรศ

คดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเช้า เวลา 06.00-11.59 น. ดังแผนที่ 4-6 เกิดขึ้นที่บริเวณถนนจักรวรรดิใกล้วัดจักรวรรดิฯ ถัดมาเป็นบริเวณถนนเยาวราชตรงข้ามห้างทองเล่งหงษ์ บริเวณหัวมุมอาคารโรงแรมแกรนด์ไชน่าฯ บริเวณสี่แยกถนนราชวงศ์ใกล้กับร้านคิคุยา และบริเวณสี่แยกเฉลิมบุรี และบริเวณสี่แยกถนนเจริญกรุงติดกับถนนทรงสวัสดิ์

คดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงกลางวัน เวลา 12.00-17.59 น. ดังแผนที่ 4-7 เกิดขึ้นที่บริเวณสี่แยกถนนบริพัตรติดกับถนนเจริญกรุง บริเวณสี่แยกถนนราชวงศ์ติดกับซอยวานิช 1 ใกล้ร้านคิคุยา และกระจายตัวบนถนนเยาวราช บริเวณตรอกชัยภูมิใกล้ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง บริเวณถนนผดุงด้าวและถนนพาดสาย ถัดมาเป็นบริเวณถนนเจริญกรุง และบริเวณถนนทรงสวัสดิ์ ตามลำดับ

คดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงกลางคืน เวลา 18.00-00.00 น. ดังแผนที่ 4-8 เป็นช่วงที่เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์มากที่สุด คดีส่วนมากเกิดขึ้นที่บริเวณถนนเยาวราชและตามบริเวณสี่แยกต่างๆ มีคดีเกิดขึ้นที่บริเวณสะพานหัน บริเวณสี่แยกถนนเยาวราชติดกับถนนจักรวรรดิ บริเวณถนนจักรวรรดิติดกับซอยวานิช 1 และบริเวณหน้าอาคารพาณิชย์ใกล้วัดจักรวรรดิ ถัดมากระจายตัวบนถนนราชวงศ์ที่ใกล้ร้านคิคุยา บริเวณสี่แยกถนนมังกรติดกับซอยวานิช 1 บริเวณตลาดเก่าเยาวราช บริเวณริมถนนเยาวราชติดกับถนนเยาวพานิช ถัดมาเป็นถนนผดุงด้าวติดกับถนนเจริญกรุง และบริเวณซอยเยาวราช 2 ตามลำดับ

คติลักษณ์ทรัพย์สินในช่วงเวลาทั้งหมด ดังแผนที่ 4-10 พบว่า มีตำแหน่งการเกิดคติลักษณ์ มากที่บริเวณแนวถนนเยาวราชตั้งแต่แยกราชวงศ์จนถึงถนนทรงสวัสดิ์ และแนวซอยวานิช 1 นอกจากนี้เกิดมากที่ถนนจักรวรรดิ และถนนราชวงศ์ มีการกระจุกตัวหรือเกิดขึ้นซ้ำๆ ในบริเวณที่ใกล้ หัวมุมถนน ทั้งยังเกิดขึ้นใกล้สถานที่ที่สำคัญ เช่น วัด ศาลเจ้า ตลาด หน้าร้านค้า หน้าร้านทองริมถนน เยาวราช ซึ่งรูปแบบการเกิดคติลักษณ์มีลักษณะกระจุกตัวตามพื้นที่ และเป็นแนวเส้นทาง

คติลักษณ์ในช่วงเช้ามืด เวลา 00.01-05.59 น. ดังแผนที่ 4-5 พบว่ามีตำแหน่งคติลักษณ์ กระจุกตัวในบริเวณย่านสำเพ็ง ตั้งแต่บริเวณสี่แยกซอยวานิช 1 ตัดกับถนนจักรวรรดิ และพื้นที่ ใกล้เคียง บริเวณสี่แยกซอยวานิช 1 ตัดกับถนนมหาจักร บริเวณถนนเพาะพานิชย์ บริเวณซอยวานิช 1 ตัดกับถนนราชวงศ์ บริเวณริมถนนเยาวราชตัดกับถนนแปลงนาม และต้นซอยตรอกโรงโคม

คติลักษณ์ในช่วงเช้า เวลา 06.00-11.59 น. ดังแผนที่ 4-6 เมื่อพิจารณาจะพบว่ามีตำแหน่ง คติลักษณ์กระจายตัวในบริเวณย่านสำเพ็งและเยาวราชบางส่วน มักเกิดคติที่บริเวณริมถนนสาย หลัก อันได้แก่ ถนนจักรวรรดิ ถนนราชวงศ์ ถนนเยาวราช ถนนเจริญกรุง ในส่วนถนนสายรอง คือ ถนนทรงวาดตัดกับถนนทรงสวัสดิ์ และในส่วนของตรอก ซอย ได้แก่ ตรอกโรงโคม ถนนเพาะพานิชย์ ซอยวานิช 1 ใกล้ร้านค้าชวา และซอยเยาวราช 2 ตามลำดับ

คติลักษณ์ในช่วงกลางวัน เวลา 12.00-17.59 น. ดังแผนที่ 4-7 พบคติมากที่สุดในช่วงเวลา นี้ เมื่อพิจารณา จะพบว่าตำแหน่งคติมีลักษณะกระจุกตัวเรียงเป็นแนวตามเส้นทางบริเวณริมถนนสาย การค้าหลักที่สำคัญ อันได้แก่ ถนนเยาวราชตั้งแต่แยกราชวงศ์ไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ ซอยวานิช 1 ตั้งแต่สะพานหันไปจนถึงถนนมังกร และถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนเพาะพานิชย์ ซอยผลิตผล ซอยอา เนียเก็ง ถนนมังกร ตรอกโรงโคม ตรอกชัยภูมิ ถนนเยาวพานิช ถนนแปลงนาม ถนนผดุงด้าว และซอย เยาวราช 2 นอกจากนี้ยังเกิดในบริเวณที่ใกล้กับสถานที่สำคัญ เช่น ตลาด และศาลเจ้า

คติลักษณ์ในช่วงกลางคืน เวลา 18.00-00.00 น. ดังแผนที่ 4-8 เมื่อพิจารณา จะพบว่า มี การเกิดคติที่บริเวณริมถนนเยาวราชมาก และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่อง ตั้งแต่สี่แยกถนนมังกรไปจนถึง ถนนพาดสาย และรองลงมาเป็นถนนราชวงศ์ ตรงบริเวณหัวมุมร้านคิคุยา หรือ บริเวณซอยวานิช 1

กล่าวได้ว่า การเกิดคติอาชญากรรมวังราวทรัพย์สิน และลักทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา มักจะเกิดขึ้น ใกล้พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทางร่วมแยก ถนนสายหลัก และถนน ตรอกหรือซอยสายการค้าที่สำคัญ ทั้ง ยังมีความสอดคล้องกับเวลาของการทำกิจกรรมการค้าภายในย่าน

บทที่ 5

รูปแบบเชิงพื้นที่ของย่านเยาวราช-สำเพ็ง

การวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ของย่านเยาวราช-สำเพ็ง เพื่อนำไปสังเคราะห์ถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยมีเนื้อหาของรูปแบบเชิงพื้นที่เพิ่มเติมจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาในรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะภายในย่าน คือ รูปแบบทางเท้า และรูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดของการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 5.1 รูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ
- 5.2 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร
- 5.3 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ
- 5.4 รูปแบบทางเท้า
- 5.5 รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง
- 5.6 รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ

5.1 รูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีลักษณะของโครงข่ายสาธารณะที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ จึงส่งผลให้พื้นที่นั้นมีการเข้าถึงได้ยาก-ง่ายแตกต่างกัน จำแนกรูปแบบของการเข้าถึง เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถยนต์

พื้นที่สาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยยานพาหนะขับเคลื่อนที่มีขนาด 4 ล้อ มีตั้งแต่ถนนสายหลัก ที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอกย่าน ในกรุงเทพมหานคร เช่น ถนนเจริญกรุง ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ และถนนจักรวรรดิ ส่วนถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักและถนนสายย่อย ทั้งยังเชื่อมต่อการเดินทางภายในชุมชน เช่น ถนนทรงสวัสดิ์ ถนนทรงวาด และถนนสายย่อย ใช้เป็นเส้นทางเชื่อมต่อภายในย่าน และพื้นที่ชุมชน ซึ่งรถยนต์สามารถเข้าถึงได้บางเวลา เนื่องจากบางช่วงเวลาในตอนกลางวันมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ทำให้รถยนต์ไม่สะดวกในการเข้าไป อาทิ ซอยวานิช 1 นอกจากนี้ยังมีถนนสายย่อยบางเส้นทาง ที่รถยนต์สามารถเข้าถึงได้ในช่วงเวลาที่ไม่มีการจราจรคับคั่ง แสดงผังแผนที่ 5-1 และ ภาพที่ 5-1

2) โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถจักรยาน และรถจักรยานยนต์

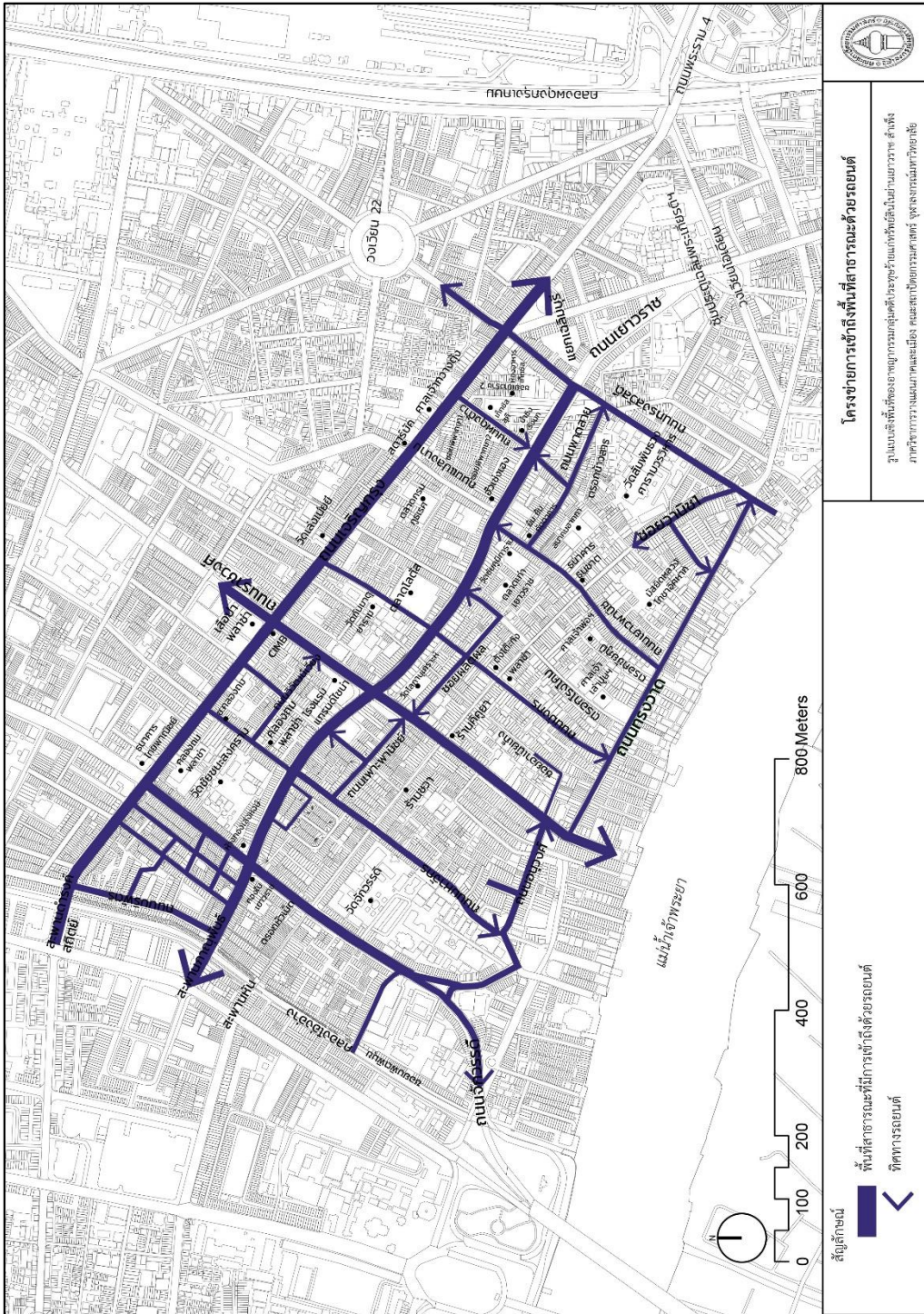
พื้นที่สาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยยานพาหนะขับเคลื่อนที่มีขนาด 2 ล้อ ในขณะที่รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้บางบริเวณ แต่รถจักรยานยนต์ส่วนมากสามารถเข้าถึงได้ทั่วทั้งพื้นที่ภายในย่านที่เป็นเส้นทางทั้งหมดซึ่งเทียบเท่ากับการเดินเท้า ภายในย่านมีการใช้ยานพาหนะเป็นจักรยานยนต์เพื่อเข้าถึงพื้นที่ที่เป็นปกติประจำวัน เนื่องจากกิจกรรมการส่งของ แต่จะมีบางช่วงของตรอก ซอกซอย ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ตลอดช่วงเส้นทางและมีความติดขัดในการสัญจรบางช่วง เนื่องจากกิจกรรมการค้าที่หนาแน่น เช่น ซอยวานิช 1 ซอยเพาะพานิชย์ ซอยผลิตผล ตรอกโรงโคม ถนนมังกรบางช่วง แสดงผังแผนที่ 5-2 และ ภาพที่ 5-1

3) โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยการเดินเท้า

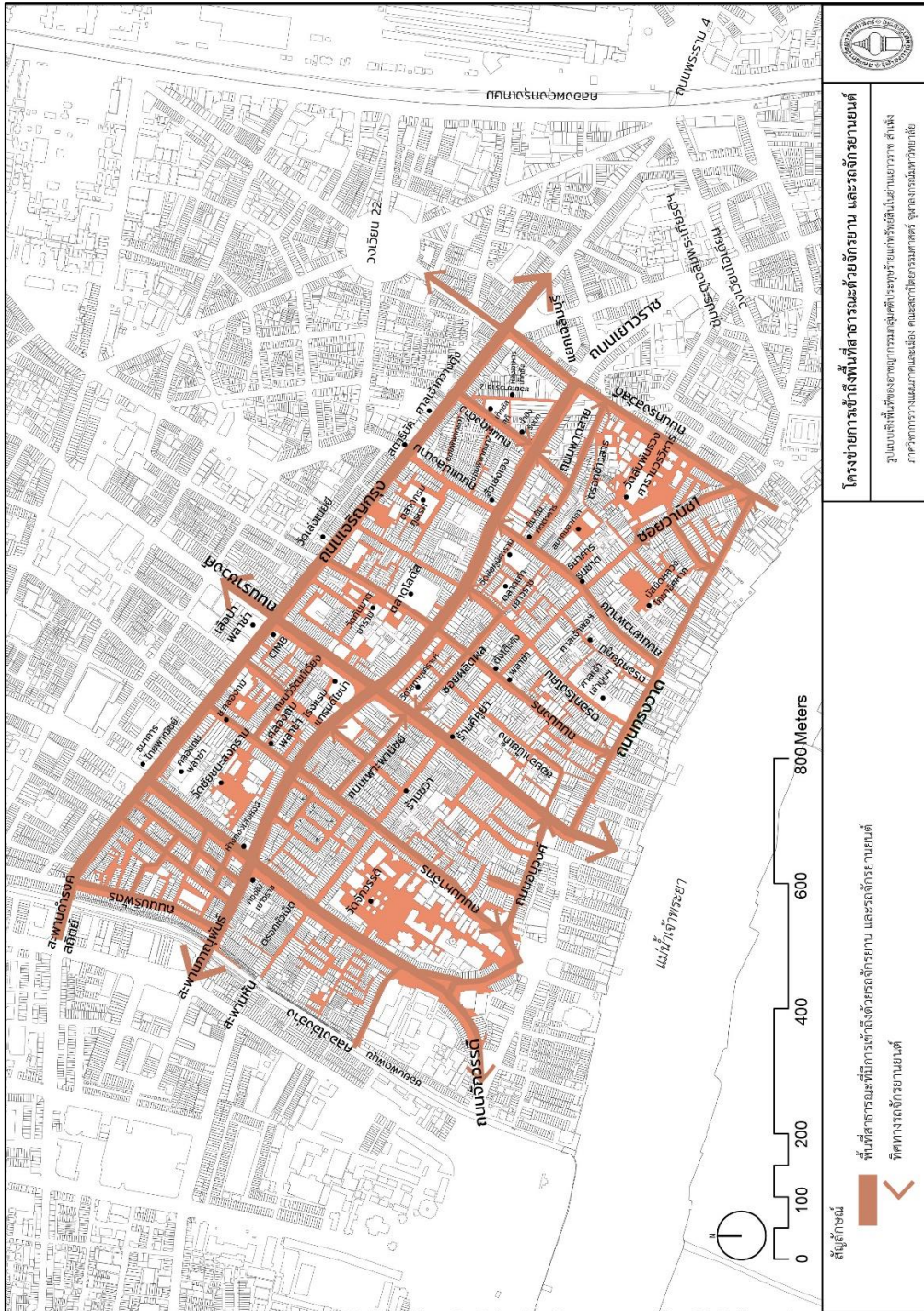
กล่าวคือ พื้นที่สาธารณะทั้งหมดที่บุคคลสามารถเข้าไปได้ด้วยการเดิน โดยไม่มีสิ่งกีดขวางใดๆ ซึ่งโครงข่ายการเข้าถึงได้ด้วยการเดินเท่านั้นเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่นภายในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่มีตรอกซอกซอยมากทำให้มีทางเลือกมากและสะดวกที่สุดในการเข้าถึงพื้นที่ด้วยการเดินเท้า โดยในแต่ละพื้นที่ มีการเข้าถึงพื้นที่ด้วยการเดินเท้าที่ง่ายและง่ายแตกต่างกัน แต่สามารถเข้าถึงด้วยการเดินได้ โดยส่วนมากการเข้าถึงด้วยการเดินเท้าจะเป็นที่นิยมมากที่สุดในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ทั้งสำหรับคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นย่านที่มีกิจกรรมการค้าเป็นหลักที่ต้องอาศัยการเดินทางด้วยเท้าเพื่อทำกิจกรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า โครงข่ายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยการเดินเท้า สามารถเข้าถึงได้มากที่สุด แสดงผังแผนที่ 5-3 และ ภาพที่ 5-1

จะเห็นได้ว่า พื้นที่สาธารณะย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีลักษณะของการเข้าถึงที่แตกต่างกัน ในบางบริเวณมีการเข้าถึงได้ด้วยยานพาหนะทุกชนิด รวมทั้งการเดินเท้า ในขณะที่บางบริเวณมีการเข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ ซึ่งภายในย่านเยาวราช-สำเพ็งส่วนใหญ่ การเข้าถึงด้วยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า สามารถเข้าถึงได้เทียบเท่ากัน แต่ความยาก-ง่ายในการสัญจรนั้นแตกต่างกัน เนื่องจากว่าติดพื้นที่ที่มีกิจกรรมการค้าเป็นหลัก บางบริเวณพื้นที่เอื้อเฉพาะต่อการเดินเท่านั้น ทำให้รถจักรยานยนต์จะเข้าไปนั้นมีความยากลำบากมากและจะทำให้การสัญจรติดขัด จึงเป็นช่วงที่ไม่มีกิจกรรมการค้าเท่านั้นจึงจะมีการเข้าถึงได้โดยปกติ

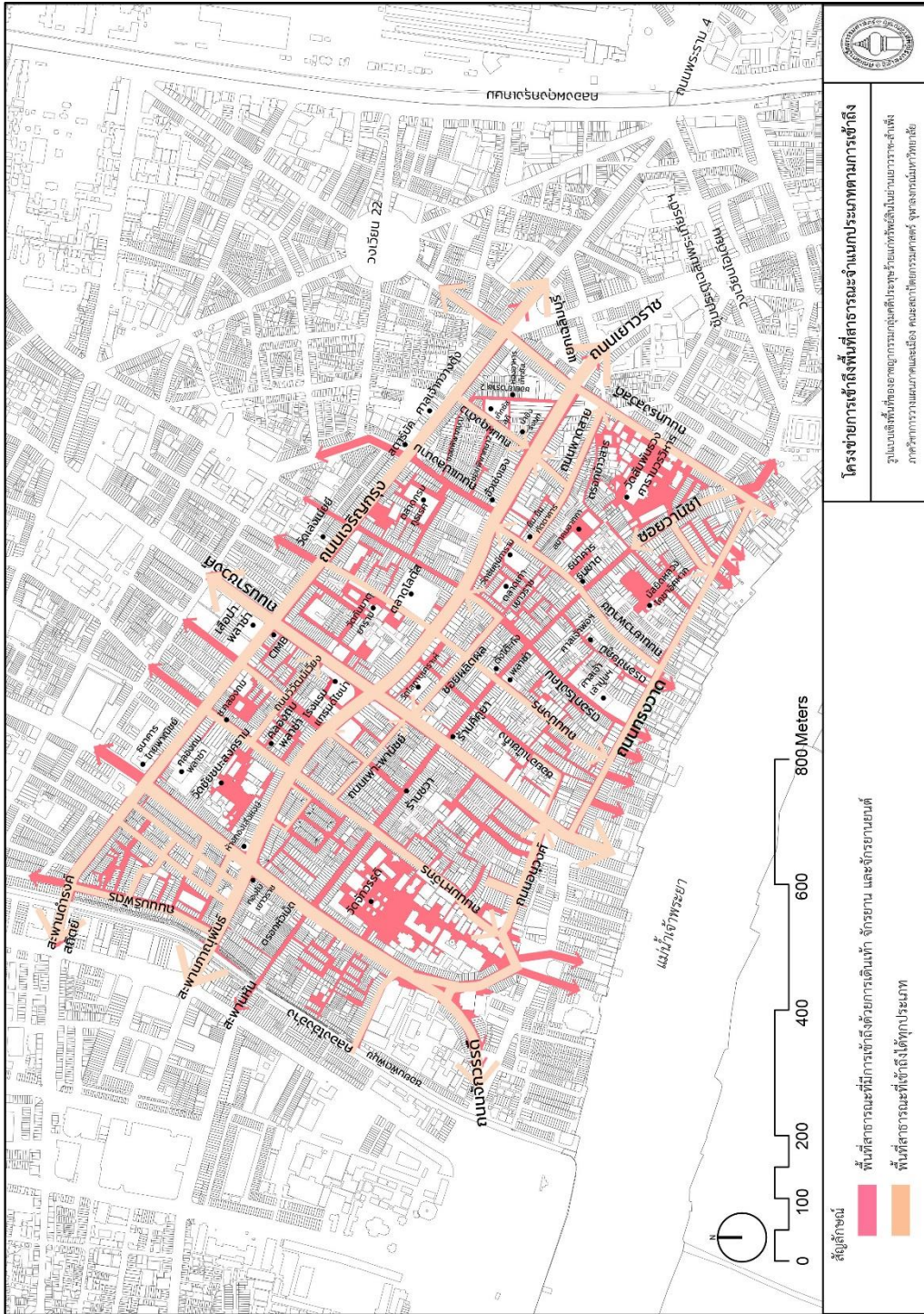
อย่างไรก็ตามการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยประเภทที่แตกต่างกันนั้น (แผนที่ 5-4) มาจากรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นย่านพาณิชยกรรม จะเห็นได้ว่า มีการเข้าถึงได้ด้วยรถยนต์เป็นไปได้ อย่างยากลำบากกว่าการเดินเท้า บริเวณที่รถยนต์เข้าถึงส่วนมากอยู่ในบริเวณถนนสายหลัก ในขณะที่การเข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้าจะมีความง่าย สะดวก และเป็นที่ยอมรับมากกว่า สำหรับในพื้นที่เนื่องจากสามารถแทรกซึมเข้าไปในพื้นที่ต่างๆ และลัดเลาะไปยังสถานที่สำคัญอื่นๆ ได้มากกว่า เช่น ร้านค้า วัด ศาลเจ้า และตลาดเก่า

แผนที่ 5-1 โครงการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถยนต์ บนพื้นที่ย่านยาวราช-ลำเพ็ญ

แผนที่ 5-2 โครงการขยายการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยรถจักรยานยนต์ที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

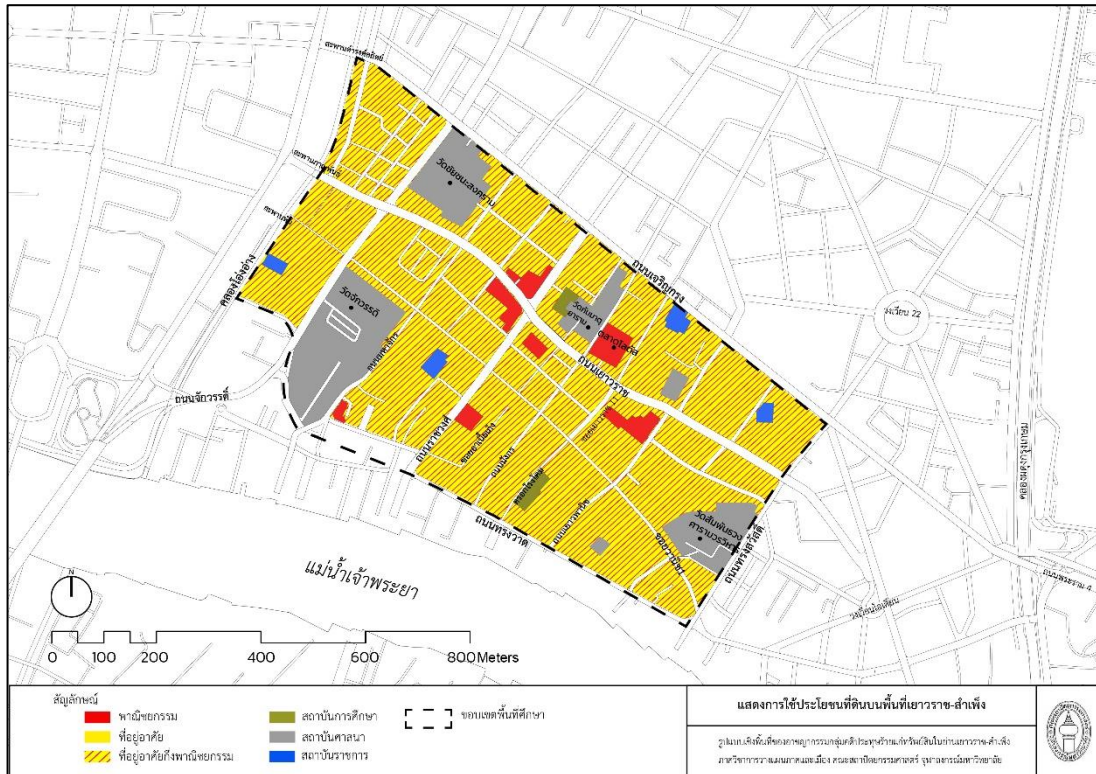
แผนที่ 5-4 โครงการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะจำแนกประเภท บนพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ภาพที่ 5- 1 ตัวอย่างการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะด้วยประเภทต่างๆ
ถนนผดุงด้าวที่เข้าถึงด้วยรถยนต์ (บน) ตรอกอีสราณภาพที่เข้าถึงด้วยรถจักรยานยนต์
และการเดินเท้า (กลาง) และซอยวานิช1ที่เข้าถึงด้วยการเดินเท้า (ล่าง)

5.2 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร

1. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

แผนที่ 5- 5 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2558

จากแผนที่ 5-5 พื้นที่ศึกษาในย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน 5 ประเภท จำแนกเป็นพาณิชยกรรม ที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชยกรรม สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันราชการ ซึ่งที่ดินส่วนมากภายในพื้นที่เป็นที่ดินของเอกชน นอกจากนี้เป็นที่ดินของสถาบันศาสนา สถาบันราชการ และภายใต้การดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยสามารถอธิบายถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ดังนี้

1.) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นย่านศูนย์กลางธุรกิจ การค้าและการบริการที่สำคัญของกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่สมัยอดีต ส่วนมากนั้นจะตั้งอยู่บนถนนเยาวราช และถนนราชวงศ์ โดยเป็นถนนสายพาณิชยกรรมที่ใหญ่และมีความสำคัญกับกรุงเทพมหานคร

2.) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม นั้นพบมากที่สุดในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง เพราะเนื่องจากมีการตั้งถิ่นฐานเดิมเป็นย่านที่อยู่อาศัยและการค้าหลักมาตั้งแต่ในอดีต จึงถูกกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปะปนกันระหว่างที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรมเก่าแก่ โดยลักษณะการแบ่งพื้นที่อยู่อาศัยกับพาณิชย์กรรมโดยเฉพาะ เช่น อาคารตึกแถวที่มีชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยและชั้นล่างเป็นพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสม (mixed use) โดยมีสัดส่วนมากที่สุดและกระจายทั่วทั้งพื้นที่ศึกษาในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

3.) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทดังกล่าว พบเพียงเล็กน้อยภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยส่วนมากจะเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของสถาบันศาสนา เช่น โรงเรียนเผยอิง โรงเรียนกุศลสมาครวิทยาลัย

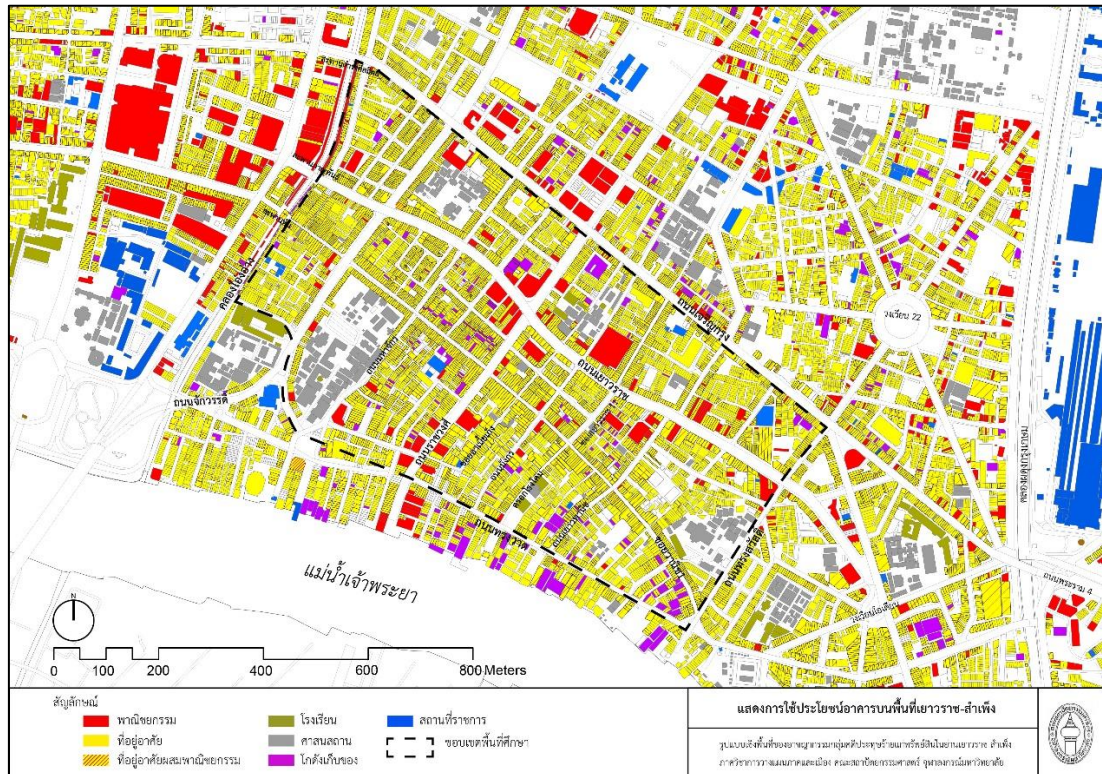
4.) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทดังกล่าวพบน้อยภายในพื้นที่ และเป็นที่ดินผืนใหญ่ โดยเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่ในสมัยอดีต ซึ่งจะพบสถาบันทางศาสนาแทรกอยู่ในย่านชุมชน เช่น วัด ศาลเจ้า และมัสยิด เป็นต้น ซึ่งรอบๆ ศาสนสถานเหล่านี้ จะอยู่มาพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานของศาสนิกชน ที่นับถือศาสนาเหล่านั้น และปัจจุบันเป็นสถานที่สำคัญของคนในย่านและคนทั่วไปที่นับถือนอกจากนี้ศาสนสถานเหล่านี้ยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมในสมัยอดีต ตลอดจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของย่านหรือชุมชนด้วย

5.) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการเพียงเล็กน้อยในพื้นที่ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นย่านพาณิชย์กรรม จึงมีที่ดินของเอกชนเป็นสัดส่วนมาก และที่ดินประเภทสถาบันราชการภายในพื้นที่ที่มีเพียงไม่กี่แห่งถูกใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการค้าภายในย่าน เช่น ที่ดินใช้เป็นอาคารจอดรถ และที่ดินใช้เป็นอาคารรองรับผู้โดยสารในระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน (MRT) สถานีวัดมังกร เป็นต้น

2. การใช้ประโยชน์อาคาร

แผนที่ 5- 6 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

จากแผนที่ 5-6 สามารถอธิบายได้ว่า พื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีการใช้ประโยชน์อาคาร 7 ประเภท ซึ่งจะแบ่งเป็นอาคารพาณิชย์กรรม อาคารที่อยู่อาศัย อาคารที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม ศาสนสถาน โรงเรียน สถานที่ราชการ และโกดังเก็บสินค้า โดยมีรายละเอียดการใช้ประโยชน์อาคารประเภทต่างๆ ดังนี้

1.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรม

อาคารประเภทพาณิชย์กรรมภายในพื้นที่ ได้แก่ โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร และ ห้างทอง โดยส่วนมาก การใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรมนั้นเกาะอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก เช่น ถนนเยาวราชและถนนราชวงศ์ ยกตัวอย่างอาคารประเภทพาณิชย์กรรมในพื้นที่บนถนนเยาวราช เช่น โรงแรมแกรนด์ไฮแอท โรงแรมไฮแอททาวน์ ธนาคาร ธนาคารที่เอ็มบีสาขาเยาวราช และ ธนาคารยูโอบี เป็นต้น

ภาพที่ 5- 2 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรมในพื้นที่ศึกษา
โรงแรมแกรนด์ไชน่าฯ (ซ้าย) และ โรงแรมไชน่าทาวน์ (ขวา)

2.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัย

อาคารประเภทที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่จะพบค่อนข้างน้อย ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เพราะเนื่องจากพื้นที่เป็นย่านการค้าหลัก และความเป็นย่านศูนย์กลางธุรกิจ การค้าและการบริการที่สำคัญนี้ ส่งผลให้ ความเป็นส่วนตัวและเงียบสงบนั้นน้อยลง ทำให้การใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวพบน้อย โดยอาคารประเภทที่อยู่อาศัยส่วนมากตั้งอยู่บนถนนสายย่อย ถนนสาย และถนนสายหลัก ตามลำดับ โดยอาคารประเภทที่อยู่อาศัยล้วนภายในพื้นที่ จะพบในบริเวณพื้นที่ที่ต่อเนื่องจากการค้า เช่น บริเวณตรอกชัยภูมิ

ภาพที่ 5- 3 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา
อาคารพักอาศัยตลอดแนวซอยวานิช 1 ฝั่งบริเวณถนนทรงสวัสดิ์

3.) การใช้ประโยชน์อาคารที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม

อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม จะพบมากที่สุดภายในพื้นที่ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เนื่องจากเป็นย่านที่มีบทบาทในด้านการค้าเป็นหลัก อาคารส่วนมากจึงเป็นอาคารที่มีรูปแบบกึ่งผสมพาณิชย์กรรม ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านค้าทั่วไป ร้านค้าปลีกและส่ง ร้านกาแฟ บาร์ ซึ่งจะเกาะตัวอยู่อย่างต่อเนื่องบนถนนการค้าหลักที่สำคัญและมีชื่อเสียง ยกตัวอย่างเช่น อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรมบนแนวซอยวานิช 1 คือ ร้านค้ากีฬัดช็อบ จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรมเป็นแนวยาวที่สุดภายในพื้นที่ รองลงมาเป็นถนนเยาวราช ซึ่งที่เหลือนั้นกระจายตามตรอกซอกซอยที่เป็นแนวการค้าบริเวณอื่นๆ ที่ต่อเนื่องกัน

ภาพที่ 5- 4 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม
ในพื้นที่ศึกษา ร้านค้าบนริมถนนเยาวราช

4.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทศาสนสถาน

อาคารประเภทศาสนสถานภายในพื้นที่ คือ วัด และศาลเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสังคมวัฒนธรรม และลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนชาวจีนในอดีตภายในย่าน ศาสนสถานเป็นสถานที่สำคัญและเป็นศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนภายในย่าน โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประจำพื้นที่ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรม ไหว้พระและขอพร ศาสนสถานที่สำคัญภายในย่าน ได้แก่ วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร วัดกุศลสมาครวัดชัยชนะสงคราม วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร วัดกันมาตุยาราม มัสยิดหลวงโกษาอิศihak ศาลเจ้ากวนอิม ศาลเจ้าเล่งบัวเยี่ย ศาลเจ้าอเนี้ย ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเซี่ยอึ้งกง และศาลเจ้าเล่าปุนเล่าก่ง

ภาพที่ 5- 5 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทศาสนสถานในพื้นที่ศึกษา
วัดกันมาตุยาราม (ซ้าย) และ มัสยิดหลวงโกชาอิศหาก (ขวา)

5.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานศึกษา

อาคารประเภทสถานศึกษาภายในพื้นที่ พบได้ค่อนข้างน้อยซึ่งจะอยู่ใกล้อาคารประเภทศาสนสถาน ได้แก่ โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์ โรงเรียนเผยอิง โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม และโรงเรียนวัดจักรวรรดิ ซึ่งเป็นสถานการศึกษาที่ให้บริการครอบคลุมภายในย่าน ทั้งยังมีโรงเรียนสอนภาษาจีน ที่แสดงถึงวัฒนธรรม ตลอดจนการตั้งถิ่นฐานชุมชนชาวจีน และเชื้อสายจีนเดิมภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง

ภาพที่ 5- 6 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา
โรงเรียนเผยอิง

6.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานที่ราชการ

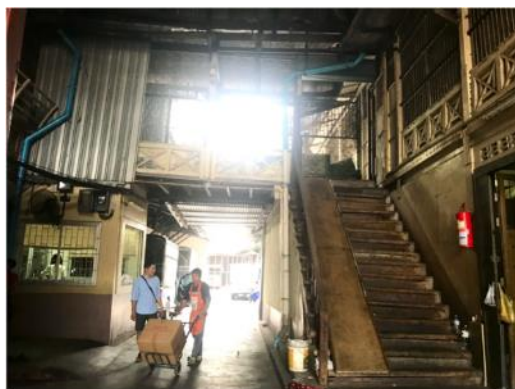
อาคารประเภทสถานที่ราชการภายในพื้นที่นั้นพบได้น้อยที่สุด เนื่องจากเป็นย่านพาณิชยกรรม และอาคารประเภทสถานที่ราชการมีเพียง 3 แห่ง ได้แก่ ที่จอดรถในซอยผดุงด้าว โรงเรียนบุญสมาคม และอาคารรองรับผู้โดยสารในระบบขนส่งมวลชนทางราง (MRT) สถานีวัดมังกร ริมถนนเจริญกรุง

ภาพที่ 5- 7 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานที่ราชการในพื้นที่ศึกษา
อาคารรองรับผู้โดยสารระบบขนส่งมวลชนทางราง (MRT) สถานีวัดมังกร

7.) การใช้ประโยชน์อาคารประเภทคลังสินค้า

อาคารประเภทคลังสินค้า จะพบได้น้อยและอยู่บริเวณริมถนนทรงวาดเป็นส่วนมาก ภายในย่านจะเป็น โกดังเก็บเครื่องเทศ และเครื่องหอมยาจีน บริเวณแนวถนนทรงวาดซึ่งเป็นย่านการค้าส่งที่มีชื่อเสียงในด้านเครื่องเทศมาตั้งแต่ในอดีต เช่น สวงวนพีซผลโกดัง และ โกดังอื่นๆที่ตั้งอยู่ริมถนนทรงวาด

ภาพที่ 5- 8 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์อาคารประเภทคลังสินค้าในพื้นที่ศึกษา
โกดังเก็บเครื่องเทศ ตั้งอยู่บริเวณริมถนนทรงวาด

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล และพื้นที่สาธารณะ

การวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล (private space) และพื้นที่สาธารณะ (public space) อธิบายได้โดยการศึกษาแผนภูมิประตู (door map) ภายในย่านเยาวราช - สำเพ็ง มีการจำแนกรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่พื้นที่สาธารณะเป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบประตูที่มีรั้วทึบปิดบังสายตา และ รูปแบบประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรง ซึ่งส่วนมากภายในย่านเยาวราช - สำเพ็ง จะเป็นรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรง เนื่องจากว่าเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่มีกิจกรรมการค้าเป็นหลัก มีการใช้สอยหน้าอาคารให้เป็นร้านค้า หรือ หน้าร้านค้า ซึ่งรูปแบบประตูและทางเข้านั้นจะส่งผลให้มีสายตาเฝ้าระวังในพื้นที่มาก-น้อยแตกต่างกัน กล่าวคือ บริเวณประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรงอาจทำให้เกิดสายตาเฝ้าระวังที่ตึกกว่าบริเวณที่ประตูล้อมรั้วทึบซึ่งปิดบังสายตา ในขณะที่เดียวกันหากเป็นประตูร้านค้าที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรงนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นั้นเข้า-ออกในอาคาร เดินผ่าน หรือหยุดเพื่อดูสินค้าได้โดยอิสระเช่นเดียวกัน เมื่อมีจำนวนมากจะยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก ภายในพื้นที่ได้

จากการลงพื้นที่สำรวจเพื่อบันทึกนำมาจัดทำแผนภูมิประตู (door map) ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า อาคารส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรมและเนื่องจากลักษณะย่านที่มีกิจกรรมการค้าที่ทำให้ต้องใช้สอยพื้นที่ด้านหน้าของอาคาร ทำให้มีรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่พื้นที่สาธารณะโดยตรง ทั้งหมดทั่วพื้นที่ และมีลักษณะหันหน้าเข้าหากันตามแนวสองฝั่งถนน แต่ยกเว้นในบริเวณที่เป็นศาสนสถานซึ่งจะมีรูปแบบประตูที่มีรั้วทึบปิดบังสายตาแต่พบได้น้อยที่สุดภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ได้แก่ บริเวณวัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร วัดชัยชนะสงคราม และรอบพระอุโบสถวัดสัมพันธ์วงศารามวรวิหาร และศาลเจ้าเล่าปุ่นเก้ากง ดังแผนที่ 5-7

กล่าวได้ว่า การพบรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรงภายในย่านเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้มีสายตาเฝ้าระวังจากภายในอาคารเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันหากเป็นประตูดังกล่าวอยู่ในย่านการค้า ก็อาจทำให้ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก ของผู้คนที่สัญจรทำกิจกรรมที่หนาแน่นภายในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ภาพที่ 5- 9 ตัวอย่างรูปแบบประตูที่เปิดออกสู่สาธารณะโดยตรง ริมนถนนเยาวราช

ภาพที่ 5- 10 ตัวอย่างรูปแบบประตูที่มีรั้วที่บดบังสายตา ริมนถนนมหาจักร

5.4 รูปแบบทางเท้า

พื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีบทบาทของการเป็นย่านการค้าที่สำคัญ จึงทำให้ทางเท้ามีบทบาทที่สำคัญ ทั้งยังมีลักษณะที่ถูกปรับเปลี่ยนการใช้งานให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมในย่านพาณิชย์กรรมปะปนกับพื้นที่อยู่อาศัย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งนี้จะประกอบไปด้วยกิจกรรมการค้า รวมทั้งการทำการค้าข้างทาง ต่างๆที่ต้องใช้การเดินเท้าเป็นหลัก ทางเดินเท้าเป็นสิ่งสำคัญในการสัญจรและเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่ที่กำหนดการเดินเท้าให้ลัดเลาะไปตามโครงข่ายการสัญจร ทั้งยังเกิดกิจกรรมและความหลากหลายบนทางเท้า ดังนั้น รูปแบบและระยะความกว้างทางเดินเท้าจึงเป็นลักษณะเชิงพื้นที่อีกหนึ่งรูปแบบที่ จะสามารถนำไปวิเคราะห์หาลักษณะเชิงพื้นที่ที่เป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ได้ในบทยถัดไป

ภายในพื้นที่นี้จะจำแนกเป็น ย่านเดินเท้ากึ่งการสัญจรแบบปกติ (Semi Mall) ในบริเวณริมถนนสายหลัก เช่น ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ และเมื่อเข้ามาภายในถนนสายย่อยก็จะเป็นย่านเดินเท้าชนิดเต็มรูปแบบ (Full Mall) ซึ่งเป็นการปิดการสัญจรเพื่อให้คนเดินเท้าสะดวกต่อการทำกิจกรรมจับจ่ายและเดินดูสินค้า แต่ในบางครั้งจะมีการอนุญาตให้รถจักรยาน รถจักรยานยนต์สามารถเข้าถึงได้เพียงชั่วคราวเพื่อการส่งสินค้าเท่านั้น ทั้งนี้ภายในพื้นที่นั้นมีทางเท้าที่หลากหลายมาจากกิจกรรมที่เกิดขึ้น มีการผสมผสานรูปแบบทางเดินเท้าที่ปะปนและแตกต่างกันไปในแต่ละบริเวณพื้นที่ ซึ่งจะมีการแบ่งไปตามลักษณะการเดินและสภาพบริบทภายในย่านนี้ ดังนี้

- ทางเท้าขนานไปกับแนวถนน (Side walk) คือทางเท้าที่อยู่ขนานสองข้างทางของถนน ซึ่งรูปแบบทางเท้าจะเป็นพื้นที่ริมถนนสายหลักและสายรอง เช่น ทางเท้าขนานไปกับแนวถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ ถนนจักรวรรดิ ถนนเจริญกรุง ถนนมหาจักร และถนนทรงสวัสดิ์ (ภาพที่ 5-11)

ภาพที่ 5- 11 รูปแบบทางเท้าขนานไปกับแนวถนน ริมถนนเยาวราช

- ทางเท้าชนิดที่เป็นทางลัด ในพื้นที่นี้เป็นทางเท้าบนถนนสายย่อยที่เชื่อมต่อไปยังพื้นที่การค้า เป็นทางเท้าที่เชื่อมต่อถนนสายย่อยเข้าด้วยกัน และเป็นทางเท้าที่มักเป็นที่รู้จักของคนภายในพื้นที่ที่ทั้งนี้คนทั่วไปก็สามารถแทรกซึมผ่านเข้าไปได้ด้วยเช่นกันเนื่องจาก ทางเท้าชนิดนี้ได้กระจายอยู่โดยทั่วตามตรอกซอกซอยใกล้พื้นที่การค้า ซึ่งทางเท้าชนิดที่เป็นทางลัดนี้ สามารถลัดเลาะไปตามตรอกซอกซอยบางแห่ง สร้างความคล่องตัวให้กับระบบการสัญจรของคนเดินเท้าในย่านได้ เช่น ทางเท้าในตรอกโรงโคม ตรอกชัยภูมิ และตรอกอิสรานุภาพ เป็นต้น ดังภาพที่ 5-12

ภาพที่ 5- 12 รูปแบบทางเท้าชนิดที่เป็นทางลัด ตรอกชัยภูมิ (ซ้าย) และตรอกโรงโคม (ขวา)

- ทางเดินเท้าเฉพาะ หรือ ทางเท้าระหว่างอาคารพาณิชย์ คือ บริเวณที่ผู้คนภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง สามารถเดินต่อเนื่องกันได้ทั้งบริเวณ โดยไม่มีการสัญจรประเภทอื่น ซึ่งบริเวณดังกล่าวมักเป็นทางเท้าของเส้นทางการค้าหลักและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งในบางครั้งและบางช่วงเวลายังทำหน้าที่เป็นทางลัดจากการเดินบนถนนสายหลักและรอง เช่น ทางเท้าในซอยวานิช 1 เป็นทางเดินเท้าโดยเฉพาะ มีการปิดการสัญจรไม่ให้รถยนต์ผ่าน ในบางครั้งอนุญาตให้มีรถจักรยานและรถจักรยานยนต์เอาไว้เพื่อใช้ส่งของได้เท่านั้น โดยมีอาคารพาณิชย์อยู่ระหว่างสองฝั่งขนานทางเท้านี้ ดังภาพที่ 5-13

ภาพที่ 5- 13 รูปแบบทางเดินเท้าเฉพาะ ซอยผลิตผล (ซ้าย) และซอยวานิช 1 (ขวา)

- ทางเท้าชั่วคราว คือการปิดถนนบางสายในวันสำคัญพิเศษเพื่อใช้เป็นทางเดินเท้า เพื่อกิจกรรมการค้า หรือการจัดงานเทศกาล ประเพณี และวัฒนธรรม เช่น การปิดถนนเพื่อเฉลิมฉลองและแห่มังกรในงานวันตรุษจีน หรือ ช่วงเทศกาลกินเจในเยาวราช-สำเพ็ง จะมีการปิดถนนเพื่อใช้เป็นทางเท้าในการจับจ่ายและเดินชิมอาหารเจ ดังภาพที่ 5-14

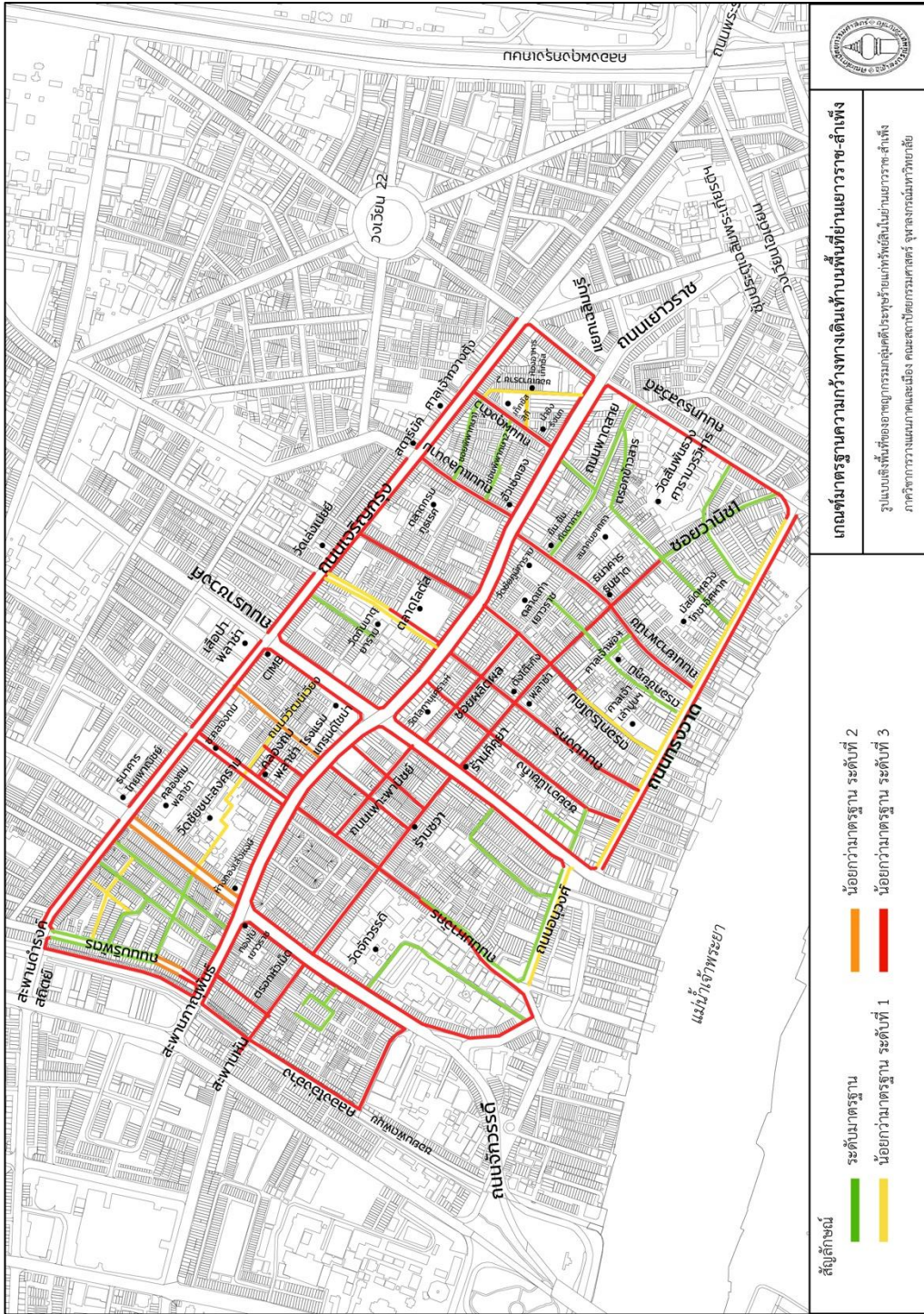

ภาพที่ 5- 14 รูปแบบทางเท้าชั่วคราว บนถนนเยาวราช ในช่วงเทศกาลกินเจ

- ทางเดินเท้าทางข้าม (Cross Walk) คือ ทางเท้าที่ใช้ข้ามถนนสายหลักและสายรองภายในย่าน ซึ่งเป็นทางเดินเท้าที่ใช้เชื่อมต่อนพื้นที่ที่เป็นบล็อกหนึ่งไปยังอีกบล็อกหนึ่ง สร้างความต่อเนื่องในระบบการสัญจร โดยอยู่กระจายทั่วทั้งพื้นที่และอยู่ตามแยกถนนต่างๆ โดยเฉพาะการเชื่อมต่อบริเวณสี่แยกซอยวานิช 1 จะมีทางเท้าข้ามทุกๆ สี่แยกของซอยวานิช 1 ที่ไปตัดกับถนนสายหลัก และทางเท้าข้ามสะพานหัน ดังภาพที่ 5-15

ภาพที่ 5- 15 รูปแบบทางเดินเท้าทางข้าม บริเวณซอยวานิช 1 ตัดกับถนนราชวงศ์ (ซ้าย) และสะพานหัน (ขวา)

แผนที่ 5-8 เกณฑ์มาตรฐานความกว้างทางเดินที่ถนนเยาวราช-สำเพ็ง

จากรูปแบบทางเท้าภายในย่านนั้น จะเห็นได้ว่าคนเดินเท้านั้นมีสภาพที่เดินซ้อนกัน แออัด และคับแคบ จากการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งยังมีสิ่งกีดขวางอื่นๆ ที่ตั้งวางอยู่บนทางเดินเท้าเป็นหลัก

จากแผนที่ 5-8 พบว่าภายในย่านนั้น มีข้อจำกัดของความกว้างทางเท้าเดิม และมีสภาพคับแคบเป็นส่วนมาก และมีเพียงบางบริเวณที่มีมาตรฐานความกว้างทางเท้าที่เดินได้ ซึ่งส่วนมากจะเป็นบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย เนื่องมาจากสัณฐานเดิมในอดีต ปัจจุบันมีการขยายการค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระยะความกว้างเดิมไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐานทางเท้าในย่านพาณิชย์ ส่งผลให้มีสภาพความหนาแน่นและแออัดบนทางเท้าในหลายบริเวณ ซึ่งแสดงถึงลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าที่ไม่เหมาะสมต่อความเป็นย่านพาณิชย์กรรมในสภาพปัจจุบัน มาตรฐานทางเท้าภายในย่านแบ่งเป็นทางเท้าของพื้นที่พาณิชย์กรรม และทางเท้าของพื้นที่อยู่อาศัย โดยย่านพาณิชย์กรรมควรกว้าง 2.50-3.00 เมตรเป็นอย่างน้อย และย่านพักอาศัยทั่วไปใช้ ขนาด 1.20-2.00 เมตรในถนนสายย่อย และจำแนกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) ลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน คือ ความกว้างของทางเดินเท้าที่พอดีกับเกณฑ์มาตรฐานภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งพบมากในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนมากจะมีฟุตบอลที่อยู่ใ้เกณฑ์มาตรฐานทางเดินเท้าของย่านพักอาศัย ที่พอจะเดินสวนกันได้ นอกจากนี้อาจมีการแบ่งใช้ทางเท้าร่วมกับผิวจราจรด้วย เนื่องจากเป็นที่พักอาศัยและมีปริมาณรถยนต์ที่เข้ามาไม่มาก จึงทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการใช้ทางเท้า และมีสภาพทางเท้าที่ดีกว่าบริเวณอื่นภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เช่น ทางเท้าซอยวานิช 1 ทางฝั่งถนนทรงสวัสดิ์ ดังภาพที่ 5-16

ภาพที่ 5- 16 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สภาพทางเท้าในซอยวานิช 1 ซึ่งเป็นย่านพักอาศัย

2) ลักษณะและความกว้างทางเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับที่ 1 คือ ความกว้างของทางเดินเท้าที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพียงเล็กน้อย คิดเป็นความแคบกว่ามาตรฐานทางเท้าของย่านพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยประมาณ 1.5 เท่า ส่วนมากเป็นทางเดินเท้าในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย และบริเวณพื้นที่การค้าที่ไม่หนาแน่นมากนัก คนเดินเท้าพอที่จะเดินสวนกันได้ ได้แก่ ทางเท้าในพื้นที่พัก

อาศัยบริเวณริมถนนบริพัตร ทางเท้าซอยวิวัฒน์เวียง ทางเท้าบนถนนมังกร จากถนนเจริญกรุงจนถึง ถนนเยาวราช ทางเท้าบนซอยเยาวราช 2 ทางเท้าบนถนนอนุวงศ์ ทางเท้าบนตรอกโรงโคม จากซอย วานิช 1 จนถึงถนนทรงวาด และทางเท้าบนถนนทรงวาดฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ดังภาพที่ 5-17

ภาพที่ 5- 17 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 1
สภาพทางเท้าของถนนทรงวาด (ฟุตบอลซ้าย) ซึ่งเป็นย่านพักอาศัยและแหล่งการค้าส่ง

3) ลักษณะและความกว้างทางเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับที่ 2 คือ ความกว้างของ ทางเดินเท้าที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานปานกลาง คิดเป็นความแคบกว่ามาตรฐานทางเท้าในย่านพาณิชย์ กรรมและที่อยู่อาศัย 2 เท้า ซึ่งพบน้อยที่สุดภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นทางเดินเท้าของพื้นที่ การค้าปะปนที่อยู่อาศัย บางช่วงบางตอนของทางเหล่านั้นไม่สามารถเดินสวนกันได้เนื่องจากมีสิ่งกีด ขวาง เช่น แผงลอย โดยมีบริเวณทางเท้าบนถนนบริพัตร ทางเท้าบนถนนจักรวรรดิทั้ง 2 ฝั่ง จากถนน เจริญกรุงจนถึงถนนเยาวราช ทางเท้าบนซอยเจริญกรุง 12 ดังภาพที่ 5-18

ภาพที่ 5- 18 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 2
สภาพทางเท้าของซอยเจริญกรุง 12

4) ลักษณะและความกว้างทางเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับที่ 3 คือ ความกว้างของ ทางเดินเท้าที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุด คิดเป็นความแคบกว่ามาตรฐานทางเท้าของย่านพาณิชย์ กรรมมากกว่า 2 เท้า และพบบ่อยที่สุดภายในย่าน มักเป็นทางเดินเท้าในบริเวณพื้นที่การค้า เนื่องจากว่ามีทั้งสิ่งกีดขวาง และหาบเร่แผงลอย ตลอดจนอุปกรณ์โต๊ะและเก้าอี้ตั้งวางอยู่บนทางเดิน

เท้า และมีสภาพที่คับแคบมากจนไม่สามารถเดินบนทางเท้าได้ ซึ่งทำให้มีระยะที่แคบกว่ามาตรฐานของทางเดินเท้าในย่านพาณิชย์กรรม ได้แก่ บริเวณทางเท้าบนถนนเยาวราช ทางเท้าบนถนนเจริญกรุง ทางเท้าบนถนนราชวงศ์ ทางเท้าบนถนนทรงสวัสดิ์ ทางเท้าริมคลองโอ่งอ่างและสะพานหัน ทางเท้าบนถนนจักรวรรดิตั้งแต่สี่แยกเยาวราชจนถึงซอยบพิตรพิมุข ทางเท้าบนมหาจักร ทางเท้าบนซอยเพาะพานิชย์ ทางเท้าบนซอยผลิตผล ทางเท้าบนถนนมังกรจากถนนเยาวราชไปจนถึงถนนทรงวาด ทางเท้าบนถนนมังกรจากตลาดโลตัสไปจนถึงถนนทรงวาด ทางเท้าบนตรอกโรงโคมจากถนนเจริญกรุงไปจนถึงซอยวานิช 1 ทางเท้าบนถนนเยาวพานิช ทางเท้าบนถนนแปลงนาม ทางเท้าบนถนนผดุงด้าว ทางเท้าบนถนนทรงวาดฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และทางเท้าบนซอยวานิช 1 ตลอดจนตรอกลัดระหว่างบริเวณพื้นที่การค้าและที่อยู่อาศัย ดังภาพที่ 5-19

ภาพที่ 5- 19 ตัวอย่างลักษณะและความกว้างของทางเดินเท้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ระดับที่ 3 ทางเท้าบริเวณริมถนนเยาวราช (บน) และทางเท้าในซอยวานิช 1 (ล่าง)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณารูปแบบทางเท้าและความกว้างทางเท้าภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า มีทางเท้าที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุดในพื้นที่ ส่วนมากเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมการค้า และมีความสำคัญในการเดินเท้าเป็นหลัก โดยรูปแบบทางเท้าที่มีลักษณะและระยะความกว้างที่ไม่ได้มาตรฐานจะส่งผลให้เกิดการเดินเท้าที่ไม่สะดวก เกิดการสัญจรที่ติดขัด รวมถึงสภาพในบริเวณนั้นแออัดและหนาแน่นไปด้วยผู้คนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมบนทางเท้าเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐาน พบมากที่สุดได้ทั่วไปในย่านเยาวราช-สำเพ็ง และเป็นบริเวณพื้นที่การค้าที่สำคัญ เนื่องจากกิจกรรมและการวางสิ่งกีดขวางต่างๆ ทำให้ทางเท้ารองรับปริมาณการสัญจรได้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอส่งผลให้เกิดความหนาแน่นมาก-น้อยที่ต่างกันไปในแต่ละบริเวณพื้นที่

5.5 รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง

พื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง มีรูปแบบการค้า 2 รูปแบบ คือ ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทาง ซึ่งสร้างความมีชีวิตชีวาบนพื้นที่สาธารณะให้แก่ย่าน และเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีความเฉพาะของย่านเยาวราช-สำเพ็ง เมื่อถึงเวลาที่ร้านค้าและการค้าข้างทางเปิดทำการ จะเป็นช่วงที่มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาเพื่อทำกิจกรรมการค้าดังกล่าวตามตำแหน่งร้านค้าและการค้าข้างทางที่ตั้งแผงขายสินค้า ทำให้เกิดพลวัตการใช้งานบริเวณนั้น นอกจากนี้ รูปแบบการค้าที่ตั้งอยู่รวมตัวกัน เป็นสินค้าประเภทเดียวกัน ย่อมส่งผลต่อแรงดึงดูดความสนใจให้กับผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรม และนักท่องเที่ยวภายในย่านด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ตำแหน่งร้านค้าดังกล่าวนั้นอาจส่งผลให้เกิดความหนาแน่นของผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินในแต่ละบริเวณ โดยงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษา รูปแบบการค้าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบเชิงพื้นที่ เพื่อนำไปวิเคราะห์ร่วมกับตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทคดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะในบดถัดไป

พื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง เป็นย่านที่มีพลวัตหมุนเวียนสลับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ เพื่อทำกิจกรรมการค้าตลอดทั้งวัน โดยร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์และการค้าข้างทางมีวงจรเปิด-ปิดทำการสามารถแบ่งระยะเวลาออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงเช้ามืด เริ่มตั้งแต่เวลา 00.01-05.59 น. ช่วงเช้า เริ่มตั้งแต่เวลา 06.00-11.59 น. ช่วงกลางวัน เริ่มตั้งแต่เวลา 12.00-17.59 น. และช่วงกลางคืน เริ่มตั้งแต่เวลา 18.00-00.00 น.

ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ มีประเภทร้านค้าภายในอาคารบนริมถนนเยาวราช ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านขายของแห้งและผลไม้แห้ง ห้างทอง โรงแรม ธนาคาร และร้านค้าทั่วไป ในขณะที่ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์บนซอยวานิช 1 มีสินค้าเฉพาะชนิดเดียวกันรวมอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน เช่น ร้านกีฬาศี้อุป ร้านหมวก ร้านเสื้อผ้า ร้านรองเท้า ร้านเครื่องสำอาง ร้านขายอุปกรณ์ของตกแต่ง และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ต่างๆ

การค้าข้างทาง หรือ แผงลอย แบ่งสินค้าเป็น 8 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหารปรุง ประเภทอาหารแห้ง ประเภทเกาลัด ประเภทผลไม้ ประเภทเครื่องดื่มหรือน้ำผลไม้ ประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาล ประเภทสินค้าจีปาดะ เช่น สินค้าไหว้เจ้า สินค้าเครื่องใช้จีน เสื้อผ้าจีน สินค้าเล็กน้อยแบบขายรวมกัน ฯลฯ ประเภทสินค้าที่แผงลอยมักจะรวมกลุ่มขายใกล้เคียงบริเวณเดียวกับร้านค้าภายในอาคาร ได้แก่ ประเภทกีฬาศี้อุป ประเภทอาหารแห้ง และประเภทอาหารปรุง (อ้างอิง : การลงสำรวจเก็บข้อมูลของผู้วิจัยในช่วงเวลา กันยายน 2561- มกราคม 2562)

ทั้งนี้มีการสำรวจพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีการจัดทำแผนที่ระบุตำแหน่งร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์และแผงลอย ทั้ง 4 ช่วงเวลาของการเปิด-ปิดทำการ และวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่การค้า เพื่อให้ทราบถึงความสอดคล้องของกิจกรรมการค้าและตำแหน่งการเกิดอาชญากรรม ในแต่ละช่วงเวลาตามสภาพจริง

1. ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์

จากการสำรวจ ดังแผนที่ 5-9 ถึง 5-13 ได้ระบุตำแหน่งร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ 4 ช่วงเวลา และอธิบายผล ดังนี้

- ช่วงเช้ามืด ช่วงเวลาสำรวจ 00.01-03.00 น. ร้านค้าปิดทำการทั้งหมด ยกเว้นร้านสะดวกซื้อ 24 ชั่วโมง ดังแผนที่ 5-10

- ช่วงเช้า ช่วงเวลาสำรวจ 06.00-09.00 น. มีร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ทยอยเปิดทำการบางร้านเท่านั้น เป็นช่วงเวลาที่พบว่าร้านค้าเปิดทำการน้อยเพียงบางบริเวณเท่านั้น ได้แก่ บริเวณแนวถนนเจริญกรุงมีการเปิดทำการบางร้าน เริ่มตั้งแต่บริเวณคลองถมพลาซ่ามาจนถึงสี่แยกถนนทรงสวัสดิ์ บริเวณแนวถนนราชวงศ์เปิดทำการบริเวณสี่แยกถนนจักรวรรดิติดกับซอยวานิช 1 บริเวณแนวถนนราชวงศ์เริ่มตั้งแต่ถนนเจริญกรุง ผ่านสี่แยกเยาวราช มาจนถึงบริเวณสี่แยกถนนราชวงศ์ติดกับซอยวานิช 1 ใกล้บริเวณร้านคิคุยาและร้านชวา บริเวณแนวตรอกโรงโคม เริ่มตั้งแต่ถนนเจริญกรุงมาจนถึงซอยผลิตผล และบริเวณแนวถนนเยาวราชจนถึงสี่แยกเฉลิมบุรี ดังแผนที่ 5-11

- ช่วงกลางวัน ช่วงเวลาสำรวจ 13.00-17.00 น. พบว่า ร้านค้าที่ใช้ประโยชน์อาคารแบบพาณิชย์กรรม โดยมีที่อยู่อาศัยชั้นบนส่วนชั้นล่างใช้เป็นร้านค้า หรือเรียกว่า ผสม (mixed use) มีการเปิดทำการทั้งหมดในช่วงเวลานี้ ดังแผนที่ 5-12

- ช่วงเวลากลางคืน ช่วงเวลาสำรวจ 20.00-23.00 น. พบว่า ร้านค้าภายในอาคารบางแห่งได้เริ่มทยอยปิดทำการลงจากช่วงกลางวัน และเหลือเพียงร้านค้าที่เปิดทำการบางส่วนในบริเวณถนนเยาวราชยามกลางคืน ได้แก่ บริเวณแนวถนนเยาวราช ตั้งแต่สี่แยกราชวงศ์ไปจนถึงสี่แยกเฉลิมบุรี ซึ่งร้านค้าที่เปิดทำการบริเวณริมถนนเยาวราชไปจนถึงเจริญกรุง ได้แก่ ร้านค้าในซอยอานีเก็ง ซอยผลิตผล ถนนมังกร ตรอกโรงโคม ถนนเยาวพานิช ถนนพาดสาย และร้านค้าที่เปิดทำการบริเวณถนนเยาวราชไปจนถึงถนนเจริญกรุง คือบริเวณแนวถนนแปลงนาม บริเวณถนนผดุงด้าว และบริเวณตรอกอิสรานุภาพ ดังแผนที่ 5-13

นอกจากนี้ยังมีการค้าข้างทางที่เปิดในช่วงเวลาเดียวกันดังกล่าว จึงได้จัดทำแผนที่ระบุตำแหน่งการค้าข้างทาง หรือ แผงลอยภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยจะกล่าวถึงถัดไป

2. รูปแบบการค้าข้างทาง หรือ แผงลอย

พื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง ได้รับการผ่อนผันพิเศษให้มีแผงลอย ซึ่งเป็นการค้าที่มีลักษณะการตั้งเปิดแผงอย่างมั่นคงและเป็นระบบ โดยไม่การเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนย้าย ทำให้สามารถบันทึกเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่เพื่อศึกษาได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทำเลที่ตั้งทางเศรษฐกิจที่ดี จึงนิยมตั้งแผงลอยในพื้นที่กลุ่มบริเวณการค้าเดิม แต่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในแต่ละช่วงเวลาตลอดทั้งวัน ทั้งนี้มีการจัดทำแผนที่ระบุตำแหน่งแผงลอยในเวลาเสมือนทั้งหมดให้เห็นภาพรวม (แผนที่ 5-9) เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมดังกล่าวในบทถัดไป

จากการสำรวจการค้าข้างทาง หรือ แผงลอย โดยจะไม่ได้บันทึกตำแหน่งแผงลอยหน้าร้านค้าอาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นกรณียกเว้น เนื่องจากภายในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง ร้านค้าที่เปิดทำการทั้งหมดจะมีการตั้งแผงลอยหน้าร้านตนเองและขายสินค้าประเภทเดียวกันกับภายในร้าน ทุกร้าน และเพื่อให้เห็นภาพรวมของรูปแบบการค้าข้างทางที่มีการจำแนกอย่างชัดเจน ดังแผนที่ 5-9 ถึง 5-13 จึงได้ระบุตำแหน่งการค้าข้างทางและช่วงเวลาต่างๆ 4 ช่วงเวลา ดังนี้

- ช่วงเช้ามีด เวลา 00.01-03.00 น. พบว่า มีแผงลอยเกิดขึ้น ในบริเวณซอยวานิช 1 เริ่มตั้งแต่ถนนจักรวรรดิไปจนถึงสี่แยกราชวงศ์ และพื้นที่ต่อเนื่องบริเวณถนนพะวงพานิชย์ บริเวณริมถนนเยาวราชช่วงสั้นๆ โดยเป็นสินค้าประเภทกีฬัดซ้อป และจิปาถะ จากตำแหน่งแผงลอยที่มีการตั้งแผงครอบคลุมพื้นที่บริเวณดังกล่าว คือ ตลาดสำเพ็งกลางคืน หรือเรียกว่าตลาดสำเพ็งที่สอง จะมีกิจกรรมการค้าขายต่างๆ อย่างคึกคักในเวลานี้ ซึ่งจะเริ่มเปิดทำการตั้งแต่เที่ยงคืนถึงตีห้า ดังแผนที่ 5-10

- ช่วงเช้า ช่วงเวลาสำรวจ 06.00-09.00 น. เป็นช่วงที่แผงลอยบางส่วนเปิดทำการ ได้แก่ บริเวณตามแนวริมถนนเจริญกรุงและเยาวราชและมีการกระจุกตัวเป็นบางบริเวณ ได้แก่ บริเวณตรอกหัวเม็ด บริเวณสี่แยกถนนมหาจักรตัดกับซอยวานิช1 บริเวณถนนพะวงพานิชย์ บริเวณสี่แยกถนนราชวงศ์ตัดกับซอยผลิตผล บริเวณซอยวานิช1 ส่วนมากเป็นแผงลอยประเภทกีฬัดซ้อป และบริเวณตรอกโรงโคม ใกล้ตลาดเก่าเยาวราช โดยในช่วงเช้ามีการตั้งแผงลอยบริเวณริมถนนใหญ่ตัดกับถนนสายย่อย หรือบริเวณทางร่วมแยก ในขณะที่ภายในบล็อกนั้นยังไม่มีแผงลอยเกิดขึ้น โดยส่วนมากเป็นแผงลอยร้านอาหาร เครื่องดื่ม และผลไม้ ดังแผนที่ 5-11

- ช่วงกลางวัน ช่วงเวลาสำรวจ 13.00-17.00 น. พบว่า แผงลอยเปิดทำการมากที่สุดในช่วงเวลานี้ มีการกระจุกตัวกันอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมการค้าในแต่ละบริเวณมากที่สุด ได้แก่ บริเวณริมถนนเยาวราชตั้งแต่แยกราชวงศ์ไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ บริเวณริมถนนเจริญกรุง บริเวณริมถนนจักรวรรดิ บริเวณสี่แยกถนนมหาจักรตัดกับซอยวานิช1 บริเวณถนนพะวงพานิชย์ บริเวณถนนวิวัฒน์เวียง บริเวณริมถนนราชวงศ์ตั้งแต่สี่แยก

เยาวราชไปจนถึงถนนทรงวาด สินค้าส่วนมากเป็นประเภท ร้านกิ๊ฟช็อป ร้านอาหาร ร้านผลไม้ ร้านเครื่องดื่ม และจิปาถะ ถัดไปพื้นที่ต่อเนื่องในซอยวานิช 1 จะไม่มีการตั้งแผงลอยที่ถัดไปจากถนนเยาวพานิช เนื่องจากเป็นโซนที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังมีการตั้งแผงลอยกระจายอยู่ตามแนวถนนสายย่อย ได้แก่ ซอยบริพัตร ซอยคลองถม ซอยเจริญกรุง 12 ซอยวัดกันมาตุยารามไปจนถึงถนนเจริญกรุง ซอยอิสรานุภาพ ถนนแปลงนาม และถนนผดุงด้าว ดังแผนที่ 5-12

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตำแหน่งแผงลอยในช่วงตอนกลางวัน จะมีการกระจุกตัวเรียงเป็นแนวยาว และสี่แยกตามถนนการค้าที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บริเวณริมถนนเจริญกรุงบางช่วง มีสินค้าประเภทอาหารปรุงสด ผลไม้ สินค้าจิปาถะ เช่น ของไหว้เจ้า และบริเวณริมถนนเยาวราช มีสินค้าประเภทอาหารปรุงสด อาหารแห้ง เกาลัด ผลไม้ และเครื่องดื่ม ในขณะที่ซอยวานิช 1 เป็นแผงลอยขายสินค้าประเภทกิ๊ฟช็อป ผลไม้ เครื่องดื่ม และ สินค้าจิปาถะ

- ช่วงเวลากลางคืน ช่วงเวลาสำรวจ 20.00-23.00 น. พบว่า แผงลอยบริเวณย่านสำเพ็งกำลังทยอยปิดตัวลงจากช่วงกลางวัน คือ บริเวณริมถนนราชวงศ์ตัดกับซอยผลิตผลและซอยวานิช 1 ในขณะที่ย่านเยาวราชมีแผงลอยเปิดทำการ และมีกิจกรรมคึกคักยามราตรี ซึ่งกระจุกตัวอย่างหนาแน่นที่บริเวณริมถนนเยาวราชตั้งแต่ซอยอาเนียบึงมาจนถึงแยกเฉลิมบุรี รวมทั้งพื้นที่ต่อเนื่องตามแนวถนนเยาวราชอื่นๆ ได้แก่ บริเวณตรอกโรงโคม ถนนเยาวพานิช ถนนมังกร ถนนแปลงนาม และถนนผดุงด้าว ส่วนบริเวณถนนเจริญกรุงมีแผงลอยตั้งอยู่บริเวณตามสี่แยกต่างๆ บางช่วง และมีแผงลอยตั้งเป็นแนวใกล้หน้าศาลเจ้ากวางตุ้งบนถนนเจริญกรุง ดังแผนที่ 5-13

แผงลอยในช่วงเวลากลางคืนจะตั้งอยู่ในบริเวณย่านเยาวราช โดยมีประเภทสินค้าเป็นร้านอาหารปรุงสดที่มีชื่อเสียงเป็นส่วนมาก เครื่องดื่ม ผลไม้ และเกาลัด ในขณะที่ย่านสำเพ็งนั้นมีการปิดตัวลงเหลือเพียงแผงลอยในบริเวณสี่แยกใกล้ร้านคิคุยาและซอยผลิตผล ส่วนริมถนนเจริญกรุงมีแผงลอยเกิดขึ้นในบริเวณใกล้ศาลเจ้ากวางตุ้ง ซึ่งเป็นสินค้าประเภท อาหารปรุงสด เครื่องดื่ม และผลไม้

จากการสำรวจพบว่า (แผนที่ 5-9) ตำแหน่งแผงลอยนั้นมีตำแหน่งที่ตั้งกระจุกตัวอย่างหนาแน่นใกล้บริเวณทางร่วมแยกของถนนสายต่างๆ โดยเฉพาะริมถนนสายหลักและแทรกซึมไปบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องใกล้เคียงจากริมถนนสายหลัก นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นมากในบริเวณซอยวานิช 1 จากตำแหน่งที่ตั้งแผงลอยทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า แผงลอยล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่ในบริเวณถนนการค้าสายสำคัญที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่ในอดีต หรือ บริเวณที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน บริเวณทางร่วมแยกของถนนการค้าที่สำคัญ และเกิดบริเวณใกล้เคียงสถานที่ที่สำคัญ เช่น วัด ศาลเจ้า ตลาด เป็นต้น

รูปแบบการค้าทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีความพันธุซึ่งกันและกัน ทั้งประเภทสินค้าและช่วงเวลาการเปิดทำการ โดยสินค้าที่ขายในกลุ่มใกล้เคียงกันจะอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน เนื่องมาจากความสะดวก

ของการประกอบกิจกรรมการค้าและผู้เดินเท้าเป็นหลัก โดยสินค้าประเภทเดียวกันจะมีแรงดึงดูดที่ดี และเมื่อถึงเวลาที่ร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์เปิดทำการก็จะเริ่มมีแผงลอยเข้ามาตั้งร่วมผสมในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งแบ่งตามช่วงเวลา 4 ช่วงดังนี้

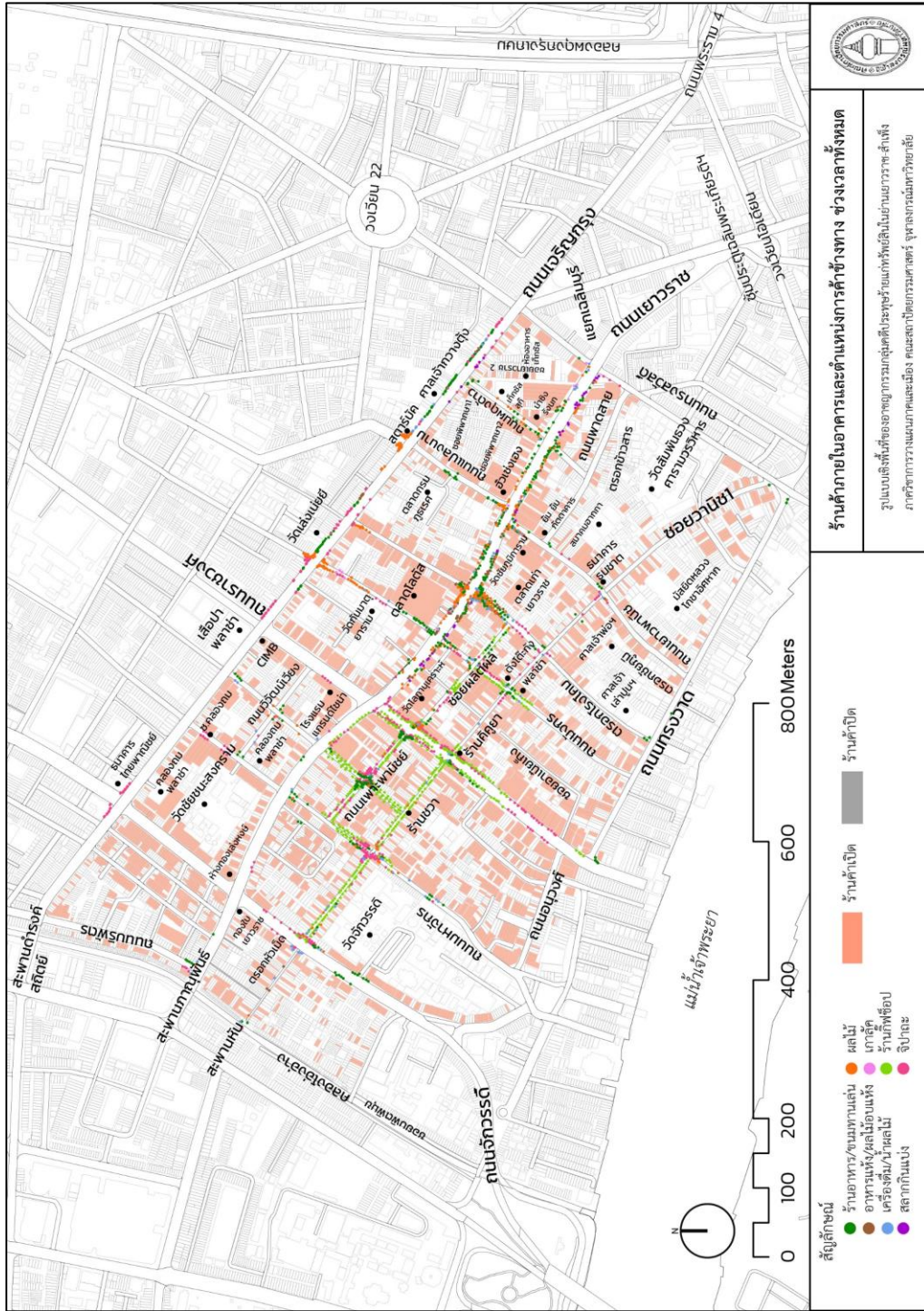
- ช่วงเช้ามืด เวลาสำรวจ 00.01-03.00 น. ดังแผนที่ 5-10 ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริเวณสี่แยกราชวงศ์ตัดกับซอยวานิช 1 ร้านค้าปิดทำการทั้งหมด แต่มีการตั้งแผงลอยสินค้าประเภทกีฬาศี้อุปและกีฬาเกิดขึ้น ทั้งหมดเป็นสินค้าแบบปลีกและส่ง ซึ่งภายในบริเวณดังกล่าว เรียกว่า ตลาดสำเพ็งกลางคืน หรือ ตลาดสำเพ็งที่สอง โดยจะมีการตั้งแผงเริ่มจากเที่ยงคืนจนถึงตีห้า ในบางวันจะมีร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์บางร้านเปิดทำการร่วมกันกับแผงลอยในบริเวณเดียวกัน แต่ไม่เกิดขึ้นทุกวัน

- ช่วงเช้า เวลาสำรวจ 06.00-09.00 น. ดังแผนที่ 5-11 พบว่า แผงลอยที่เปิดทำการในตอนเช้ามืดอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันกับร้านค้า มีเพียงร้านค้าบริเวณแนวตรอกอิสราณูภาพ ที่ร้านค้าเปิดทำการแต่ไม่มีแผงลอย ร้านค้าในบริเวณดังกล่าวเป็นสินค้าประเภทอาหารแห้ง และอีกหนึ่งบริเวณที่แผงลอยตั้งในช่วงเช้า คือ บริเวณใกล้ทางเข้าวัดเล่งเน่ยยี่ หัวมุมร้านสตาร์บัค และศาลเจ้ากวางตุ้ง ซึ่งจะเป็นสินค้าประเภทผลไม้ อาหาร เครื่องดื่ม กีฬา ของไหว้เจ้า ต่างๆ และสลากกินแบ่งรัฐบาล

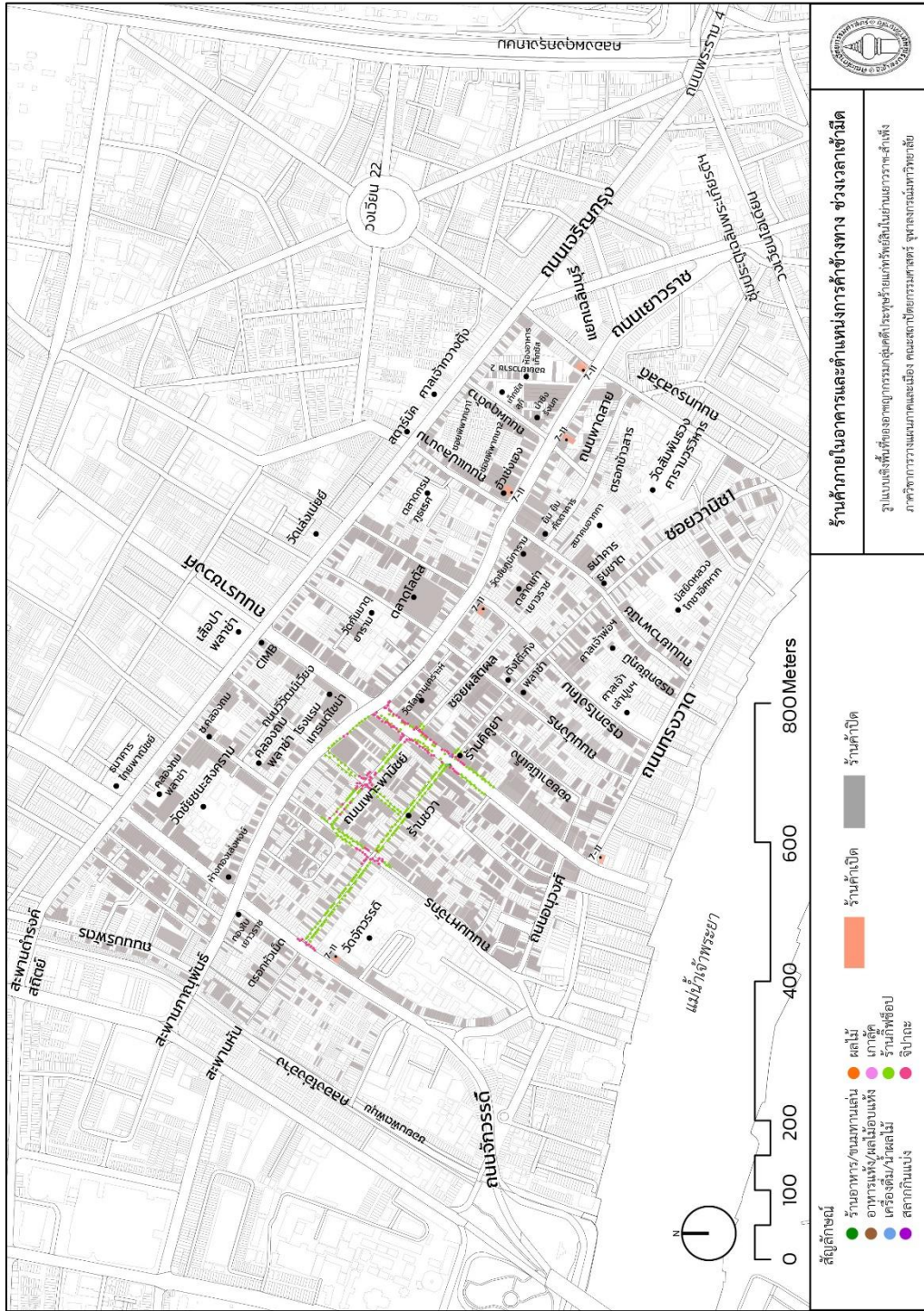
- ช่วงกลางวัน เวลาสำรวจ 13.00-17.00 น. ดังแผนที่ 5-12 พบว่าร้านค้าเปิดทำการทั้งหมด และมีการตั้งแผงลอยกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ตามหัวมุมถนนต่างๆ บริเวณริมถนนเยาวราชราชวงศ์ ไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ บริเวณริมถนนราชวงศ์ไปจนถึงถนนทรงวาด และบริเวณซอยวานิช 1 หรือย่านสำเพ็งนั่นเอง ในช่วงเวลานี้จะมีสินค้าที่หลากหลายประเภท ทั้งยังเป็นช่วงที่มีกิจกรรมคึกคัก มีชีวิตชีวา และความหลากหลายของผู้คนที่เดินปะปนกันหนาแน่นบนถนนตามตรอกซอกซอยต่างๆ

- ช่วงเวลากลางคืน เวลาสำรวจ 20.00-23.00 น. ดังแผนที่ 5-13 พบว่ามีร้านค้าและแผงลอยเกิดขึ้นอย่างคึกคักภายในบริเวณเดียวกัน คือ ย่านเยาวราชกลางคืน ซึ่งประเภทสินค้าที่ขายส่วนมาก ได้แก่ อาหารปรุง แก่ลัด เครื่องดื่ม และผลไม้ เวลากลางคืนเป็นช่วงที่ผู้คนมีการปะปนมาก มีความคึกคักในบางพื้นที่ บางส่วนเงียบสงบ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรม โดยบนถนนสายหลักมีการเปิดไฟส่องสว่างจากป้ายร้านค้าและภัตตาคาร ในขณะที่พื้นที่อื่นๆ ร้านค้าและแผงลอยได้ปิดตัวลงหมด บริเวณที่เคยเป็นถนนสายการค้าที่คึกคักในตอนกลางวันอย่างย่านสำเพ็งก็มีสภาพที่เงียบสงัด

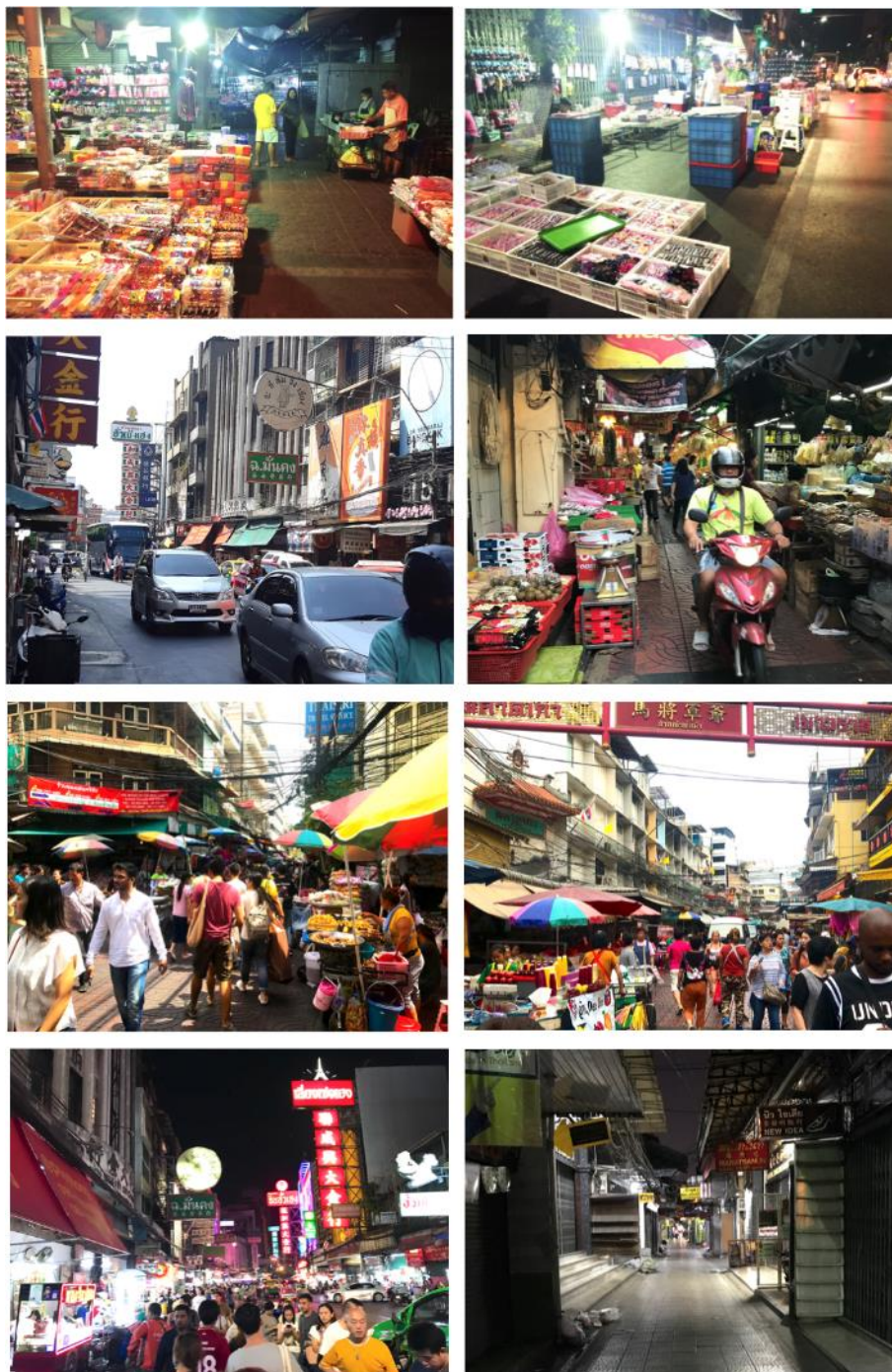
อย่างไรก็ตามตำแหน่งการค้า และประเภทสินค้าภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ รวมทั้งกิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีการค้าเปิดในแต่ละช่วงเวลา เช่น กิจกรรมในตอนกลางวันในบริเวณย่านสำเพ็งส่วนมากจะเป็นการ เดินดูสินค้า ซื้อปั้งประเภทสินค้ากีฬาศี้อุป ในขณะที่ตอนกลางคืนมีเพียงบริเวณย่านเยาวราชที่เปิดทำการ เป็นเวลาของการทำกิจกรรม เดินเล่น การเดินชิมอาหารปรุงริมทางชื่อดังในย่านเยาวราชยามกลางคืน

แผนที่ 5-9 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลาทั้งหมด ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง (ที่มา : ผู้ดำเนินวิจัย สสำรวจ : ก.ย. 61 – ม.ค. 62)

แผนที่ 5-10 ร้านค้าภายในอาคารและตำแหน่งการค้าข้างทาง ช่วงเวลาเช้ามืด ในย่านเยาวราช-สี่เผิง (ที่มา : ผู้ดำเนินวิจัย สํารวจ : ก.ย. 61 – ม.ค. 62)

ภาพที่ 5- 20 รูปแบบอาคารเชิงพาณิชย์และการค้าข้างทาง ในแต่ละช่วงเวลา (บน-ล่าง)
 แถวที่ 1 ช่วงเช้ามืด : บริเวณต้นซอยวานิช 1 (ซ้าย) และบริเวณริมถนนราชวงศ์ (ขวา)
 แถวที่ 2 ช่วงเช้า : บริเวณริมถนนเยาวราช (ซ้าย) และซอยอิสราณภาพ (ขวา)
 แถวที่ 3 ช่วงกลางวัน : บริเวณซอยผลิตผล (ซ้าย) และตรอกโรงโคม (ขวา)
 แถวที่ 4 ช่วงกลางคืน : บริเวณริมถนนเยาวราช (ซ้าย) และในซอยวานิช 1 (ขวา)

5.6 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ

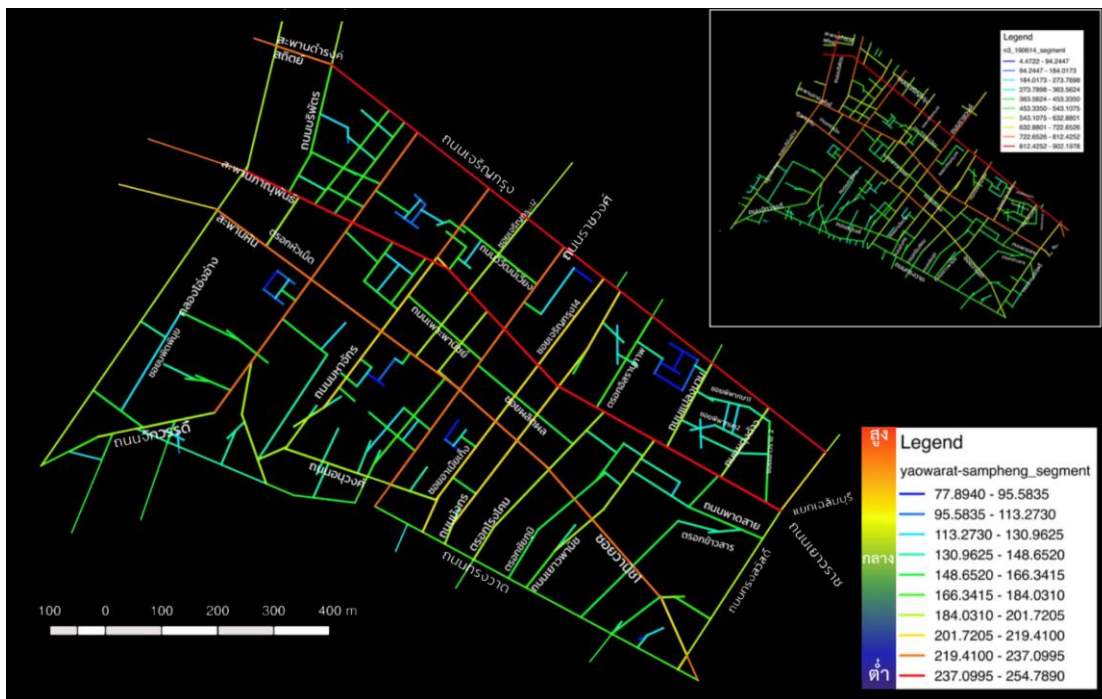
5.6.1 การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสเปซซินแทกซ์ (space syntax)

ภายในงานวิจัยฉบับนี้ มีการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นพื้นที่สาธารณะภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง โดยผ่านแผนที่การวิเคราะห์เซกเมนต์ (segment map) โดยใช้หลักการวิเคราะห์โดยการใช้ค่าความสัมพันธ์ (integration) เหมาะสำหรับการคาดการณ์สัญจรเพื่อไปยังที่หมาย (To movement) (Hillier, 2009 อ้างถึงใน อภริตี เกษมสุข, 2561) เนื่องจากว่าภายในย่านนั้นเป็นจุดหมายอันสำคัญทางพาณิชยกรรม ที่ผู้คนเดินทางเข้ามาเพื่อทำกิจกรรมการค้าภายในย่าน

พื้นที่เยาวราช-สำเพ็งเป็นส่วนหนึ่งในระบบโครงข่ายการสัญจรของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมก่อนอธิบายในระดับย่าน จึงได้แสดงผลการวิเคราะห์ ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นย่านเยาวราช-สำเพ็งและพื้นที่ต่อเนื่องรัศมีห่างออกไป 2 กิโลเมตรโดยรอบ แบบทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร (Integration Radius N) ดังภาพที่ 5-21 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงข่ายการสัญจรย่านเยาวราช-สำเพ็ง ในระดับเมืองนั้น บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นสูงในระดับเมือง เป็นสีโทนร้อน คือ สีแดง และสีส้ม ซึ่งคือถนน 5 สายลำดับแรกภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ได้แก่ ถนนเจริญกรุง ถนนจักรวรรดิ ถนนบริพัตร ถนนเยาวราช และซอยวานิช 1 ตามลำดับ

ภาพที่ 5- 21 Segment map แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นย่านเยาวราช-สำเพ็งและพื้นที่ต่อเนื่องรัศมี 2 กิโลเมตร แบบทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร (Integration N)

ภาพที่ 5- 22 แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นย่านเยาวราช-สำเพ็ง
ทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร (Integration N)

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นในระดับย่าน แบบทั้งระบบโครงข่ายการสัญจร (Integration N) โดยเมื่อเทียบกับในระดับเมือง มีความสัมพันธ์ที่ระยะ 1.5 กิโลเมตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญในระดับเมือง ดังภาพที่ 5-22 ถัดมาเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ดังนี้

1.) พื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นสูง

การวิเคราะห์จากโปรแกรมคำนวณออกมาและแสดงค่า สีโทนร้อน กล่าวคือ สีแดง และสีส้ม ซึ่งเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

- บริเวณถนนเยาวราช มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นสูงสุด จากสะพานกาญจนาภิเษกไปจนถึงแยกเฉลิมบุรี ค่า 248.02046 - 244.8446 และแยกถนนราชวงศ์ ค่า 254.58899 - 253.06679

- บริเวณถนนเจริญกรุง จากสะพานดำรงคีรีสถิตย์-แยกถนนทรงสวัสดิ์ มีค่า 242.07576 - 222.90323

- บริเวณถนนจักรวรรดิ มีค่า 227.85248 - 220.01964 โดยที่ช่วงแยกถนนเยาวราช มีค่า 226.85034 - 228.01598

- บริเวณถนนราชวงศ์ มีค่า 221.16779 - 220.26259 โดยที่ช่วงแยกถนนเยาวราช มีค่า 221.26917 - 222.41087

- บริเวณถนนมหาจักร จากถนนเจริญกรุง-ถนนเยาวราช มีค่า 222.40071 - 222.32564

- บริเวณซอยวานิช 1 มีค่า 228.86353 - 224.52174 ยกเว้นช่วงถนนทรงสวัสดิ์

จะเห็นว่าถนนสายหลักและสายรองภายในย่าน มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง ยกเว้นซอยวานิช 1 เท่านั้นที่เป็นถนนสายย่อย ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นถนนการค้าที่สำคัญภายในย่านทั้งยังเป็นจุดหมายของผู้เดินทางเข้ามา ในขณะที่ถนนบริพัตรซึ่งเป็นถนนสายรองระดับเมือง แต่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นที่ไม่สูง เนื่องจากถูกแสดงการวิเคราะห์แค่ขอบเขตภายในย่าน

2.) พื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นปานกลาง

การวิเคราะห์จากโปรแกรมคำนวณออกมาและแสดงค่า สีโทนกลาง กล่าวคือ สีเหลือง สีเขียวอ่อน และสีเขียว เรียงตามลำดับ ดังนี้

บริเวณถนนมหาจักร จากถนนเจริญกรุงไปจนถึงถนนอนุวงศ์ มีค่า 222.40071 - 222.32564 บริเวณซอยอานีเย็ง มีค่า 214.75032 - 205.81337 บริเวณถนนทรงสวัสดิ์ มีค่า 207.4847 - 201.74294 บริเวณถนนมังกร มีค่า 214.75032 - 197.33771 บริเวณตรอกโรงโคม มีค่า 193.26715 - 184.10429 บริเวณถนนแปลงนาม มีค่า 189.03053 - 188.81604 บริเวณถนนผดุงด้าวมีค่า 187.34091 - 186.8869 บริเวณตรอกอิสราณูภาพ มีค่า 182.50334 - 182.42752 บริเวณถนนเยาวพานิชย์ มีค่า 189.03053 - 182.30814 บริเวณถนนบริพัตร มีค่า 172.5182 - 171.12367 บริเวณถนนวิวัฒน์เวียง มีค่า 198.59023 - 167.73514 บริเวณถนนเพาะพานิชย์ มีค่า 197.59114 - 166.36665 บริเวณถนนพาดสายมีค่า 160.96912 - 149.20824 และน้อยสุดบริเวณซอยเยาวราช 2 มีค่า 158.3288 - 141.7746

จะเห็นได้ว่า บริเวณถนนดังที่กล่าวมาเป็นถนนสายรองและย่อย เชื่อมถนนการค้า ซึ่งมีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง และเป็นโครงข่ายที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อกันภายในย่านเท่านั้น

3.) พื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นต่ำ

การวิเคราะห์จากโปรแกรมคำนวณออกมาและแสดงค่า สีโทนเย็น กล่าวคือ สีฟ้า และน้ำเงิน ผลการคำนวณพบว่ามีบริเวณซอยพิพากษา 1 มีค่า 141.6628 - 140.90363 บริเวณซอยพิพากษา 2 มีค่า 139.73814 - 139.65234 และบริเวณซอยตลาดกรมภูธรเศ มีค่า 110.99053 - 91.269974 ตามลำดับ ซึ่งที่เหลือเป็นตรอกซอยภายในบล็อกต่างๆ ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นต่ำ

5.6.2 การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ในแต่ละช่วงเวลาและวัน ด้วยวิธีการนับด่าน (Gate method)

การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า ทำให้ทราบถึงปริมาณของคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านในแต่ละด่าน ปริมาณของคนเดินเท้าผ่านสูงสุด ในแต่ละช่วงเวลาของวัน ตามสภาพพื้นที่จริง มีหลักคิดโดยกระจายจำนวนด่านลงไปบนโครงข่ายสาธารณะอย่างทั่วถึงแทนทุกลำดับศักยภาพของถนน ในแต่ละด่านจะเป็นตัวแทนของเส้นการสัญจรนั้นๆ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการสัญจรเท้าตามสภาพจริง ที่สอดคล้องกันกับศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นด้วยวิธีการวิเคราะห์เชกเมนต์

กำหนดด่านที่เป็นตัวแทนโครงข่ายการสัญจรภายในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ทั้งหมด 55 ด่าน (แผนที่ 5-14 ถึง 5-23) ซึ่งจากการลงบันทึก มีด่านที่ 40 41 และ 52 ไม่สามารถเข้าไปทำการบันทึกได้เนื่องจากปิดปรับปรุงทำทางสัญจร มีการแบ่งด่านออกเป็น 4 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่พื้นที่

- บริเวณสำเพ็งทิศตะวันออก ทิศใต้ ถนนเยาวราชไปจนถึงถนนทรงวาด ด่านที่ 1-17
- บริเวณเยาวราชทิศตะวันออก ตั้งแต่ถนนราชวงศ์ไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ ด่านที่ 18-30
- บริเวณสำเพ็งทิศตะวันตก ตั้งแต่ถนนราชวงศ์ไปจนถึงสะพานหัน ด่านที่ 31-44
- บริเวณเยาวราชทิศตะวันตก ตั้งแต่ถนนราชวงศ์ไปจนถึงสะพานดำรงคีรีสิทธิ์ ด่านที่ 45-55

บันทึกข้อมูลทั้งหมดภายในเวลา 3 ชั่วโมง ต่อ 1 ช่วงเวลา วันจันทร์ เป็นตัวแทนวันธรรมดาที่ไม่มีการค้าข้างทาง วันพุธเป็นตัวแทนวันธรรมดามีการค้าข้างทางเปิดทำการตามปกติ และวันหยุด โดยวันอังคารเป็นตัวแทนวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีการค้าข้างทางเปิดทำการตามปกติ และวันเสาร์ แทนวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่มีการค้าข้างทางเปิดทำการตามปกติ โดยเก็บข้อมูล 3 ช่วงเวลา (บทที่ 3) ใช้เวลาบันทึกด่านละ 6 นาที โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงกลางเดือนมกราคม 2562 และเมื่อทำการเก็บข้อมูลแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นอัตราต่อชั่วโมง

การกำหนดอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าต่อชั่วโมง เพื่อที่จะทราบถึงศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในภาพรวม จึงแบ่งเป็นวรรณะสี่รุ้งแทนไปตามแต่ละด่าน ดังนี้

- สีแดง มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้ามากกว่า 600 คนต่อชั่วโมง
- สีส้ม มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า 501-600 คนต่อชั่วโมง
- สีเหลือง มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า 401-500 คนต่อชั่วโมง
- สีเขียวอ่อน มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า 301-400 คนต่อชั่วโมง
- สีเขียว มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า 201-300 คนต่อชั่วโมง
- สีฟ้า มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า 101-200 คนต่อชั่วโมง
- สีน้ำเงิน มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าน้อยกว่าตั้งแต่ 100 คนต่อชั่วโมง

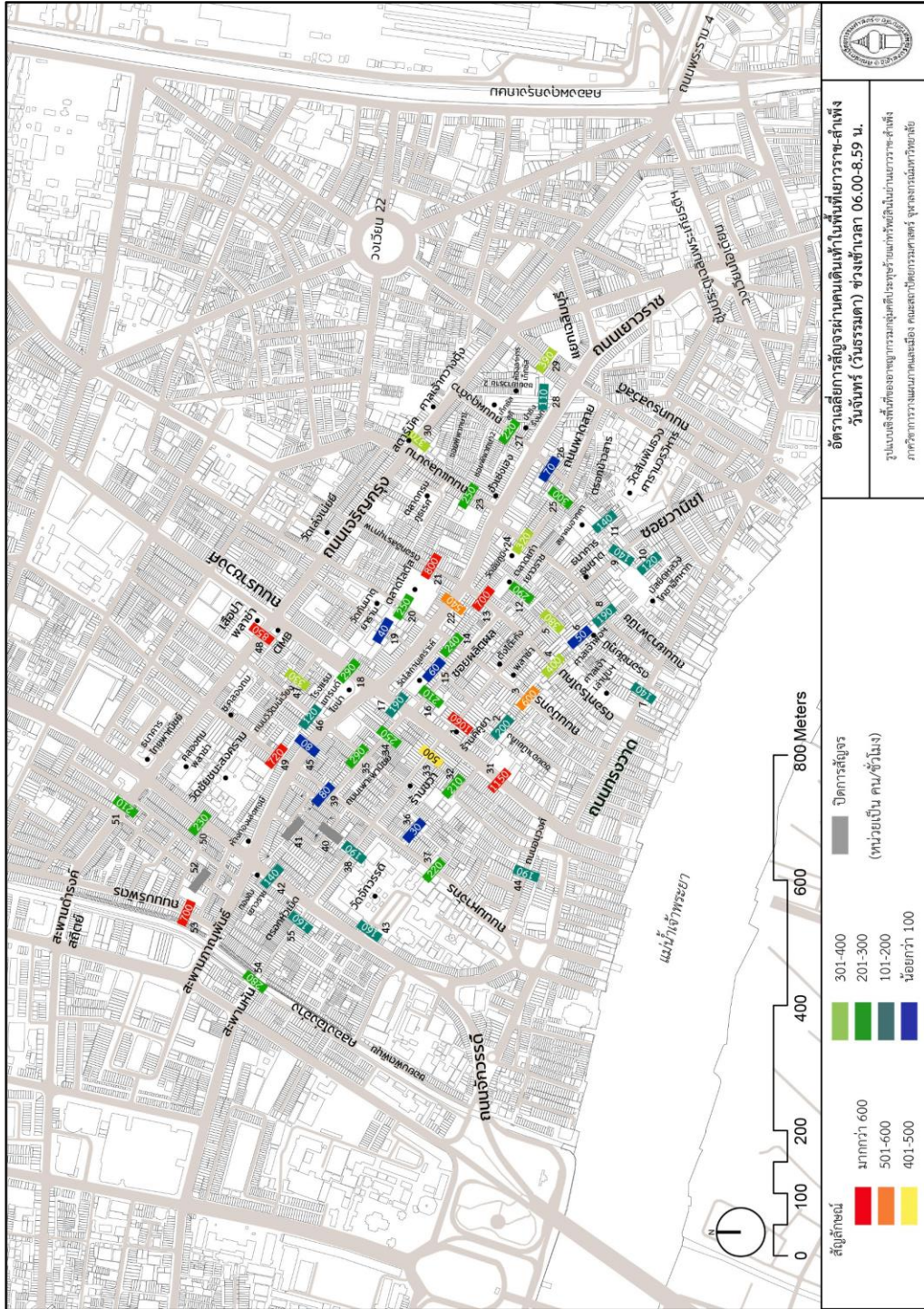
จากการสำรวจอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันธรรมดา ระหว่าง สัปดาห์ตามช่วงเวลาต่างๆ ดังแผนที่ 5-14 ถึง 5-16 พบดังนี้

ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น. พบว่า ด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 31 ถนนราชวงศ์ฝั่งถนนทรงวาด มีอัตรา 1150 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 1 ต้นซอยวานิช 1 ใกล้ร้านคิคุยา มีอัตรา 1060 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 48 ถนนเจริญกรุงใกล้แยกเสือป่าพลาซ่า มีอัตรา 850 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 21 ตรอกอิสราณภาพ มีอัตรา 800 คนต่อชั่วโมง และด้านที่ 49 ถนนมหาจักร ใกล้วัดชัยชนะสงคราม มีอัตรา 720 คนต่อชั่วโมง

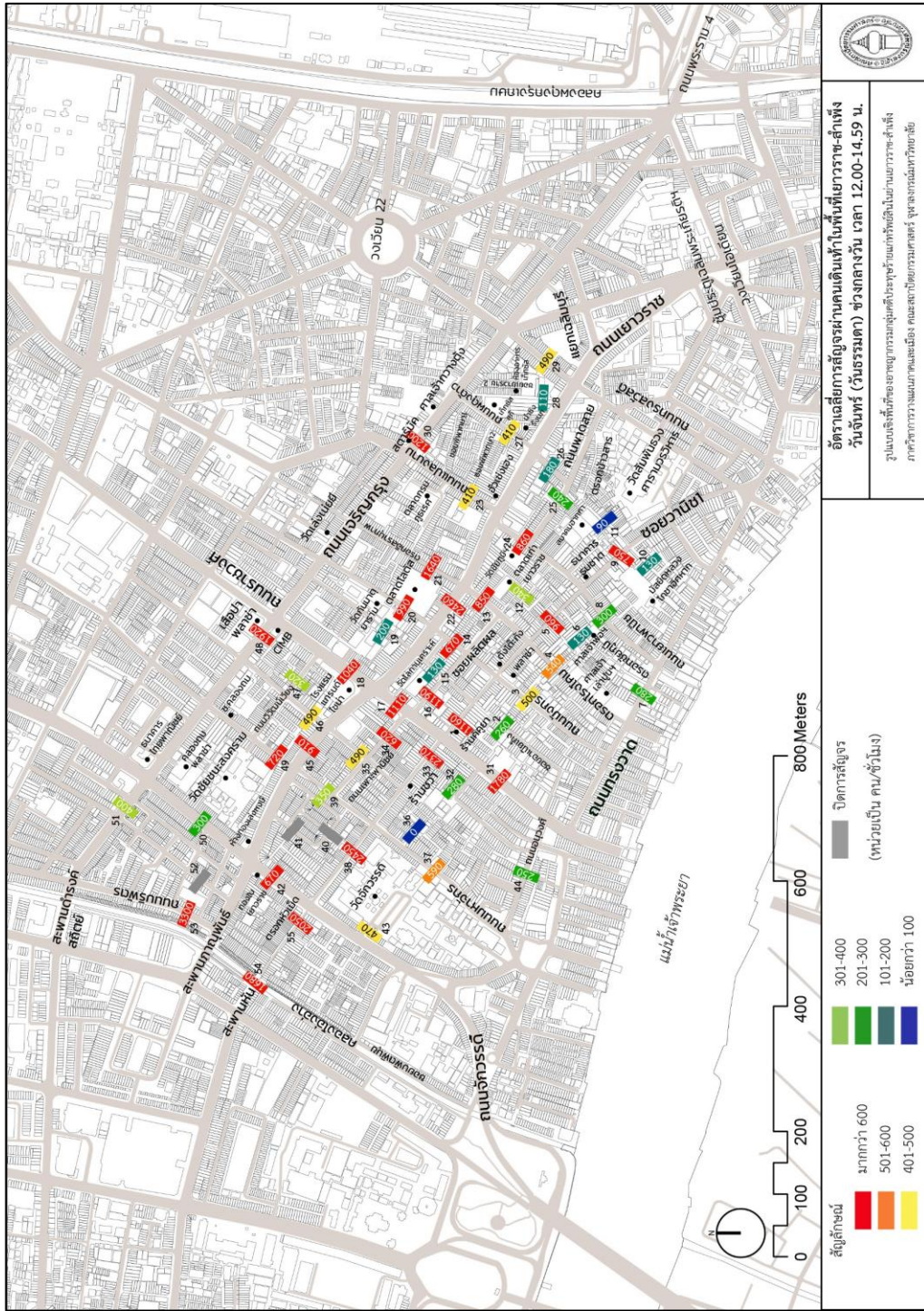
ซึ่งจะเห็นได้ว่า ช่วงเช้าของวันทำงานหรือไปเรียน มีการสัญจรผ่านที่มากที่สุดอยู่บริเวณถนนสายหลักตามปกติ แต่มีข้อสังเกตที่บริเวณ ด้านที่ 1 ใกล้ร้านคิคุยาต้นซอยวานิช 1 ด้านที่ 21 ตรอกอิสราณภาพ (แผนที่ 5-14 และภาพที่ 5-23) และด้านที่ 13 ตรอกโรงโคม ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นพื้นที่ๆ มีการเปิดการค้าและตลาดในตอนเช้า นอกนั้นจะเป็นการสัญจรผ่านมากในบริเวณที่เป็นถนนสายหลัก

ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. พบว่า ด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่า 600 คน มีเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับภายในย่าน ด้านบริเวณสีแดงและส้มมีมากกว่าโทนสีอื่น เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ร้านค้าภายในย่านเยาวราชและสำเพ็งเปิด และคนเดินเท้าสัญจรผ่านมาเพื่อทำกิจกรรมดังจะเห็นได้ ตามด้านที่เป็นเส้นทางการค้า ยกตัวอย่างเช่น ด้านที่ 54 55 38 33 5 และ 9 มีอัตราการสัญจรของคนเดินเท้าบนซอยวานิช 1 ที่เปลี่ยนจากช่วงเช้า ก่อนที่ร้านค้าจะเปิดทำการ จากโทนสีต่างๆ กระจายไปตามด้าน แต่เมื่อถึงช่วงเวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ มีด้านเปลี่ยนเป็นสีแดงเพิ่มขึ้น

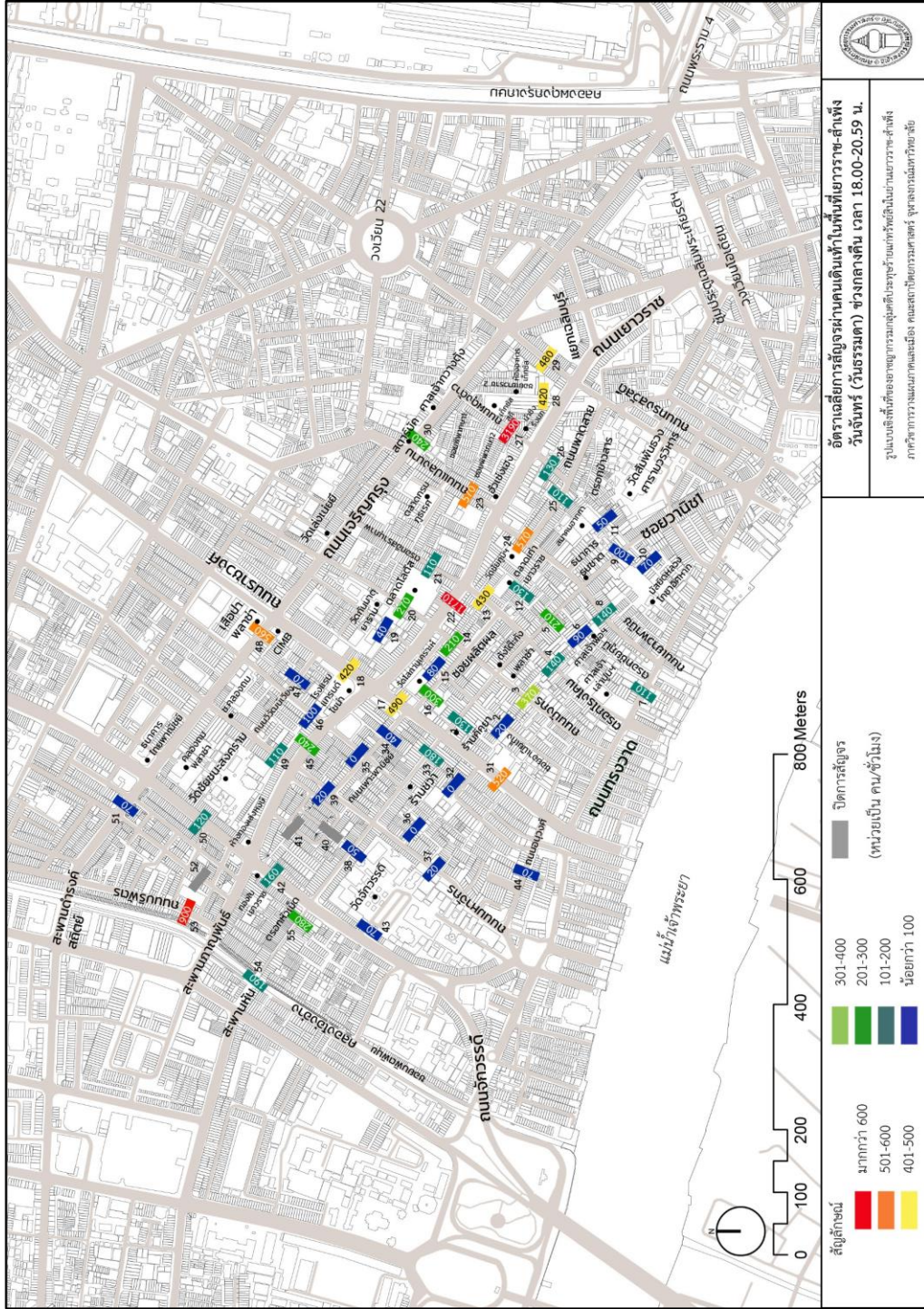
ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-20.59 น. พบว่า ด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงน้อยกว่าตั้งแต่ 100 คน นั้นมีจำนวนด้านมากขึ้น จะเห็นเป็นสีน้ำเงิน ซึ่งหมายถึงไม่ค่อยมีคนเดินเท้าผ่านด้าน (แผนที่ 5-16) จะเห็นได้ว่า บนซอยวานิช 1 จากเดิมเมื่อช่วงกลางวันมีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าสูงมาก แต่พอมาช่วงกลางคืนนั้นก็กลับมีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าน้อยมาก กล่าวได้ว่าย่านสำเพ็งจากที่คึกคักในตอนกลางวันนั้น ในช่วงกลางคืนนั้นเงียบสงบ ตลอดจนถึงตรอกชอกชอยในบริเวณพื้นที่ต่อเนื่อง ในขณะที่ ถนนบริพัตร ถนนเยาวราช และถนนผดุงด้าว ซึ่งคือด้านที่ 53 22 และ 27 นั้นเป็นด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมง 900 1,710 และ 3190 คนต่อชั่วโมง ซึ่งถนนบริพัตรและถนนเยาวราช เป็นถนนลำดับศัภย์ที่มีความสำคัญในระดับเมือง แต่มีข้อสังเกตเกิดขึ้นที่ ถนนผดุงด้าว ด้านที่ 27 เป็นด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากที่สุด โดยจากสภาพในวันที่สำรวจเนื่องมาจากเป็นวันจันทร์ซึ่งเป็นวันที่ไม่มีการค้าข้างทางในบริเวณอื่น แต่มีร้านอาหารเปิดทำการเกิดขึ้นในบริเวณดังกล่าว ด้านที่ 27 ถนนผดุงด้าว และเป็นเพียงแห่งเดียวที่เปิดทำการ ซึ่งทำให้ดึงดูดคนที่เดินเท้าผ่านเข้ามาทำกิจกรรมในซอย ดังภาพที่ 5-23

แผนที่ 5- 14 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เขาราช-ลำพัง วันจันทร์ ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

แผนที่ 5-15 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันจันทร์ ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

แผนที่ 5-16 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้าในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันจันทร์ ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

ภาพที่ 5- 23 ตัวอย่างด้านที่มีการทำการค้าในวันจันทร์ช่วงเช้าและกลางคืน
ช่วงเช้าบริเวณด้านที่ 21 ตรอกอิสราณภาพ (บน) ช่วงกลางคืนบริเวณด้านที่ 27 ถนนผดุงด้าว (ล่าง)

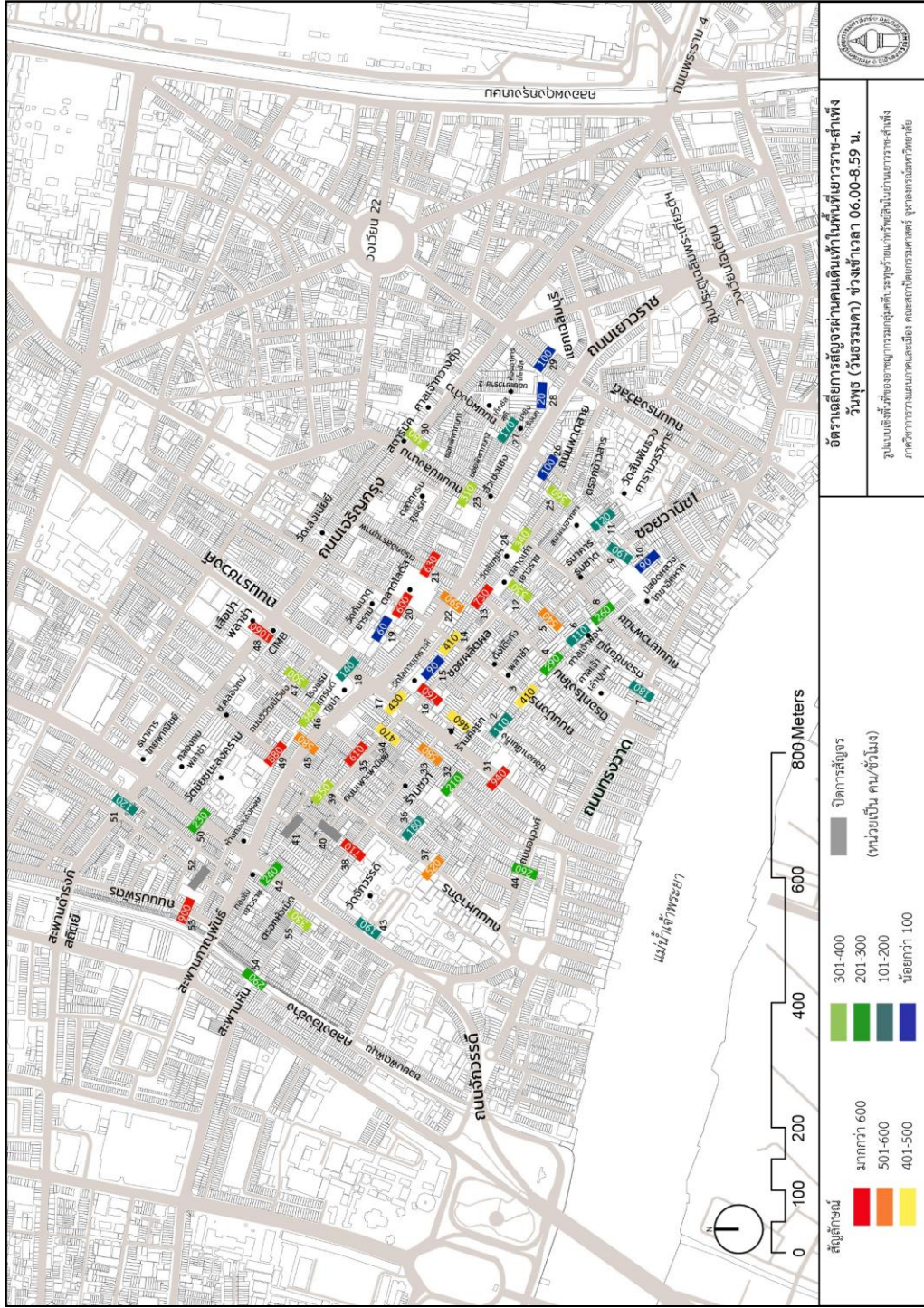
จากการสำรวจอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในวันพุธ ซึ่งเป็นวันธรรมดา ระหว่าง สัปดาห์ตามช่วงเวลาต่างๆ ดังแผนที่ 5-17 ถึง 5-19 พบดังนี้

ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น. พบว่า ด้านที่มีคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 48 และ 31 ถนนราชวงศ์ใกล้เสื่อป่าปลาซ่าและฝั่งถนนทรงวาด มีอัตราการสัญจรคนเดินเท้า 1060 และ 940 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 53 ถนนบริพัตร มีอัตราการสัญจรของคนเดินเท้า 900 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 49 มหาจักร มีอัตราการสัญจรคนเดินเท้า 880 คนต่อชั่วโมง รองลงมาด้านที่ 16 ซอยผลิตผล มีอัตราการสัญจรคนเดินเท้า 760 คนต่อชั่วโมง และด้านที่ 13 ตรอกโรงโคม มีอัตราการสัญจรของคนเดินเท้า 730 คนต่อชั่วโมง

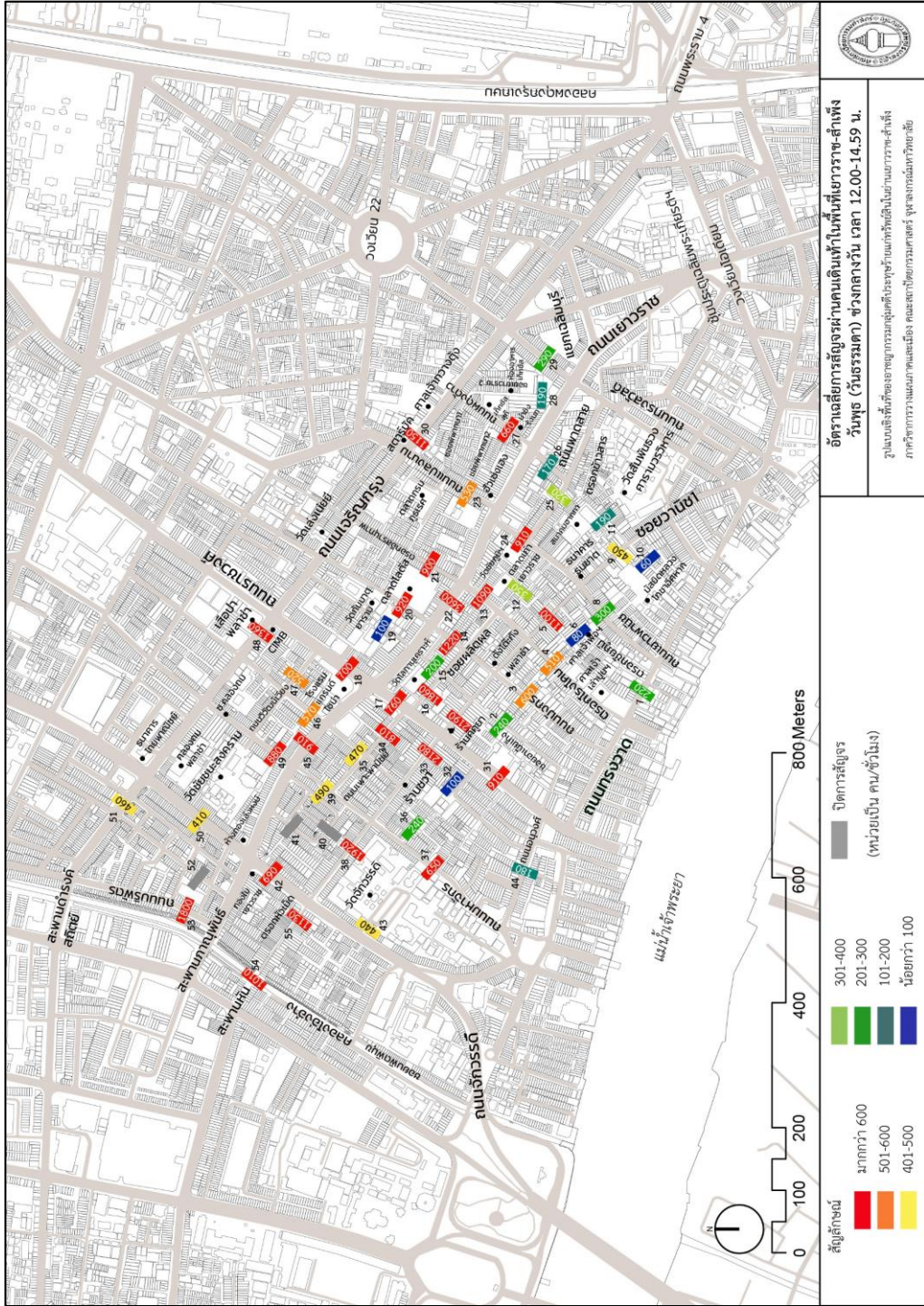
ซึ่งจะเห็นได้ว่า ช่วงเช้าของวันทำงานหรือไปเรียน มีการสัญจรผ่านที่มากที่สุดอยู่บริเวณถนนสายหลักไปตามปกติ แต่มีข้อสังเกตที่บริเวณ ด้านที่ 16 ต้นซอยผลิตผล และด้านที่ 13 ตรอกโรงโคม เป็นพื้นที่ๆ มีการค้าและตลาดในตอนเช้า นอกนั้นจะเป็นการสัญจรผ่านมากในบริเวณถนนลำดับศักดิ์หลัก นอกจากลักษณะของด้านที่มีโชนสีร้อนในบริเวณถนนสายหลัก ยังมีลักษณะเป็นหย่อมๆ บริเวณตรงกลาง พื้นที่โดยมีการกระจายลดหลั่นไปตามวรรณะสีโชนร้อนไปจนโชนเย็นที่บริเวณขอบพื้นที่

ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. พบว่า ด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่า 600 คน มีเพิ่มมากขึ้น หากเมื่อเทียบกับภายในย่าน อัตราการสัญจรผ่านเฉลี่ย โชนร้อน บริเวณสีแดงและส้มมีมากกว่า โชนสีอื่น เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ร้านค้าภายในย่านเยาวราชและสำเพ็งเปิด และคนเดินเท้าสัญจรผ่านมาเพื่อทำกิจกรรม ดังจะเห็นได้ ตามด้านที่มีอัตราการสัญจรผ่านเป็นสีแดง ตามเส้นทางการค้า ยกตัวอย่างเช่น ด้านที่ 54 55 38 33 1 5 และ 9 เป็นอัตราการสัญจรของคนเดินเท้าบนซอยวาณิช 1 ในแต่ละช่วงถนน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อช่วงเช้าก่อนที่ร้านค้าจะเปิดทำการ เป็นโชนสีต่างๆ แต่เมื่อเป็นช่วงเวลาที่ร้านค้าเปิดทำการ มีการเปลี่ยนโชนสีเป็นสีแดงเกิดขึ้น มีข้อสังเกตที่บริเวณถนนเยาวราชและพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่า 600 คน มีจำนวนด้านเพิ่มมากขึ้นกว่าวันจันทร์ เนื่องมาจากกิจกรรมทางการค้าข้างทางที่เปิดทำการในวันพุธ

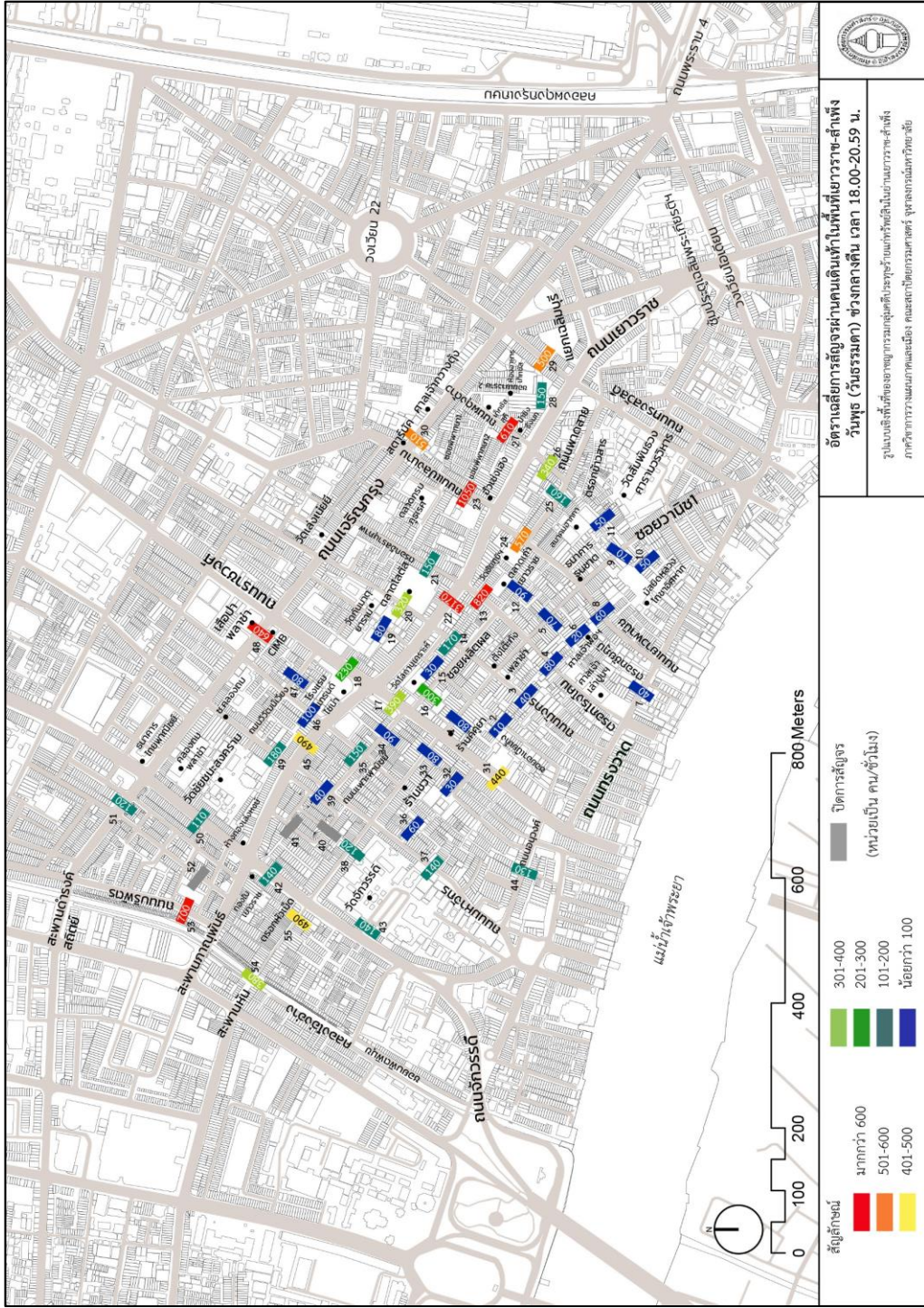
ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-20.59 น. พบว่า ด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงน้อยกว่าตั้งแต่ 100 คน นั้นมีจำนวนด้านมากขึ้น จะเห็นเป็นสีน้ำเงิน ซึ่งหมายถึงไม่ค่อยมีคนเดินเท้าผ่านด้านดังแผนที่ 5.6-6 จะเห็นได้ว่า พื้นที่ส่วนมากเป็นโชนสีเย็น และสีที่พบมากคือสีน้ำเงินเนื่องมาจากเมื่อร้านค้าปิดทำการลงหมด ทำให้กิจกรรมการค้าสิ้นสุดลงจึงมีคนเดินเท้าสัญจรผ่านน้อย ในขณะที่ บริเวณถนนเยาวราช และพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งคือด้านที่ 22 23 13 และ 27 คือ ถนนเยาวราช ถนนแปลงนาม ตรอกโรงโคมและถนนผดุงด้าว เป็นด้านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมง 3,170 1,050 820 และ 610 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเป็นถนนสายการค้ายามราตรี และเป็นวันที่มีการค้าข้างทางเปิดในช่วงกลางคืน บริเวณนี้จึงมีผู้คนพลุกพล่าน และมีอัตราคนเดินผ่านสัญจรผ่านมากที่สุดในบริเวณอื่น

แผนที่ 5-17 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันพุธ ช่วงเช้าเวลา 06.00-08.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

แผนที่ 5- 18 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ในพื้นที่เยาวราช-สำเพ็ง วันพุธ ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สำรวจ : มกราคม 2562)

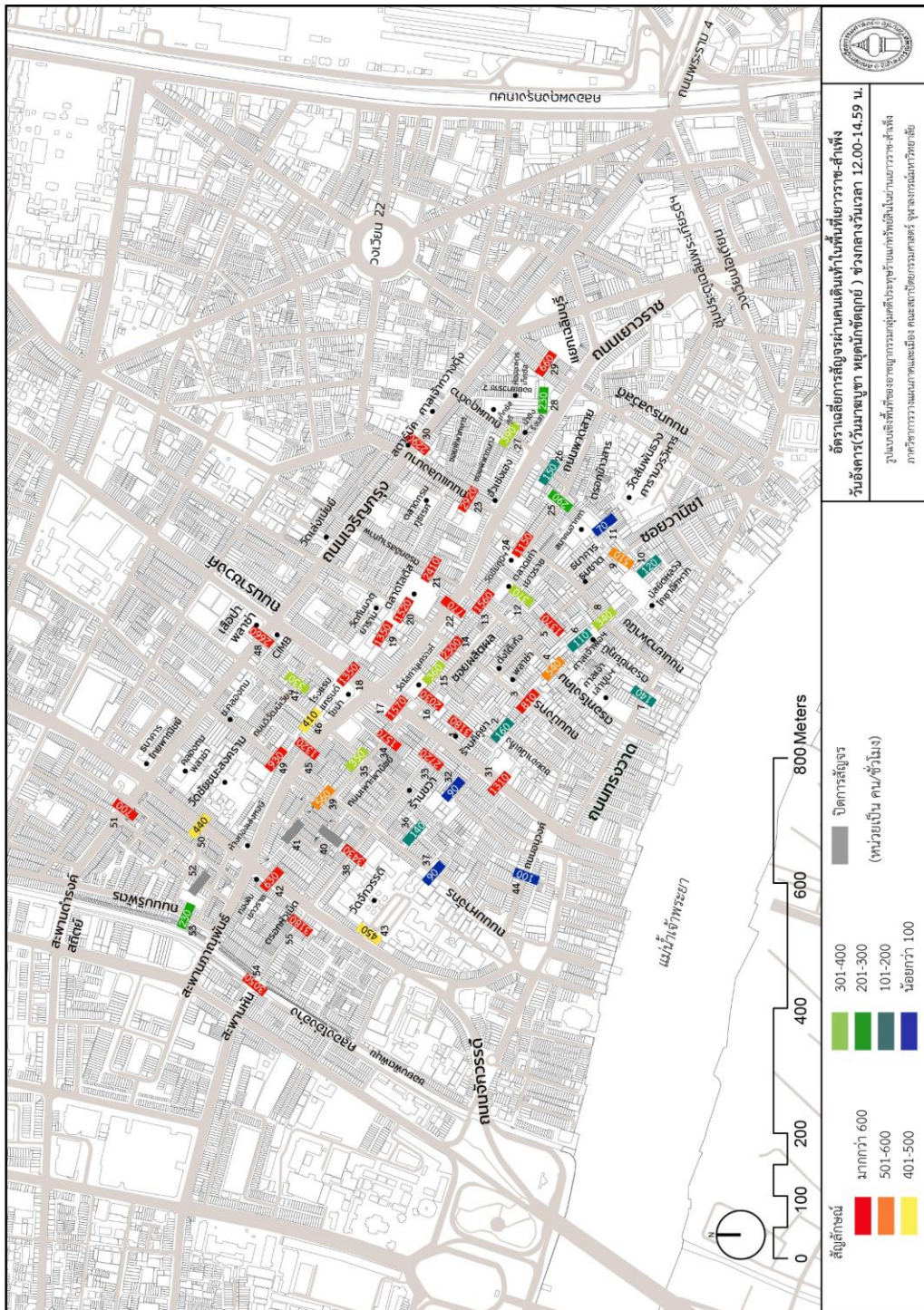
แผนที่ 5- 19 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า 55 ภายในพื้นที่เยาวราช-สำหรััง วันพุธ ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สำหรััง : ม.ค. 62)

จากการสำรวจอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในวันสำคัญทางศาสนาวันมาฆบูชา ซึ่งเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตามช่วงเวลากลางวันและกลางคืน ดังแผนที่ 5-20 ถึง 5-21 พบดังนี้

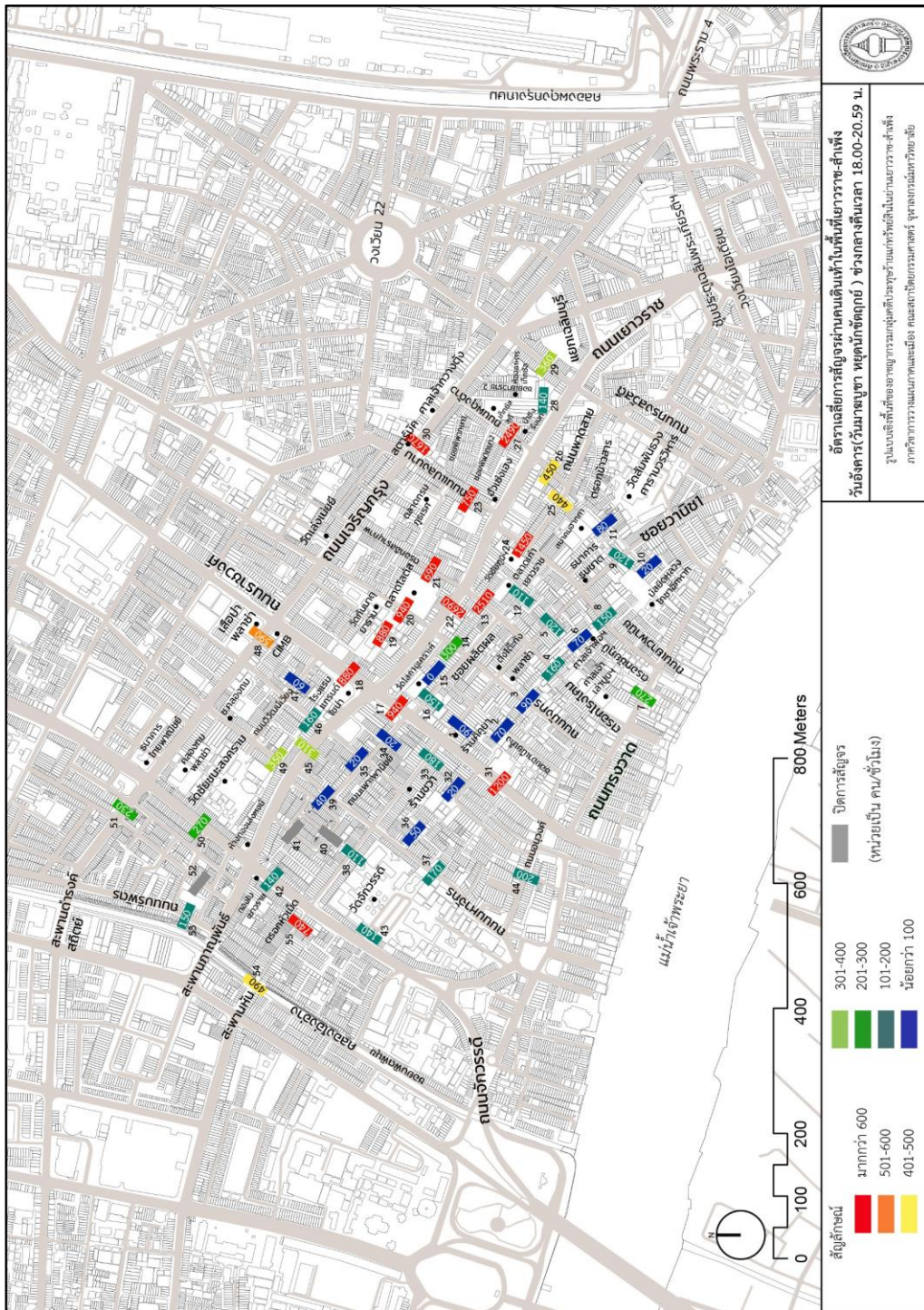
ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. พบว่า จำนวนด่านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่า 600 คน มีมากกว่าวันธรรมดา คิดเป็นมากกว่า 2-3 เท่า หากเมื่อเทียบกับภายในย่าน อัตราการสัญจรผ่านเฉลี่ย สีโตนร้อนมีมากกว่าโตนสีอื่น ทั้งนี้ด่านที่มีสีแดง มีอัตราคนเดินเท้าผ่านมากที่สุดถึง 3430 คือด่านที่ 38 ซอยวานิช 1 รองลงมามีอัตราคนเดินเท้าผ่านมากถึง 3180 คนต่อชั่วโมง ซึ่งก็คือด่านที่ 55 และ 1 เป็นตรอกหัวเม็ด และต้นซอยวานิช 1 ที่ติดกับถนนราชวงศ์ รองลงมาเป็นด่านที่ 54 สะพานหัน และ 33 บริเวณร้านชวา ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในวันหยุดนักขัตฤกษ์นี้ มีอัตราคนเดินเท้าผ่านที่บริเวณย่านสำเพ็ง หรือซอยวานิช 1 และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องมากที่สุดหากเทียบกับพื้นที่ในบริเวณอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนคนที่มากกว่าวันธรรมดาในช่วงเวลากลางวัน เช่นเดียวกับกับบริเวณย่านเยาวราช หรือถนนเยาวราชและพื้นที่ต่อเนื่อง ที่มีอัตราคนเดินเท้าผ่านสูงมากเช่นเดียวกัน เช่น ด่านที่ 23 21 20 19 18 และ 45 คือถนนแปลงนาม ตรอกอิสราณูภาพ ถนนมังกรใกล้ตลาดโลตัส ซอยอานีย์แก๊งใกล้วัดกันมาตุยาราม สีแยกถนนราชวงศ์ และถนนเยาวราชใกล้โรงแรมแกรนด์ไฮน่า มีความคึกคักของผู้คนมากเป็นพิเศษบนถนนที่มีร้านค้าและการค้าข้างทางเปิดทำการ ทั้งนี้เมื่อเทียบระหว่างบริเวณย่านสำเพ็งกับเยาวราช จะเห็นว่าย่านสำเพ็งมีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่าย่านเยาวราช เนื่องจากเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์ระยะสั้น ย่านสำเพ็งจึงเป็นจุดหมายที่นิยมในการมาเดินช้อปปิ้งสินค้าประเภทกีฬาช้อปปิ้ง และสินค้าทั่วไปในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่บริเวณตำแหน่งด่านที่ใกล้ศาสนสถาน นั้นมีอัตราคนเดินเท้าผ่านมากกว่าปกติในวันอื่นๆ เช่น ด่านที่ 19 และ 30 บริเวณวัดกันมาตุยาราม และช่วงวัดเล่งเน่ยยี่ ศาลเจ้ากวางตุ้ง เนื่องจากเป็นวันมาฆบูชา จึงมีผู้คนเดินทางมาเพื่อทำกิจกรรมกราบไหว้ขอพรที่ศาสนสถาน

ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-20.59 น. พบว่า ด่านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงน้อยกว่าตั้งแต่ 100 คน นั้นมีจำนวนด่านมากขึ้นเห็นเป็นสีน้ำเงิน ซึ่งหมายถึงไม่ค่อยมีคนเดินเท้าผ่านด่านดังแผนที่ 5.6-8 จะเห็นได้ว่า พื้นที่ส่วนมากเป็นโตนสีเขียว เนื่องมาจากเมื่อร้านค้าปิดทำการ กิจกรรมการค้าสิ้นสุดลงทำให้พื้นที่นั้นมีคนเดินเท้าสัญจรผ่านน้อย ในขณะที่ถนนสายการค้ายามราตรี ถนนเยาวราช และพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นด่านที่มีอัตราคนเดินเท้าผ่านมากที่สุด หรือมีความคึกคัก มีชีวิตชีวาอันเนื่องมาจากเป็นวันที่มีการค้าข้างทางเปิดในช่วงกลางคืน ทำให้บริเวณนี้มีผู้คนพลุกพล่าน และมีอัตราคนเดินผ่านสัญจรผ่านมากกว่าในบริเวณอื่น โดยด่านที่สูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือถนนเยาวราช ตรอกโรงโคม และ ถนนผดุงด้าว มีอัตราคนเดินเท้าผ่านต่อชั่วโมง 2690 2510 และ 2490 คนต่อชั่วโมงตามลำดับ โดยบริเวณตรอกโรงโคม ภายในซอยมีการค้าข้างทางและการฉายหนังกลางแปลง กิจกรรมวันมาฆบูชา กิจกรรมร่วมกันนี้ ทำให้ดึงดูดคนภายในย่านให้สัญจรผ่านเข้ามา

แผนที่ 5-20 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เขาราช-สำเพ็ง วันอังคาร ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สักราง : ม.ค. 62)

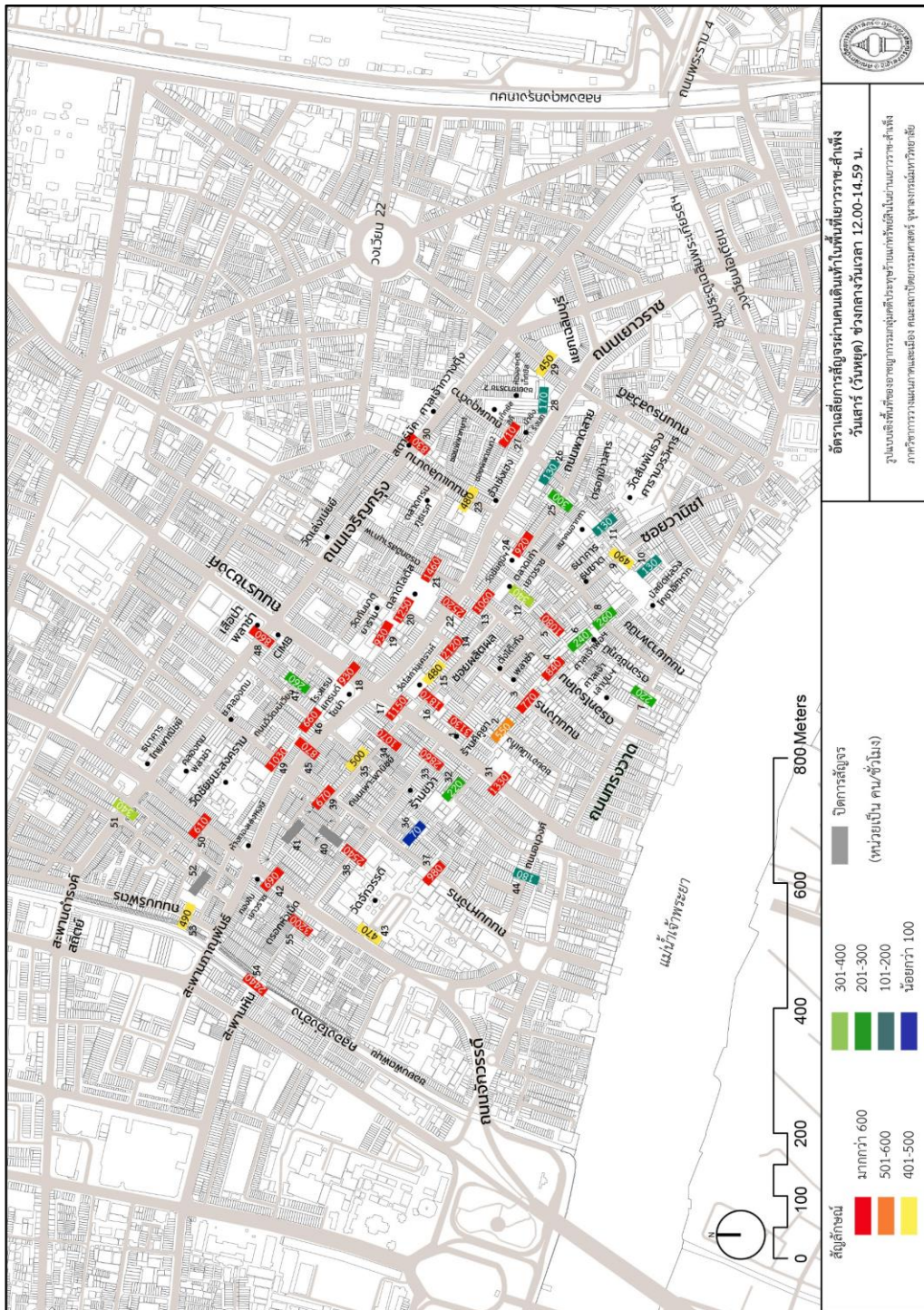
แผนที่ 5-21 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เขาราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

จากการสำรวจอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในวันเสาร์ ซึ่งเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ ตามช่วงเวลากลางวันและกลางคืน ดังแผนที่ 5-22 ถึง 5-23 พบดังนี้

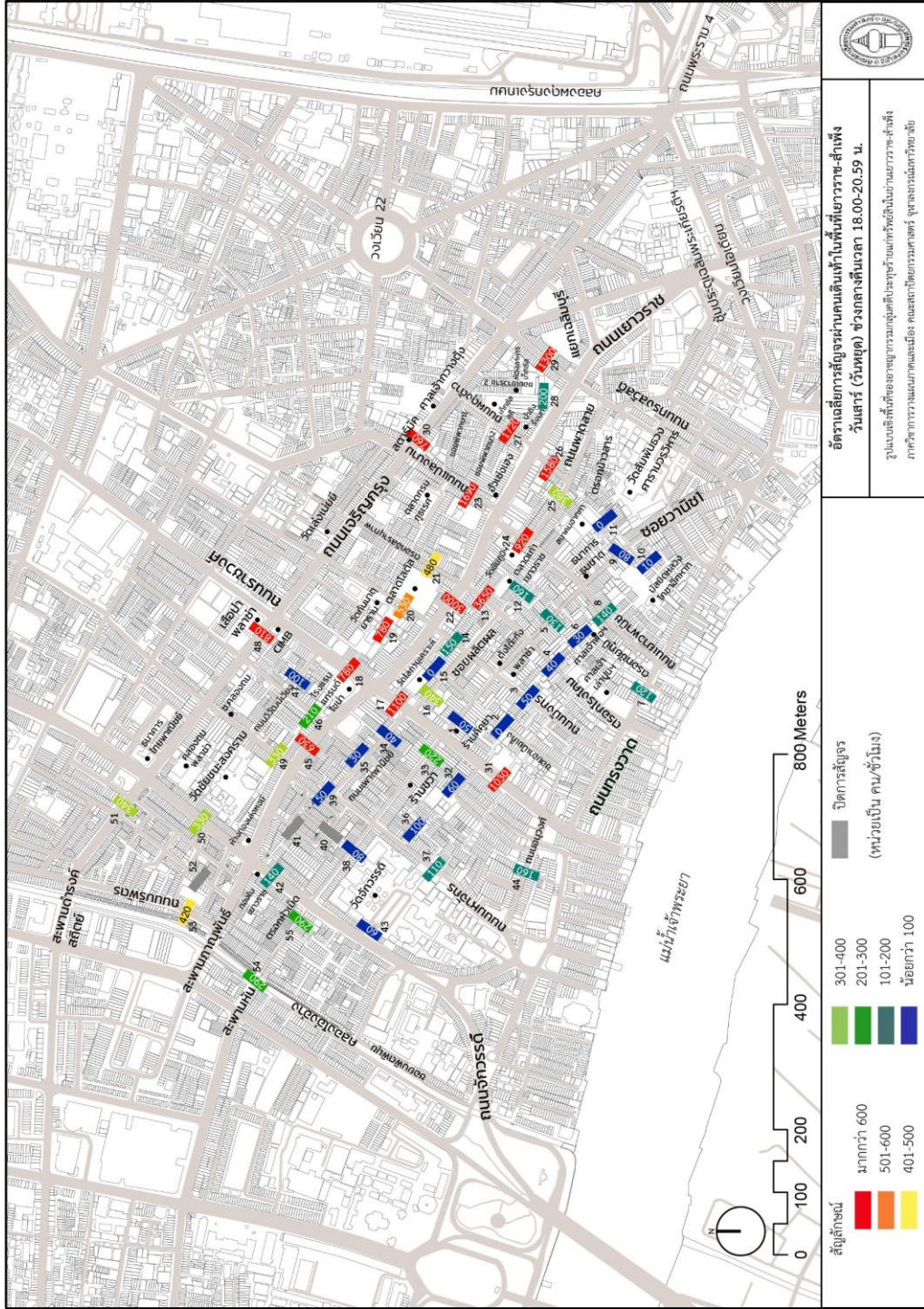
ช่วงกลางวัน เวลา 12.00-14.59 น. พบว่า จำนวนด่านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงมากกว่า 600 คน มีการกระจายตัวของด่านที่มีโทนร้อนที่ คือสีแดง มากที่สุด เช่นเดียวกันกับวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดย 5 อันดับแรก ได้แก่ ด่านที่ 55 บริเวณตรอกหัวเม็ด ด่านที่ 1 บริเวณใกล้ร้านคิคุยา ด่านที่ 33 บริเวณต้นซอยวานิช1 ตัดกับถนนราชวงศ์ ด่านที่ 38 บริเวณในซอยวานิช 1 ใกล้ถนนมหาจักร และสุดท้ายเป็นบริเวณสะพานหัน โดยมีอัตราคนเดินเท้าผ่าน 3,200 3,130 2,860 2,540 และ 2,440 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ที่ใกล้เคียงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์ แต่มีข้อแตกต่างกัน คือภายในบริเวณตามตรอกซอยการค้าของย่านสำเพ็ง ที่เป็นบริเวณต่อเนื่องจากซอยวานิช 1 มีอัตราคนเดินเท้าผ่านต่อชั่วโมงมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า มีผู้คนสัญจรผ่านแทรกซึมไปตามบริเวณตรอกซอยชอกซอยมากกว่า ในวันหยุดช่วงกลางวัน ได้แก่ สะพานหันที่ต่อเนื่องไปพาหุรัด ซอยผลิตผล ซอยอานैयाเก็ง ถนนมังกร ตรอกโรงโคม ตรอกชัยภูมิ และถนนเยาวพานิช เนื่องจากเป็นวันหยุด ย่านเยาวราช-สำเพ็งจึงเป็นจุดหมายในการเข้ามาทำกิจกรรมการค้าด้วยการเดินเท้าเป็นหลัก

ช่วงกลางคืน เวลา 18.00-20.59 น. พบว่า มีผลการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ที่ความใกล้เคียงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์ช่วงกลางคืน โดยมีด่านที่มีอัตราคนเดินผ่านต่อชั่วโมงน้อยกว่าตั้งแต่ 100 คน นั้นมีจำนวนด่านมากขึ้นกว่าตอนกลางวัน จะเห็นเป็นสีน้ำเงิน ซึ่งหมายถึงไม่ค่อยมีคนเดินเท้าผ่านด่านดังแผนที่ 5.6-10 จะเห็นได้ว่า พื้นที่ส่วนมากเป็นโทนสีเย็น และสีที่พบมากคือสีน้ำเงินเนื่องมาจากเมื่อร้านค้าปิดทำการ กิจกรรมการค้าสิ้นสุดลงทำให้พื้นที่นั้นมีคนเดินเท้าสัญจรผ่านน้อย ในขณะที่ถนนสายการค้ายามราตรี ในบริเวณถนนเยาวราช และพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นด่านที่มีอัตราคนเดินเท้าผ่านมากที่สุด หรือมีความคึกคัก มีชีวิตชีวาอันเนื่องมาจากเป็นวันที่มีการค้าข้างทางเปิดในช่วงกลางคืน ทำให้บริเวณนี้มีผู้คนพลุกพล่าน และมีอัตราคนเดินผ่านสัญจรผ่านมากกว่าในบริเวณอื่น โดยด่านที่สูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือ 13 22 และ 27 คือบริเวณเยาวราช คือ ตรอกโรงโคม ถนนเยาวราช และ ถนนผดุงด้าว นั้นเป็นด่านที่มีอัตราคนเดินเท้าผ่านต่อชั่วโมง 3,650 3,000 และ 1,720 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ

ข้อสังเกต คือ ด่านที่ 26 ในบริเวณต้นถนนพาดสาย ที่อยู่ริมถนนเยาวราชนั้น มีอัตราคนเดินผ่าน 1580 คนต่อชั่วโมง ซึ่งมากที่สุดเมื่อเทียบกับในวันอื่นๆ จากวันที่ไปบันทึกอัตราคนเดินเท้าผ่านด่านที่ 26 นั้นพบว่า มีแผงลอยเปิดทำการหลายร้านและมีการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งดึงดูดปริมาณคนให้สัญจรผ่านพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น

แผนที่ 5- 22 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้า ภายในพื้นที่เขาราช-ลำพัง วันเสาร์ ช่วงกลางวันเวลา 12.00-14.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

แผนที่ 5- 23 อัตราการสัญจรผ่านคนเดินเท้าภายในพื้นที่เขาราชดำเนิน วันเสาร์ ช่วงกลางคืนเวลา 18.00-20.59 น. (ที่มา : ผู้วิจัย สํารวจ : ม.ค. 62)

ภาพที่ 5- 24 ตัวอย่างเปรียบเทียบสภาพการสัญจรของคนเดินเท้า ช่วงกลางวันและกลางคืน บริเวณถนนเยาวราช บริเวณตรอกโรงโคม บริเวณตรอกอิสรานุภาพ บริเวณซอยวานิช 1 และบริเวณซอยผลิตผล ตามลำดับ (บน-ล่าง)

สรุปการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นด้วยวิธีการบันทึกอัตราการสัญจรผ่าน (gate method) ของคนเดินเท้าในพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า วันจันทร์ช่วงเวลาเช้า ที่ไม่มีร้านค้าเปิดทำการ มีการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าไปทำงาน หรือเรียน ตามปกติ ซึ่งจะเห็นได้จากการแทนค่าวรรณะสี่รุ่งในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นด้วยการวิเคราะห์เซกเมนต์ (segment analysis) ที่มีการกระจายตัวกันอย่างไม่เท่ากันบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากระดับความสัมพันธ์ (integration) ของพื้นที่นั้นๆ

กล่าวได้ว่า การสัญจรเท้าในวันจันทร์ วันธรรมดา ช่วงเช้า ที่ไม่มีการค้ายังไม่เปิดทำการ นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับการสัญจรอิสระ (natural movement) คือการสัญจรที่เกิดขึ้นตามปกติทั่วไปบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะในย่านเยาวราช-สำเพ็ง แต่เมื่อใดที่เป็นช่วงเวลาที่มีการค้าเปิดทำการทั้งในรูปแบบอาคารพาณิชย์และการค้าข้างทาง เช่นในวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันหยุดสุดสัปดาห์นั้น ก็จะมีแนวโน้มทำให้เกิดการสัญจรที่ดึงดูด (attractor movement) ปริมาณคนเดินเท้าให้สัญจรผ่านมาก มีชีวิตชีวาขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความหนาแน่นและพลุกพล่านของผู้คนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เมื่อมีการสัญจรซ้อนทับกัน ส่งผลให้เกิดผลกระทบทวีคูณ (multiplier-effect) กล่าวคือ พื้นที่ดังกล่าวมีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้ามากยิ่งขึ้นไปอีก และมีกิจกรรมกระจุกหนาแน่นมากผิดปกติ

ดังนั้น เปรียบเทียบเวลาการเกิดกิจกรรมแล้วเห็นว่าภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง มีอัตราการสัญจรในช่วงเช้า วันธรรมดา จึงเป็นตัวแทนของระดับการสัญจรอิสระ (natural movement) และอัตราการสัญจรในช่วงกลางวัน เป็นตัวแทนของระดับการสัญจรดึงดูด (attractor movement) กล่าวคือ ในช่วงเช้าที่ไม่ค่อยมีการค้าเปิดทำการนั้น จะมีการสัญจรเท้าในระดับปกติ แต่เมื่อถึงช่วงกลางวันที่มีการค้าเปิดทำการภายในย่านนี้ จะมีการสัญจรเท้าในปริมาณที่มากขึ้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ทั้งหมด (5.1 - 5.6) กล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะหรือรูปแบบโครงข่ายการสัญจรนั้น เป็นตัวแปรหลักอันสำคัญ ที่ทำให้ย่านมีลักษณะของความเป็นพาณิชย์กรรม รูปแบบโครงข่ายที่มีความละเอียดและเป็นบล็อกขนาดเล็กย่อยๆ ทำให้มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารส่วนใหญ่เป็นแบบผสม (mixed use) เมื่อมีการสัญจรที่แทรกซึมผ่าน ทำให้มีตำแหน่งการค้ามาเกาะตัว เกิดเป็นกิจกรรมการค้าแบบถาวร ในบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง บนถนนสายการค้าที่สำคัญ เช่น ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ ถนนเจริญกรุง และซอยวานิช 1 รวมทั้งยังกระจุกตัวในบริเวณสี่แยกของถนนดังกล่าว รวมทั้งมีหน้าประตูเป็นร้านค้า ที่มีการสัญจรผ่านอย่างหนาแน่นซึ่งอาจทำให้ควบคุมความปลอดภัยยาก นอกจากนี้ สันฐานทางเท้าเดิมไม่เหมาะสมกับกิจกรรมการค้าดังกล่าวที่มีการขยับขยายจากเดิมในอดีต ส่งผลให้มีปริมาณการสัญจรเพิ่มขึ้น ทำให้มีรูปแบบทางเท้ามีความแคบกว่ามาตรฐานการสัญจร

บทที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่และรูปแบบการเกิดอาชญากรรม กลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

ในบทนี้การวิเคราะห์รูปแบบเชิงพื้นที่ 6 รูปแบบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแผนที่อาชญากรรม (crime mapping) เป็นการนำบทที่ 4 และ 5 มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกันในบทนี้เพื่อระบุถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินของพื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง ครอบคลุมรายละเอียด ดังนี้

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดจอดรถขนส่งสาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและความถี่ของจำนวนประตูที่หันออกสู่ถนน กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเท้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.8 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

เมื่อซ้อนผลวิเคราะห์บทที่ 4 กับ 5 ในประเด็น รูปแบบโครงข่ายการสัญจรกับการเกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ พบว่า ตำแหน่งการเกิดอาชญากรรม มักกระจุกตัวอยู่บนโครงข่ายสาธารณะของถนนสายหลักและสายย่อยที่มีการเชื่อมต่อถึงกัน คือ ทางร่วมแยกของพื้นที่สาธารณะ หัวมุมถนนต่างๆ มีการกระจุกตัวกันอย่างชัดเจนที่บริเวณถนน 5 สาย ได้แก่ ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ ถนนจักรวรรดิ ซอยวานิช 1 และบริเวณถนนผดุงด้าว ในบริเวณดังกล่าวมานั้นเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ทุกประเภท ยกเว้นซอยวานิช 1 เท่านั้นที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ ดังแผนที่ 6-1

คดีวิ่งราวทรัพย์ เกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ เพียง 6 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ ในขณะที่เกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ทุกประเภทมากถึง 47 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 88.7 อาจกล่าวได้ว่า คดีวิ่งราวทรัพย์เป็นคดีที่อาชญากรส่วนมากนั้น เลือกใช้จักรยานยนต์ในการก่อเหตุ จึงเลือกลักษณะเชิงพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ด้วยรถจักรยานยนต์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้รวดเร็ว ซึ่งโครงข่ายภายในย่าน ถนนสายหลักเป็นพื้นที่ที่รถจักรยานยนต์เคลื่อนที่ได้ดีในขณะที่ตามตรอกซอยภายในย่านที่ถึงแม้ว่ารถจักรยานยนต์จะเข้าถึงได้ แต่จะต้องเคลื่อนที่อย่างช้าๆ เนื่องจากมีความคับแคบและมีสิ่งกีดขวางมากกว่า ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าจุดเกิดคดีจะเป็นพื้นที่ๆอยู่บนทางร่วมแยก หากเป็นตามตรอกซอยจะเป็นเส้นทางที่ใกล้กับทางออกถนนสายหลัก หรือสามารถหลบหนีออกทางอื่นๆได้อย่างสะดวก สามารถกล่าวได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย มีข้อสังเกตเพิ่มเติมจากการศึกษาภายในย่านว่า คดีวิ่งราวทรัพย์ภายในย่านสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งถนนสายหลัก และสายย่อย แต่ไม่มีเส้นทางใดที่เป็นทางตัน กล่าวคือจะอยู่ใกล้บริเวณที่มีเส้นทางให้เลือกมากกว่าหนึ่งทางเสมอ โดยตำแหน่งการเกิดคดีระยะที่ไกลที่สุดจากทางร่วมแยกอยู่ที่ระยะ 25 เมตร

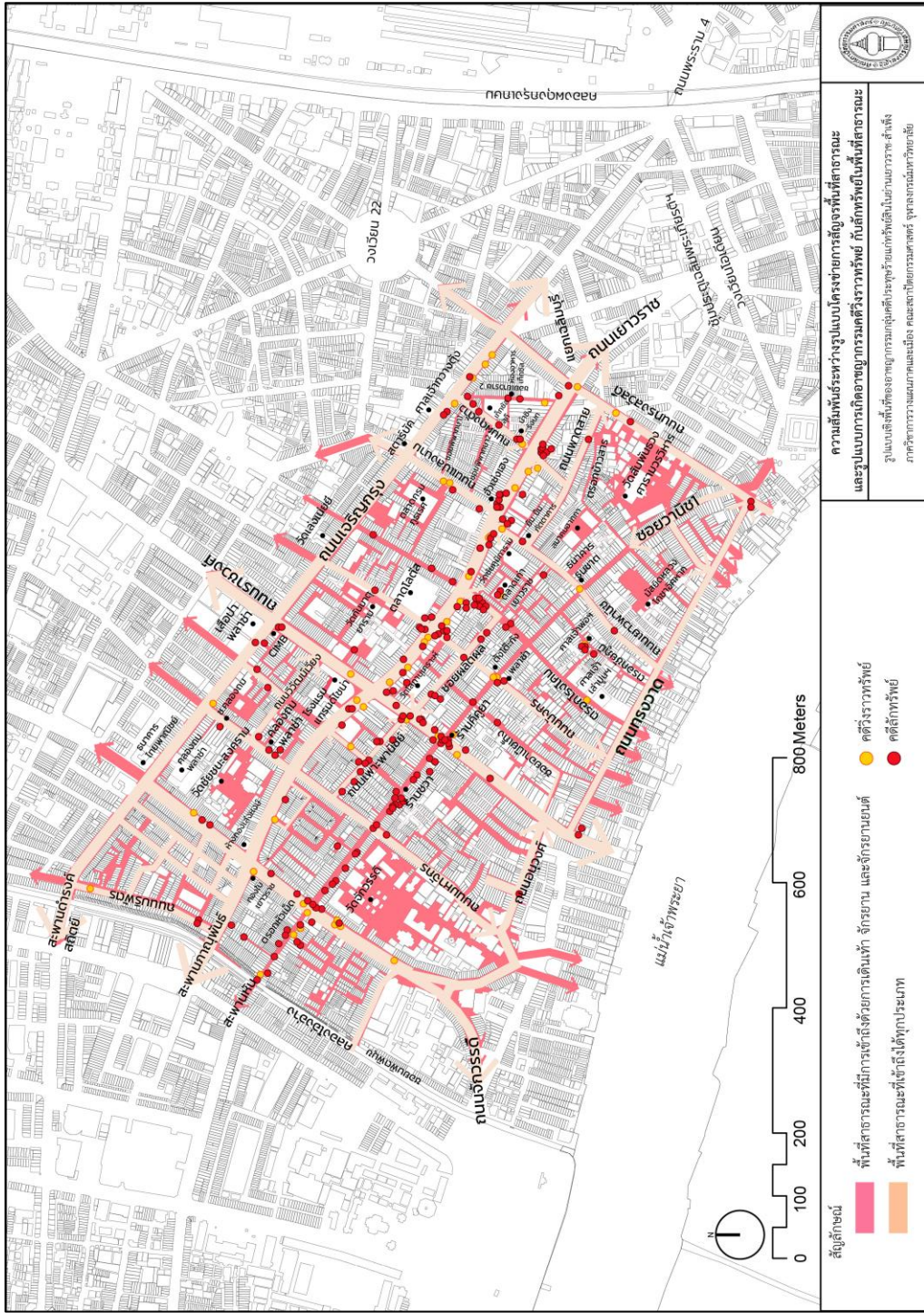
คดีลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ เกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ 45 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 23.9 ของคดีลักทรัพย์ และส่วนมากเกิดในบริเวณซอยวานิช 1 ในขณะที่เกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ทุกประเภทมากถึง 143 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 76.1 โดยส่วนมากจะกระจุกตัวอย่างต่อเนื่องขึ้นที่บริเวณถนนเยาวราช ถนนเพาะพานิชย์ ซอยผลิตผล ตรอกโรงโคมและถนนผดุงด้าว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตำแหน่งของคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นบริเวณที่เป็นเส้นทางการค้าของย่านเยาวราชและย่านสำเพ็ง และกระจุกตัวที่บริเวณทางร่วมแยกเฉพาะบาง

เส้นทาง เนื่องจากเส้นทางที่เกิดคดีมีการสัญจรของผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมการค้าอย่างหนาแน่น ทำให้อาชญากรสามารถก่อเหตุได้ และอำพรางตัวไปในหมู่ผู้คน แต่มีข้อสังเกตที่บางบริเวณนั้นไม่ได้มีผู้คนที่หนาแน่น แต่เป็นบริเวณที่มีเส้นทางที่มีการเชื่อมต่อกับทางหนี้อื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าอาชญากรนั้นไม่เพียงแต่เลือกพื้นที่ที่คนพลุกพล่าน แต่ยังเลือกพื้นที่ที่สบโอกาส ในการฉกฉวยเอาทรัพย์สินไปอย่างที่ไม่เห็นได้ทันสังเกต ทั้งนี้จะเป็นพื้นที่ที่สามารถหลบหนีไปได้ในทันที อาจกล่าวได้ว่าคดีลักทรัพย์ถึงแม้ว่ามักจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความพลุกพล่านเป็นส่วนมาก แต่ในบางกรณี พื้นที่ที่ไม่หนาแน่นมาก กล่าวคือ พื้นที่ที่พอจะมีคนสัญจรเท่านั้น แต่ไม่เปลี่ยวนั้น ประกอบร่วมกับ พื้นที่นั้นๆ เป็นพื้นที่ใกล้ทางร่วมแยก หรือมีตรอกซอยทางหลบหนี ก็สามารถที่จะเกิดคดีลักทรัพย์ได้ นอกจากนี้ยังเกิดใกล้สถานที่สำคัญ และอยู่บริเวณทางร่วมแยกอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ลักษณะของการเกิดคดีลักทรัพย์ภายในย่านได้ว่า ลักษณะเชิงพื้นที่ 3 ลักษณะภายในย่าน ที่เป็นเหตุผลที่อาชญากรคิดมาอย่างรอบคอบเพื่อที่จะก่อเหตุ ได้แก่ พื้นที่ที่มีความหนาแน่นและพลุกพล่านของผู้คน ซึ่งพื้นที่สาธารณะที่เข้าถึงได้ทุกประเภท หรือเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้าโดยเฉพาะ พื้นที่ที่ไม่หนาแน่นมากแต่มีการสัญจรเท่านั้นและไม่เปลี่ยว เข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ พร้อมเงื่อนไขที่มีทางร่วมแยก หรือซอยเชื่อมต่อกับเส้นทางอื่นๆ ไว้เพื่อหลบหนีในบริเวณนั้น อาทิ ซอยเยาวราช 2 และสุดท้ายเป็นพื้นที่ที่ใกล้สถานที่สำคัญ อยู่บริเวณทางร่วมแยก และเป็นจุดหมายของคนที่เดินเท้า ที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในบริเวณดังกล่าว เช่น วัด ศาลเจ้า

ภาพที่ 6- 1 ตัวอย่าง จุดเกิดเหตุ พื้นที่ที่ไม่หนาแน่นมากแต่มีการสัญจรเท่านั้น เข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้า และจักรยานยนต์ บริเวณเยาวราชซอย 2 ซึ่งทางร่วมแยกในบริเวณนี้เชื่อมไปถนนผดุงด้าว

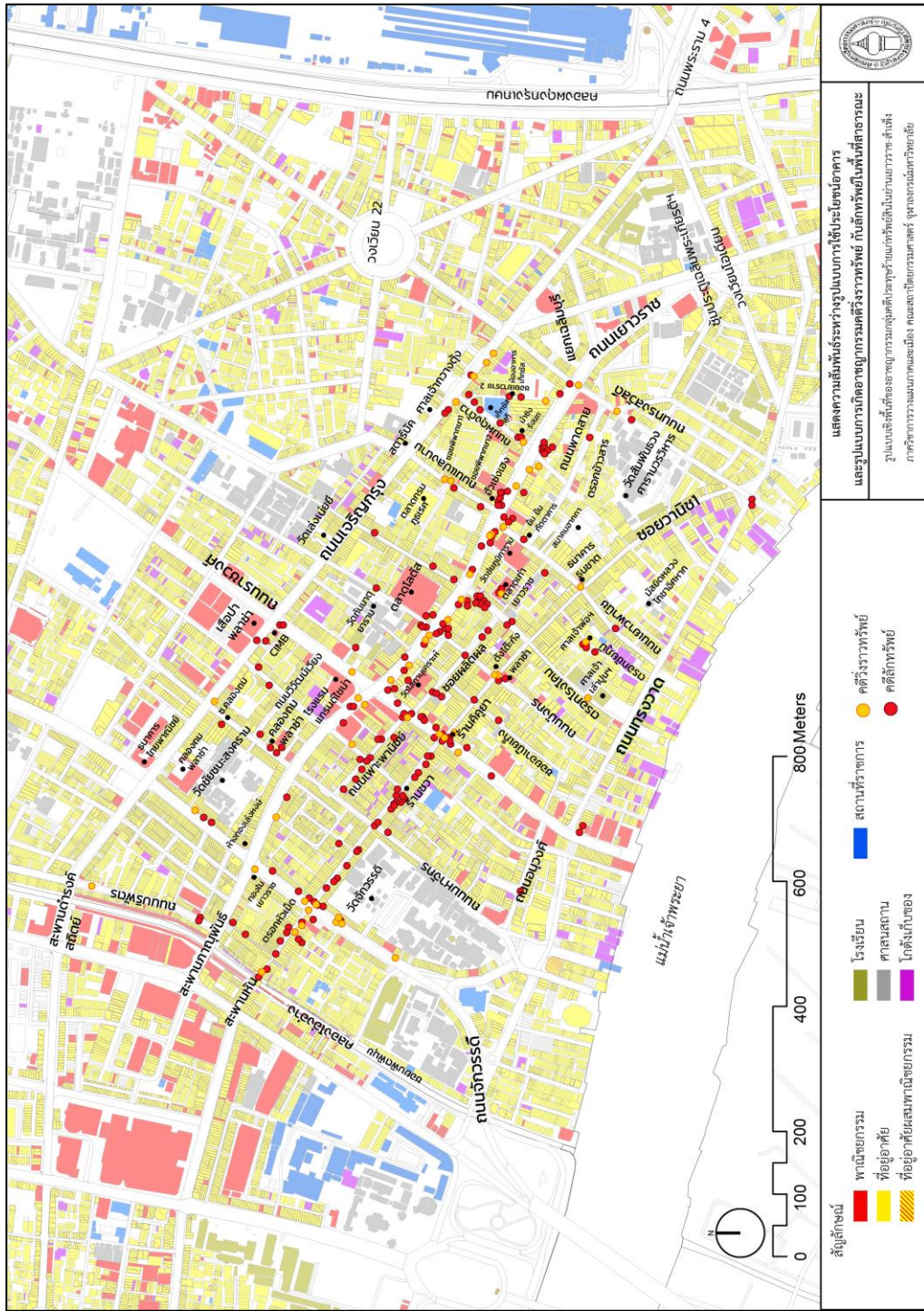
แผนที่ 6-1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโครงข่ายการสัญจร และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวางรายักษ์ในพื้นที่สาธารณะ

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

จากแผนที่ 6-2 พบว่าตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ มักเกิดบริเวณอาคารที่มีการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม คือ การใช้ประโยชน์อาคารในชั้นล่างเป็นร้านค้าและหน้าร้าน ส่วนชั้นบนใช้เป็นที่อยู่อาศัย พบว่ามีมากถึง 213 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 87.7 ของคดีทั้งหมด รองลงมาคือ บริเวณอาคารที่มีการใช้ประโยชน์อาคารเป็นพาณิชย์กรรม 27 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 11.1 และสุดท้ายคือบริเวณอาคารที่มีการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย พบว่ามีเพียงแค่ 3 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม และ อาคารประเภทพาณิชย์กรรมล้วน จะเป็นเป้าหมายหรือตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ อาจเนื่องมาจากเป็นบริเวณที่มีการสัญจรของผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาทำกิจกรรม ซึ่งเป็นโอกาสในการก่อเหตุ และการพรางตัวเพื่อลดโอกาสในการถูกจับ ดังนั้น ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง การใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรม นั้นเป็นจุดดึงดูดให้อาชญากรเลือกเป็นพื้นที่ในการ วิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์มากที่สุด

นอกจากนี้อาคารประเภทที่อยู่อาศัยผสมพาณิชย์กรรมนี้ เป็นประเภทอาคารที่มีสัดส่วนมากที่สุดภายในย่านอยู่เดิม และก็เป็นลักษณะเฉพาะของความเป็นย่านการค้าและชุมชนแต่เดิมในอดีต

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะจะเกิดขึ้นในบริเวณอาคารประเภทผสมพาณิชย์กรรม และพาณิชย์กรรมเป็นส่วนมาก คิดรวมกันเป็นร้อยละ 98.8 แต่ยังสามารถพบอาชญากรรมดังกล่าวได้ในบริเวณอาคารประเภทที่อยู่อาศัย 3 ตำแหน่ง ภายในย่านนี้ซึ่งเป็นบริเวณเดียวกัน คือบริเวณตรอกชัยภูมิ เนื่องจากบริเวณดังกล่าว มีลักษณะต่อเนื่องจากซอยวานิช1 คือเส้นทางการค้าหลัก ซึ่งมีการใช้ประโยชน์อาคารประเภทผสมอยู่มาก ทำให้บริเวณตรอกชัยภูมินั้นเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่มีความต่อเนื่องกับพาณิชย์กรรม ซึ่งมีระยะห่างเพียง 88 เมตร และก็จะยังเป็นโซนของพาณิชย์กรรม นอกจากนี้ก็ยังใกล้กับสถานที่สำคัญของย่านสำเพ็ง คือ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเขี้ยวอังกง ถึงแม้บริเวณดังกล่าวจะมีคนเบาบางกว่าในบริเวณพื้นที่พาณิชย์กรรม แต่ในบางวันจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยว เข้ามาเพื่อไหว้พระ ขอพร และเพื่อชมศาลเจ้าเก่า นอกจากนี้ถนนในบริเวณดังกล่าวก็ยังเชื่อมต่อไปยังเส้นทางการค้าที่มีโครงข่ายเชื่อมถึงกันหมด ดังนั้น หลังก่อเหตุอาชญากรสามารถใช้เป็นเส้นทางในการหลบหนีและอำพรางตัวในพื้นที่ได้

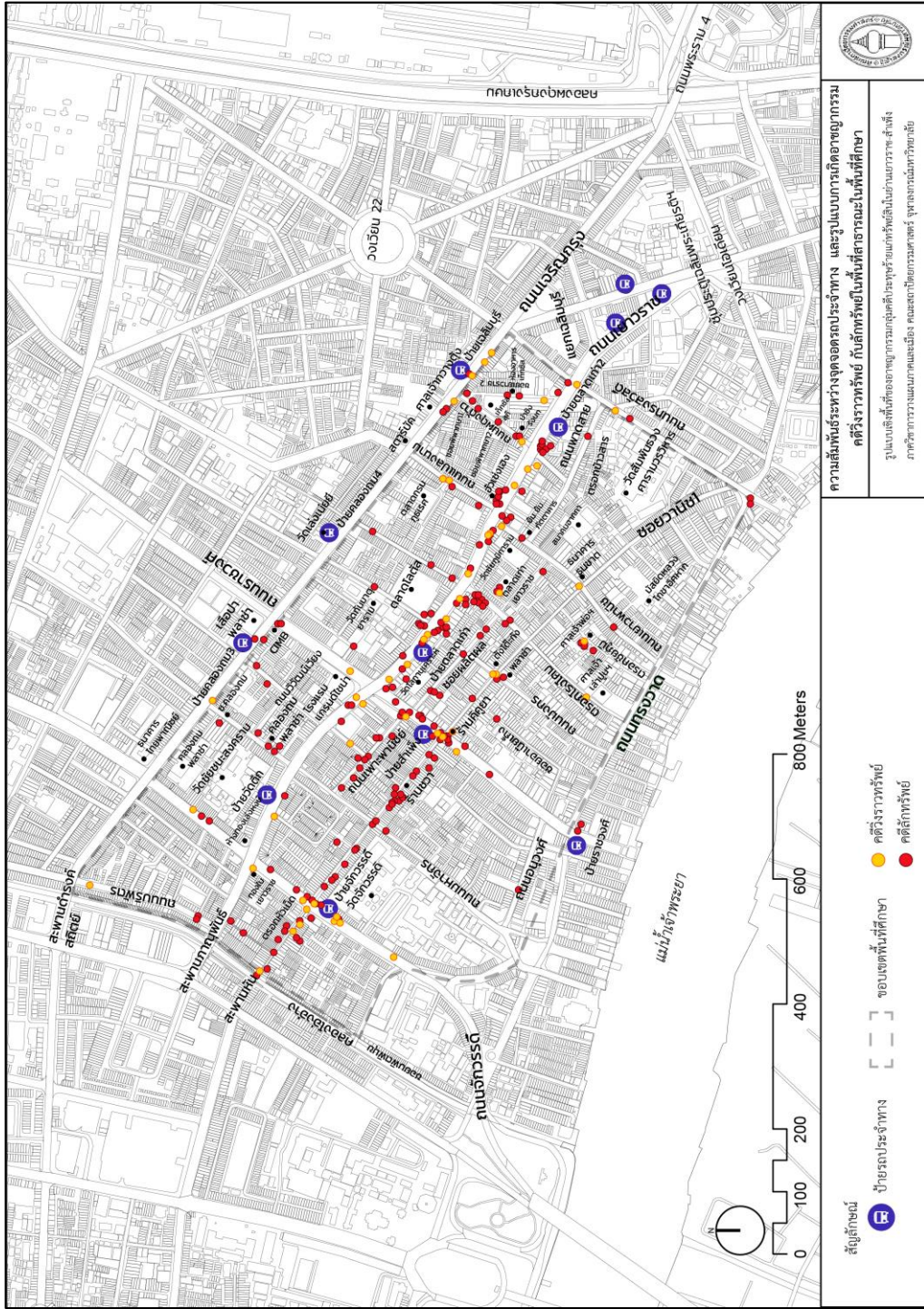
แผนที่ 6-2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีจرائمทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดจอดรถขนส่งสาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

ภายในพื้นที่ศึกษามีป้ายรถประจำทางที่บริเวณถนนสายหลักด้วยกัน 9 ป้าย พบว่าตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ มีการกระจุกตัวที่บริเวณป้ายจอดรถประจำทางเพียงบางบริเวณ รวมกัน 19 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8 ของคดีทั้งหมด เกิดขึ้นในระยะ 5 เมตร ได้แก่ ป้ายประจำทางคลองถม 3 ป้ายเฉลิมบุรี ป้ายประจำทางจักรวรรดิ ป้ายประจำทางสำเพ็ง และป้ายประจำทางตลาดเก่า ดังแผนที่ 6.3-1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริเวณป้ายรถประจำทางภายในย่านดังที่กล่าวมา เป็นบริเวณพื้นที่การค้าหนาแน่น และบางบริเวณเป็นตลาด ประกอบกับ เป็นจุดที่ผู้สัญจรเข้าจะมายืนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเปลี่ยนถ่ายการสัญจรภายในย่าน ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีความหนาแน่นมากเกินไป ประกอบร่วมกับสภาพทางกายภาพอื่นๆ เช่น ระยะทางเท้าที่แคบ ดังนั้น ความหนาแน่นและพลุกพล่านบนฟุตบาทบริเวณป้ายรถประจำทางดังกล่าวนี้ทำให้สายตาเฝ้าระวังทำงานไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (ภาพที่ 6-2) จากข้อมูลบันทึกประจำวันของสถานีตำรวจในเขตรับผิดชอบ และจากตำแหน่งคดีวิ่งราวทรัพย์ที่บริเวณป้ายรถประจำทาง พบว่ามีความสอดคล้องกันกับการวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะที่เข้าถึงได้ทุกประเภทที่ได้อธิบายไป เป็นโครงข่ายที่ อาชญากรวิ่งราวทรัพย์นั้นเลือกใช้รถจักรยานยนต์ในการก่อเหตุ ซึ่งส่วนมากเกิดขึ้นบนถนนสายหลักเพราะสามารถใช้ยานพาหนะหลบหนีไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ในขณะที่อาชญากรรมลักทรัพย์จะเกิดขึ้นที่ป้ายประจำทางที่อยู่ในบริเวณพื้นที่การค้า และสถานที่สำคัญ คือ ศาลเจ้า ได้แก่ ป้ายรถประจำทางจักรวรรดิ ป้ายรถประจำทางสำเพ็ง ป้ายรถประจำทางตลาดเก่าเยาวราช และป้ายรถประจำทางเฉลิมบุรี ดังแผนที่ 6-3

ภาพที่ 6 - 2 ตัวอย่าง บริเวณป้ายรถประจำทางตลาดเก่าเยาวราช

แผนที่ 6-3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดจอดรถขนส่งสาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคณบดีวิทยาลัยในพื้นที่สาธารณะ

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของจำนวนประตูที่หันออกสู่ถนน และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

ภายในพื้นที่ส่วนมากมีรูปแบบประตูที่ไม่มีสิ่งบังสายตาและเปิดออกสู่พื้นที่สาธารณะโดยตรง เนื่องมาจากการใช้ประโยชน์อาคารประเภทผสม จากแผนที่ 6-4 พบว่าตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะกระจุกตัวมาก ในบริเวณทางร่วมแยก ถนนเยาวราช ซอยวานิช 1 ถนนเพาะพานิชย์ ซอยผลิตผล และตรอกโรงโคม ซึ่งจะมีรายละเอียดของรูปแบบอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะซึ่งแตกต่างกัน ดังนี้

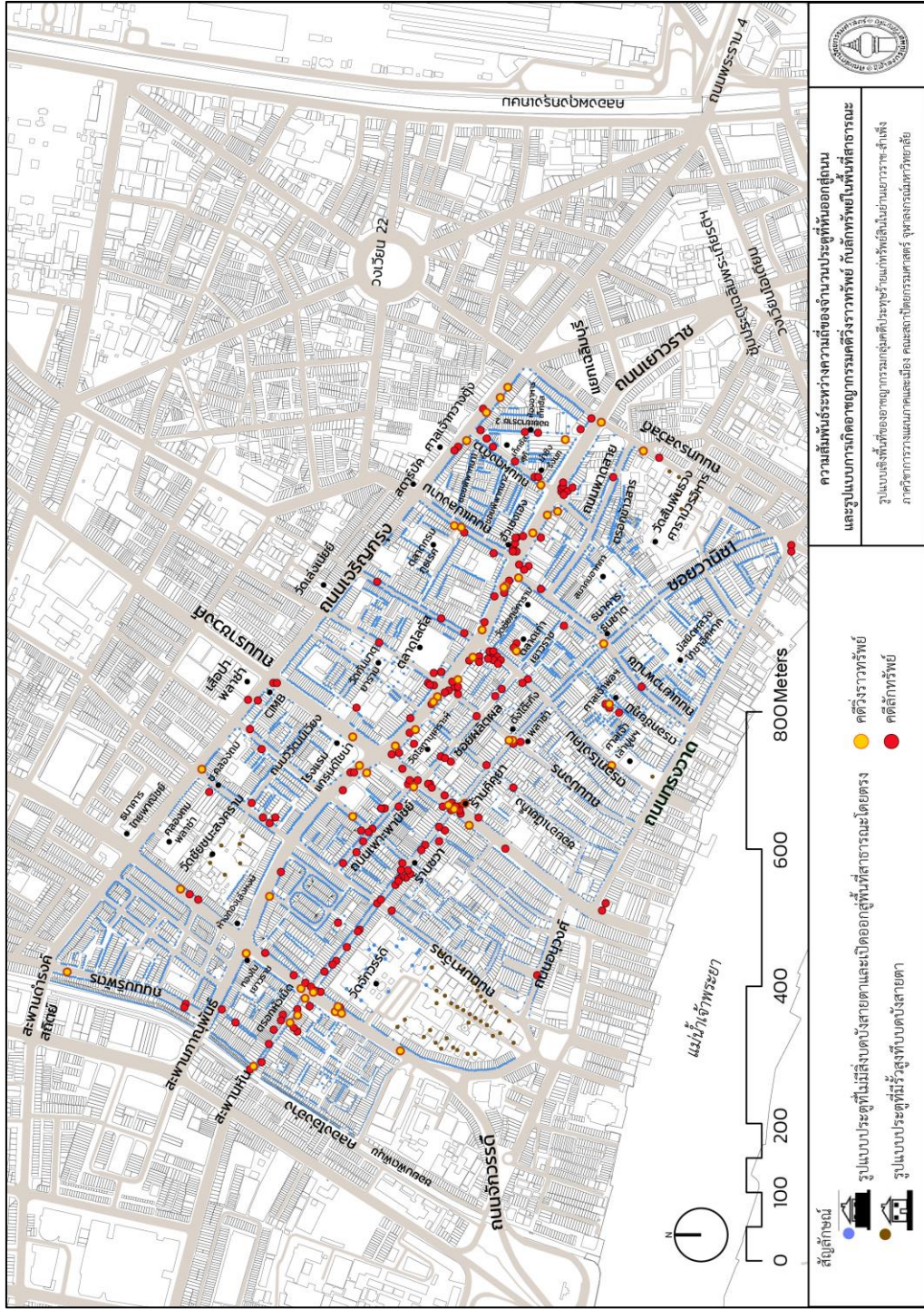
คดีวิ่งราวทรัพย์ พบว่า เกิดในบริเวณหน้าประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรง ตามแนวถนนทั้งสองฝั่งบนถนนสายหลักมีจำนวน 19 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 34.5 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ บนถนนสายรองมีจำนวน 1 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 1.8 และบนถนนสายย่อย มีจำนวน 4 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 7.3 ส่วนที่เหลือเกิดขึ้นที่บริเวณทางร่วมแยก บริเวณประตูที่หันออกสู่ถนนตรงข้ามกับจุดเกิดคดี และบริเวณรูปแบบประตูที่มีรั้วทึบ คือ วัด รวมกันทั้งหมด 31 คดี คิดเป็นร้อยละ 56.4 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์กับตำแหน่งประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรง แบบมีเงื่อนไข อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์ภายในพื้นที่นี้ มักจะหลีกเลี่ยงการก่อเหตุขึ้นหน้าประตูที่หันหน้าสู่พื้นที่สาธารณะโดยตรงเนื่องจากมีสายตาเฝ้าระวังภายในอาคาร ที่ช่วยเป็นหูเป็นตา และเลือกก่อเหตุที่บริเวณใกล้เคียงทางร่วมแยกแทน ซึ่งสามารถหลบหนีออกไปได้ทันที (แผนที่ 6.4-1) ดังนั้น คดีวิ่งราวทรัพย์ภายในย่านเป็นคดีที่มักเกิดขึ้นบริเวณทางร่วมแยกหรือหัวมุมถนนร้านค้า ส่วนมากอาชญากรรมจะเลี่ยงการก่อเหตุขึ้นบริเวณด้านหน้าประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรงเนื่องจากมีสายตาเฝ้าระวังภายในอาคาร และเป็นคดีที่อาชญากรรมกระทำการฉวยเอาทรัพย์ไปซึ่งหน้า เป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้ความรวดเร็ว อาชญากรจึงเลี่ยงพื้นที่ในบริเวณที่มีความเสี่ยงจากการถูกจับจ้อง และจดจำใบหน้าได้ จึงเลือกพื้นที่ๆมี ทางเลือกในการหลบหนี แทนนั่นเอง ซึ่งจะเห็นชัดจากคดีวิ่งราวทรัพย์ที่มักเกิดตรงบริเวณสี่แยกซอยวานิช 1

คดีลักทรัพย์ พบว่าเป็นคดีที่มีลักษณะการเกิดคดีที่ตรงข้ามกับคดีวิ่งราวทรัพย์ คือเกิดใกล้บริเวณหน้าประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรง และพบว่าเกิดกระจุกตัวขึ้นด้านหน้าประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรงเกือบทั้งหมด จำนวน 182 คดี คิดเป็นร้อยละ 96.8 ของคดีลักทรัพย์ทั้งหมด ทั้งถนนสายหลักและสายย่อย จะมีบางบริเวณที่ไม่เกิดหน้าประตูที่หันออกสู่ถนน แต่ไปเกิดที่บริเวณทางร่วมแยกหรือหัวมุมถนนที่ใกล้เคียงบริเวณนั้นแทน เนื่องจากว่าประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรงนั้นมีการใช้

ประโยชน์อาคารเป็นแบบผสม (mixed use) มีการใช้สอยหน้าอาคารพาณิชย์ ให้เป็นหน้าร้านค้า เกิดกิจกรรมการค้าในบริเวณดังกล่าวอย่างหนาแน่นและพลุกพล่าน เช่น ซอยวานิช 1 ซึ่งเป็นเหตุให้อาชญากรคดีลักทรัพย์ เลือกกระทำการก่อเหตุ เนื่องจากสบโอกาสที่จะเอาทรัพย์ไปโดยที่ผู้คนไม่ได้สังเกต เนื่องมาจากปริมาณการสัญจรของผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมอย่างหนาแน่น เผลอหยุดดูสินค้าหรือให้ความสนใจในกิจกรรมในพื้นที่อยู่ ทำให้ความสามารถในการเฝ้าระวังซึ่งกันและกัน หรือสายตาเฝ้าระวัง ในบริเวณดังกล่าวมีประสิทธิภาพน้อยลง นอกจากนี้ยังมีซอยกเว้น ในบางบริเวณที่ไม่ได้เกิดความหนาแน่นมาก แต่มีคดีเกิดขึ้น เช่น ซอยเยาวราช 2 และ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเขี้ยวอั้งกงในตรอกชัยภูมิ จะเห็นได้ว่าบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ต่อเนื่องการค้า และเป็นรอยต่อ ถึงแม้ว่าจะไม่มีความหนาแน่นของผู้คนมาก แต่ยังมีปริมาณการสัญจรที่ผ่านอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีประตูร้านค้าที่หันหน้าออกสู่ถนนโดยตรง และใกล้กับจุดเกิดคดี ซึ่งประตูร้านค้าที่หันหน้าออกสู่ถนนโดยตรงนั้นเป็นโครงข่ายการสัญจรบนพื้นที่เดียวกันนั่นเอง

ทั้งนี้คดีลักทรัพย์เป็นลักษณะคดีที่อาชญากร ไม่จำเป็นต้องใช้ความรวดเร็วมากนักเท่าการวิ่งราวทรัพย์ แต่จำเป็นต้องมีการแฝงตัว หรืออำพรางตัวไปในหมู่ผู้คนอย่างแนบเนียนมากกว่า หรือหากไม่มีกลุ่มคนให้แฝงตัว ก็จำเป็นต้องมีเส้นทางเพื่อหลบหนีออกจากจุดเกิดเหตุบริเวณดังกล่าวให้ไวที่สุด เพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการถูกจับกุม และในบางกรณีอาชญากรต้องการทั้งสภาพหนาแน่นของผู้คนเพื่อที่จะอำพรางตัว และทางร่วมแยก เพื่อเพิ่มโอกาสก่ออาชญากรรมและหลบหนีหลังก่อเหตุไปได้ในขณะเดียวกันอย่างประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม รูปแบบคดีอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ นั้นมีผลตรงกันข้ามกัน ทั้งเกิดขึ้นและหลีกเลี่ยงที่จะเกิดขึ้นหน้าประตูร้านค้าที่หันออกสู่ถนนโดยตรง โดยเป็นเหตุผลของและลักษณะที่อาชญากรตัดสินใจก่อเหตุ และการหลบหนี อาจกล่าวได้ว่า จำนวนความถี่ประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรง จำนวนมากในย่านเยาวราช-สำเพ็ง ไม่สามารถนำมาใช้สรุปได้ หรือไม่มีผลต่อความสัมพันธ์รูปแบบเชิงพื้นที่ในการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรงภายในย่านนี้จะเข้าเงื่อนไขในการทำหน้าที่เป็นสายตาเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ บริเวณดังกล่าวเป็นหน้าประตูที่หันออกสู่สาธารณะโดยตรง แต่ไม่ถูกใช้เป็นที่หน้าร้านค้าพาณิชย์ และไม่อยู่ในย่านพาณิชย์กรรม หรือเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากโซนพาณิชย์กรรมที่หนาแน่น

แผนที่ 6-4 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่จำนวนประตูที่หันออกสู่ถนน กับรูปแบบการเกิดอาคารกรมคตวิงวาทรีพีย์ และลิททรีพีย์ในพื้นที่

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเท้า และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับ ลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

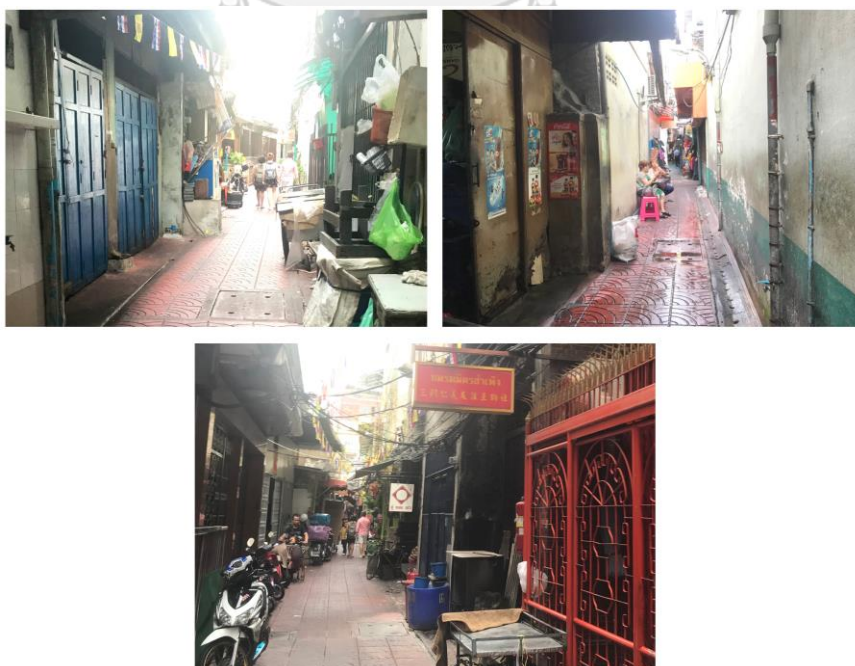
จากแผนที่ 6-5 พบว่าตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภท คดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ กระจุกตัวมากที่สุดบริเวณเส้นสีแดง คือ รูปแบบทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 3 ในย่านพาณิชย์กรรม กล่าวคือ อาชญากรรมคดีลักทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์มักเกิดในบริเวณที่มีรูปแบบทางเท้าแคบกว่ามาตรฐาน กล่าวได้ว่าทางเท้าที่แคบ เป็น ลักษณะเชิงพื้นที่หนึ่งที่สามารถเอื้อให้เกิดอาชญากรรมมากขึ้นในบริเวณดังกล่าว ซึ่งจะมีรายละเอียด ของรูปแบบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นที่แตกต่างกัน

คดีวิ่งราวทรัพย์กระจุกตัวบนรูปแบบทางเท้า ได้แก่ บริเวณทางเท้าที่มีมาตรฐาน (สีเขียว) 2 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 3.6 บริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 1 (สีเหลือง) 2 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 3.6 บริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 2 (สีส้ม) 1 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 1.8 และบริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 3 (สีแดง) 50 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 91.0 ซึ่งจะเห็นได้ว่า คดีวิ่งราวทรัพย์ส่วนมากนั้นเกิดขึ้นบริเวณทางเท้าที่มีระยษะแคบ กว่ามาตรฐานทางเท้ามากที่สุด โดยทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 3 (สีแดง) เป็นทางเท้า ในพื้นที่บริเวณการค้าทั้งหมด ปัญหาของระยษะทางเท้าที่ไม่มาตรฐานนั้นมาจากการที่มีสิ่งกีดขวางบน พุตบาทบนทางเท้า ได้แก่ อุปกรณ์ประกอบถนน แผงลอย ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นบนทางเท้า

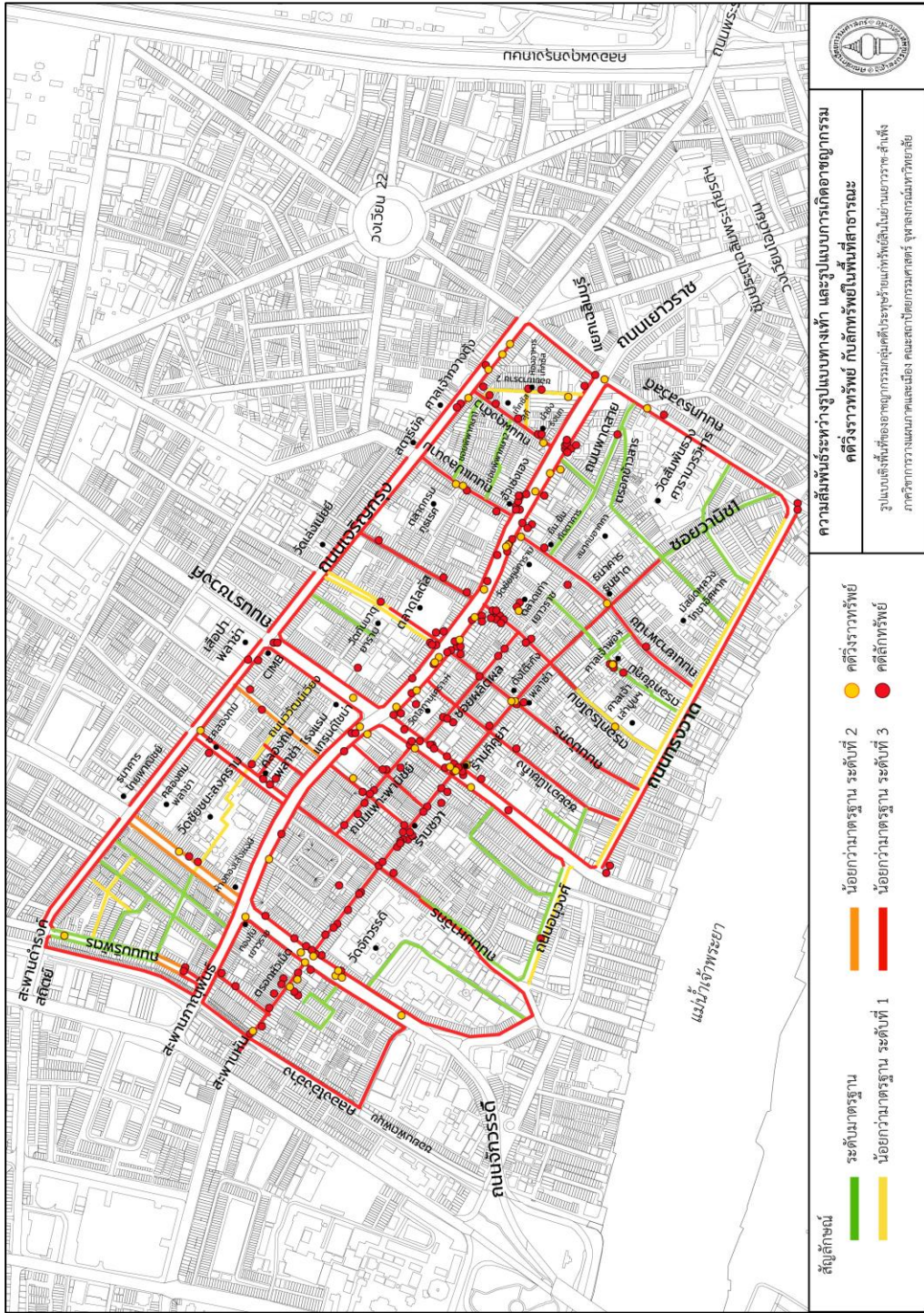
ทั้งนี้รูปแบบคดีวิ่งราวทรัพย์เป็นคดีที่อาชญากรกระทำการฉกฉวยเอาทรัพย์ไปซึ่งหน้าจึงต้อง ใช้พื้นที่ในการ กระทำการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เพื่อหลบหนี ซึ่งจะเห็นได้ว่าการก่อเหตุอยู่บนทางเท้า ของถนนสายหลัก สายรอง และสายย่อยที่มีระยษะความกว้างไม่ได้มาตรฐานหรือแคบเกินไป แต่มีพื้นที่ ผิวจราจรให้เลนรถจักรยานยนต์สามารถเคลื่อนที่ผ่านไปได้ อาจกล่าวได้ว่า ทางเท้าที่แคบทำให้คน สัญจรบนผิวจราจรแทนที่เป็นเหตุให้อาชญากรก่อเหตุวิ่งราวทรัพย์ได้สะดวกง่ายดาย ดังจะเห็นได้จาก ตำแหน่งคดีที่เกิดบนถนนสายหลักเป็นส่วนมาก แต่ก็มีข้อสังเกตที่บริเวณตรอกซอกซอยซึ่งมีทางเท้าที่มี ระยษะได้มาตรฐานของที่อยู่อาศัย ถึงแม้บริเวณดังกล่าวนั้นไม่ได้มีความหนาแน่นเท่าทางเท้าที่อยู่ใน พื้นที่การค้า แต่บริเวณดังกล่าวนี้เป็นข้อยกเว้นจากโซนการค้า ทั้งยังใช้รูปแบบการสัญจรเท่าร่วมกัน กับรถจักรยานยนต์ เดียวกันบนทางเท้านี้ และด้วยเหตุที่เป็นพื้นที่ต่อเนื่องใกล้แหล่งการค้า และ รถจักรยานยนต์สามารถเคลื่อนที่ในบริเวณดังกล่าวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว จึงทำให้บริเวณดังกล่าว เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขเช่นเดียวกันกับบริเวณเยาวราชซอย 2

คดีลักทรัพย์มีการกระจุกตัวบนรูปแบบทางเท้า ได้แก่ บริเวณทางเท้าที่มีมาตรฐาน (สีเขียว) 5 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 บริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 1 (สีเหลือง) 5 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 บริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 2 (สีส้ม) 2 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 1.0 และบริเวณทางเท้าที่มีระยษะน้อยกว่ามาตรฐานระดับที่ 3 (สีแดง) 176 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 93.6 แสดงให้เห็นว่าส่วนมากอาชญากรรมคดีลักทรัพย์มักเกิดบนพื้นที่ที่มีลักษณะทางเท้าแคบไม่ได้มาตรฐาน อาจกล่าวได้ว่า บริเวณทางเท้าที่แคบนั้น มักเป็นบริเวณพื้นที่การค้า และเนื่องมาจากมีสิ่งกีดขวางการสัญจรเท้า เช่น แผงลอย รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนจำนวนมากสัญจรเท้าเพื่อทำกิจกรรม โดยทางเท้านั้นไม่สามารถรองรับปริมาณของคนสัญจรเท้าได้เพียงพอ ทำให้เกิดความหนาแน่นในบริเวณดังกล่าว มีผู้คนคับคั่งหรือเกิดการสัญจรที่ติดขัดอยู่ ผู้คนยืนเบียดเสียดแออัด เป็นเหตุให้เกิดโอกาส หรือสถานการณ์อันนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ได้

แต่ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าการเกิดคดีลักทรัพย์ ไม่ได้เกิดขึ้นที่บริเวณทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐานในพื้นที่โซนการค้าเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการเกิดคดีลักทรัพย์ขึ้นที่บริเวณพื้นที่ทางเท้าที่มีความกว้างได้มาตรฐานของที่อยู่อาศัย เช่น ตรอกชัยภูมิ (ภาพที่ 6-3) และถนนพาดสาย ถึงแม้บริเวณดังกล่าวนี้ไม่ได้มีความหนาแน่นเท่าทางเท้าในพื้นที่การค้า แต่บริเวณดังกล่าวนี้มีระยะทางเท้าที่ไม่ได้กว้างมากจนเกินไป และเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากโซนการค้า จึงทำให้มีการสัญจรเท้าแทรกซึมผ่านและลัดไปบริเวณดังกล่าวนี้ ทำให้ลักษณะเชิงพื้นที่นี้เอื้อให้อาชญากรรมคดีลักทรัพย์ สามารถก่อเหตุได้

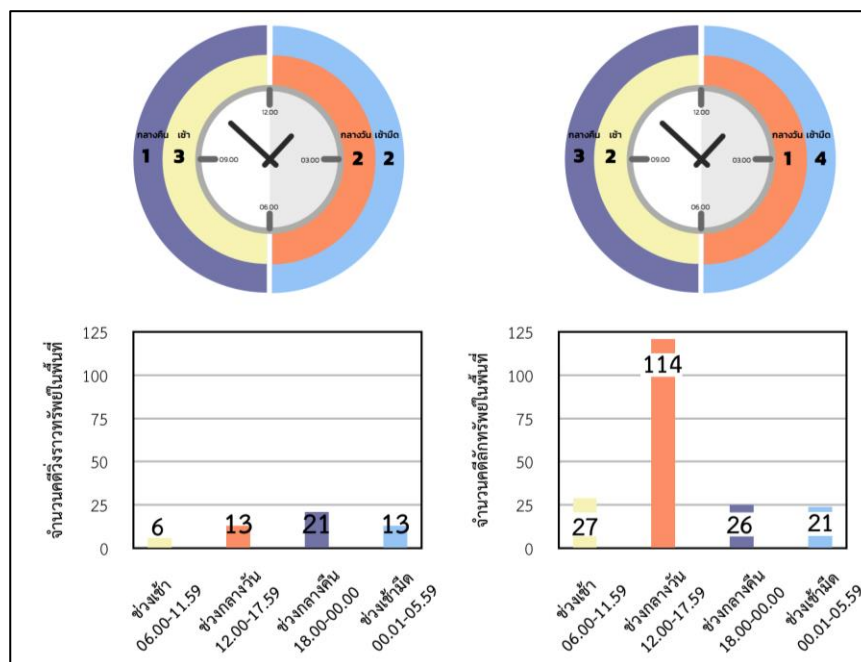

ภาพที่ 6 - 3 ตัวอย่างบริเวณจุดเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในตรอกชัยภูมิ

แผนที่ 6-5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเท้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีชิงทรัพย์ และคดีลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

6.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคำ และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ กับลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

ภาพที่ 6- 4 จำนวนคดีวิ่งราวทรัพย์ (ขโมย) และลักทรัพย์ (ขโมย) แต่ละช่วงเวลา ในพื้นที่ศึกษา

นาฬิกาช่วงเวลาการเกิดอาชญากรรมทั้ง 2 คดี แบ่งเป็น มีจำนวนคดี 4 ช่วงเวลา ดังนี้

- ช่วงเวลาเช้ามืด 00.01-05.59 น. คดีวิ่งราวทรัพย์ 13 คดี และลักทรัพย์ 21 คดี
- ช่วงเวลาเช้า 06.00-11.59 น. คดีวิ่งราวทรัพย์ 6 คดี และลักทรัพย์ 27 คดี
- ช่วงเวลากลางวัน 12.00-17.59 น. คดีวิ่งราวทรัพย์ 13 คดี และลักทรัพย์ 114 คดี
- ช่วงเวลากลางคืน 18.00-00.00 น. คดีวิ่งราวทรัพย์ 21 คดี และลักทรัพย์ 26 คดี

จากภาพที่ 6-4 คดีวิ่งราวทรัพย์จะมีตำแหน่งและความถี่ของการเกิดคดีมากที่สุดลำดับแรก คือ ช่วงกลางคืน ลำดับที่สองเป็นช่วงกลางวันและเช้ามืด และลำดับสุดท้ายเป็นช่วงเช้า ในขณะที่ คดีลักทรัพย์จะมีคดีเกิดขึ้นมากที่สุดลำดับแรก คือ ช่วงกลางวัน ลำดับที่สองเป็นช่วงเช้า ลำดับที่สามคือ ช่วงกลางคืน และลำดับสุดท้ายเป็นช่วงเช้ามืด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ มีรูปแบบการเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน อาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์มักเลือกก่อเหตุในช่วงกลางคืน ในทางตรงกันข้ามอาชญากรรมลักทรัพย์ได้เลือกก่อเหตุในช่วงกลางวัน

การเกิดคดีอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ กับตำแหน่งการค้าภายในอาคารพาณิชย์

จากแผนที่ 6-6 จะเห็นได้ว่าคดีวิ่งราวทรัพย์นั้นเกิดขึ้นส่วนมากบริเวณร้านค้าที่เปิดทำการริมถนนสายหลักมากถึง 35 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 63.6 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ ได้แก่ ริมถนนเยาวราชมากที่สุด 17 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 30.9 รองลงมาถนนจักรวรรดิ 8 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 14.5 ถนนราชวงศ์ 5 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 9.1 และถนนเจริญกรุง 5 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 9.1 ตามลำดับ ในขณะที่ถนนสายย่อยนั้นมักเกิดขึ้นที่บริเวณหัวมุมร้านค้าที่เปิดทำการ บนซอยวานิช 1 จำนวน 7 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 12.7 แสดงให้เห็นว่าการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์นั้นมักเกิดขึ้นบริเวณร้านค้าที่เปิดทำการบนถนนสายหลัก และบริเวณร้านค้าหัวมุมมากกว่าถนนสายย่อย

ในขณะที่ คดีลักทรัพย์นั้นมีสัดส่วนการเกิดคดีใกล้เคียงกัน โดยบริเวณร้านค้าที่เปิดทำการริมถนนสายหลักมี มากถึง 80 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 42.6 ของคดีลักทรัพย์ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันกับบริเวณร้านค้าที่เปิดทำการริมถนนสายย่อย มากถึง 90 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 47.9 ของคดีลักทรัพย์ ทั้งนี้คดีลักทรัพย์เกิดการกระจุกในบริเวณถนนสายหลักมาก คือ ร้านค้าที่เปิดทำการริมถนนเยาวราช ถึง 44 ตำแหน่ง และบริเวณถนนสายย่อย คือ ซอยวานิช 1 35 ตำแหน่ง ซึ่งมีข้อสังเกตว่าในซอยวานิช 1 ไม่ได้มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นตลอดเส้นทาง โดยมีซอยวานิช 1 ช่วงแยกถนนเยาวพานิชถึงถนนทรงสวัสดิ์ ซึ่งมีร้านค้าเปิดทำการบางส่วนและไม่มากนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คดีลักทรัพย์นั้นมักเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ที่มีร้านค้าเปิดทำการบนเส้นทางการค้าที่มีชื่อเสียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การเกิดคดีอาชญากรรมวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ กับตำแหน่งการค้าข้างทาง

การค้าข้างทางเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญภายในย่าน ซึ่งจะมีประเภทสินค้าที่ขายแบ่งไปตามพื้นที่และเส้นทางที่มีชื่อเสียง เช่น เยาวราชเป็นถนนที่มีการค้าข้างทางคึกคักในยามกลางคืน มีกิจกรรม ตั้งแต่การเดินเล่น ไปจน การเดินชิมอาหาร ทั้งนี้การค้าข้างทางเป็นหนึ่งในรูปแบบการค้า และมีลักษณะเชิงพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน เพื่อดูความสัมพันธ์ถึงรูปแบบเชิงพื้นที่นั้นๆ กับการทำกิจกรรมทางการค้า ผู้วิจัยได้จำแนกแผงลอยที่ขายสินค้าตามประเภทต่างๆ ได้แก่ ร้านอาหารและของทานเล่น ร้านผลไม้ ร้านอาหารแห้ง และผลไม้อบแห้ง ร้านเกาลัด ร้านเครื่องดื่ม ร้านกึ่งต์ซ้อป ร้านสลากกินแบ่งรัฐบาล ร้านจิปาละ เช่นขายของไหว้เจ้า และอื่นๆ

จากแผนที่ 6-6 จะเห็นได้ว่า การค้าข้างทาง หรือ แผงลอย มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้งกันกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมอย่างเห็นได้ชัด มีการกระจุกตัวของคดีเกิดขึ้นตามบริเวณที่มีแผงลอยเกิดเป็นแนวต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าบริเวณสี่แยกของเส้นทางการค้าที่มาบรรจบกันนั้น จะเป็นทำเลที่ตั้งของแผงลอย ในขณะที่เดียวอาชญากรรมก็เกิดขึ้นที่บริเวณดังกล่าวเช่นกัน บริเวณที่มีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นและเกิดขึ้นซ้ำๆบ่อยครั้ง ได้แก่ สี่แยกถนนจักรวรรดิตัดกับซอยวานิช 1 สี่แยกถนนมหาจักรตัดกับซอยวานิช 1 สี่แยกใกล้ร้านชวา สี่แยกถนนพะวงพานิชย์ สี่แยกซอยผลิตผลตัดกับถนนราชวงศ์ สี่แยกซอยวานิช 1 ตัดกับถนนราชวงศ์ สี่แยกถนนมังกรตัดกับซอยวานิช 1 ต้นถนนมังกรริมถนนเยาวราช ต้นตรอกโรงโคริมถนนเยาวราช ต้นถนนเยาวพานิชริมถนนเยาวราช และต้นถนนพาดสาย ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นที่บริเวณทุกแยกการค้าริมถนนเยาวราช และซอยวานิช 1 ซึ่งเป็นบริเวณที่มีแผงลอยเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นทั้งมีกิจกรรมการค้าต่อเนื่องถึงกัน ในบริเวณที่เกิดขึ้นซ้ำๆนั้นนอกจากมีลักษณะเชิงพื้นที่เป็นทางร่วมแยก บางบริเวณตัดกับตรอกเล็กที่เป็นมุมอับแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ร้านค้าที่มีชื่อเสียงมีกิจกรรมการค้าที่หนาแน่น ผู้คนจำนวนมากนี้ให้ความสนใจและเปลืองหยุดดู หรือ มุงสินค้า ทำให้ประสิทธิภาพของสายตาเฝ้าระวังลดลง การที่มีเป้าหมายของอาชญากรรมกลุ่มกันเหยื่ออยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง จึงมักตกอยู่ในสถานการณ์ที่เอื้อให้อาชญากรก่อเหตุ รูปแบบเชิงพื้นที่นี้จึงมักเป็นที่ที่อาชญากรเลือกก่อคดีขึ้นซ้ำซาก เนื่องจากอาชญากรก่อเหตุประสบความสำเร็จ

โดยคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นบริเวณถนนเยาวราชที่มีแผงลอยฝั่งตะวันออก แต่ไม่เกิดที่ถนนเยาวราชฝั่งตะวันตกซึ่งไม่มีแผงลอย และเป็นบริเวณริมถนนสายหลักที่มีแผงลอย ในขณะที่คดีลักทรัพย์ เกิดการกระจุกตัวที่บริเวณซอยวานิช 1 ตั้งแต่สะพานหันไปจนถึง ถนนมังกร ซึ่งมีแผงลอยเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นและเกาะกลุ่ม ในขณะที่ซอยวานิชตั้งแต่ถนนเยาวพานิชไปไม่เกิดอาชญากรรมซึ่งก็เป็นบริเวณที่ไม่ค่อยมีแผงลอยกระจุกตัวเช่นกัน และริมถนนเยาวราชเกิดคดีขึ้นที่ทุกๆ สี่แยกของถนนเยาวราชฝั่งตะวันออก ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นทำเลที่ตั้งของแผงลอยและมีชื่อเสียง อาจกล่าวได้ว่าร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์และการค้าข้างทาง หรือ แผงลอย เป็นตัวดึงดูดผู้คน (attractor)

3. การเกิดเหตุวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ตามช่วงเวลา ของตำแหน่งการค้า

1.) อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ ในช่วงเวลาเช้ามีด

จากแผนที่ 6-7 พบว่ามีแผงลอยกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่บริเวณย่านสำเพ็ง ในซอยวานิช 1 ตั้งแต่ถนนจักรวรรดิมาจนถึงสี่แยกราชวงศ์ และพื้นที่ต่อเนื่องถนนพะวงพานิชย์ ออกไปถนนเยาวราช แผงลอยส่วนมากมีประเภทสินค้าที่ขาย ได้แก่ ร้านกีฟต์ช็อป ร้านจิปาละ คือ หมวก รองเท้า กระเป๋า และอื่นๆ ซึ่งบริเวณของแผงลอยที่กล่าวมา มีชื่อเรียกว่า ตลาดสำเพ็งที่สอง ซึ่งเปิดในช่วงเวลาเช้ามีด เวลา 00.01-05.59 น. เป็นช่วงเวลาที่จะมีการผลิตเปลี่ยนแผงลอยจากช่วงกลางคืนเป็นช่วงเวลาเช้า

มีด ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ไม่มีร้านค้าเปิด ในบางวันจะมีเพียงบางร้านค้าเท่านั้น และร้านสะดวกซื้อ ในบริเวณดังกล่าว ถึงแม้ว่าร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์จะไม่เปิดทำการค้า แต่มีแผงลอยเปิดทำการค้าเป็นจำนวนมากบนถนนบริเวณตลาดสำเพ็งที่สอง แผงลอยที่เกิดขึ้นนั้นเมื่อเปิดเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นพื้นที่ที่ดึงดูด (attractor) คนให้สัญจรเข้ามาเพื่อมาทำกิจกรรมการค้าด้วยการเดินเท้าเป็นหลัก กิจกรรมนี้มีตั้งแต่การมาเดินเล่น เดินดูสินค้า และหยุดเพื่อจับจ่ายสินค้า กิจกรรมที่กล่าวมานี้เกิดขึ้นพร้อมกันโดยผู้คนหนาแน่นเป็นจำนวนมาก และมีความพลุกพล่าน

จะเห็นได้ว่าการเกิดอาชญากรรมมีลักษณะเกิดขึ้นตามบริเวณแผงลอยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ ซึ่งจะมีการกระจุกตัวตามบริเวณที่แผงลอยเปิดทำการอย่างเห็นได้ชัด และกระจุกตัวมากใกล้แผงลอยบนทางร่วมแยก ทั้งนี้กระจุกตัวมากที่สุดที่สี่แยกราชวงศ์ จำนวน 9 คดี ร้อยละ 42.9 ของคดีลักทรัพย์ในช่วงเช้ามีด ซึ่งสอดคล้องกันกับการตั้งแผงลอยอย่างหนาแน่น ในบริเวณดังกล่าว มีเพียง 4 คดี ที่มีการเกิดคดีลักทรัพย์บริเวณหน้าเซเว่นอีเลว่นใกล้วัดจักรวรรดิตรอกโรงโคม และเซเว่นฮั่วเซ่งเฮง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คดีลักทรัพย์ในช่วงเวลาเช้ามีดมักเกิดขึ้นบริเวณที่มีกิจกรรมการค้าแผงลอย ซึ่งดึงดูด (attractor) ผู้คนให้เข้ามาเป็นจำนวนมาก และเกิดความหนาแน่น เอื้อต่อการเกิดคดีลักทรัพย์ที่อาชญากรต้องอาศัยโอกาสที่เหยื่อ อยู่ในช่วงเปลอ ไม่ได้ระมัดระวัง และเอาทรัพย์ไป โดยทำการอำพรางตัวไปในหมู่ผู้คนขณะก่อเหตุและหลบหนีไปในบริเวณทางร่วมแยกที่ใกล้ที่สุด นอกจากนี้คดีลักทรัพย์ไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่ใกล้ร้านค้าที่หนาแน่นเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในช่วงเวลานี้ แต่สามารถเกิดขึ้นได้ในบริเวณหน้าร้านค้าสะดวกซื้อ ที่ไม่มีคนหนาแน่นมาก แต่เป็นช่วงเวลาเช้ามีด ที่ผู้คนนั้นขาดความสามารถในการมองเห็นและเฝ้าระวังซึ่งกันและกันลดลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่คดีวิ่งราวทรัพย์ ในช่วงเวลาเช้ามีด อาจจะไม่ได้อาศัยความหนาแน่นและพลุกพล่านของผู้คนสักทีเดียว แต่อาชญากรจะมองหาพื้นที่ที่ผู้คนมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน มีการสัญจรผ่าน และในบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงของรถจักรยานยนต์ และอยู่ใกล้ทางร่วมแยก จะเห็นได้ว่าคดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเวลานี้ เกิดขึ้นบริเวณตลาดสำเพ็งที่สอง 7 คดี คิดเป็นร้อยละ 53.8 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเวลาเช้ามีด และกระจายในบริเวณอื่นๆ อีก 6 ตำแหน่ง โดยไม่มีความสัมพันธ์กับการค้า ซึ่งมีสัดส่วนการเกิดขึ้นที่บริเวณแผงลอยมากกว่าพื้นที่อื่นๆ กิ่งหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรคดีวิ่งราวทรัพย์ จะไม่ก่อเหตุขึ้นบริเวณพื้นที่ๆ เกิดแผงลอยโดยตรง หรือมีความหนาแน่นของผู้คนมากจนเกินไป แต่จะเลือกบริเวณที่ใกล้กันกับพื้นที่ที่มีกิจกรรมการค้าที่มีความหนาแน่นของผู้คนมากกว่า เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม คือ มีเหยื่อ และเป็นพื้นที่ที่สามารถหลบหนีด้วยรถจักรยานยนต์ไปได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังสามารถเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่พอจะมีผู้คนสัญจรผ่าน ไม่เปลี่ยวมาก และอยู่ใกล้ทางร่วมแยก

ภาพที่ 6- 5 ตัวอย่างสภาพบริเวณถนนราชวงศ์ ช่วงเช้ามืด เวลา 01.00 น.

2.) อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ ในช่วงเวลาเช้า

จากแผนที่ 6-8 พบว่ามีร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และแผงลอยมีการเปิดทำการบางส่วน ในช่วงเช้า เวลา 06.00-11.59 น. คดีอาชญากรรมการกระจายตัวเกิดขึ้นในบริเวณที่มีการค้าเปิดทำการบางส่วนในช่วงเช้า ได้แก่ บริเวณริมถนนเยาวราช ริมถนนเจริญกรุง ตรอกโรงโคม ริมถนนราชวงศ์ ซอยวานิช 1 และถนนพะพานิชย์ โดยบริเวณริมถนนเยาวราช เกิดใกล้บริเวณแผงลอยประเภท ร้านอาหาร ร้านผลไม้ ร้านเครื่องดื่ม ร้านแกเล็ด และร้านอาหารแห่ง ส่วนริมถนนเจริญกรุง เป็นแผงลอยประเภท ร้านอาหาร ร้านผลไม้ เครื่องดื่ม จิปาถะ พวกของไหว้เจ้า และสลากกินแบ่ง รัฐบาล และเกิดคดีอาชญากรรมบริเวณย่านสำเพ็ง ริมถนนราชวงศ์ ใกล้แผงลอยประเภท ร้านกีฬต๋ซื้อป ร้านอาหาร ของทานเล่น และเครื่องดื่ม

การเกิดคดีลักทรัพย์ นั้นส่วนมากเกิดขึ้นที่บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องใกล้ร้านค้าและแผงลอยที่เปิดทำการ จำนวน 23 คดี ร้อยละ 85.2 โดยพบว่า บริเวณริมถนนเยาวราช มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านอาหาร ผลไม้ และเครื่องดื่ม บริเวณริมถนนเจริญกรุงมีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านสลากกินแบ่งรัฐบาลและร้านผลไม้ บริเวณริมถนนราชวงศ์ มีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านกีฬต๋ซื้อปและร้านอาหาร บริเวณริมถนนพะพานิชย์ มีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านอาหารและจิปาถะ บริเวณซอยวานิช 1 ใกล้สี่แยกถนนมหาจักร มีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านผลไม้และจิปาถะ บริเวณในซอยวานิช 1 สี่แยกถนนจักรวรรดิ มีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านกีฬต๋ซื้อป อาหาร และเครื่องดื่ม และบริเวณถนนทรงวาด สี่แยกราชวงศ์มีคดีเกิดขึ้นใกล้แผงลอยประเภท ร้านอาหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าคดีลักทรัพย์มักเกิดขึ้นใกล้บริเวณร้านค้าและแผงลอย ประเภทที่ขายตามพื้นที่นั้นๆ และยังดึงดูด (attractor) ผู้คนในตอนเช้าให้เข้ามาทำกิจกรรมการค้าอย่างหนาแน่น ประกอบกับพื้นที่ร้านค้าและแผงลอยนั้นๆ อยู่ในตำแหน่งใกล้ทางร่วมแยก ซึ่งทำให้พื้นที่นั้นเสริมและเอื้อให้อาชญากรก่อคดีลักทรัพย์

มีข้อสังเกตว่า มีการเกิดคดีลักทรัพย์ 4 คดี ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับร้านค้าและแผงลอย มี 2 คดี อยู่บนถนนสายหลัก คือ ถนนจักรวรรดิและถนนราชวงศ์ ซึ่งเป็นถนนที่มีผู้คนสัญจรผ่านมากในตอนเช้าอย่างเร่งรีบ และมี 2 ตำแหน่งในบริเวณถนนทรงวาด ที่เนื่องมาจากเป็นถนนสายการค้า เครื่องเทศส่งออก ซึ่งมีการวางสินค้าพักทิ้งไว้บริเวณประตูหน้าร้านค้า โดยเป็นพื้นที่ระหว่างส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ ซึ่งก็อาจทำให้อาชญากร นั้นสามารถมีโอกาสนในการก่อเหตุได้เช่นกัน

อาจกล่าวได้ว่า คดีลักทรัพย์ ในช่วงเช้า อาชญากรล้วนแล้วแต่เลือกพื้นที่ในการก่อเหตุ ที่สບโอกาสจากการละสายตาเฝ้าระวังของผู้คน เช่น การฉวยโอกาสลักทรัพย์บนถนนเยาวราชที่ใกล้ร้านค้า และแผงลอยประเภทอาหาร การลักทรัพย์บนสี่แยกราชวงศ์และซอยวานิช 1 ที่ใกล้ร้านค้าและแผงลอยประเภทร้านกีฟช้อปปิ้งและร้านอาหาร และลักทรัพย์บนถนนทรงวาดบริเวณหน้าร้านค้าเครื่องเทศแบบส่ง ที่มีกิจกรรมการวางพักสินค้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้คนหยุด ยืนรอ หรืออยู่ในสถานการณ์เปลอ

เช่นเดียวกันกับการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ ในช่วงเช้า เกิดใกล้กับกับร้านค้าและแผงลอย จำนวน 3 คดี จาก 6 คดี ในช่วงเช้า โดยตำแหน่งคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นกระจายไปบนถนนสายหลัก ที่มีคนสัญจรผ่านในตอนเช้าอย่างเร่งรีบ ได้แก่ ถนนเจริญกรุง ถนนเยาวราช ถนนจักรวรรดิ และถนนราชวงศ์

3.) อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ ในช่วงเวลากลางวัน

จากแผนที่ 6-9 พบว่ามีการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลากลางวัน เวลา 12.00-17.59 น. เช่นเดียวกันกับที่มีร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และแผงลอยเปิดทำการมากที่สุดในช่วงเวลานี้ ทั้งยังเกิดความมีชีวิตชีวาบนถนนตามตรอกซอกซอยต่างๆ เนื่องมาจากย่านเกิดกิจกรรมการค้าขึ้น และมีผู้คนปะปนกันหนาแน่นตามตำแหน่งการค้า ในช่วงเวลานี้จะมีสินค้าที่หลากหลายประเภท ทั้งยังมีการกระจุกตัวคดีมากในบริเวณตำแหน่งการค้า เช่น บริเวณถนนเยาวราชไปจนถึงสำเพ็ง ซอยวานิช 1

คดีวิ่งราวทรัพย์ พบว่ามีการกระจุกตัวใกล้บริเวณตำแหน่งร้านค้าและแผงลอย ได้แก่วิมถนนเยาวราช โดยพบมากถึง 5 คดี จาก 13 คดี ซึ่งเกิดขึ้นใกล้ร้านห้างทอง และแผงลอยประเภทอาหารแห้ง บริเวณริมถนนเจริญกรุงมี 2 คดี ใกล้แผงลอยประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาล และจิปาละริมถนนราชวงศ์มี 1 ตำแหน่ง ใกล้แผงลอยประเภทร้านกีฟช้อปปิ้ง ถนนผดุงด้าว มี 1 คดี ใกล้แผงลอยประเภทร้านอาหาร ถนนบริพัตร 1 คดีใกล้ร้านค้าขายของเล่น ถนนจักรวรรดิ 1 คดี ใกล้ป้ายรถเมล์ และเกิดขึ้นที่บริเวณตรอกชัยภูมิ และถนนทรงสวัสดิ์ ซึ่งใกล้บริเวณสถานที่สำคัญ คือ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองชัยอังกง และ วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร แสดงให้เห็นว่าการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบริเวณที่มีแต่กิจกรรมการค้าทั้งหมดเพียงเท่านั้น แต่มักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่สามารถ

เข้าถึงได้ง่าย เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของผู้คน ทั้งยังใกล้สถานที่สำคัญที่มีผู้คนเข้าไปทำกิจกรรม เช่น ศาสนสถาน และมีลักษณะการเข้าถึงได้ด้วยรถจักรยานยนต์ และใกล้ทางร่วมแยก

คติลักษณ์ พบว่ามีการกระจุกตัวใกล้บริเวณตำแหน่งร้านค้าและแผงลอย ในช่วงเวลานี้ อย่างเป็นชัดเจนน ซึ่งแตกต่างจากคติวิงราวทรัพย์ เช่น การกระจุกตัวมากที่บริเวณถนนเยาวราชฝั่งตะวันออก ได้แก่ บริเวณถนนมังกรและตรอกโรงโคม เป็นบริเวณที่มีการกระจุกตัวของคติลักษณ์ ใกล้แผงลอยที่ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนมากเป็นประเภท ร้านผลไม้ ร้านอาหาร อาหารแห้ง และเครื่องดื่ม บริเวณดังกล่าวมีกิจกรรมการค้าที่ต่อเนื่องกันกับสำเพ็ง จะเห็นได้ว่ามีคติเกิดขึ้นที่ถนนพาดานิชย์ และซอยผลิตผล ตลอดจนซอยวานิช 1 ซึ่งเป็นแหล่งการค้าอันสำคัญที่ขายสินค้าประเภท กิ๊พต์ช็อป จิปาถะ เครื่องประดับ และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีคติกระจุกตัวเป็นแนวยาวต่อเนื่อง ตั้งแต่สะพานหัน ไปจนถึงสี่แยกถนนมังกร แต่มีข้อสังเกตว่า บริเวณตั้งแต่ถนนพาดานิชย์ไป ไม่มีการเกิดคติขึ้นและไม่มีการแผงลอย เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเริ่มมีการเปลี่ยนเป็นโซนที่อยู่อาศัย และเป็นการค้าแบบส่ง ซึ่งทำให้กิจกรรมการค้าที่ต้องใช้การสัญจรเท้าเป็นหลักไม่เกิดความต่อเนื่องมาจนถึงบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการกระจุกตัวคติที่ใกล้บริเวณ ศาสนสถาน เช่น วัดโลกานุเคราะห์ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเข็ยอังก และศาลเจ้ากวางตุ้ง ซึ่งบริเวณที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นบริเวณที่มีความหนาแน่น และพลุกพล่านของผู้คนที่เดินทางเข้าไปใช้งานในศาสนสถาน อาจกล่าวได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีร้านค้าภายในอาคาร แผงลอย พลาซ่า และศาสนสถานที่สำคัญ เปิดทำการทั้งหมดนี้จะทำหน้าที่เป็นสิ่งดึงดูด (attractor) ให้ผู้คนสัญจรเข้ามาทำกิจกรรมด้วยการเดินเท้าเป็นจำนวนมาก และทำให้พื้นที่บริเวณนั้นๆ เกิดความหนาแน่นของผู้คนที่ปะปนผสมกันเป็นจำนวนมาก จึงกลายเป็นลักษณะเชิงพื้นที่ที่เอื้อต่อการก่อเหตุลักทรัพย์

ภาพที่ 6 - 6 ตัวอย่างสภาพบริเวณตรอกอิสราณูภาพ (ซ้าย) ตรอกโรงโคม (กลาง-บน) ซอยวานิช 1 ใกล้ร้านคิคุยา (กลาง-ล่าง) และตรอกที่เป็นมุมอับติดกับซอยวานิช 1 (ขวา) ช่วงกลางวัน

4.) อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์และลักทรัพย์ ในช่วงเวลากลางคืน

ในช่วงเวลากลางคืน ย่านสำเพ็งได้เริ่มทยอยปิดร้านค้าและเก็บแผงลอย ในขณะที่เยาวราชยังมีร้านค้าเปิดบางส่วน และเริ่มมีการตั้งแผงลอยผลัดจากช่วงกลางวัน เป็นย่านการค้ากลางคืน ซึ่งมีกิจกรรมการค้าต่างๆ เกิดขึ้น ซึ่งทำให้ย่านเยาวราชชีวิตชีวาและมีความคึกคักถนนตลอดช่วงตั้งแต่วางศ์ถึงถนนทรงสวัสดิ์เป็นอย่างมาก ส่งผลให้บางส่วนคึกคัก บางส่วนเงียบสงบ

จากแผนที่ 6-10 พบว่ามีการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลากลางคืน เวลา 18.00-00.00 น. ทั้งหมด 45 คดี มีการกระจุดัวในบริเวณที่มีร้านค้าและแผงลอยเปิดทำการ จำนวน 35 คดี และมีการกระจุดัวในบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องการค้าที่เปิดทำการ จำนวน 6 คดี คิดรวมเป็นร้อยละ 91.1 จะเห็นได้ว่าการเกิดคดีอาชญากรรมในเวลากลางคืนนั้นมีความสัมพันธ์กับการค้าอย่างเห็นได้ชัด

มีคดีวิ่งราวทรัพย์ทั้งหมดในช่วงกลางคืน จำนวน 21 คดี เป็นช่วงเวลาที่มีการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์มากที่สุดเนื่องจากลักษณะคดีวิ่งราวทรัพย์ที่อาชญากรเลือกเวลาที่ผู้คนมีความสามารถในการมองเห็นลดลง ไม่สามารถจดจำใบหน้าตัวอาชญากรได้ โดยคดีวิ่งราวทรัพย์มีการกระจุดัวมากในบริเวณย่านเยาวราช และพื้นที่ต่อเนื่อง ที่มีการเปิดทำการค้า จำนวน 14 คดี ร้อยละ 66.7 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ เกิดขึ้นใกล้กับบริเวณร้านค้าและแผงลอย นอกจากนี้ยังมีการเกิดคดีในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ใกล้กับร้านค้า แต่เป็นพื้นที่บริเวณต่อเนื่องการค้า จำนวน 7 คดี เกิดบริเวณถนนสายหลัก แสดงให้เห็นการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ในช่วงเวลากลางคืนภายในย่าน มักจะเกิดขึ้นใกล้ๆ แทนที่บริเวณที่เกิดกิจกรรมการค้าโดยตรง ซึ่งมีผู้คนหนาแน่น และพลุกพล่าน ไม่มาก เป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงได้ง่าย ไม่เปลี่ยว สามารถเข้าถึงได้ด้วยรถจักรยานยนต์ ประกอบกับอยู่ใกล้ทางร่วมแยก เพื่อที่อาชญากรจะชุมนุมรอจังหวะที่สบโอกาสในการก่อเหตุวิ่งราวทรัพย์อย่างทางสะดวก และหลบหนีไปได้อย่างรวดเร็ว

มีคดีลักทรัพย์ทั้งหมดในช่วงกลางคืน จำนวน 25 คดี มีการกระจุดัวมากในบริเวณย่านเยาวราช และพื้นที่ต่อเนื่อง จำนวน 17 คดี คิดเป็นร้อยละ 68 ของคดี มีคดีกระจุดัวมาก ได้แก่ บริเวณถนนเยาวราช เกิดคดีใกล้ร้านค้าและแผงลอยประเภท ร้านอาหาร ของทานเล่น และร้านเครื่องดื่ม ส่วนบริเวณตรอกโรงโคม จะมีแผงลอยประเภท ร้านอาหาร ผลไม้ และเครื่องดื่ม บริเวณดังกล่าวมีชื่อเสียงโด่งดังด้านร้านอาหารริมทางที่นักท่องเที่ยวนิยม ทำให้ผู้คนสัญจรเท้าหลังไหลเข้ามาเพื่อทำกิจกรรมการค้า เดินเล่น เดินชิมอาหาร และนั่งรับประทานอาหาร อย่างหนาแน่น ทั้งยังมีอุปกรณ์อื่นๆ เช่น โต๊ะและเก้าอี้ของร้านแผงลอย ที่จัดวางไว้อย่างหนาแน่น กีดขวางการสัญจร เมื่อประกอบรวมกันกับผู้คนที่ทำกิจกรรมในบริเวณดังกล่าว จึงทำให้เกิดความคับคั่งของผู้คนในบริเวณริมถนนเยาวราช ตรอกโรงโคมและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นเหตุให้สายตาเฝ้าระวังทำงานมีประสิทธิภาพลดลง ผู้คนอยู่ในช่วงเผลอ วุ่นวาย และไม่ทันได้เฝ้าระวัง จึงเอื้อให้อาชญากรก่อเหตุลักทรัพย์ได้อย่างง่ายสะดวก

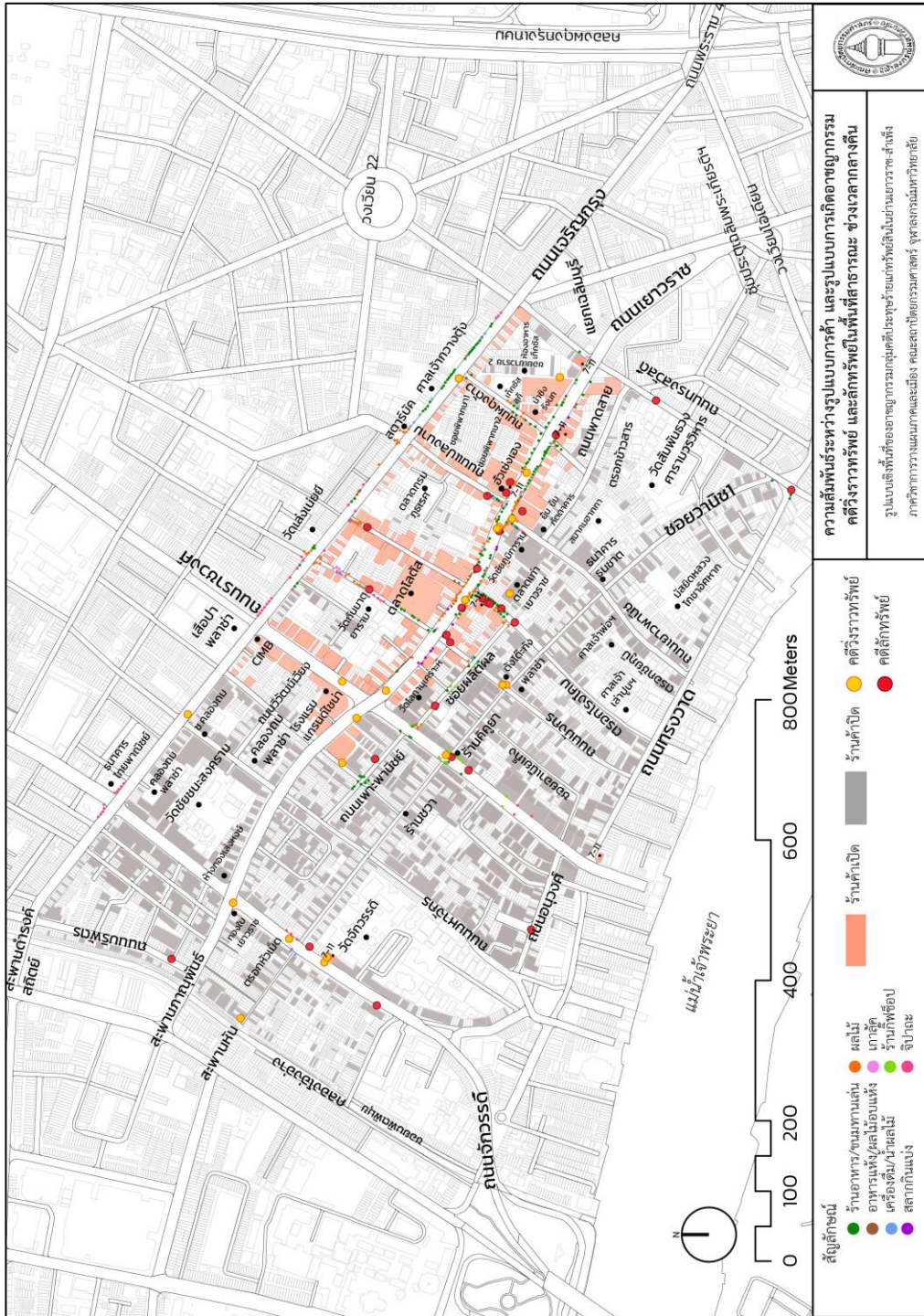
ส่วนในบริเวณย่านสำเพ็ง เริ่มมีการทยอยปิดร้านค้าและแผงลอย มีการเกิดอาชญากรรมที่บริเวณซอยวานิช 1 ตัดกับริมถนนราชวงศ์ บริเวณซอยผลิตผล ถนนเพาะพานิชย์ เป็นบริเวณที่ยังเหลือการแผงลอยอยู่บ้าง และยังมีกิจกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องระหว่างคดีกับตำแหน่งร้านค้า

นอกจากนี้ยังเกิดคดีลักทรัพย์ในบริเวณที่ไม่มีร้านค้าเปิดทำการ ได้แก่ บริเวณถนนบริพัตร บริเวณถนนจักรวรรดิ ถนนอนุวงศ์ และถนนทรงสวัสดิ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเกิดคดีในบริเวณถนนสายหลักและสายรอง ที่มีการเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากบริเวณดังกล่าวยังมีผู้คนสัญจรผ่าน และเป็นช่วงเวลาที่ความสามารถในการระมัดระวังตัวลดลง จึงทำให้อาชญากรสามารถก่อเหตุได้

ภาพที่ 6- 7 ตัวอย่างสภาพบริเวณย่านเยาวราช ช่วงกลางคืน เวลา 20.00 น.

กล่าวโดยสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการค้า กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง มักเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกัน มีความสอดคล้องกับเวลาเปิดทำการค้า ซึ่งดึงดูดการสัญจรผู้คนจำนวนมากให้เข้ามาทำกิจกรรม โดยมีลักษณะเชิงพื้นที่ที่สำคัญ คือ รูปแบบโครงข่ายการสัญจร ซึ่งเป็นลักษณะของย่านอันทำให้เกิดบล็อกเล็กๆ ย่อยๆ มีตรอกซอกซอยลัด มีซอกมุมอับ ตัดผ่านเส้นทางการเดินหลัก รวมถึงลักษณะทางร่วมแยกนี้ เป็นลักษณะเชิงพื้นที่ที่ทำให้มีการค้ามาเกาะตัวแบบถาวร ซึ่งการเกิดกิจกรรมการค้าที่หนาแน่นต่างๆ เหล่านี้ เกิดเป็นลักษณะพิเศษของย่านที่ทำให้มีชื่อเสียงทางการค้า เมื่อรูปแบบโครงข่ายการสัญจรรวมกับตำแหน่งการค้า และประกอบกับทางเท้าที่คับแคบ จึงเอื้อให้เกิดเหตุอาชญากรรมประทุซว้นแก่ทรัพย์สินภายในย่านซ้ำบ่อยครั้ง เนื่องจากอาชญากรประสบความสำเร็จในการก่อเหตุโดยง่าย

แผนที่ 6-10 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการค้า กับรูปแบบการเกิดอาคารชุดโครงการคดียังชีพในพื้นที่สาธารณะ ช่วงกลางคืน

6.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีอาชญากรรมวิงราวทรัพย์ กับลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

1.) การวิเคราะห์การเกิดอาชญากรรมด้วยเลขซินแทกซ์ (space syntax)

ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น	ค่าความสัมพันธ์ (Integration)	จำนวนคดีวิงราวทรัพย์	จำนวนคดีลักทรัพย์	รวม
สูง	237.0995-254.7890	23	54	77
	219.4100-237.0995	20	67	87
	201.7205-219.4100	0	14	14
ปานกลาง	184.0310-201.7205	6	19	25
	166.3415-184.0310	3	30	33
	148.6520-166.3415	0	1	1
	130.9625-148.6520	1	3	4
ต่ำ	113.2730-130.9625	0	0	0
	95.5835-113.2730	0	0	0
	77.8940-95.5835	0	0	0

ตารางที่ 6- 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) กับจุดเกิดคดีวิงราวทรัพย์ และลักทรัพย์ในพื้นที่สาธารณะ

ความสัมพันธ์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น มีความสัมพันธ์ (integration) ของการเกิดอาชญากรรมที่ระยะ 1.5 กิโลเมตร ในระดับเมือง (บทที่ 5.6) แสดงให้เห็นว่าย่านเยาวราช - สำเพ็ง เป็นย่านที่มีคนภายนอกและคนในพื้นที่นิยมสัญจรทำกิจกรรมการค้า หรือมีความสำคัญในระดับเมือง

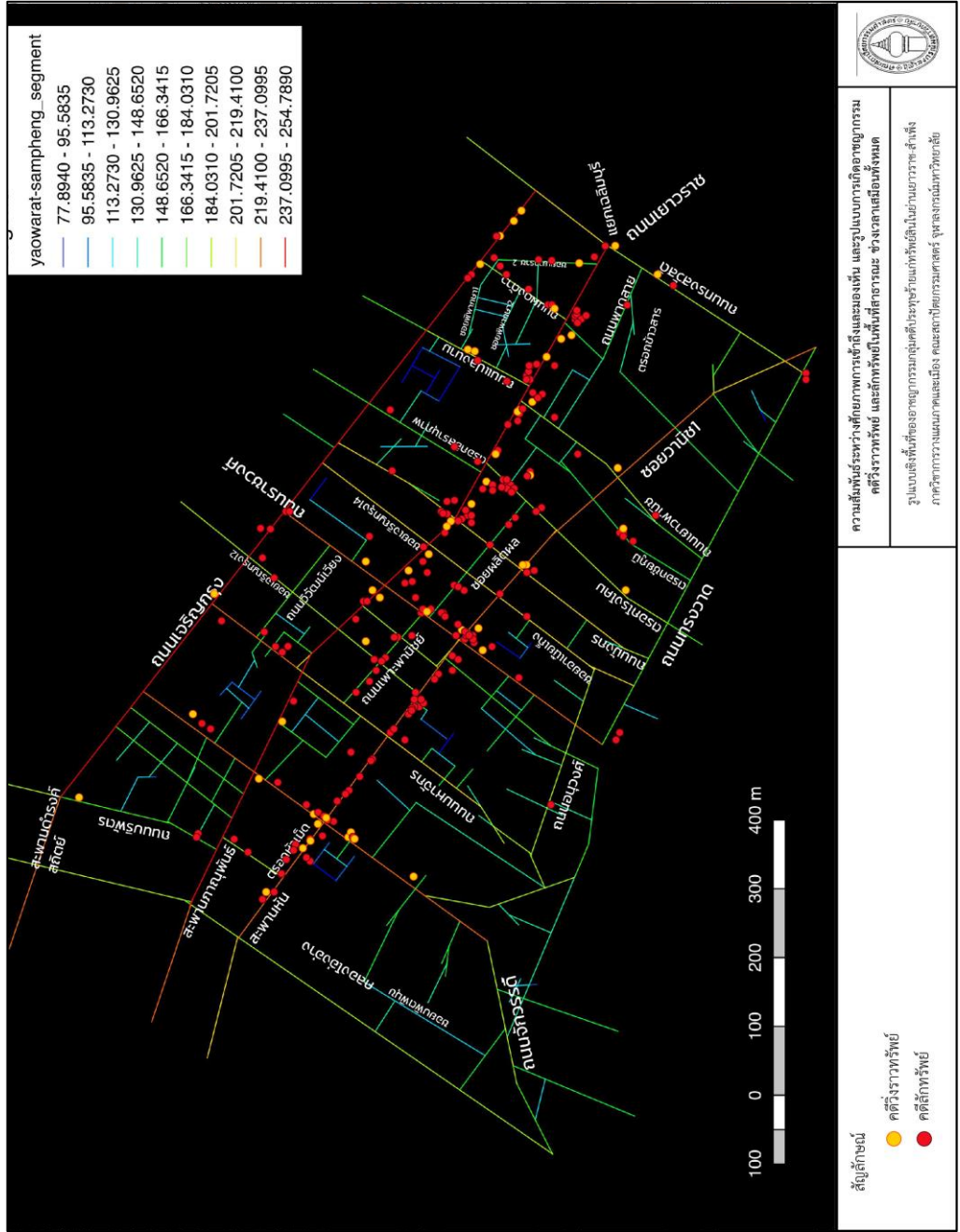
จากตารางที่ 6-1 และแผนที่ 6-11 การวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ พบว่า อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน มักเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง จำนวน 178 คดี คิดเป็นร้อยละ 73.8 ของคดีทั้งหมด และปานกลาง จำนวน 63 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.2 ของคดีทั้งหมด โดยมีคดีกระจุกตัวเป็นแนวยาวที่บริเวณริมถนนเยาวราช ฝั่งตะวันออก ตั้งแต่แยกราชวงศ์ไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ บริเวณถนนราชวงศ์ และซอยวานิช 1 ตั้งแต่สะพานหัน ไปจนถึง แยกถนนมังกร จะเห็นได้ว่าการเกิดคดีขึ้นที่บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง มักเป็นถนนสายหลัก และซอยที่มีกิจกรรมการค้าที่สำคัญ นอกจากนี้ก็มีบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง แต่ไม่เกิดคดี เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย เช่น ซอยวานิช 1 ช่วงแยกตรอกโรงโคมไปจนถึงถนนทรงสวัสดิ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับบริเวณพื้นที่ที่มีตำแหน่งการค้าและกิจกรรมเกิดขึ้น (บทที่ 6.6) อาจกล่าวได้ว่า การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง อาชญากรรมมักเลือกรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีศักยภาพ

การเข้าถึงและมองเห็นสูงถึงปานกลาง โดยตำแหน่งที่ก่อเหตุ จะมีความสอดคล้องกับตำแหน่งการค้าที่ตั้งในบริเวณดังกล่าว หรือศาสนสถาน เช่น ศาลเจ้า และมีการเกิดกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่หนาแน่น คดีลักทรัพย์ เกิดขึ้นบนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง จำนวน 135 คดี คิดเป็นร้อยละ 71.8 ของคดีลักทรัพย์ และปานกลาง จำนวน 53 คดี คิดเป็นร้อยละ 28.2 คดีลักทรัพย์ มักเกิดขึ้นกระจุกตัวใกล้พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทางร่วมแยก ซึ่งเป็นบริเวณเส้นทางที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง ตัดกับเส้นทางที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง และบริเวณเส้นทางที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง ตัดกับเส้นทางที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรเลือกก่อเหตุบริเวณพื้นที่การค้าที่เข้าถึงง่าย มีการสัญจรพลุกพล่าน และมีตรอกหรือซอยลัดในบริเวณดังกล่าว ที่เป็นทางร่วมแยก เพื่อเพิ่มโอกาสที่อาชญากรคดีลักทรัพย์ จะทำการก่อเหตุได้อย่างง่าย สามารถแฝงตัว ก่อเหตุและหลบหนี โดยใช้เส้นทางสัญจรที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง-ปานกลางดังกล่าว เป็นทางเลือกใช้หลบหนี หรือ กระทำการก่อเหตุอย่างต่อเนื่อง เพราะประสบความสำเร็จ แล้วส่งต่อทรัพย์สินให้ผู้ร่วมก่อเหตุ หลบหนีไป

ในขณะที่คดีวิ่งราวทรัพย์ เกิดขึ้นบนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง จำนวน 43 คดี คิดเป็นร้อยละ 81.1 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ และปานกลาง จำนวน 10 คดี คิดเป็นร้อยละ 18.9 ของคดีวิ่งราวทรัพย์ จะเห็นได้ว่าการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ บนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง มีสัดส่วนมากกว่าคดีลักทรัพย์ และมีลักษณะการกระจายตัวไปบนโครงข่ายการสัญจร รวมทั้งเลือกก่อเหตุใกล้ทางร่วมแยกอย่างเห็นได้ชัด อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรคดีวิ่งราวทรัพย์มักก่อเหตุด้วยรถจักรยานยนต์ และใช้ความเร็ว จึงมักเลือกพื้นที่สาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ทุกประเภท หรือพื้นที่ที่รถจักรยานยนต์สามารถเข้าถึงได้สะดวก ไม่ติดขัดการสัญจรเท้า จะเห็นได้จากการเกิดคดีที่บริเวณริมถนนสายหลัก และเกิดขึ้นเฉพาะทางร่วมแยกในซอยวานิช 1

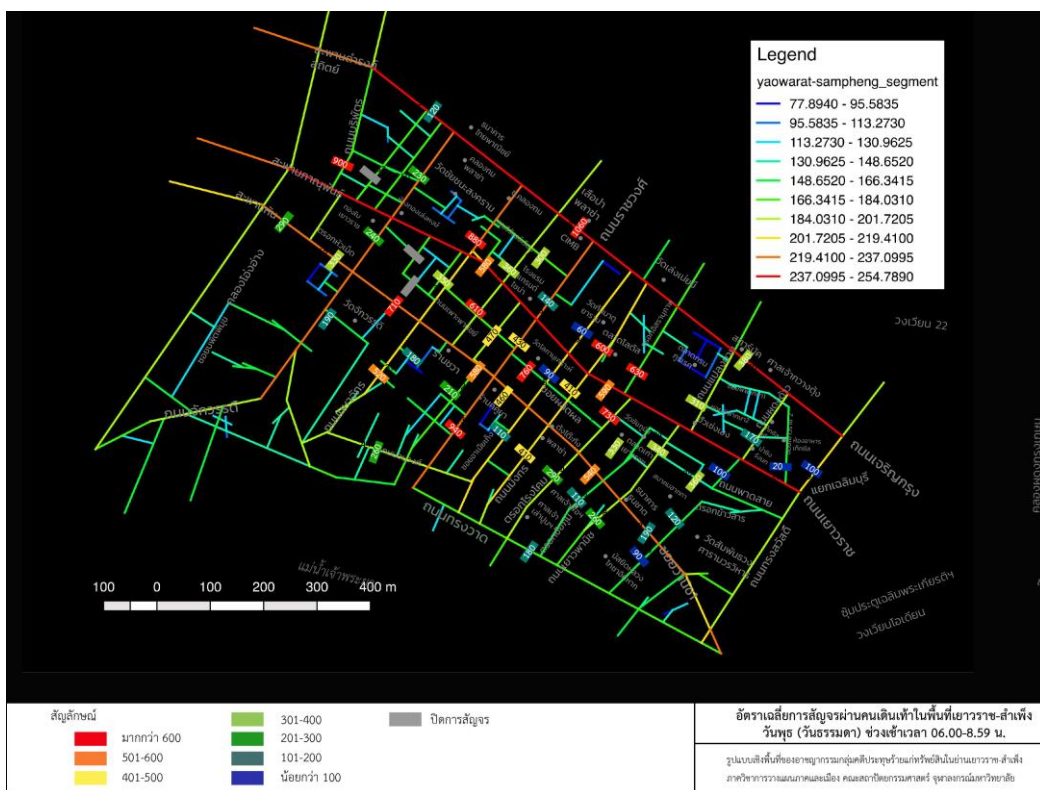
กล่าวสรุปได้ว่า การเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง อาชญากรมักเลือกรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูงถึงปานกลาง

ศักยภาพและการเข้าถึงและมองเห็นด้วยการวิเคราะห์สเปซซินแทกซ์ (space syntax) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบโครงข่ายการสัญจรภายในย่าน จึงเปรียบเสมือนเป็นการแทน การสัญจรอิสระ (natural movement) (Hillier, 1983) อันเป็นการสัญจรปกติของคนเดินเท้าในเมือง ที่กระจายตัวกันอยู่มากน้อยไม่เท่ากันบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะของเมือง ทั้งนี้แนวโน้มการเกิดอาชญากรรมนั้นมาจากบริเวณที่มี การสัญจรดึงดูด (attractor movement) เมื่อมีการค้าเปิดทำการ จึงเกิดกิจกรรมอย่างหนาแน่น มีอัตราการสัญจรเท้าที่มาก ทำให้บริเวณดังกล่าวเกิดความหนาแน่นผิดปกติ ร่วมกับรูปแบบเชิงพื้นที่อื่นๆ (บทที่ 6.1-6.6) ซึ่งส่งผลให้ มีการเกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินตามมา ซึ่งจะกล่าวในประเด็นถัดไป

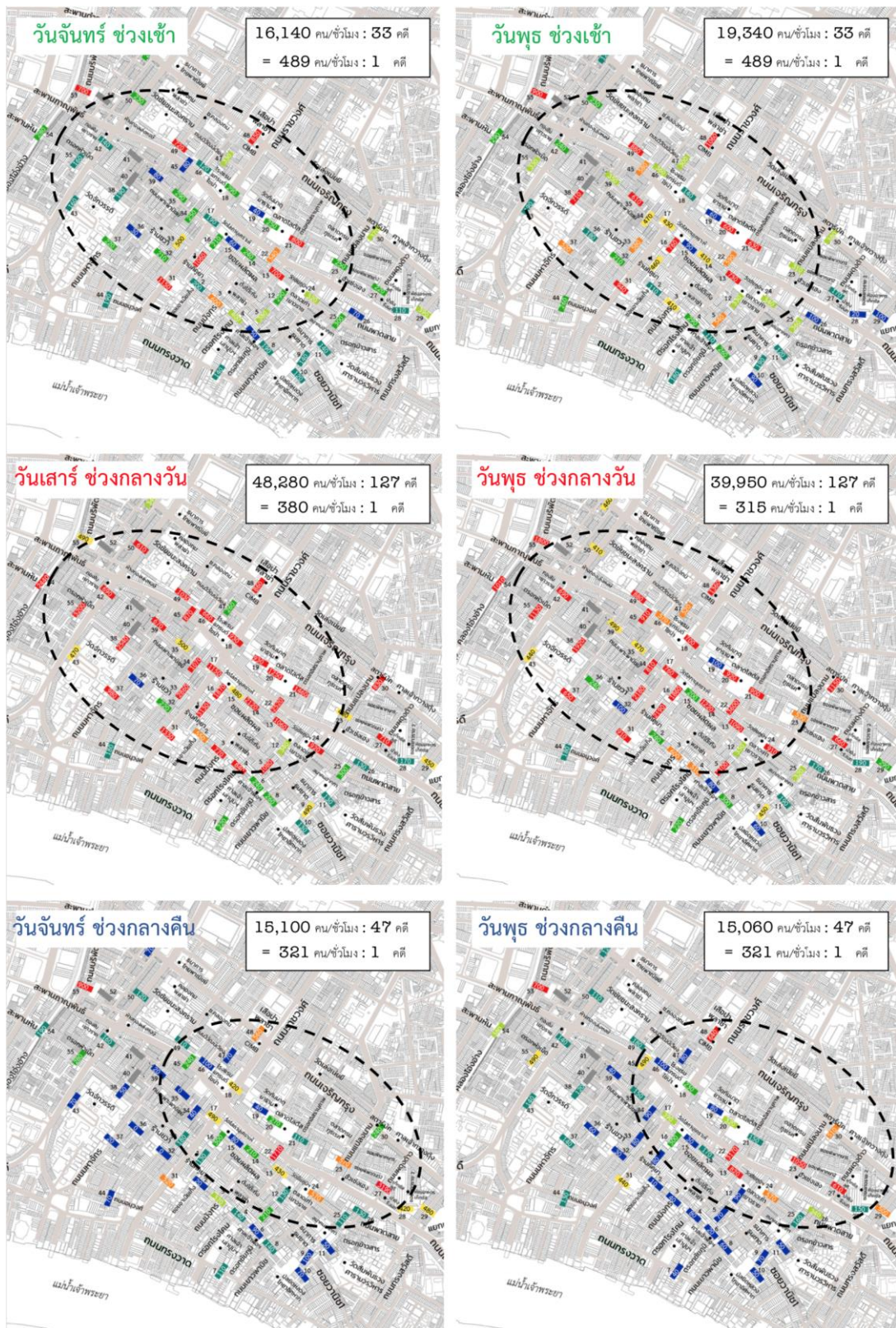
แผนที่ 6- 11 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) กับจุดเกิดคดีชิงราษฎร์ และคดีทรัพย์

2.) การวิเคราะห์การเกิดอาชญากรรมด้วยอัตราการสัญจร (gate method)

ภาพที่ 6 - 8 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับภาพรวมของพื้นที่ (integration n) ด้วยการวิเคราะห์เซกเมนต์ และการนับอัตราการสัญจรช่วงเช้า (gate method)

จากภาพที่ 6-8 ศักยภาพและการเข้าถึงและมองเห็นด้วยการวิเคราะห์สเปซซินแทกซ์ (space syntax) มีความสัมพันธ์เทียบเคียง การสัญจรอิสระ (natural movement) (Hillier, 1983) อันเป็นการสัญจรปกติของคนเดินเท้าในเมือง และเมื่อพิจารณาภาพที่ 6-9 จะเห็นได้ว่า วันจันทร์และวันพุธ ช่วงเช้า เป็นตัวแทนของการสัญจรอิสระ โดยมีอัตราการสัญจรคนเดินเท้าอยู่ที่ 16,140 และ 19,340 คน/ชั่วโมง สัดส่วนอัตราการสัญจรต่อการเกิดอาชญากรรม 489 คน/ชั่วโมง ต่อ 1 คดี แต่เมื่อถึงช่วงกลางวัน เป็นช่วงเวลาที่มีการค้าเปิดทำการทั้งหมดและเกิดกิจกรรมอย่างหนาแน่น ทำให้มีปริมาณการสัญจรเพิ่มขึ้นอย่างมากจากช่วงเช้าอย่างเห็นได้ชัด อยู่ที่ 48,280 และ 39,950 คน/ชั่วโมง สัดส่วนอัตราการสัญจรต่อการเกิดอาชญากรรม 380 และ 315 คน/ชั่วโมง ต่อ 1 คดี จะเห็นว่ามีสัดส่วนการเกิดอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น หรือภายในย่านมีความปลอดภัยลดน้อยลง และในช่วงกลางคืน ในขณะที่ย่านสำเพ็งเงียบลง มีเพียงบริเวณย่านเยาวราชที่ยังมีความคึก มีอัตราการสัญจรคนเดินเท้าอยู่ที่ 15,100 และ 15,060 คน/ชั่วโมง สัดส่วนอัตราการสัญจรต่อการเกิดอาชญากรรม 321 คน/ชั่วโมง ต่อ 1 คดี อาจกล่าวได้ว่า เมื่อถึงช่วงเวลาเกิดกิจกรรม ส่งผลต่อความหนาแน่นของผู้คน ทำให้มีแนวโน้มเสี่ยงเกิดอาชญากรรมวิงวาททรัพย์และลักทรัพย์ที่มากขึ้น ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ภาพที่ 6- 9 คักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นด้วยวิธีการนับอัตราการสัญจร (gate method) ของคนเดินเท้า ในช่วงเวลา เช้า กลางวัน และกลางคืน

6.8 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเชิงพื้นที่ และรูปแบบการเกิดอาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์สินกับหลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

1. คดีลักทรัพย์

จากการวิเคราะห์รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ 12 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2550-2561) พบว่า เกิดขึ้นบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารประเภทที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม และพาณิชย์กรรม

คดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะเกิดขึ้นได้ทั้งบนโครงข่ายการสัญจรหลัก และย่อย ส่วนมากเกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ทุกประเภท 143 คดี ร้อยละ 76 กล่าวคือ บริเวณถนนเยาวราช ถนนเพาะพานิชย์ ซอยผลิตผล ตรอกโรงโคมและถนนผดุงด้าว รองลงมาเกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ 45 คดี ร้อยละ 24 ส่วนมากเกิดในบริเวณ ซอยวานิช 1 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตำแหน่งของคดีลักทรัพย์มักเกิดขึ้นบริเวณที่เป็นเส้นทางการค้าภายในย่าน

การวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล (private space) และพื้นที่สาธารณะ (public space) พบว่า คดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะเกิดขึ้นบนพื้นที่รูปแบบประตูที่หันออกสู่ถนนโดยตรงเกือบทั้งหมด ทั้งถนนสายหลักและสายย่อย ยิ่งโดยเฉพาะประตูร้านค้าที่หันเข้าสู่ถนนทั้งสองฝั่งแนวถนน จะยังมีการกระจุกตัวของคดีมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า จำนวนประตูไม่ส่งผลหรือ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ภายในย่าน

เมื่อพิจารณารูปแบบทางเท้า พบว่า อาชญากรรมคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่จะเกิดบนทางเท้าที่มีลักษณะแคบกว่ามาตรฐานมากเกินไป อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ในบริเวณทางเท้าที่มีความกว้างไม่ได้มาตรฐานนั้น หรือมีสิ่งกีดขวางบดบังการสัญจรเท้า เช่น แผงลอย ซึ่งไม่เพียงพอต่อคนสัญจรเท้า เมื่อไม่สามารถรองรับปริมาณของคนสัญจรเท้าได้เพียงพอ ทำให้เกิดความหนาแน่นและผู้คนคับคั่งในบริเวณดังกล่าว จึงนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ แต่ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าการเกิดคดีลักทรัพย์ ไม่ได้เกิดขึ้นที่บริเวณทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐานทางเท้าโซนการค้าเพียงเท่านั้น ยังมีการเกิดคดีลักทรัพย์ที่บริเวณทางเท้าที่กว้างเท่ามาตรฐานของทางเท้าที่อยู่อาศัย เช่น ตรอกชัยภูมิ และถนนพาดสาย ถึงแม้บริเวณดังกล่าวไม่ได้มีความหนาแน่นเท่าผู้คนที่อยู่ในพื้นที่การค้า แต่บริเวณดังกล่าวก็มีระยะทางเท้าที่พอเหมาะไม่ได้กว้างมากจนเกินไป และเป็นพื้นที่ต่อเนื่องการค้าจึง

มีการสัญจรเท้าลอดผ่านไปสู่บริเวณดังกล่าวนี้ ทำให้ลักษณะเชิงพื้นที่นี้เอื้อให้อาชญากรคติลักษณ์สามารถก่อเหตุได้โดยที่ผู้คนไม่ทันสังเกตและระวังตัว

ประกอบกับ การวิเคราะห์ ตำแหน่งรูปแบบการค้า ตำแหน่งป้ายจอดรถประจำทาง และ ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น ในระดับภาพรวมของพื้นที่ (Integration) พบว่า คดีอาชญากรรมประเภทลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ มีแนวโน้มเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง และพื้นที่เหล่านี้ก็มักจะมีการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรม และมีตำแหน่งการค้าข้างทาง เกาะบนถนนสายดังกล่าว ซึ่งคดีอาชญากรรมประเภทลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะจะยังมีแนวโน้มเกิดคดีมากขึ้นไปอีกก็ต่อเมื่อถึงเวลาที่กิจกรรมเชิงพาณิชย์ทั้งในอาคารร้านค้า และการค้าข้างทาง รวมถึงศาสนสถานอันมีชื่อเสียง เปิดทำการเมื่อใด ก็จะเหี่ยววนำทำให้เกิดการสัญจรที่ดึงดูด (attractor movement) ผู้สัญจรเท้าให้เข้ามาทำกิจกรรมในบริเวณนั้นๆ และกระจุกตัวอยู่หนาแน่น ผิดปกติบริเวณเดียว เรียกว่า ผลกระทบทวีคูณ (multiplier effect) ทำให้บริเวณดังกล่าวนี้เต็มที่มีสายตาเผ่าระวัง (eyes on street) บนพื้นที่สาธารณะ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป เนื่องจากมีผู้คนสัญจรไปมาอย่างหนาแน่นมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประกอบกับ ลักษณะเชิงพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ ขนาดความกว้างของทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐาน ตำแหน่งการค้าข้างทางที่หนาแน่นทั้งเปียดับการสัญจร ซึ่งดึงดูดผู้คนให้มาค้ำคั่งในบริเวณนั้นๆ ทำให้การสัญจรติดขัด รวมถึงป้ายรถประจำทางที่ผู้สัญจรเท้าจะมายืนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเปลี่ยนถ่ายการสัญจรภายในย่าน ซึ่งบริเวณดังกล่าวเพิ่มความหนาแน่นให้พื้นที่มากขึ้น ดังที่กล่าวมานี้เป็นรูปแบบเชิงพื้นที่ที่สำคัญ ซึ่งเอื้อให้เกิดอาชญากรรมประเภทคติลักษณ์ สามารถก่อเหตุโดยการแฝงตัว อำพรางตัวไปในหมู่ผู้คนเพื่อขโมยทรัพย์สินของผู้คนที่ตกอยู่ในสถานการณ์ไม่ทันได้ระวังตัว หรือเผลอ เช่น บริเวณที่ผู้คนยืนรอประกอบกิจกรรมการค้าข้างทาง บริเวณที่มีกิจกรรมการค้าขาย บริเวณที่ผู้คนเดินดูสินค้าและให้ความสนใจไปกับสิ่งแวดลอมอื่นๆ ในย่านพาณิชย์กรรม และบริเวณป้ายรถประจำทาง หลังจากนั้น จึงทำการหลบหนีไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม กลับพบว่า มีพื้นที่สาธารณะบางพื้นที่ที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข คือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นปานกลางแต่กลับมีอัตราการสัญจรเท้าผ่านในปริมาณที่มากและสม่ำเสมอ เนื่องจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่อันมาจากรูปแบบโครงข่ายการสัญจรภายในย่าน เป็นพื้นที่ต่อเนื่องการค้า รวมทั้งมีความกว้างทางเท้าที่มีระยะพอเหมาะที่ได้มาตรฐาน แต่ไม่กว้างมากจนเกินไป และอยู่ใกล้ทางร่วมแยก จึงเอื้อให้อาชญากรสามารถก่อเหตุ ประกอบกับบางบริเวณมีศาสนสถานอันสำคัญและมีชื่อเสียงสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาเพื่อทำกิจกรรมไหว้พระ ขอพร นั่นคือ เขาวราชชอย 2 และ ตรอกชัยภูมิ ใกล้ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเชียงใหม่ ดังนั้น

ด้วยรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวที่ตั้งศูนย์กลางผู้ใช้จำนวนมาก อันเหมาะแก่การเกิดอาชญากรรมประเภทคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ และการพรางตัวเพื่อหลบหนี จึงส่งผลให้พื้นที่เหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมประเภทดังกล่าวได้ด้วยเช่นกัน

2. คดีวิ่งราวทรัพย์

จากการวิเคราะห์รูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ 12 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2550-2561) พบว่า เกิดขึ้นบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารประเภท ที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม และ พาณิชยกรรม

คดีวิ่งราวทรัพย์ มักเกิดขึ้นบนโครงข่ายการสัญจรหลัก ส่วนมากเกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ทุกประเภท 47 คดี ร้อยละ 88.7 กล่าวคือ บริเวณถนนเยาวราช ถนนเจริญกรุง ถนนราชวงศ์ และถนนจักรวรรดิ รองลงมาเกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ 6 คดี ร้อยละ 11.3 ส่วนมากเกิดในบริเวณ ซอยวานิช 1 ใกล้ทางร่วมแยก อาจกล่าวได้ว่า คดีวิ่งราวทรัพย์เป็นคดีที่อาชญากรส่วนมากนั้น เลือกใช้จักรยานยนต์ในการก่อเหตุ จึงเลือกลักษณะเชิงพื้นที่สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ด้วยรถจักรยานยนต์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้รวดเร็ว ถนนสายหลักเป็นพื้นที่ที่รถจักรยานยนต์เคลื่อนที่ได้ดีในขณะที่ตามตรอกซอยภายในย่านที่ถึงแม้ว่ารถจักรยานยนต์จะเข้าถึงได้ แต่จะต้องเคลื่อนที่อย่างช้าๆ ร่วมกับเส้นทางการสัญจรเท้า จึงทำให้ติดขัด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าจุดเกิดคดีจะเป็นพื้นที่ๆอยู่บนทางร่วมแยก หากเป็นตามตรอกซอยจะเป็นเส้นทางที่ใกล้กับทางออกถนนสายหลัก เพื่อหลบหนีออกได้สะดวก

การวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล (private space) และพื้นที่สาธารณะ (public space) พบว่า คดีวิ่งราวทรัพย์ภายในพื้นที่นี้ มีการเกิดคดีที่ตรงกันข้ามกับคดีลักทรัพย์ มักจะไม่ค่อยเกิดขึ้นหน้าประตูที่หันหน้าเข้าสู่สาธารณะโดยตรงเนื่องจากมีสายตาเฝ้าระวัง ช่วยเป็นหูเป็นตา ทั้งนี้เป็นคดีที่อาชญากร กระทำการฉกเอาทรัพย์ไปซึ่งหน้า เป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเร็ว อาชญากรจึงเลี่ยงพื้นที่ในบริเวณที่มีความเสี่ยงที่มีสายตาจับจ้อง หรือการเฝ้าระวัง และการจดจำใบหน้าได้ โดยการเลือกพื้นที่ๆ บริเวณทางร่วมแยกที่มีทางเลือกในการหลบหนี และไม่ค่อยมีสายตาเฝ้าระวังแทนนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้จากคดีวิ่งราวทรัพย์ที่มักเกิดตรงบริเวณสี่แยกซอยวานิช 1

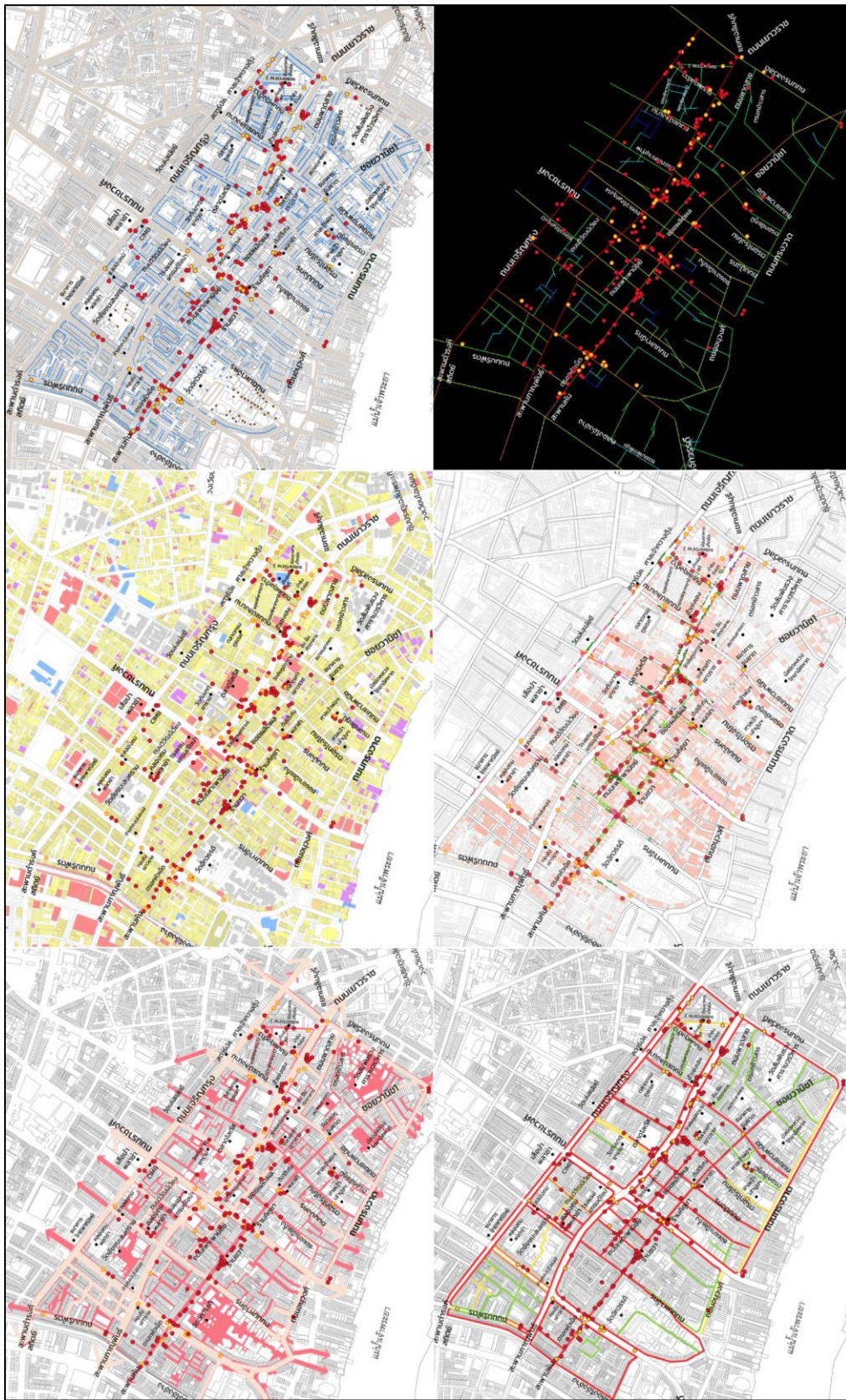
เมื่อพิจารณารูปแบบทางเท้า พบว่า คดีวิ่งราวทรัพย์ส่วนมากนั้นเกิดขึ้นบริเวณทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐานมาก แต่มีพื้นที่ให้รถจักรยานยนต์สามารถเคลื่อนที่ผ่านไปได้ ดังจะเห็นได้จาก ตำแหน่งคดีที่เกิดบนถนนสายหลักเป็นส่วนมาก เนื่องจากเป็นคดีที่อาชญากร ฉกฉวยเอาทรัพย์ไปซึ่งหน้าจึง

ต้องใช้พื้นที่ในการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เพื่อหลบหนี แต่ก็เงื่อนไขที่แตกต่างที่บริเวณตรอกชัยภูมิและ
 เยวราชซอย 2 ซึ่งมีทางเท้าที่มีระยะได้มาตรฐานของที่อยู่อาศัย ถึงแม้บริเวณดังกล่าวนั้นไม่ได้มีผู้คน
 หนาแน่นมาก แต่บริเวณดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ต่อเนื่องการค้า ทั้งยังใช้รูปแบบการสัญจรเท้าร่วมกันกับ
 รถจักรยานยนต์เดียวกันบนทางเท้านี้ ซึ่งสะดวกรวดเร็ว จึงทำให้บริเวณดังกล่าวเอื้อต่อการเกิด
 อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ขึ้นได้เช่นเดียวกัน

ประกอบกับ การวิเคราะห์ตำแหน่งรูปแบบการค้า ตำแหน่งป้ายจอดรถประจำทาง และ
 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น ในระดับภาพรวมของพื้นที่ (Integration) พบว่า คดีอาชญากรรม
 ประเภทวิ่งราวทรัพย์ มีแนวโน้มเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและการมองเห็นสูงถึงปาน
 กลาง ส่วนมากเป็นพื้นที่ที่อยู่บนโครงข่ายการสัญจรหลัก ใกล้ทางร่วมแยก พื้นที่ที่รถจักรยานยนต์
 สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก คดีอาชญากรรมประเภทวิ่งราวทรัพย์มีแนวโน้มจะเกิดคดีมากขึ้นใน
 บริเวณที่มีกิจกรรมการค้า ซึ่งจะเหนี่ยวนำให้เกิดการสัญจรที่ดึงดูด (attractor movement) ผู้
 สัญจรเท้าให้เข้ามาทำกิจกรรมในบริเวณนั้นๆจำนวนมาก ซ้อนทับลงไปบนระดับการสัญจรอิสระ
 (natural movement) ที่มากเกิดเป็น “ผลกระทบทวีคูณ”(multiplier effect) ทำให้เกิดบริเวณที่มี
 กิจกรรมกระจุกตัวอยู่หนาแน่นผิดปกติบริเวณเดียว ร่วมกับ ลักษณะตำแหน่งการค้าข้างทางที่
 หนาแน่นทั้งเบียดบังการสัญจรบนทางเท้า ตลอดจนป้ายรถประจำทางที่เป็นจุดที่ผู้สัญจรเท้าจะมายืน
 รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเปลี่ยนถ่ายการสัญจรภายในย่าน และพื้นที่นั้นรถจักรยานยนต์สามารถเข้าถึงได้
 สะดวก ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ที่หนาแน่นส่งผลให้สายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) ไม่สามารถทำหน้าที่
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป เนื่องจากมีผู้คนสัญจรไปมาอย่างหนาแน่นมากและเส้นทางเท้า ทำให้
 ตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกวิ่งราวทรัพย์ นอกเหนือจากนี้อาชญากรรมคดีวิ่งราวทรัพย์ยังเลือก
 ก่อเหตุ ในบริเวณใกล้เคียงแทนที่พื้นที่ที่มีกิจกรรมการค้าโดยตรงแทนในบางครั้ง เพื่อที่จะอาศัย
 จังหวะที่สามารถหลบหนีไปได้อย่างคล่องตัว

อย่างไรก็ตาม กลับพบว่า มีพื้นที่สาธารณะบางพื้นที่ที่แตกต่างไปจากเงื่อนไขพื้นที่ที่มี
 แนวโน้มในการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ เนื่องจาก มีความกว้างทางเท้าที่มีระยะพอเหมาะที่ได้มาตรฐาน
 และไม่กว้างมากเกินไป และมีรูปแบบทางเท้าใช้ร่วมกันกับรถจักรยานยนต์ในช่องจราจรเดียวกัน
 และอยู่ใกล้ทางร่วมแยก จึงเอื้อให้อาชญากรสามารถก่อเหตุได้ ได้แก่ บริเวณเยวราชซอย 2 และ
 ตรอกชัยภูมิ ตรอกโรงโคม และตลาดเก่าเยวราช ดังนั้นด้วยรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะนี้จึง
 ส่งผลให้พื้นที่เหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ด้วยเช่นกัน

กล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะหรือรูปแบบโครงข่ายการสัญจรนั้น เป็นตัวแปรหลักอันสำคัญ ที่ทำให้ย่านมีลักษณะของความเป็นพาณิชย์กรรม มีรูปแบบโครงข่ายที่มีความละเอียดและเป็นบล็อกขนาดเล็กย่อยๆ ทำให้มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารส่วนใหญ่เป็นแบบผสม (mixed use) เมื่อมีการสัญจรที่แทรกซึมผ่าน ทำให้มีตำแหน่งการค้ามาเกาะตัว เกิดเป็นกิจกรรมการค้าแบบถาวร ในบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูง ทั้งนี้การค้าดังกล่าวเมื่อเปิดทำการ ก็จะเหนี่ยวนำให้เกิดการสัญจรดึงดูด (attractor movement) ส่งผลให้เกิดผลกระทบทวีคูณ (multiplier effect) เกิดกิจกรรมที่กระจุกตัวมากผิดปกติ บนถนนสายการค้าที่สำคัญ เช่น ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ ถนนเจริญกรุง และซอยวานิช 1 รวมทั้งยังกระจุกตัวในบริเวณสี่แยกของถนนดังกล่าว ซึ่งลักษณะเชิงพื้นที่เหล่านี้ ทำให้เกิดความหนาแน่นในบางบริเวณ รวมทั้งมีหน้าประตูเป็นร้านค้า ที่มีการสัญจรผ่านอย่างหนาแน่นซึ่งอาจทำให้ควบคุมความปลอดภัยยาก ส่งผลให้สายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) ทำงานได้มีประสิทธิภาพน้อยลง ประกอบกับ สันฐานทางเท้าเดิมที่ไม่เหมาะสมกับกิจกรรมการค้าดังกล่าวในสภาพปัจจุบันที่มีการขยายขยายมากขึ้น มีปริมาณการสัญจรเพิ่มขึ้น แต่รูปแบบทางเท้ามีความแคบกว่ามาตรฐานการสัญจร ก็จะยิ่งเอื้อให้เกิดอาชญากรรม รูปแบบเชิงพื้นที่ดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อความเสี่ยงและมีแนวโน้มต่อการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินที่มากขึ้น เนื่องมาจากลักษณะเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นรูปแบบโครงข่ายการสัญจรอันส่งผลมากที่สุดถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ทั้งหมดภายในย่านเยาวราช - สำเพ็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัย

ภาพที่ 6- 10 รูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมบริเวณราชกรีฑาสโมสร และลักษณะพื้นที่ที่สาธารณชน ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ย่านเยาวราช- สำเพ็ง	การใช้ประโยชน์ อาคารและที่ดิน	โครงการชื้อพื้นที่ สาธารณะ	จุดลดขนาดส่ง สาธารณะ	แผนภูมิประตู (door map)	รูปแบบทางเท้า	รูปแบบการค้า	ศึกษาภาพเข้าถึง และมองเห็น	นาฬิกา อาชญากรรม
คดีลักทรัพย์ บนพื้นที่สาธารณะ	ประเภทที่อยู่อาศัย ผสมพาณิชย์กรรมมาก ที่สุด รองลงมาเป็น ประเภทพาณิชย์กรรม	เปิดโครงการสัญญา ทั้งหมด รองและย่อย ที่มี การเข้าถึงได้ทุกประเภทมี 143 ตำแหน่ง เช่น บริเวณถนนเยาวราช ถนนพาณิชยกิจ ซอย ผลิตผล ตรอกโรงโคมและ ถนนหลังดาว รองลงมา เกิดบนพื้นที่สาธารณะที่มี การเข้าถึงด้วยการเดินเท้า จักรยานและจักรยานยนต์ 45 ตำแหน่ง ส่วนมากเกิด ในบริเวณซอยวชิร 1	เกิดที่บริเวณป้ายจอด รถขนส่งสาธารณะ ได้แก่ ป้ายคลองมด ป้ายเฉลิมบุรี อยู่บนถนนเจริญกรุง ป้ายจักรวรรดิ ป้ายสี่พัน และป้ายตลาดเก่า เยาวราช บนถนนเยาวราช	เกิดขึ้นบนป้ายชื้อที่ออกสู่ถนน โดยตรงเกือบทั้งหมด ทั้งถนน สายหลักและสายย่อย ยิ่ง โดยเฉพาะประตูที่หันเข้าสู่ถนน ทั้งสองฝั่งตามแนวถนน จะมีการ เกิดตึกมากขึ้น เนื่องจากประตู ที่หันออกสู่ถนนโดยตรงเป็น อาคารแบบผสม (mixed use) ที่ มีการใช้หน้าอาคารเป็นร้านค้า นอกจากนี้ บางบริเวณเกิดที่ บริเวณทางร่วมแยก หรือ หัวมุม ถนน	เกิดบนทางเท้าที่มีลักษณะแคบกว่า มาตรฐานทางเท้าพาณิชย์กรรม เนื่องจากทำให้เกิดความหนาแน่น และ ผู้คนค้าส่งในบริเวณดังกล่าว จึงนำไปสู่ การเกิดคดีลักทรัพย์ นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นที่บริเวณทาง เท้าที่กว้างได้มาตรฐานทางเท้าที่อยู่ อาศัย เช่น บริเวณตรอกชัยภูมิ และ บริเวณถนนพหลโยธิน ถึงแม้บริเวณ ดังกล่าวไม่ได้มีความหนาแน่นเท่า ผู้คนในบริเวณพื้นที่การค้า แต่บริเวณ ดังกล่าวมีระยะทางเท้าที่เหมาะไม่ กว้างมากจนเกินไป และเป็นพื้นที่ รอยต่อการค้าและที่อยู่อาศัยจึงเอื้อต่อ การเกิดคดีลักทรัพย์ได้เช่นเดียวกัน	มักเกิดบริเวณที่เกิดค่านั่งร้านค้า ภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทาง เช่น เกิดบริเวณริมถนนเยาวราช หน้าร้านค้าประเภท ร้านทอง เช่น ร้านค้าทั่วไป และแผง ลอยประเภท ร้านอาหาร เครื่องดื่ม และผลไม้ ส่วนใหญ่บริเวณซอยวชิร 1 เป็นแผงลอยประเภท กึ่งชื้อ และของจิปาถะ มักเกิดบริเวณถนนสาย การค้าที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ก็เกิดบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องการค้า หน้าร้านค้าส่งบางบริเวณ บนถนนพหลโยธิน และ บริเวณศาลเจ้าในตรอกชัยภูมิ	มักเกิดบนพื้นที่ไม่มี ศึกษาภาพเข้าถึงและ มองเห็นสูงไปจนถึง ปานกลาง ใกล้ทางร่วม แยก 2. ช่วงกลางวัน 12.00-17.59 น. 13 ตำแหน่ง 2. ช่วงเช้ามืด 00.01-05.59 น. 13 ตำแหน่ง 3. ช่วงเช้า 06.00-11.59 น. 6 ตำแหน่ง	ลำดับที่เกิดคดี 1. ช่วงกลางวัน 12.00-00.00 น. 21 ตำแหน่ง 2. ช่วงกลางวัน 12.00-17.59 น. 13 ตำแหน่ง 2. ช่วงเช้ามืด 00.01-05.59 น. 13 ตำแหน่ง 3. ช่วงเช้า 06.00-11.59 น. 6 ตำแหน่ง
	ประเภทที่อยู่อาศัย ผสมพาณิชย์กรรมมาก ที่สุด รองลงมาเป็น ประเภทพาณิชย์กรรม	ส่วนมากเกิดบนโครงการ การสัญญาหลักบนพื้นที่ สาธารณะที่มีการเข้าถึงได้ ทุกประเภท 47 ตำแหน่ง บริเวณถนนเยาวราช ถนน เจริญกรุง ถนนราชวงศ์ และถนนจักรวรรดิ รองลงมาเกิดบนพื้นที่ สาธารณะที่มีการเข้า ถึงได้ยากกว่า เช่น จักรยาน และจักรยานยนต์ 6 ตำแหน่ง ส่วนมากเกิด ในบริเวณซอยวชิร 1	เกิดที่บริเวณป้ายจอด รถขนส่งสาธารณะ ได้แก่ ป้ายเฉลิมบุรี อยู่บนถนนเจริญกรุง ป้ายจักรวรรดิ ป้ายสี่พัน และป้ายตลาดเก่า เยาวราช บนถนนเยาวราช	อาชญากรรมมักเกิดที่เสี่ยงการก่อ เหตุเกิดขึ้นหน้าประตูที่หันหน้า เข้าสู่สาธารณะโดยตรง เนื่องจาก มีสายต่าน้ำกระบัง คดีลักทรัพย์ จึงมักไม่เกิดที่ที่พร้อมแยกแทน ที่ เชื่อมต่อนั้นทางอื่น ๆ ที่สามารถ หลบหนีออกไปได้อย่างรวดเร็ว	เกิดขึ้นบริเวณทางเท้าที่แคบกว่า มาตรฐานมาก มักเกิดบริเวณรูปแบบ ทางเท้าที่มีเลขรถจักรยานยนต์ หรือ รูปแบบทางเท้าที่ใช้สัญจรร่วมกับ รถจักรยานยนต์บนถนนเดียวกัน	มักเกิดบริเวณที่มีค่านั่งร้านค้า ภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทาง เช่น เกิดบริเวณริมถนนเยาวราช หน้าร้านค้าประเภท ร้านทอง เช่น ร้านค้าทั่วไป และแผง ลอยประเภท ร้านอาหาร เครื่องดื่ม และผลไม้ ส่วนใหญ่บริเวณซอยวชิร 1 เป็นแผงลอยประเภท กึ่งชื้อ และของจิปาถะ มักเกิดบริเวณถนนสาย การค้าที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ก็เกิดบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องการค้า หน้าร้านค้าส่งบางบริเวณ บนถนนพหลโยธิน และ บริเวณศาลเจ้าในตรอกชัยภูมิ	มักเกิดบนพื้นที่ไม่มี ศึกษาภาพเข้าถึงและ มองเห็นสูงไปจนถึง ปานกลาง ใกล้ทางร่วม แยก 2. ช่วงกลางวัน 12.00-17.59 น. 13 ตำแหน่ง 2. ช่วงเช้ามืด 00.01-05.59 น. 13 ตำแหน่ง 3. ช่วงเช้า 06.00-11.59 น. 6 ตำแหน่ง	ลำดับที่เกิดคดี 1. ช่วงกลางวัน 12.00-00.00 น. 21 ตำแหน่ง 2. ช่วงกลางวัน 12.00-17.59 น. 13 ตำแหน่ง 2. ช่วงเช้ามืด 00.01-05.59 น. 13 ตำแหน่ง 3. ช่วงเช้า 06.00-11.59 น. 6 ตำแหน่ง

ตารางที่ 6-2 สรุปรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมบริเวณเยาวราช-สำเพ็ง และลักษณะพื้นที่สาธารณะ ย่านเยาวราช-สำเพ็ง

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในย่านเยาวราช-สำเพ็ง จึงมีการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยฉบับนี้ ดังนี้

7.1 สรุปรูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีชิงราวทรัพย์สินและลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

7.2 แนวทางเบื้องต้นในการวางแผนพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมประเภทคดีชิงราวทรัพย์สินและลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านพาณิชย์ยกรรม

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.1 รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีชิงทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

พื้นที่ย่านเยาวราช-สำเพ็ง จากเดิมในอดีตสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นย่านชุมชนและแหล่งการค้าของชาวจีนแห่งแรกในกรุงเทพฯ มีการขายสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งเป็นแหล่งรวมอบายมุขระดับใหญ่ที่มีแหล่งชุมชนอาศัยอยู่หนาแน่น แออัดและมีสุขภาวะไม่ดี ในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีการตัดถนนเยาวราชผ่าน ประกอบกับการสร้างตึกแถวริมถนนในสมัยนั้น ทำให้เกิดย่านใหม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของห้างร้านถาวรทันสมัย เกิดเป็นย่านศูนย์กลางธุรกิจ และการค้าที่เจริญรุ่งเรืองแห่งใหม่ของอำเภอสำเพ็ง จนกระทั่งปัจจุบัน ย่านเยาวราช มีการผ่อนผันให้ทำการค้าหาบเร่แผงลอยได้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความคึกคัก มีชีวิตชีวา เป็นแหล่งรวมกิจการการค้าข้างทางที่มีชื่อเสียงและอัตลักษณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ภายในย่านมีธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหารแห่ง ร้านค้า และการค้าข้างทาง ที่หลากหลาย ฯลฯ ในขณะที่พื้นที่ต่อเนื่องย่านสำเพ็งเป็นตลาดสินค้าขายปลีกและส่ง ประเภทสินค้ากีฬาสีอ็อป เครื่องใช้เครื่องประดับ และของจิปาละในชีวิตประจำวัน ด้วยความเป็นย่านพาณิชย์กรรมนี้ จึงมักเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินภายในย่านเป็นประจำ ซึ่งสร้างความไม่ปลอดภัยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของคนเมือง ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง

ผลสรุป รูปแบบเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิและพลับพลาไชย 2 กรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 7 ประเด็น คือ 1) รูปแบบโครงข่ายการสัญจรพื้นที่สาธารณะ 2) รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินกับอาคาร 3) จุดจอดรถขนส่งสาธารณะ 4) รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะ 5) รูปแบบทางเท้า 6) รูปแบบการค้า 7) รูปแบบศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่สาธารณะ ซึ่งประเด็นศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นมีการอธิบายผ่านแผนที่รูปแบบเชิงพื้นที่ ทั้งนี้ปรากฏการณ์ของการก่อเหตุอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินดังกล่าว มีลักษณะเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง 7 ประเด็น ซึ่งรูปแบบโครงข่ายพื้นที่สาธารณะภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นรูปแบบเชิงพื้นที่หลักอันสำคัญ และประกอบร่วมกับรูปแบบเชิงพื้นที่อื่นๆที่ส่งเสริมต่อกันเป็นชุดเงื่อนไขของรูปแบบเชิงพื้นที่ ที่เอื้อให้เกิดอาชญากรรมประเภทคดีชิงทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ

อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ ตั้งสมมติฐานอิงตามแนวคิดสายตาเฝ้าระวัง (eyes on street) ของ Jacobs (1960) ประกอบกับทฤษฎีการสัญจรอิสระ (natural movement) ของ Hillier (1983)

และทฤษฎีเศรษฐกิจ (multiplier-effect) ที่ส่งผลต่อระดับการสัญจรดึงดูด (attractor movement) ของ Hiller (1996) และงานวิจัยนี้ไม่ปฏิเสธสมมติฐาน ที่กล่าวว่า ย่านเยาวราช-สำเพ็ง เป็นย่านพาณิชย์กรรม มีรูปแบบโครงข่ายการสัญจรที่หนาแน่น มีความสัมพันธ์ (integration) กับระบบโครงข่ายของเมืองเป็นอย่างดี อันเป็นลักษณะหลักที่สำคัญ และแสดงถึงศักยภาพการมองเห็น และเข้าถึงสูง รวมทั้งเมื่อมีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ทั้งร้านค้าภายในอาคารและการค้าข้างทาง ก็จะทำให้ย่านทำให้เกิดการสัญจรดึงดูด (attractor movement) ทำให้ผู้คนสัญจรอย่างหนาแน่นมากเกินไป จนสายตาเฝ้าระวังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป ประกอบกับหากมีลักษณะเชิงพื้นที่อื่นๆ เช่น ขนาดความกว้างของทางเท้าที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน ตำแหน่ง และลักษณะการวางตัวของอาคารค้าข้างทางที่หนาแน่นไปเบียดบัง กีดขวางการสัญจรประกอบไปด้วย ก็กลับจะทำให้ยังเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินมากขึ้น

คติศัพท์บนพื้นที่สาธารณะ

จากผลการศึกษา รูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมประเภทคดีศัพท์บนพื้นที่สาธารณะภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า อาชญากรรม มีแนวโน้มเกิดขึ้นบนโครงข่ายการสัญจรที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นสูงถึงปานกลาง และจะยิ่งเกิดอาชญากรรมเข้มข้นมากขึ้น หากบริเวณนั้นมีร้านค้าภายในอาคารพาณิชย์ และการค้าข้างทางเปิดทำการ (attractor) กล่าวคือ มักเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่รักษาระดับสายตาได้ดีในระดับหนึ่ง เหล่าร้านค้าและแผงลอยต่างๆจะมีการดึงดูดกลุ่มผู้ใช้งาน (attractor movement) ให้เข้ามาทำกิจกรรมค้าขาย เดินดูสินค้าร้านรวง หุดยืนซื้อของต่างๆ หรือ ยืนรอป้ายรถประจำทางปะปนกัน กิจกรรมทั้งหมดนี้ทำให้เกิดความหนาแน่น ส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้งานคาคั่งในบริเวณนั้น ไปบดบังระดับสายตาจนกระทั่ง “สายตาเฝ้าระวัง” (eyes on street) บนพื้นที่สาธารณะ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป ประกอบกับจำนวน ตำแหน่ง และลักษณะการวางอุปกรณ์ของการค้าริมทางที่หนาแน่น เบียดบัง กีดขวางการสัญจรบนทางเท้าที่แคบกว่ามาตรฐานของการสัญจรที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในย่านพาณิชย์กรรม ทำให้อาชญากรใช้รูปแบบเชิงพื้นที่เหล่านี้ สามารถอำพรางตัวเองในขณะก่อเหตุศัพท์ไปโดยที่เหยื่อไม่รู้ตัว บางครั้งอาจส่งต่อทรัพย์สินให้ผู้ร่วมก่อเหตุ หรือแฝงตัวเข้าไปในหมู่ผู้คนและใช้ทางร่วมแยกในบริเวณใกล้เคียงเพื่อหลบหนีออกไปจากพื้นที่

นอกจากนี้ พบว่า มีลักษณะเชิงพื้นที่ที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข ที่มีแนวโน้มในการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทศัพท์บนพื้นที่สาธารณะ คือพื้นที่ต่อเนื่องการค้า หรือ พื้นที่รอยต่อระหว่างพื้นที่การค้าและที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นบริเวณที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นปานกลาง แต่กลับมีกลุ่มผู้ใช้งานเดินผ่านสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดและต่อเนื่องจากบริเวณพื้นที่การค้าที่มีชื่อเสียง

ประกอบกับการมีความกว้างทางเท้าในซอยที่ไม่กว้างมากจนเกินไปและอยู่ใกล้ทางร่วมแยก จึงเหมาะพอที่จะให้อาชญากรสามารถเดินเข้าไปใกล้เหยื่อเพื่อก่อเหตุโดยไม่เป็นที่สังเกต และใช้ทางร่วมแยกหลบหนีออกไป ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นลักษณะเชิงพื้นที่ที่แตกต่างจากเงื่อนไข แต่ก็ก็เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมาจากรูปแบบเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ ดึงดูดกลุ่มผู้ใช้จำนวนมากให้เดินผ่านไปทำกิจกรรมการค้าในบริเวณใกล้เคียง จึงส่งผลให้พื้นที่เหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมประเภทดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกัน

นาฬิกาอาชญากรรมประเภทคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า ช่วงกลางวันเป็นช่วงที่เกิดคดีมากที่สุด เนื่องจากเป็นลักษณะคดีที่อาชญากรต้องก่อเหตุในช่วงเวลาที่มีกลุ่มผู้ใช้งานจำนวนมากในพื้นที่และทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเพื่ออำพรางตัว ในขณะที่ก่อเหตุ และแฝงตัวไปในหมู่ผู้คน รองลงมาในช่วงเช้า ลำดับต่อมาคือช่วงกลางคืน ซึ่งจะมีเพียงบริเวณถนนเยาวราชที่มีกลุ่มผู้ใช้งานจำนวนมากในพื้นที่และทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน และช่วงเวลาสุดท้ายคือช่วงเช้ามืด ที่ไม่ค่อยมีกลุ่มผู้ใช้งานแล้ว

คดีวิ่งราวทรัพย์

จากผลการศึกษา รูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับอาชญากรรมประเภทคดีลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ แต่มีข้อแตกต่างเพียงเล็กน้อย คือ อาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ มีแนวโน้มเกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ที่เข้าถึงได้ด้วยรถจักรยานยนต์สะดวกเท่านั้น การเกิดอาชญากรรมจะเลือกเกิดใกล้เคียงกับบริเวณที่มีตำแหน่งการค้า แทนที่จะเกิดบริเวณดังกล่าวโดยตรง และใกล้ทางร่วมแยก เนื่องจากอาชญากรประเภทนี้จะต้องคัดกรองอาชีพจิงหะที่เหมาะสม หรือทางสะดวก เพื่อหลบหนีไปได้ทันการ กล่าวคือ มักเกิดขึ้นอิงตามพื้นที่ที่ใกล้ความหนาแน่นจากการเกิดกิจกรรมการค้า อาชญากรใช้รูปแบบเชิงพื้นที่เหล่านี้ อาศัยสถานการณ์ที่เหยื่อทำกิจกรรมต่างๆ อย่างไม่ทันระวังตัว หรืออยู่ในช่วงเผลอเพื่อฉกฉวยเอาทรัพย์ไปซึ่งหน้า และใช้รถจักรยานยนต์ในการก่อเหตุ และขับหนีไปทางร่วมแยกในบริเวณใกล้เคียงเพื่อหลบหนีออกไปจากพื้นที่อย่างรวดเร็ว

นาฬิกาอาชญากรรมประเภทคดีวิ่งราวทรัพย์ภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง พบว่า ช่วงกลางคืนเป็นช่วงที่มีการเกิดคดีมากที่สุด เนื่องจากเป็นลักษณะคดีที่อาชญากรต้องเลือกก่อเหตุในช่วงเวลาที่มีกลุ่มผู้ใช้งานจำนวนมาก และทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินในพื้นที่ รวมถึงการเป็นช่วงเวลาที่มีผู้ใช้งานมีความสามารถในการมองเห็นลดลง รวมทั้งการเฝ้าระวังซึ่งกันและกันลดลง ซึ่งจะเห็นได้จากการเกิดคดีเฉพาะบริเวณย่านเยาวราชที่มีกิจกรรมการค้า แผลงลอยต่างๆ โดยอาชญากรใช้

รถจักรยานยนต์ก่อเหตุบริเวณริมถนนเยาวราชและหลบหนีไปอย่างรวดเร็ว รองลงมาลำดับที่สองเป็นช่วงกลางวันที่มีการค้าเปิดทำการทั้งหมด และช่วงเช้ามืดที่มีแผงลอยเปิดทำการบางส่วนในบริเวณตลาดสำเพ็งที่สอง และช่วงเวลาสุดท้ายลำดับที่สาม คือช่วงเช้า เป็นช่วงที่มีร้านค้า และแผงลอยเริ่มทยอยเปิดทำการบางส่วนแต่ไม่มาก เป็นช่วงเวลาผู้คนมีความสามารถในการมองเห็นตามปกติ อาชญากรจึงหลีกเลี่ยงช่วงเวลานี้

7.2 แนวทางเบื้องต้นในการวางแผนพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมประเภทคดีชิงราวทรัพย์ และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านพาณิชย์กรรม

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การศึกษาในครั้งนี้สามารถระบุรูปแบบพื้นที่ (spatial pattern) ที่เอื้อให้เกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ประเภทคดีชิงราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะ ในย่านเยาวราช-สำเพ็งได้

จากการศึกษาและผลของงานวิจัยฉบับนี้ ทำให้ทราบถึงรูปแบบเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมอันนำไปสู่แนวทางเบื้องต้นในการวางแผนพื้นที่เพื่อป้องกันอาชญากรรมประเภทคดีชิงราวทรัพย์และลักทรัพย์บนพื้นที่สาธารณะภายในย่านเยาวราช-สำเพ็ง และย่านพาณิชย์กรรมอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ด้วยปัจจัยเชิงพื้นที่ที่เป็นสาเหตุปัญหา โดยในฐานะนักวางผังเมือง สามารถอธิบายงานวิจัยฉบับนี้โดยชี้ให้เห็นถึงพื้นที่ที่เสี่ยงและควรเฝ้าระวังอาชญากรรมเป็นพิเศษเพื่อสร้างแนวทางในการคุ้มครองและป้องกันการเกิดอาชญากรรมชิงราวทรัพย์และล้วงกระเป๋า

แนวทางในการคุ้มครอง ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่การวางแผนในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ การตั้งสายตรวจเวรยามบนโครงข่ายพื้นที่สาธารณะภายในย่าน ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุ หรือการจัดบุคลากร และอาสาสมัครเข้าไปร่วมมือช่วยดูแล และตรวจสอบ ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ เช่น บริเวณทางร่วมแยกของการค้า ให้มีความเหมาะสมและครอบคลุม การเตือนภัยถึงการเก็บทรัพย์สินหรือของมีค่าให้รัดกุม ในบริเวณพื้นที่ที่มีกิจกรรมการค้าที่หนาแน่น รวมถึงการติดตั้งอุปกรณ์บันทึกภาพ ภาพเคลื่อนไหวผ่านระบบกล้องวงจรปิด และสัญญาณแจ้งภัยในบริเวณพื้นที่ต่างๆ ในจุดเสี่ยงให้กระจายครอบคลุม การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ พ่อค้า แม่ค้า คนในพื้นที่และคนภายนอก ให้ช่วยเฝ้าระวังและเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน รวมทั้งแนวทางในการป้องกัน ซึ่งเป็นการตระหนักถึงการมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยป้องกันอาชญากรรมได้โดยการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในเมืองต่อไปในอนาคต

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบเชิงพื้นที่อาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ในย่านพาณิชย์กรรมที่มีประเด็นการค้าข้างทาง นั้นยังไม่มีมาก่อน และบริเวณพื้นที่เหล่านี้มักเป็นจุดเริ่มต้นในการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้มีช่องว่างและข้อจำกัดในการศึกษา นั่นคือจำนวนคดีวังราวทรัพย์และลักทรัพย์ที่จะนำมาระบุพื้นที่เกิดเหตุอย่างชัดเจนได้เพียงแค่ 241 คดี จาก 1,236 คดี (พ.ศ.2550-2561 ย้อนหลัง 12 ปี) กล่าวคือ งานวิจัยนี้เป็นการสรุปการศึกษาจากจำนวนคดีที่เกิดขึ้นที่สามารถระบุตำแหน่งได้จากจำนวนคดีทั้งหมดที่อยู่นอกขอบเขตพื้นที่ศึกษา และไม่สามารถระบุตำแหน่งการเกิดอาชญากรรมได้ การศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่นี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งและไม่ใช้ลักษณะทั้งหมด จึงอาจมีรูปแบบเชิงพื้นที่อื่นๆ ประกอบอีก ที่อาชญากรสามารถก่อเหตุได้อย่างแนบเนียนและสมบูรณ์แบบ นอกจากนี้ เพื่อการจัดการปัญหาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะ ควรมีการเก็บข้อมูลอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องและระบุตำแหน่งพื้นที่ให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยจึงหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะทำให้ตระหนักถึงกายภาพที่สร้างความปลอดภัยน่าเดินในย่านพาณิชย์กรรม เป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมการค้าในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสีสันและควมมีชีวิตชีวาของคนในเมือง และหวังว่าการร้อยเรียงองค์ความรู้ภายในงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นพื้นฐานในการต่อยอดการศึกษารูปแบบเชิงพื้นที่อาชญากรรมประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- Baran, Smith, & Toker. (2007). *The Space Syntax and Crime: evidence from a suburban community*. Istanbul: Istanbul Technical university.
- Clinard, & Quinney. (1970). *Criminal Behavior Systems: A Typology*. . New York: Holt.
- Hillier, B. (1993). Natural Movement or configuration and Attraction in Urban Pedestrian Movement. *Environmental and planning B: Planning and Design*, 20, 29-66.
- Hillier, B. (1996). *Space is the Machine*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Hillier, B., & Hanson, J. (1 9 8 4). *The Social Logic of Space*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. England: Penguin Books.
- Miro, F. (2014). Routine Activity Theory. In (pp. 1-7).
- Nirathron, N. (2010). "Street food vending in Bangkok.". *Street Vendors in the Global Urban Economy*, 144-183.
- Reid, S. T. (2000). *A Treatise on the Law of Crime*. USA: The McGraw-Hill Co.
- Siegel, L. J. (2008). *Criminology*. Canada: Thomson-Wadsworth.
- กานต์ชนิต เพชรศรี. (2560). รูปแบบเชิงพื้นที่ของการล่อซื้อยาเสพติดในเขตพื้นที่ รับผิดชอบของสถานีตำรวจโคกคราม กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- กำแหง อติโพธิ. (2552). มิติการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของเมือง กรณีศึกษาเมืองนครนายก. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ. (2548). วาทกรรมของเมืองผ่านโครงสร้างเชิงสัญญาณ. เอกสารวารสารวิชาการภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิษฐ์ เนียรวิฑูรย์. (2554). การเสนอแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อลดช่องโอกาสการเกิดอาชญากรรมในย่านที่พักอาศัยของชุมชนในเขตเมือง กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนผังเมืองมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- เจียมจิต ดวงอุไร. (2532). การศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการเกิดคดีอาชญากรรมกรณีศึกษาเขตสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ. (การวางแผนผังเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

- ไชยยุทธ ลีชะวณิช. (2548). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอาชญากรรมกับสภาพกายภาพชุมชนเมือง: กรณีศึกษา พื้นที่บางรัก กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ณัชชาเรย์ นาคนคร. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดเหตุปาหืนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรภาค1. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ทรรศชล ปัญญาทรง. (2551). แนวทางการออกแบบเพื่อพัฒนาทางเท้าในย่านพาณิชย์กรมอโศก กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ปราณระฟ้า พรหมประวัตติ. (2550). สนามทัศน์และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2537). สหวิทยาการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2545). การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- พรชัย โลหะพิริยกุล. (2557). แนวทางการออกแบบทางเท้าสำหรับการพัฒนาที่ดินรอบระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่: กรณีศึกษาพื้นที่รอบสถานีมีกกะสัน. (ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย.
- พัฒนกร สูงนารถ. (2551). มาตรการป้องกันอาชญากรรมบนสะพานลอยในกรุงเทพมหานคร. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- วรยา ไทพาณิชย์. (2543). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการศึกษา การกระจายทางพื้นที่ของอาชญากรรม. (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- วิชชากร พรกำเหนิดทรัพย์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเกิดอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินในแขวงชนะสงคราม. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- เวสพล ตรีธราทิพย์. (2559). โครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารกรณีศึกษาย่านเยาวราช. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- สุพิศาล ภัคตินฤบาล. (2556). 4 Dimensions การบริหารงานสืบสวน กองบังคับการปราบปราม. นนทบุรี: กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิคปริ้นติ้ง.

อภिरดี เกษมสุข. (2561). สเปซซินแท็กซ์ หนึ่งการศึกษาสัญฐานวิทยา. กรุงเทพฯ: เมจิค พับลิเคชั่น.
อัณณพ ชูบำรุง. (2527). การทฤษฎีอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

GATE (พื้นที่อาคารท่าอากาศยาน-ลำปาง)	Weekday (คน/ชั่วโมง)										Weekend (คน/ชั่วโมง)		
	Mon (ไม่มีแผนงอย)		Tue		Wed		Thu		Fri		Sat		
	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	
G1	1060	1160	130	460	2190	80	460	2190	80	3180	90	3130	50
G2	200	260	20	110	240	10	110	240	10	160	70	550	0
G3	600	500	370	410	600	40	410	600	40	810	90	770	50
G4	400	540	140	290	510	80	290	510	80	540	160	840	40
G5	380	960	210	540	1100	70	540	1100	70	1370	120	1080	130
G6	50	130	90	110	80	20	110	80	20	110	70	240	30
G7	140	280	110	180	220	40	180	220	40	140	270	220	120
G8	190	300	140	260	300	60	260	300	60	340	150	260	140
G9	140	750	100	190	450	70	190	450	70	510	120	490	80
G10	120	130	70	90	60	50	90	60	50	120	20	130	10
G11	140	90	50	120	190	50	120	190	50	70	80	130	0
G12	290	340	130	330	350	90	330	350	90	370	110	340	160
G13	700	850	430	730	1090	820	730	1090	820	1560	2510	1060	3650
G14	240	670	210	410	1220	170	410	1220	170	2300	300	2120	150
G15	60	130	80	90	200	30	90	200	30	360	0	480	0

ตารางแสดงอัตราการสัญจรเข้าทั้งหมด 55 (คน/ชั่วโมง) ในช่วงวันและเวลาต่างๆ ภายในอาคารท่าอากาศยาน

GATE (พื้นที่เขาวาราช-ลำเพ็ญ)	Weekday (คน/ชั่วโมง)										Weekend (คน/ชั่วโมง)	
	Mon (ไม่มีแสงสอย)		Tue		Wed		Thu		Fri		Sat	
	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59
G16	210	1190	300	760	1860	300	2030	150	1870	340		
G17	190	1110	490	430	760	390	1570	940	1150	1100		
G18	290	1040	420	140	700	230	1350	880	930	780		
G19	40	200	40	40	100	80	1350	880	930	780		
G20	250	990	270	600	920	320	1520	940	1250	530		
G21	800	1640	110	630	900	150	2410	690	1460	480		
G22	540	2460	1710	590	3600	3170	770	2690	2520	3000		
G23	250	410	570	310	530	1050	2920	750	480	1690		
G24	320	860	570	340	910	570	1150	1450	920	920		
G25	300	240	110	360	320	160	290	440	300	380		
G26	70	180	130	100	170	340	150	450	130	1580		
G27	220	410	3190	170	660	610	390	2490	710	1720		
G28	110	110	420	20	190	150	230	140	170	200		
G29	390	490	480	100	290	500	660	360	450	1300		
G30	370	1200	240	380	1150	510	2290	1670	830	760		

ตาราง(ต่อ) แสดงอัตราการสัญจรเข้าทั้งหมด 55 (คน/ชั่วโมง) ในช่วงวันและเวลาต่างๆ ภายในเขานเขาวาราช-ลำเพ็ญ

GATE (พื้นที่เขาวาราช-ลำพอง)	Weekday (คน/ชั่วโมง)										Weekend (คน/ชั่วโมง)	
	Mon (ไม่มีแผนลง)		Tue		Wed		Thu		Fri		Sat	
	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59
G31	1150	1780	520	940	910	440	1310	1200	1330	1030		
G32	210	280	0	270	100	30	90	20	220	60		
G33	490	2370	180	580	2180	80	2720	180	2860	220		
G34	250	620	40	470	810	90	1570	20	1070	40		
G35	290	490	0	610	470	150	350	20	500	30		
G36	30	0	0	180	240	60	140	50	70	100		
G37	220	590	20	520	650	140	90	170	980	110		
G38	190	2450	50	710	1920	120	3430	110	2540	80		
G39	80	350	20	350	490	40	560	30	670	50		
G40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
G41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
G42	140	670	160	240	690	140	630	140	690	140		
G43	160	470	70	190	440	140	440	140	470	60		
G44	190	250	70	260	180	130	100	200	180	160		
G45	80	910	240	580	870	490	1320	310	870	630		

ตาราง(ต่อ) แสดงอัตราการสัญจรเข้าทั้งหมด 55 (คน/ชั่วโมง) ในช่วงวันและเวลาต่างๆ ภายในเขาวาราช-ลำพอง

GATE (พื้นที่อาคาร-ลำฟ้า)	Weekday (คน/ชั่วโมง)										Weekend (คน/ชั่วโมง)	
	Mon (ไม่มีหนังสือ)		Tue		Wed		Thu		Fri		Sat	
	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59	06.00-08.59	12.00-14.59	18.00-20.59
G46	120	490	100	360	570	100	410	160	660	210		
G47	330	320	70	300	520	80	330	60	260	100		
G48	850	1920	560	1060	1360	640	2660	590	860	810		
G49	720	1190	110	540	880	180	930	350	1030	330		
G50	230	300	120	230	410	110	440	270	610	330		
G51	210	400	70	120	460	120	700	230	340	340		
G52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
G53	700	3300	900	900	1800	700	230	150	490	420		
G54	280	1680	190	290	1010	380	3050	490	2440	290		
G55	160	2050	280	330	1130	490	3180	740	3200	290		

ตาราง(ต่อ) แสดงอัตราการสัญจรเข้าทั้งหมด 55 (คน/ชั่วโมง) ในช่วงวันและเวลาต่างๆ ภายในสนามบินอาคาร-ลำฟ้า

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	บุษยา พุทธอินทร์
วัน เดือน ปี เกิด	17 กันยายน 2537
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2560 สำเร็จการศึกษาปริญญาการวางผังเมืองบัณฑิต สาขา สาขาวิชา การวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY